

Stabilt på høyt nivå

Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse

Etterundersøkelse av bedrifter som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i
2005

Oxford Research AS

Juli 2009

Oxford Research er et skandinavisk konsultentselskap som dokumenterer og utvikler kunnskap i analyser, evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører kan få et bedre grunnlag for sine beslutninger. Oxford Research ble etablert i 1995 i København og har selskap også i Norge (Kristiansand) og Sverige (Stockholm).

Se www.oxford.no for mer informasjon om selskapet.

Tittel:	Stabilt på høyt nivå - Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse - Etterundersøkelse av bedrifter som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2005
Oppdragsgiver:	Innovasjon Norge
Prosjektperiode:	Januar tom. juni 2009
Prosjektleder:	Rune Stiberg-Jamt og Tor Borgar Hansen
Forfatter(e):	Rune Stiberg-Jamt, Tor Borgar Hansen, Bjørn Brastad og Stine Meltevik
Kort sammendrag:	Oxford Research har gjennomført denne etterundersøkelsen som en del av kundeeffektundersøkelsene (KEU) for 2005. Bedrifter som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2005 er intervjuet angående resultatene av det støttede prosjektet. Undersøkelsen er basert på svarene som bedriftene har oppgitt ca. fire år etter at de mottok støtte. De samme bedriftene ble intervjuet året etter de mottok støtten om deres forventning til prosjektet (Førundersøkelsen). Disse forventningene sammenholdes i denne rapporten med de resultater som prosjektene har avstedkommet. Funnene i etterundersøkelsen av 2005-årgangen skiller seg ikke ut på de fleste vesentlige indikatorene sammenlignet med tidligere år, og da spesielt 2004-årgangen. Dette tyder på at Innovasjon Norges programmer og tjenester fortsatt er viktige for bedriftene.

Forord

Oxford Research har gjennomført denne etterundersøkelsen som en del av kundeeffektundersøkelsen (KEU) for 2005. På oppdrag fra Innovasjon Norge er bedrifter som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2005, intervjuet angående resultatene av det støttede prosjektet. Undersøkelsen er basert på svarene som bedriftene har oppgitt ca. 4 år etter mottatt støtte. De samme bedriftene ble intervjuet om deres forventning til prosjektet året etter de mottok støtten (Førundersøkelsen). Disse forventningene sammenholdes i denne rapporten med de resultater som prosjektene har avstedkommet.

Rapportens tittel refererer til resultatene som viser at Innovasjon Norges tjenester synes å være like viktige for bedriftene, da vi ikke finner vesentlige avvik fra forrige års undersøkelse på alle vesentlige indikatorer. Resultatene er fortsatt på et stabilt, høyt nivå.

Det har vært oppnevnt en egen referansegruppe for undersøkelsen. Den har bestått av representanter for Innovasjon Norge og berørte departementer. I tillegg har det vært tett og god dialog med oppdragsgiver, primært representert ved Gry E. Monsen. Konklusjoner og vurderinger i rapporten står likevel for utredernes regning.

Arbeidet med undersøkelsen har vært utført av et team bestående av senioranalytiker Rune Stiberg-Jamt (prosjektleder til 15.04.2009), senioranalytiker Tor Borgar Hansen (prosjektleder fra 15.04.2009), senioranalytiker Bjørn Brastad og analytiker Stine Meltevik, og adm. dir. Harald Furre fra Oxford Research.

Vi vil takke Innovasjon Norge for oppdraget og alle bedriftene som har bidratt med informasjon og data til undersøkelsen.

Kristiansand, juli 2009

A handwritten signature in dark ink, appearing to read "Harald Furre".

Harald Furre

Prosjektansvalig

Oxford Research AS

Leserveiledning

Denne rapporten inneholder en mengde informasjon og data. I sammendrags- og oppsummeringskapittelet har vi forsøkt å lage en syntese av funnene i rapporten. Dessuten er det foretatt en vurdering av resultatene fra undersøkelsen sett i forhold til Innovasjon Norges hovedmål. Denne delen kan leses selvstendig. For lesere som vil gå mer detaljert inn i rapporten, anbefaler vi at innlednings- og metodekapittelet leses.

Teksten knyttet til de ulike tabellene kommer gjennomgående før tabellen. Av den grunn kan det også forekomme at tekst og tilhørende tabell er på ulike sider. I noen tilfeller har vi valgt å presentere resultater i teksten uten at det presenteres en tabell eller figur. I hovedsak praktiseres dette i tilfeller hvor vi finner svært små forskjeller i resultatene ut fra bakgrunnsvariablene som er analysert.

Skalaene i figurene er fremstilt slik de også er benyttet i spørreskjemaet. Høye tall betyr gjennomgående stor grad av enighet/oppnåelse/tilfredshet.

Variasjonen av tjenester og programmer som Innovasjon Norge forvalter og tilbyr, er stor. Fellesbetegnelsen som benyttes i denne rapporten er *tjeneste og programmer*, som benyttes for alle typer bidrag fra Innovasjon Norge, både finansielle og ikke-finansielle til bedriftene.

Innhold

Leserveiledning	4
Kapittel 1. Sammendrag.....	9
1.1 Hovedtrekk fra etterundersøkelsen 2005.....	10
1.1.1 Prosjekt.....	11
1.1.2 Samarbeid.....	11
1.1.3 Kompetanse.....	11
1.1.4 Innovasjon	12
1.1.5 Økonomi og sysselsetting.....	12
1.2 Innovasjon Norges hovedmål og hovedfunn	13
Kapittel 2. Innledning	17
2.1 Hensikten med undersøkelsen.....	17
2.2 Innovasjon Norges hovedmål	18
2.3 Vår analysemodell.....	20
2.4 Tjenester og programmer som omfattes av undersøkelsen.....	20
2.5 Begreper.....	22
Del 1: Metode.....	23
Kapittel 3. Undersøkellesdesign og metode.....	23
3.1 Skjemastrategi.....	24
3.2 Populasjonen.....	25
3.3 Utvalg.....	25
3.4 Datainnsamling.....	26
3.4.1 Purrerutiner	27
3.5 Svar og frafall	27
3.6 Frafallsanalyse – ikke svar	28
3.7 Vekting av utvalget.....	30
3.8 Undersøkelsens styrker og svakheter	32
3.8.1 Vurdering av datamaterialet og muligheter for analyse.....	33
Del 2: Resultater	35
Kapittel 4. Om prosjektene	37
4.1 Bruk av tilsagn og realisering av prosjekt.....	37
4.2 Støtte flere ganger.....	39
4.3 Rådgivning/veiledning og oppfølging.....	39

4.4	Selskapsform	42
4.5	Addisjonalitet	43
4.6	Prosjektrealisering	47
4.7	Søke igjen.....	49
Kapittel 5.	Samarbeid og nettverk.....	52
5.1	Varighet av nettverk.....	54
5.2	Samarbeid etter formål	56
5.3	Samarbeid etter distriktpolitisk virkeområde.....	57
5.4	Samlet bidrag til samarbeid	58
5.4.1	Samlet samarbeidsbidrag etter program og tjeneste.....	58
5.4.2	Samlet samarbeidsbidrag etter addisjonalitet.....	59
5.4.3	Samlet samarbeidsbidrag etter formål	60
5.4.4	Samlet samarbeidsbidrag etter distriktpolitisk virkeområde.....	61
Kapittel 6.	Kompetanseutvikling	63
6.1	Nytte av kompetanseutvikling.....	67
6.2	Kompetanse etter formål	69
6.3	Kompetanse etter distriktpolitisk virkeområde.....	69
6.4	Samlet bidrag til økt kompetanse.....	70
6.4.1	Samlet kompetansebidrag etter tjeneste og program	70
6.4.2	Samlet kompetansebidrag etter addisjonalitet.....	72
6.4.3	Samlet kompetansebidrag etter formål.....	73
6.4.4	Samlet kompetansebidrag etter distriktpolitisk virkeområde	73
Kapittel 7.	Atferdsendring og faktisk utvikling/innovasjon.....	75
7.1	Betydning for innovasjonsadferd.....	76
7.1.1	Atferdsendring etter formål	78
7.1.2	Atferdsendring etter distriktpolitisk virkeområde.....	79
7.1.3	Samlet bidrag til atferdsendring.....	80
7.2	Faktisk utvikling/innovasjon.....	84
7.2.1	Bidrag til innovasjon på hovedområdet etter formål	86
7.2.2	Bidrag til innovasjon på hovedområdet etter distriktpolitisk virkeområde.....	87
7.2.3	Bidrag til innovasjon på delområder.....	87
7.2.4	Samlet bidrag til innovasjon.....	89
7.3	Nyhetsverdi	94
7.3.1	Nyhetsverdi etter tjeneste og program.....	95
7.3.2	Nyhetsverdi etter distriktpolitisk virkeområde og sentralitet.....	97

Kapittel 8. Klyngeanalyse	99
8.1 Utviklingsorientering i bedriftene	99
8.1.1 Resultater fra klyngeanalysen	99
8.2 Kjennetegn ved bedriftene i de tre gruppene.....	100
8.2.1 Tjeneste- og programfordeling i de tre gruppene.....	101
8.2.2 Størrelsesfordeling i de tre gruppene.....	103
8.2.3 Fordeling ut fra distriktpolitisk virkeområde i de tre gruppene.....	103
8.2.4 Fordeling ut fra prosjektkjennetegn i de tre gruppene.....	104
8.2.5 Innvilget beløp fra Innovasjon Norge i de tre gruppene.....	104
8.2.6 Addisjonalitet i de tre gruppene	105
Kapittel 9. Prosjektens viktighet for bedriften	106
9.1 Overlevelse	107
9.1.1 Overlevelse etter tjeneste og program.....	108
9.1.2 Betydningen for overlevelse etter addisjonalitet	110
9.1.3 Betydningen for overlevelse etter formål.....	111
9.1.4 Betydningen for overlevelse etter distriktpolitisk virkeområde	112
9.1.5 Betydningen for overlevelse etter utviklingsorientering	113
9.2 Lønnsomhet	114
9.2.1 Lønnsomhet etter tjeneste og program.....	115
9.2.2 Betydningen for lønnsomhet etter addisjonalitet.....	117
9.2.3 Betydningen for lønnsomhet etter formål	118
9.2.4 Betydningen for lønnsomhet etter distriktpolitisk virkeområde.....	119
9.2.5 Betydningen for lønnsomhet etter utviklingsorientering.....	120
9.3 Konkurranssevne	121
9.3.1 Konkurranssevne etter tjeneste og program	122
9.3.2 Betydningen for konkurranssevne etter addisjonalitet	124
9.3.3 Betydningen for konkurranssevne etter formål	125
9.3.4 Betydningen for konkurranssevne etter distriktpolitisk virkeområde.....	126
9.3.5 Betydningen for konkurranssevne etter utviklingsorientering	127
Kapittel 10. Økonomiske og sysselsettingsmessige effekter	129
10.1 Omsetningsutvikling	129
10.1.1 Omsetningsutvikling etter tjeneste og program.....	130
10.1.2 Omsetningsutvikling etter virkeområde.....	132
10.1.3 Omsetningsutvikling etter addisjonalitet.....	132
10.1.4 Omsetningsutvikling etter utviklingsorientering.....	133
10.2 Eksport.....	134

10.2.1 Eksport etter tjeneste og program	135
10.2.2 Eksport etter utviklingsorientering	137
10.2.3 Eksport etter andre karakteristika	138
10.3 Sysselsettingseffekter av prosjektene	139
10.3.1 Sysselsettingseffekter for bedriftene som er med i etterundersøkelsen	140
10.3.2 Estimering av sysselsettingseffekter for hele populasjonen	145
10.3.3 Innovasjon Norges kostnader per arbeidsplass	150
10.4 Effektrealisering	152
Del 3: Enkelttjenester og programmer	156
Kapittel 11. De ulike tjenestene og programmene	156
11.1 Tjenestene og programmene totalt sett	156
11.2 Bygdeutviklingsmidler	157
11.3 Distriktsrettede risikolån	158
11.4 Distriktsrettet låneordning	159
11.5 Distriktsutviklingstilskudd	160
11.6 Grunnfinansieringslån-fiskeflåten	161
11.7 Landsdekkende risikolån	162
11.8 Landsdekkende utviklingstilskudd	163
11.9 Lavrisikolån	164
11.10 Lån til landbruket	165
11.11 NT-programmet	166
11.12 OFU/IFU	167
11.13 Bioenergiprogrammet	169
11.14 Bransjerettet IT	170
11.15 FRAM	171
11.16 Marint Innovasjonsprogram	172
11.17 Verdiskapningsprogram mat	173
11.18 Verdiskapningsprogram reindrift	174
11.19 Verdiskapningsprogram skog	175
11.20 Etablererstipend	176
11.21 Inkubatorstipend	177
11.22 Bygdeutviklingsstipend	178
11.23 Oppfinnerstipend	179
11.24 Internasjonalisering	180
Vedlegg – Spørreskjema	181

Kapittel 1. Sammendrag

Kundeeffektundersøkelsen er en av flere undersøkelser som inngår i et totalt evalueringssystem for Innovasjon Norge (IN). Enkelttjenester og –programmer blir i tillegg fra tid til annen evaluert, og i 2009/2010 skal det gjennomføres en ekstern evaluering av organisasjonen som helhet. Denne skal gjennomføres i regi av Nærings- og handelsdepartementet som Innovasjon Norges eierdepartement. Selv om kundeeffektundersøkelsen inneholder mye informasjon omkring Innovasjon Norges måloppnåelse, må den med andre ord ikke leses som en fullstendig evaluering av organisasjonens virke.

Kundeeffektundersøkelsen består av en ”førundersøkelse” og en ”etterundersøkelse”. Den såkalte førundersøkelsen gjennomføres, til tross for navnet, året etter at tilsagnet fra Innovasjon Norge er gitt, mens etterundersøkelsen gjennomføres fire år etter.

Kundeeffektundersøkelsen av Innovasjon Norges tjenester og programmer har to *formål*:

- Et internt formål som søker å bidra til forbedring og videreutvikling av Innovasjon Norges virksomhet overfor kundene.
- Et eksternt formål som dreier seg om å dokumentere overfor omverdenen at man har fått igjen noe for de pengene som er investert i Innovasjon Norges aktiviteter.

På bakgrunn av spørsmålsstillinger og tidspunktet for gjennomføringen av undersøkelsen, kan det hevdes at etterundersøkelsen primært egner seg til dokumentasjon av effekter jfr. det eksterne formålet nevnt over. Innovasjon Norge vil, gjennom dette, også kunne justere den samlede profilen på sin tjeneste- og programportefølje.

Undersøkelsen baserer seg på subjektive vurderinger. Dette medfører at datamaterialet er utsatt både for strategisk svargivning og for svar som ikke er eksakte. Dette tas hensyn til i tolkning og i analysen av datamaterialet. I tillegg fokuseres det sterkt på utviklingen i resultater over tid. Om man antar at feilkildene er stabile vil disse trendene gi et konsistent resultat.

Den samlede bevilgning til de tjenestene og programmene som er med i denne undersøkelsen, var på vel 3,8 milliarder kroner. Den foreliggende etterundersøkelsen bygger på intervju av 1000 bedrifter fordelt på 23 ulike tjenester og programmer. De 23 tjenestene og programmene er inndelt i fire hovedgrupper hvor gruppe 1 er Lån, gruppe 2 er Tilskudd og gruppe 3 er Programmer som tilbyr både finansiering, rådgivning og nettverk, mens gruppe 4 er Stipend (Etablerer- og Inkubatorstipend). Det er viktig å understreke at Innovasjon Norge gir rådgivning knyttet til alle sine tjenester og programmer, men det er altså noen tjenester og programmer som har rådgivning som en del av selve programinnholdet – ikke bare rådgivning knyttet til selve saksbehandlingen.

Summen av midler som vi har undersøkt effekten av, er 3,8 millioner kroner inklusiv rentestøtteordningene og 3,2 milliarder kroner uten disse. Til sammen ble det gitt tilsagn om 4,4 milliarder kroner i 2005. Dette betyr at undersøkelsen omfatter 86

prosent av samlede tilsagn fra Innovasjon Norge i 2005 dersom en inkluderer rentestøtten og 73 prosent dersom en ekskluderer den.

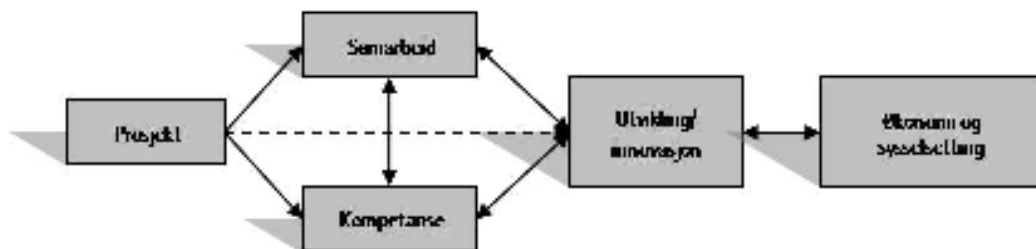
De tjenester og programmer som ikke er med i undersøkelsen, står for om lag 600 mill. kr. i tilsagnsomfang og er i hovedsak knyttet til profilering og internasjonalisering. I tillegg er det en del nettverksprosjekter som er utelatt fra undersøkelsen (for eksempel er hverken Arena- eller NCE-programmet med). Grunnen til at disse programmene og tjenestene holdes utenfor, er primært at enkeltbedrifter ikke lar seg identifisere som tilsagnsmottakere eller fordi tilsagnsomfanget er så lite at resultater og effekter ikke forventes å kunne måles. Det er viktig å være klar over at mange av Innovasjon Norges prosjekter går til støtte av norsk landbruk, som ikke primært er sterkt innovasjonsrettet.

Rapporten består av tre deler utover dette sammendraget og innledningen. Del en er metodekapittelet. Del to er en gjennomgang av hovedfunnene, mens det i del tre presenteres sentrale data for hver enkelt tjeneste og program i kortform.

1.1 Hovedtrekk fra etterundersøkelsen 2005

Førundersøkelsene har tidligere vist at egenskaper og kjennetegn ved prosjektene og bedriftene kan ha stor betydning for hvilke effekter man kan forvente. Både samarbeid og kompetanse er effekter som igjen kan ha stor betydning for prosjektenes økonomiske, og sysselsettingsmessige effekter, oftest gjennom en konkret utvikling av nye produkter, tjenester, prosesser eller markeder hos den enkelte bedrift. Disse forholdene kan samtidig påvirke hverandre og derigjennom forsterke effektene på lengre sikt.

Figur 1 Enkel effektmodell.

Kilde: Oxford Research

Det er mange positive funn i etterundersøkelsen av 2005-årgangen, og sammenlignet med 2004-årgangen er det gjennomgående små forskjeller, både i forhold til samarbeid, kompetanse og innovasjon samt for de økonomiske og sysselsettingsmessige indikatorene. På de fleste indikatorer er det en stegvis bevegelse i positiv og ikke negativ retning.

I det følgende oppsummerer vi kort hovedresultatene fra undersøkelsen i forhold til de ulike hoveddimesjonene i effektmodellen. For å gjøre sammenligningen med fjorårets resultater lettere for leseren, har vi lagt inn disse tallene i parentes der det er relevant.

1.1.1 Prosjekt

Rådgivning og veiledning er en viktig oppgave for Innovasjon Norge. I alt har 36 prosent mottatt rådgivning/veiledning etter at de har fått tilsagnet (38 prosent i 2004). De fleste bedriftene har fått rådgivning/veiledning om de ønsker og har bedt om det. Blant de som ikke har fått rådgivning/veiledning, er det kun 12 prosent som skulle ønske det, men ikke fått (14 prosent i 2004). Blant de som faktisk har fått rådgivning/veiledning er det en nedgang i andelen som ikke er tilfreds med omfanget. Andelen ikke-tilfredse var på 15 prosent i 2005, mens den var på 19 prosent i 2004 og på 14 prosent i 2003.

Addisjonalitet er et viktig begrep i etterundersøkelsen. Addisjonaliteten sier noe om offentlige intervensjoner stimulerer mottakerbedriftene til å realisere vellykkede prosjekter som uten støtte ikke ville blitt realisert. Addisjonaliteten har over tid vist en positiv utvikling, noe som tyder på at Innovasjon Norges tjenester og programmer er stadig mer utløsende. Fra 2004- til 2005-årgangen har summen av middels og høy addisjonalitet økt svakt med ett prosentpoeng, fra 86 til 87 prosent og det er kategorien "Høy addisjonalitet" som bidrar til denne veksten, med en økning på tre prosentpoeng fra 2004. Dermed fortsetter trenden som ble observert fra 2003- til 2004-årgangen, der veksten i middels og høy addisjonalitet var på hele 15 prosentpoeng.

1.1.2 Samarbeid

En viktig faktor for å skape innovasjon i bedrifter, er samarbeid med andre. I gjennomsnitt har prosjektene ført til samarbeid med 2,6 aktører (2,7 i 2004) og 78 prosent av prosjektene fører til økt samarbeid (77 prosent i 2004). Det er en sterk sammenheng mellom antall samarbeidsaktører og antall områder man innoverer på og dette er konsistent med antakelsene i vår analysemodell.

Samarbeidsrelasjoner bidrar over tid til å danne nettverk. Dette er en effekt som virksomhetene også utover prosjektperioden kan ha nytte av. 38 prosent av bedriftene sier de den dag i dag har stor nytte av de nettverkene som ble dannet gjennom prosjektet (44 prosent i 2004).

1.1.3 Kompetanse

I gjennomsnitt bidrar Innovasjon Norges tjenester og programmer til kompetanseøkning på 2,7 av 9 mulige områder. (2,8 av 10 mulige i 2004). I 61 prosent av prosjektene har bidratt til kompetanseøkning på minst ett område (77 prosent i 2004). Det er størst andel som i stor grad (skår 4 og 5) mener at prosjektet har ført til økt kompetanse om Produktutvikling med 48 prosent (i 2004: også Produktutvikling, 54 prosent).

I forhold til tjeneste- og programtypene, ser vi at Lånetjenestene ligger klart på bunn med et gjennomsnitt på 1,8 områder (1,8 i 2004), mens Stipendtjenestene ligger på topp med 3,7 områder (4,0 i 2004).

1.1.4 Innovasjon

Ett av Innovasjon Norges hovedmål er å bidra til økt innovasjon. I godt over halvparten av tilfellene oppgir bedriftene at prosjektene har bidratt til kompetanseutvikling hos seg selv/medarbeiderne og økt fokus på utvikling og innovasjon. I gjennomsnitt bidrar prosjektene med innovasjon i stor grad på 2,3 av 11 nærmere definerte utviklingsområder (2,2 av 11 i 2004 og 2,7 i 2003). Andelen utviklinger som er helt nye er totalt 28 prosent (31 prosent i 2004). I motsetning til tidligere etterundersøkelser, ser vi nå at forventningene i forhold til innovasjon i førundersøkelsen er mer optimistiske i forhold til den faktiske effekten som oppnås.

For å identifisere hvor "utviklingsorienterte" bedriftene er, har vi gjennomført en klyngeanalyse. Analysen viser at bedriftene kan deles inn i tre hovedgrupper basert på deres skår på samlet antall bidrag til henholdsvis samarbeid, kompetanse, atferdsendring og innovasjon.

- "De driftsorienterte". 49 prosent av bedriftene havner i denne gruppen (skårer klart lavest på alle indikatorene) (55 prosent i 2004)
- "De utviklingsorienterte" utgjør 36 prosent av bedriftene (skårer vesentlig høyere på alle indikatorene enn "De driftsorienterte") (29 prosent i 2004)
- "Superinnovatørene". Her finner vi 15 prosent av bedriftene (skårer desidert høyest på alle indikatorene (16 prosent i 2004)

Det er et mål å dra kundemassen i retning av de Utviklingsorienterte og særlig mot Superinnovatørene. Det har fra 2004- til 2005-årgangen vært en positiv utvikling i så måte. Den relativt store andelen driftsorienterte virksomheter kan i stor grad henføres til den tunge andelen landbruksrelaterte prosjekter i Innovasjon Norges virkemiddelportefølje.

1.1.5 Økonomi og sysselsetting

Om lag halvparten av prosjektene har vært viktige (skår 5-7) for både *overlevelse* (52 prosent mot 52 prosent i 2004), *lønnsomhet* (48 prosent mot 50 prosent i 2004) og *konkurrenseevne* (47 prosent mot 49 prosent i 2004). Andelen prosjekter som har vært viktig for overlevelsen er høyest innen Verdiskapningsprogram rein (100 prosent) og lavest innen BIT-programmet (9 prosent). Betydningen for overlevelse er altså stabil fra 2004- til 2005-årgangen. For lønnsomhetsutviklingen og konkurrenseevnen går betydningen imidlertid noe ned, med to prosentpoeng. Andelen prosjekter som har vært viktig for lønnsomheten er høyest innen Verdiskapningsprogram rein (100 prosent) og Grunnfinansieringslån – fiskeflåten (70 prosent), og lavest innen BIT-programmet (18 prosent). Når det gjelder konkurrenseevnen er andelen prosjekter som har vært viktig for denne igjen høyest innen Verdiskapningsprogram rein (100 prosent), og lavest innen Inkubatorstipend (27 prosent).

Prosjektene har ført til økt *omsetning* i 73 prosent av bedriftene (65 prosent i 2004). Omsetningen har blitt redusert i kun 1 prosent av bedriftene (som i 2004). Prosjektene betydning for økning i omsetning er videre større innenfor det distriktpolitiske virkeområdet (DPV) (75 prosent) enn utenfor (70 prosent).

Innovasjon Norge legger spesielt vekt på *internasjonalisering*. En interessant indikator i forhold til dette er *eksport*. De fleste prosjektene (67 prosent) har ikke bidratt til noen endring av eksporten (61 prosent i 2004). Det er imidlertid relativt stor for-

skjell mellom tjenestene og programmene på denne indikatoren. De tjenestene som i størst grad har bidratt til økt eksport er Distriktsrettet låneordning (60 prosent) og naturlig nok programmet Internasjonalisering (55 prosent). Bidraget er lavest for Bioenergiprogrammet, Marint innovasjonsprogram og Verdiskapingsprogrammene Rein og Skog (alle med 0 prosent).

Blant bedriftene som inngår i etterundersøkelsen, har det vært en netto sysselsetningsøkning på 898 arbeidsplasser (710 i 2004). Av sysselsetningsøkningen er 497 arbeidsplasser kommet innenfor det distriktspolitiske virkeområdet (376 i 2004) og 401 utenfor (325 i 2004), en vekst i antall arbeidsplasser på 14 prosent innenfor virkeområdet (10 prosent i 2004) og 19 prosent utenfor (22 prosent i 2004).

Det skapes i gjennomsnitt 1,2-1,3 arbeidsplasser pr prosjekt (0,6-0,7 i 2003 og 2004). Totalt sett er det skapt omkring 3120 til 5485 nye arbeidsplasser (3227 til 4160 i 2004). Det er betydelig variasjon mellom tjenestene og programmene når det gjelder hvor mange arbeidsplasser som har blitt skapt per prosjekt. Det har blitt skapt flest arbeidsplasser blant mottakerne av Oppfinnerstipend (2,75 per prosjekt, mot 3,33 for Landsdekkende risikolån i 2004) og færrest blant Landsdekkende risikolån, Marint innovasjonsprogram, og VSP-rein (0 per prosjekt for alle).

For hele populasjonen er det sikret fra 2911 til 4323 arbeidsplasser gjennom 2005-årgangen (fra 2658 til 3958 i 2004). Økningen i antall tilsagn gjør at resultatene kan tolkes som svært like.

Ut fra en samlet vurdering av både det høye og det lave anslaget, har flest arbeidsplasser per prosjekt blitt sikret blant mottakerne av Distriktsutviklingstilskudd (0,9-1,3 per prosjekt og Landsdekkende utviklingstilskudd (1,0 per prosjekt). For hele populasjonen er det i gjennomsnitt sikret fra 0,5 til 0,7 arbeidsplasser per prosjekt. Dette er akkurat det samme estimatet som for 2004-årgangen.

1.2 Innovasjon Norges hovedmål og hovedfunn

I dette avsnittet diskuterer vi kort resultatene fra kundeeffektundersøkelsen sett i forhold til målene for Innovasjon Norge som var gyldige på tidspunktet for tildeling av midlene vi undersøker resultatene og effektene av.¹

Hovedmål og delmål for Innovasjon Norge

Hovedmål:

Innovasjon Norge har til formål å fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering.

Delmål

1. Innovasjon Norge skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet
2. Innovasjon Norge skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet
3. Innovasjon Norge skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt
4. Innovasjon Norge skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger
5. Innovasjon Norge skal være en kunde- og markedsdrevet organisasjon, korrigere for systemsvikt og være en kompetent pådriver².

¹ Innovasjon Norge har fått ny strategi i 2008, men det er målsetningene som gjaldt på tilsagnstidspunktet som er relevante for vår undersøkelse.

²Formuleringen her er en kortversjon av det følgende offisielle målet:

I det videre benyttes noen av resultatene fra etterundersøkelsen for å indikere Innovasjon Norges måloppnåelse knyttet til de ulike delmålene.

1. Innovasjon Norge skal bidra til økt innovasjon i næringslivet i hele landet

Kundeeffektundersøkelsen dokumenterer at Innovasjon Norge i betydelig grad bidro til dette ved at:

- Nær halvparten (48 prosent mot 50 prosent i 2004) av bedriftene sier at prosjektet har vært viktig for bedriftens lønnsomhetsutvikling
- Nær halvparten (47 prosent mot 49 prosent i 2004) av bedriftene sier at prosjektet har vært viktig for konkurranseevnen
- Halvparten av bedriftene (52 prosent, samme som i 2004) sier at prosjektet har vært viktig for bedriftens overlevelse
- Nær 61 prosent mener at prosjektet i stor grad har ført til økt kompetanse på ett eller flere områder (77 prosent i 2004). 62 prosent oppgir at prosjektet har bidratt til økt fokus på innovasjon og utvikling. (61 prosent i 2004).
- Prosjektene har bidratt til økt omsetning i 73 prosent av tilfellene, en oppgang på 8 prosentpoeng sammenlignet med 2004-årgangen
- Prosjektene har bidratt til økt eksport i 15 prosent av tilfellene, noe som er en tilnærmet lik andel som i 2004-årgangen (16 prosent).
- Fra slutten av 2005 til slutten av 2008 har det vært en netto sysselsettingsøkning på 14 prosent innenfor virkeområdet (10 prosent i 2004) og 19 prosent utenfor virkeområdet (22 prosent i 2004). Anslag over skapte og sikrede arbeidsplasser i 2005-årgangen, ligger på mellom 6031 og 9808 (5885 og 8118 i 2004). Dette betyr at det er skapt og sikret 1,0 til 1,6 arbeidsplasser per prosjekt.

2. Innovasjon Norge skal bidra til økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet

Mange bedrifter, men tilsynelatende noen færre enn i 2004, har økt eksporten og økt fokus på internasjonale relasjoner:

- 15 prosent av prosjektene har ført til økt eksport (16 prosent i 2004)
- 13 prosent har økt kompetansen i stor grad om eksport (15 prosent i 2004)
- 20 prosent har økt kompetansen i stor grad om internasjonale markeder (22 prosent i 2004)
- 18 prosent har økt kompetansen i stor grad om internasjonalt samarbeid (20 prosent i 2004)
- I 23 prosent av bedriftene har prosjektet i stor grad ført til at man ser muligheter i internasjonalt samarbeid (29 prosent i 2004)

Delmål 5: Generelle gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet:

Innovasjon Norge skal:

være en kunde- og markedsorientert organisasjon
korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner
være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng

3. Innovasjon Norge skal styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt

Kundeeffektundersøkelsen omfatter ikke tjenester og programmer knyttet til profilering av norsk næringsliv. Andre kilder er utgangspunkt for vurdering av dette delmålet.

4. Innovasjon Norge skal bidra til næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

Støtten fra Innovasjon Norge er avgjørende både i sentrale deler av Norge og i distriktene. Prosjektene har gitt vesentlige sysselsettingsbidrag og i tillegg bidrar de til økt fokus på innovasjon og utvikling.

- Om lag 34 prosent av prosjekter innenfor det distriktpolitiske virkeområdet har ført til utvikling og forbedring av produksjonsprosesser. Andelen utenfor er på 30 prosent (henholdsvis 34 og 25 prosent i 2004)
- Om lag 51 prosent av prosjekter innenfor det distriktpolitiske virkeområdet har ført til utvikling og forbedring av produkter og tjenester. Andelen utenfor er på 53 prosent (henholdsvis 47 og 49 prosent i 2004)
- Om lag 27 prosent av prosjekter innenfor det distriktpolitiske virkeområdet har ført til markedsutvikling/endret markedsføring. Andelen utenfor er på 32 prosent. (henholdsvis 29 og 33 prosent i 2004)
- Det er dog ingen signifikante forskjeller mellom prosjekter innenfor og utenfor virkeområdet knyttet til disse tre innovasjonsdimensjonene

Videre har andel utviklinger som er helt nye i tiltaksområdet (sone A) økt fra 6 prosent i 2003, 19 prosent i 2004 til 29 prosent i 2005. Her er det imidlertid få tilsagn, slik at tallene er svært usikre.

5. Innovasjon Norge skal være en kunde- og markedsdrevet organisasjon, korrigere for systemsvikt og være en kompetent pådriver

Det er få indikatorer i etterundersøkelsen som benyttes til å indikere måloppnåelsen her, men spørsmålet om gjenbruk er en indikasjon på "kost/nytte" knyttet til prosjektet og Innovasjon Norges deltagelse. I tillegg gir fullfinansieringsgrad og addisjonalitet fra førundersøkelsen indikasjoner. De to sistnevnte indikatorene er analysert for bedrifter som svarte på etterundersøkelsen for 2005-årgangen.

- 80 prosent oppgir at det er svært sannsynlig at de/virksomheten med utgangspunkt i erfaringene med IN i dette prosjektet igjen vil søke IN om støtte (svar 4&5 på skala 1-5), som er tilnærmet det samme som for 2004-årgangen (81 prosent). En kanskje bedre måte å måle markedstilpasningen på, er om kundene vil anbefale andre å benytte tjenesten. Denne innfallsvinkelen er tenkt benyttet i senere undersøkelser.
- Addisjonaliteten er høy i 63 prosent av tilfellene (60 prosent i 2004). Andelen er høyest innenfor sone A (77 prosent, 72 prosent i 2004) og lavest i sone D (56 prosent).
- 79 prosent av prosjektene er/ble fullfinansiert i henhold til plan (76 prosent i 2004).

- Samlet sett finner vi ingen store variasjoner for de fleste viktige indikatorene når vi sammenligger resultatene med undersøkelsen i fjor. Derfor synes det rimelig å konkludere med at resultatene er stabile på et høyt nivå, noe som indikerer at Innovasjon Norges programmer og tjenester fortsatt er viktige for bedriftene.

Kapittel 2. Innledning

Oxford Research har gjennomført denne kundeeffektundersøkelsen blant bedrifter som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2005. Kundeeffektundersøkelsene består av en førundersøkelse og en etterundersøkelse. Førundersøkelsen gjennomføres året etter at tilsagnet fra Innovasjon Norge er gitt, mens etterundersøkelsen gjennomføres 4 år etter. Den foreliggende undersøkelsen er dermed en etterundersøkelse av de virksomhetene som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2005.

Innovasjon Norge ble etablert 1.1.2004 og består av tidligere SND, Norges Eksportråd, Norges Turistråd og Statens Veiledningskontor for Oppfinnere. Tidligere etterundersøkelser har slik sett vært knyttet til tilsagn gitt av SND, og dette er således den andre etterundersøkelsen som omfatter den nye, samlede organisasjonen. Undersøkelsen bygger imidlertid på det samme metodiske grunnlaget som tidligere etterundersøkelser. Denne etterundersøkelsen omfatter store deler av Innovasjon Norges aktivitet, inkludert en rekke av programsatsningene.

Den foreliggende etterundersøkelsen bygger på data fra 1000 bedrifter. Disse er intervjuet per telefon i perioden mars til og med april 2009. Denne etterundersøkelsen følger opp førundersøkelsen av alle bedrifter som i 2005 mottok støtte fra Innovasjon Norge. Gjennom førundersøkelsen kan en si noe om de kortsiktige effektene av Innovasjon Norges innsats og bedriftenes forventning til effekter, mens en gjennom etterundersøkelsen vil være i stand til å si noe mer om de effekter som har blitt realisert i løpet av den 4-årsperioden som er gått fra tilsagnet ble gitt. Det er de bedriftene som svarte på førundersøkelsen, som også er intervjuet i etterundersøkelsen.

2.1 Hensikten med undersøkelsen

Kundeeffektundersøkelsen av Innovasjon Norges engasjementer har to hovedformål:

- Et internt som gjelder forbedring og videreutvikling av Innovasjon Norges virksomhet overfor kundene.
- Et eksternt som dreier seg om å dokumentere overfor omverdenen at man har fått noe igjen for de pengene som er investert i Innovasjon Norges aktiviteter.

Med andre ord har undersøkelsen både et utviklings- og et resultatperspektiv.

Totalt sett har Innovasjon Norge et Mål- og resultatsystem som består både av et omfattende opplegg for rapportering av aktiviteter (ved bruk av aktivitetsindikatorer ved registrering av saker når de kommer inn) og et opplegg for måling av effekter, herunder evalueringer generelt og kundeeffektundersøkelser mer spesielt.

Kundeeffektundersøkelsen vil i forhold til evaluering av Innovasjon Norges resultater dels representere et analyseverktøy som ”står på egne ben”, samtidig vil denne undersøkelsen inngå som en av flere dokumentasjonsformer i mer omfattende evalueringer. I andre studier hvor det legges opp til mer fullstendige analyser av Innovasjon Norge, vil det f.eks. være naturlig å supplere kundeeffektundersøkelsen med dokumentstudier og casestudier hvor en får anledning til å gå mer i dybden i kart-

leggingen av de forholdene som gir den beste uttellingen hva angår addisjonalitet, og hva som mangler av betingelser for å få dette til. Dette vil igjen kunne utgjøre et viktig innspill i forhold til hva som bør være innretningen på ordningene i den hensikt å få mest uttelling i forhold til de beløpene som anvendes.

2.2 Innovasjon Norges hovedmål

Hovedmålet til organisasjonen er å forstå som § 1 *Selskapets formål* i Lov om Innovasjon Norge:

"Innovasjon Norge skal fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering."

Hovedmålet er overordnet andre styringssignaler. I arbeidet med å oppnå hovedmålet skal Innovasjon Norge rette innsatsen mot fokusområder og målgrupper der offentlig innsats kan utløse økt verdiskaping. Disse er internasjonalisering og prosjekter i ide-, utviklings- og kommersialiseringsfasen, samt entreprenører, unge bedrifter og små og mellomstore bedrifter med vekstpotensial. I tillegg er kvinner en prioritert målgruppe.

En arbeidsgruppe nedsatt av Nærings- og handelsdepartementet utarbeidet våren 2004 et eget mål- og resultatstyringssystem (MRS) for Innovasjon Norge³. Her er delmål presentert med indikatorer som skal gi et tydelig signal på graden av måloppnåelse. Vår tolkning og vurdering av resultatene av denne etterundersøkelsen for de som fikk støtte i 2005 tar utgangspunkt i dette MRS og de formuleringene som inngår i det.

³ Mål og resultatstyringssystem for Innovasjon Norge. Rapport fra en arbeidsgruppe nedsatt av Nærings- og handelsdepartementet. Avgitt 24. juni 2004.

Delmålene for Innovasjon Norge er:

1. Økt innovasjon i næringslivet i hele landet

Innovasjon Norge skal bidra til

- økt omfang av lønnsomme etableringer
- økt innovasjonsevne og -takt
- utvikling av lokale, regionale og nasjonale næringsmiljø og innovasjonssystemer som gir bedre vilkår for innovasjonsbasert verdiskaping

2. Økt internasjonalisering i næringslivet i hele landet

Innovasjon Norge skal bidra til:

- økte kunnskaper i næringslivet om internasjonale markeder og muligheter
- økt internasjonal aktivitet i næringslivet
- at norske bedrifter utnytter teknologi og kunnskaper utviklet i utlandet og til eksport av norsk teknologi

3. Styrke profileringen av Norge og norsk næringsliv internasjonalt

Innovasjon Norge skal bidra til:

- å gjøre norsk næringsliv og teknologi kjent i utlandet
- økt lønnsomhet i reiselivsnæringen og økte markedsandeler i utlandet
- økt kjennskap, kunnskap og preferanse til Norge i utvalgte land og målgrupper
- at utenlandsk næringsliv etablerer ny virksomhet eller investerer i Norge

4. Næringsutvikling basert på regionale forutsetninger

Innovasjon Norge skal bidra til:

- lokal og regional bedrifts- og næringsutvikling
- å styrke samhandlingen mellom aktørene i de regionale partnerskap
- at arbeidet i omstillingsområdene drives profesjonelt og målrettet

5. Generelle gjennomgående hensyn og føringer knyttet til hovedmålet

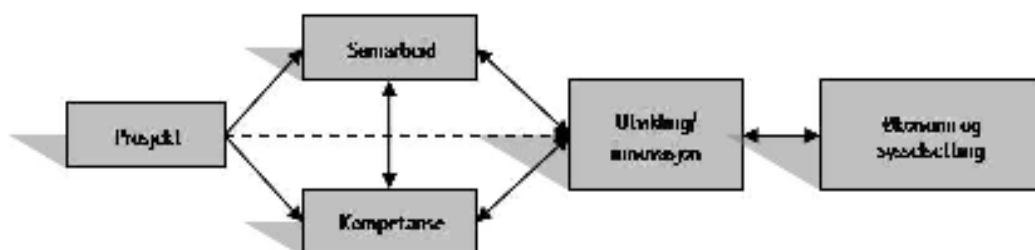
Innovasjon Norge skal:

- være en kunde- og markedsorientert organisasjon
- korrigere for svikt i de private finansieringsmarkedene og i samhandlingen i næringslivet og mellom næringslivet, kunnskapsmiljøene og offentlige organisasjoner
- være en kompetent pådriver og bidragsyter regionalt og nasjonalt i utformingen av en helhetlig politikk som ser innovasjon, internasjonalisering og regional utvikling i sammenheng

2.3 Vår analysemodell

Førundersøkelsene har tidligere vist at egenskaper og kjennetegn ved prosjektene og bedriftene kan ha stor betydning for hvilke effekter man kan forvente. Både samarbeid og kunnskapsutvikling er effekter som igjen kan ha stor betydning for prosjektenes økonomiske, og sysselsettingsmessige effekter, oftest gjennom en konkret utvikling av nye produkter, tjenester, prosesser eller markeder hos den enkelte bedrift. Disse forholdene kan samtidig påvirke hverandre og derigjennom forsterke effektene på lengre sikt. Modellen under ble utviklet i forbindelse med etterundersøkelsen for 2003-årgangen og vil benyttes også i år.

Figur 2 Enkel effektmodell.

Kilde: Oxford Research

På tross av en relativt enkel modell kan det ofte være vanskelig å påvise disse sammenhengene i og med at det er svært mange forhold som har betydning for prosjektenes resultater og bedriftenes utvikling. Tankegangen er imidlertid at økt fokus på kompetanse og samarbeid gjør bedriftene bedre rustet til å møte fremtidige utfordringer og bli i stand til videreutvikling.

I det videre vil Oxford Research benytte den skisserte modellen for å strukturere analysen av resultatene. Modellen vil også bli benyttet for å illustrere overganger til nye områder i undersøkelsen.

2.4 Tjenester og programmer som omfattes av undersøkelsen

Innovasjon Norge forvalter og tilbyr en rekke ulike former for bidrag til bedrifter og entreprenører. Disse struktureres i forhold til begrepene satsinger, programmer og tjenester. Satsingene er strategiske fokusområder som ofte bygges opp av ulike tjenester og programmer. I denne undersøkelsen benyttes ikke satsingene som en bakgrunnsvariabel, i motsetning til Tjenester og Programmer.

Tjenester er som oftest tilbud knyttet til enten finansiering, kompetanse, rådgivning, nettverk, eksponering eller kurs. Programmer kombinerer som oftest flere av disse elementene.

Denne undersøkelsen omfatter 23 av Innovasjon Norges tjenester og programmer. I det følgende nevnes de tjenestene og programmene som er med og tildelt beløp per tjeneste og program i 2005 er angitt i kroner.

Tabell 1: Tjenester og programmer som inngår i undersøkelsen	
Tjenester og programmer	2005 i kr.
Bygdeutviklingsmidler	316 856 528 ⁴
Distriktsrettet risikolån	187 271 513
Distriktsrettet låneordning	98 955 300
Distriktsutviklingstilskudd	418 763 927
Grunnfinansieringslån – flåte	514 772 019
Landsdekkende risikolån	84 370 000
Landsdekkende utviklingstilskudd	57 601 816
Lavrisikolån	377 379 306
Landbrukslån	557 644 547
NT-programmet	17 000 000
OFU/IFU	181 211 555
Bioenergiprogrammet	19 326 300
BIT	25 670 000
FRAM	8 929 480
Marint innovasjonsprogram	12 842 000
VSP-mat	91 830 573
VSP-rein	4 340 500
VSP-skog	39 327 825
Etablererstipend	98 872 908
Inkubatorstipend	40 000 000
Bygdeutviklingsstipend	21 599 025
Oppfinnerstipend	8 278 372
Internasjonalisering ⁵	Ikke relevant
Totalt	3 182 843 494
Kilde: Innovasjon Norge	

Summen av midler som vi har undersøkt effekten av, er 3,8 millioner kroner inklusiv rentestøtteordningene og 3,2 milliarder kroner uten disse. Til sammen ble det gitt tilsagn om 4,4 milliarder kroner i 2005. Dette betyr at undersøkelsen omfatter 86 prosent av samlede tilsagn fra Innovasjon Norge i 2005 dersom en inkluderer rentestøtten og 73 prosent dersom en ekskluderer den.

De tjenestene og programmene som ikke er med, består av en del tjenester og programmer knyttet til profilering og internasjonalisering. I tillegg er det en del nettverksprosjekter som er utelatt. Grunnen til at disse programmene og tjenestene holdes utenfor er 1) fordi tilsagnsomfanget er så lite at resultater og effekter ikke forventes å kunne måles eller 2) at enkeltbedrifter ikke lar seg identifisere som tilsagnsmottakere.

⁴ Undersøkelsen omfatter også prosjekter innunder Rentestøtte for trad. jord- og hagebruk og for tilleggsmærker, men disse tallene er ikke med i innvilget beløp.

⁵ Når det gjelder Internasjonalisering er det kun enkeltkunder som er inkludert i undersøkelsen (Single client sale). Alle tjenester/programmer der omkostningene er mindre enn kr 40 000, dvs. prosjekter som tilsvarer mindre enn ca 1 ukeverk, og de prosjekter hvor det ikke er ført opp noe beløp, er utelatt. Følgende prosjekttypen innen Internasjonalisering er inkludert i undersøkelsen: 100 % Client financed, ENTR project, INT, SMB-I, SME financing

2.5 Begreper

Som en følge av at også programsatsingene, som inneholder kombinasjoner av ulike typer bistand, er med i denne undersøkelsen, er også begrepsbruken tilpasset. Begrepet *tjeneste og program* benyttes som betegnelse for alle typer bistand fra Innovasjon Norge, både finansiell og ikke-finansiell. Begrepet *støtte* benyttes som en samlebetegnelse på tjenestene og programmene i aktivitets- og prosjektsammenheng. Dette innebærer at bedriftene har fått tjenester eller deltatt i programmer i regi av Innovasjon Norge og at prosjekter/aktiviteter støttes.

Del 1: Metode

Kapittel 3. Undersøkellesdesign og metode

I dette kapittelet vil vi presentere metoden og undersøkelsesdesignet som ligger til grunn for etterundersøkelsen av 2005-årgangen.

Kundeeffektundersøkelsene gjennomføres som nevnt ved at bedrifter som får et tilsagn fra Innovasjon Norge blir spurt to ganger; en gang året etter tilsagnet ble gitt (førundersøkelse) og en gang fire år etter (etterundersøkelse).

Etterundersøkelsen for 2005 inneholder en tjeneste/program mer enn i 2004 årgangen. Videre er det tre endringer knyttet til sammensetningen: Bygdeutviklingsstipend og Oppfinnerstipend er kommet med i 2005 årgangen, mens Kulturbasert næringsutvikling er gått ut av undersøkelsen.

Tabellen under viser hvilke tjenester og programmer som inngår i kundeeffektundersøkelsen for 2005.

Tabell 2: Tjenester og programmer som er med i 2005-undersøkelsen	
Tjenester	Programmer
Bygdeutviklingsmidler	NT-programmet
Bygdeutviklingsstipend	OFU/IFU
Distriktsrettet risikolån	Bioenergiprogrammet
Distriktsrettet låneordning	BIT
Distriktsutviklingstilskudd	Internasjonalisering
Grunnfinansieringslån – flåte	FRAM
Landsdekkende risikolån	Marint innovasjonsprogram
Landsdekkende utviklingstilskudd	VSP – mat
Lavrisikolån	VSP – rein
Lån til landbruket	VSP- skog
Etablererstipend	
Inkubatorstipend	
Oppfinnerstipend	
Kilde: Oxford Research 2009	

I alt er altså 23 tjenester og programmer inkludert i denne etterundersøkelsen. Tjenestene og programmene kan inndeles i 4 hovedgrupper. Disse hovedgruppene kaller vi tjeneste- og programtyper. Denne inndelingen vil også bli brukt i analysen av resultatene. Følgende hovedgrupper er i bruk i etterundersøkelsen for 2005:

Tabell 3: Kategorisering av tjenestene og programmene i type	
Tjeneste/program	Tjeneste- og programtype
Bygdeutviklingsmidler	Tilskuddstjeneste
Distriktsrettede risikolån	Lånetjeneste
Distriktsrettet låneordning	Lånetjeneste
Distriktsutviklingstilskudd	Tilskuddstjeneste
Grunnfinansieringslån - flåte	Lånetjeneste
Landsdekkende risikolån	Lånetjeneste
Landsdekkende utviklingstilskudd	Tilskuddstjeneste
Lavrisikolån	Lånetjeneste
Landbrukslån	Lånetjeneste
NT-programmet	Program
OFU/IFU	Program
FRAM	Program
Marint innovasjonsprogram	Program
VSP-mat	Program
VSP-rein	Program
VSP-skog	Program
Bioenergiprogrammet	Program
Etablererstipend	Stipendstjeneste
Inkubatorstipend	Stipendstjeneste
Bygdeutviklingsstipend	Stipendstjeneste
Oppfinnerstipend	Stipendstjeneste
Internasjonalisering	Program
BIT	Program

Kilde: Oxford Research 2009

3.1 Skjemastrategi

I denne undersøkelsen inngår det 23 tjenester og programmer. I førundersøkelsen ble det benyttet 4 ulike skjema for å fange opp sentrale forskjeller i mål og effekter som forventes mellom tjenestene og programmene.

I etterundersøkelsen er det imidlertid benyttet ett felles spørreskjema. Dette fordi målet for etterundersøkelsen er å fokusere på effekter som kan forventes at *alle* tjenestene og programmene bidrar til, dog i varierende og ulik grad.

I og med at alle spørsmål ikke er like relevante for alle i utvalget, kan frafallet på enkeltspørsmål bli noe større enn dersom man hadde videreført strategien med flere skjema som man benyttet tidligere.

Hovedfokus i etterundersøkelsen har vært på følgende tema:

- Om prosjektet og Innovasjon Norges betydning for dette
- Prosjektets betydning for samarbeid, kompetanse og innovasjon/utvikling
- Prosjektets økonomiske og sysselsettingsmessige resultater og effekter

I tillegg ble det stilt en del bakgrunnsspørsmål om bedriften som hadde fått tilsagn.

3.2 Populasjonen

Alle enhetene som inngår i undersøkelsens problemstillinger, utgjør undersøkelsens populasjon. Populasjonen er altså de bedriftene vi ønsker å si noe om, det vil si alle de bedriftene som har fått tilsagn fra Innovasjon Norge i 2005 som omfattes av Kundeeffektundersøkelsen.

Etterundersøkelsen gjennomføres i hovedtrekk med utgangspunkt i førundersøkelsen. Dette gjøres ved at det er de samme bedriftene som besvarte førundersøkelsen som blir kontaktet igjen for en ny undersøkelse (etterundersøkelsen). På denne måten kan man sammenholde svarene fra før- og etterundersøkelsen og man skaffer seg dermed et grunnlag for å kunne si noe om eventuelle endringer. Den populasjonen og det uttrekket som ble gjennomført i førundersøkelsen, er altså også gjeldende i etterundersøkelsen, men da med ytterligere frafall.

Bedrifter som har mottatt flere typer tilsagn i løpet av 2005, inngår kun i undersøkelsen for ett av disse tilsagnene. Bedriften blir beholdt i tilknytning til den tjenesten eller programmet som har færrest tilsagnsmottakere for å sikre et akseptabelt antall svar innen disse ”små” tjenestene og programmene.

Totalt inngikk 6202 tilsagn fordelt på 4505 bedrifter i førundersøkelsen for 2005.

Tabellen under illustrerer også at enkelte bedrifter var oppført to eller flere ganger på samme tjeneste/program eller hadde mottatt flere tilsagn. Alle tilsagnene, foruten de som gikk til bedrifter som ikke er med i utvalget, ble beholdt før trekningen ble gjort for å sikre at sannsynligheten per tilsagn var lik for alle bedriftene. Dette innebærer at bedrifter som har fått flere tilsagn, har større sannsynlighet for å bli trukket ut enn de som kun hadde fått ett tilsagn.

Tabell 4: Tilsagn, bedrifter og trekkposisjoner i 2005	
Tilsagn	2005
Tilsagn	6202
Bedrifter	4505
Trekkposisjoner*	5220

*Som følge av at bedriftene har fått flere tilsagn kan de totalt delta som 5220 enheter. Bedrifter med flere tilsagn innen den samme tjenesten/programmet er fjernet, men bedriften kan være oppført på ulike tjenester/programmer.

3.3 Utvalg

Utvalgsprosedyren er veien fra populasjon til at det foreligger et representativt uttrekk av respondenter. Utvalget av respondenter ble gjort i tilknytning til førundersøkelsen og fra populasjonen beskrevet ovenfor.

Utvalgets primære hensyn var sikkerhet og presisjon ned på tjeneste- og programnivå. Dette er avgjørende i og med at så mange som 23 ulike tjenester og programmer er omfattet av undersøkelsen. Utvalgsmetoden som er benyttet her, er et såkalt strategisk disproporsjonalt stratifisert utvalg. Dette innebærer at tiltakene ikke er trukket ut fra deres andel av populasjonen, men ut fra hensynet til den enkelte tjeneste og det enkelte program.

Etter beregninger av feilmargin og forventet frafall ble uttrekket gjort. Deretter ble intervjuene til førundersøkelsen gjennomført. I førundersøkelsen fikk vi 1566 svar. Disse fordelte seg som vist i tabellen under.

Tabell 5: Utvalg og svar i førundersøkelsen 2005

Tjenester og programmer	Utvalg	Intervjuer
Bygdeutviklingsmidler	281	177
Distriktsrettet risikolån	105	53
Distriktsrettet låneordning	36	19
Distriktsutviklingstilskudd	236	144
Grunnfinansieringslån – flåte	133	67
Landsdekkende risikolån	48	29
Landsdekkende utviklingstilskudd	106	62
Lavrisikolån	68	47
Landbrukslån	252	162
NT-programmet	30	23
OFU/IFU	88	54
Bioenergiprogrammet	69	41
BIT	67	31
FRAM	204	126
Marint innovasjonsprogram	10	5
VSP –rein	10	75
VSP-mat	150	6
VSP-skog	37	27
Etablererstipend	276	153
Inkubatorstipend	82	38
Bygdeutviklingsstipend	220	112
Oppfinnerstipend	52	14
Internasjonalisering	188	101
Total	2748	1566

De 1566 bedriftene som besvarte førundersøkelsen var altså utvalget i etterundersøkelsen. 1000 besvarte etterundersøkelsen.

3.4 Datainnsamling

Som tidligere har Polarfakta AS gjennomført datainnsamlingen på oppdrag fra Oxford Research. Datainnsamlingen foregår som en kombinasjon av postalt og webbasert opplegg.

Følgrebrevet og spørreskjemaet ble sendt ut postalt til hele utvalget. Respondenten ble i følgrebrevet invitert til å svare elektronisk på en oppgitt web-adresse. For å ivareta sikkerheten fikk hver respondent en ID og et passord for innlogging. Denne muliggjorde også at Polarfakta kunne spore hvem som hadde svart eller ikke. Etter at svarfristen gikk ut, tok Polarfakta kontakt med dem som ikke hadde svart på internett for å intervju dem over telefon. Av totalt 1000 svar kom 278 inn via internett, altså en andel på 27,8 prosent. Det er ikke funnet forskjeller av betydning mellom de som har svart via internett og de som har svart på telefon, når det gjelder følgende forhold:

- Bedriftsstørrelse
- Hovedtype av tjeneste/program

- Distriktpolitisk virkeområde
- Sentralitet
- Addisjonalitet

Dette indikerer at denne kombinasjonen av innsamling via internett og telefonintervju mest sannsynlig ikke skaper systematiske skjevheter i datamaterialet.

3.4.1 Purrerutiner

Alle bedrifter som ikke hadde svart over internett innen fristen, ble forsøkt kontaktet inntil 10 ganger over flere dager før numrene ble erklært ubrukelige.

Alle som sa at de skulle svare på undersøkelsen, og der det ble gjort avtaler, ble fulgt opp kontinuerlig til de enten avga svar eller nektet å delta. Denne oppfølgingen skjedde gjennom både telefon, mobiltelefon, telefaks og e-post. Intervjuerne har også forsøkt å nå aktuelle respondenter på kveldstid, der dette har vært hensiktsmessig. Dette gjelder spesielt respondenter innenfor primærnæringene.

Der Polarfakta fant gale telefonnummer på intervjuobjektet, ble det benyttet alternative kilder for å spore opp nye nummer; internett og Telenors nummeropplysning.

Datainnsamlingen ble foretatt i mars og april 2009.

3.5 Svar og frafall

Utvalget var som nevnt på 1566 bedrifter. Av disse var 23 ikke mulig å komme i kontakt med som følge av at Polarfakta avdekket at bedriften var konkurs eller nedlagt, eller at det ikke – til tross for flere forsøk – var mulig å finne rett telefonnummer. Denne andelen er som forventet lavere enn i førundersøkelsen, i og med at det på et tidligere tidspunkt har vist seg å være mulig å komme i kontakt med bedriftene.

Dersom man ser bort fra de som ikke var mulig å komme i kontakt med, gir det et potensial for 1543 intervjuer. Som det fremgår av tabellen under ble det totalt gjennomført 1000 intervjuer. Dette gir en svarprosent på 65 prosent. Om lag 7 prosent nektet og om lag 28 prosent svarte ikke på tross av flere henvendelser. Hvis vi i tillegg anser svarene om at bedriften er nedlagt, opphørt eller gått konkurs som relevante tilbakemeldinger, er antall potensielle intervjuer 1557 og antall svar 1014.

Tabell 6: Svar og frafall totalt i 2005		
	Antall	Prosent
Utvalg	1566	
Feil tlf.nr/umulig å finne tlf.nr	9	
Konkurs/nedlagt	14	
Potensielle intervjuer	1543	100 %
Intervjuet	1000	65 %
Nekt	104	7 %
Ikke svar	439	28 %

Tabellen under viser svarprosenten per tjeneste og program i etterundersøkelsen for 2005-årgangen.

Tabell 7: Svar og frafall per tjeneste og program 2005

Tjenester og programmer	Utvalg	Intervjuet	Svarprosent
Bygdeutviklingsmidler	177	139	79 %
Distriktsrettet risikolån	53	37	70 %
Distriktsrettet låneordning	19	15	79 %
Distriktsutviklingstilskudd	144	103	72 %
Grunnfinansieringslån – flåte	67	38	57 %
Landsdekkende risikolån	29	16	55 %
Landsdekkende utviklingstilskudd	62	27	44 %
Lavrisikolån	47	34	72 %
Landbrukslån	162	113	70 %
NT-programmet	23	14	61 %
OFU/IFU	54	33	61 %
Bioenergiprogrammet	41	31	76 %
BIT	31	23	74 %
FRAM	126	70	56 %
Marint innovasjonsprogram	5	3	60 %
VSP –rein	6	4	67 %
VSP-mat	75	50	67 %
VSP-skog	27	16	59 %
Etablererstipend	153	90	59 %
Inkubatorstipend	38	15	39 %
Bygdeutviklingsstipend	112	74	66 %
Oppfinnerstipend	14	7	50 %
Internasjonalisering	101	48	48 %
Total	1566	1000	64 %

Av de 1566 som svarte på førundersøkelsen, gjenstår det i etterundersøkelsen kun 1000 svar⁶. I tillegg er det 14 bedrifter som er nedlagt, gått konkurs eller opphørt. Disse tilbakemeldingene vil også ansees som svar. Dermed er det totale antall svar oppe i 1014. På tross av høyt frafall, er antallet svar noe høyere enn i den foregående etterundersøkelsen.

Naturlig nok medfører et økt frafall at usikkerheten knyttet til svarene forsterkes ytterligere sammenlignet med hva en opererte med i førundersøkelsen.

3.6 Frafallsanalyse av bedrifter som ikke har besvart undersøkelsen

I årets etterundersøkelse har Oxford Research gjennomført en registerbasert undersøkelse av de 439 bedriftene som ikke svarte på spørreskjemaet. Denne analysen har hatt som målsetning å avdekke hvor stor andel av disse som ikke har vært i stand til å besva-

⁶ Antall svar (N) som er benyttet i analysen vil forsøksvis vises i figurene, der hvor plassen tillater det. På tjeneste- og programnivå benyttes det ulike vektorer, avhengig av hvor mange tjenester og programmer som analyseres sammen. Disse vektene påvirker antall svar som fremkommer av analysen. For ikke å forvirre leseren med for mange ulike antall svar, selv antall som overstiger det som fremkommer av metodekapittelet, vises derfor kun det faktiske antall svar knyttet til hver enkelt tjeneste. Dette illustreres som dette: "Bygdeutviklingsmidler (139)". I de tilfeller det kun oppgis hvor mange svar en spesiell prosent utgjør, benyttes liten n. Når det er totalt antall svar, så er det stor N som benyttes. I tilfeller der det ikke er plass til å oppgi hver enkelt N, og antall svar ikke varierer stort, benyttes tallet for den første kategorien. Dette indikeres med N ~.

re undersøkelsen fordi de for eksempel har gått konkurs eller blitt oppløst. Det er viktig å være klar over at hvor vidt virksomheten er aktiv eller ikke er en resultatvariabel i seg selv. Denne variabelen er blant annet med på å si noe om hvilket risikonivå Innovasjon Norge har tatt.

For å gjennomføre denne analysen, har vi via Profforvalt-databasen hentet ut opplysninger om bedriftene fra Foretaksregisteret. Nærmere 85 prosent av selskapene som ikke har svart på etterundersøkelsen er fremdeles aktive, det vil si at disse selskapene har hatt mulighet til å delta i undersøkelsen, men at de av ulike årsaker har valgt å avstå. I noen tilfeller har det ikke vært mulig å finne organisasjonsnumre for virksomhetene, enten fordi disse bare er registrert med personnummer i Innovasjon Norges systemer og som ikke kan identifiseres i Profforvalt, eller fordi enkelte personer har startet flere selskaper og det ikke er mulig å identifisere hvilket av disse som har mottatt støtte fra Innovasjon Norge.

Tabell 8: Status for selskaper som ikke har besvart etterundersøkelsen 2005 per juli 2009		
Status for selskapet i Foretaksregisteret	Antall	Prosent
Aktivt	371	84,5 %
Finner ikke org.nr.	15	3,4 %
Konkurs	13	3,0 %
Oppløst	27	6,2 %
Slettet	13	3,0 %
Totalt	439	100 %

Ser vi bort fra selskapene som er aktive og på hva slags selskapsformer de ulike selskapene som ikke har svart er registrert med, ser vi at aksjeselskapene og enkeltpersonforetakene dominerer. For ASene er den hyppigste årsaken til at de ikke har svart at de har blitt oppløst eller slått konkurs, mens enkeltpersonforetakene har blitt slettet.

Tabell 9: Status og selskapsform for selskaper som ikke har besvart etterundersøkelsen 2005 per juli 2009								
Status for selskapet i Foretaksregisteret	ANS	AS	DA	ENK	FLI	Ukjent	Totalt	I %
Finner ikke org.nr.						15	15	22 %
Konkurs		13					13	19 %
Oppløst		26	1				27	40 %
Slettet	1	2		9	1		13	19 %
Totalt	1	41	1	9	1	15	68	100 %

Ser vi nærmere på hva slags Programmer eller Tjenester de som ikke har besvart etterundersøkelsen har mottatt, er det ikke overraskende at mottagerne av Stipend-tjenester befinner seg i gruppen med høyest frafall som skyldes konkurs eller oppløsning eller sletting av selskapet. Størst frafall finner vi blant mottagerne av OFU/IFU med 10 prosent konkurs og 20 prosent oppløste foretak, mens vi for mottagerne av Oppfinnertipend finner at nesten 29 prosent har blitt slettet. Mottagerne av Etablertipend skårer også høyt på frafall, og for denne Tjenesten ser vi en spredning på flere typer frafallsårsaker. Disse tallene indikerer at Innovasjon Norge i relativt stor grad har vært villig til å ta risiko for disse tjenestene. Det kan være fornuftig å ta en

nærmere diskusjon av hvor vidt balansen mellom risiko og oppnådde resultater er fornuftig for disse tre tjenestene.

I den andre enden av skalaen finner vi BIT, Distriktsrettet låneordning, Marint innovasjonsprogram, NT-programmet og Verdiskapingsprogrammet for rein med kun aktive bedrifter, det vil si ingen frafall som skyldes konkurs, oppløsning eller sletting av foretakene.

Tabell 10: Fordeling av bedrifter som ikke har svart på tjenester og program etter status og status						
Tjenester og programmer	Aktivt	Finner ikke org. nr.	Konkurs	Oppløst	Slettet	Totalt
Bygdeutviklingsmidler	90,9 %	4,5 %	4,5 %	0,0 %	0,0 %	100 %
Distriktsrettet risikolån	90,0 %	0,0 %	10,0 %	0,0 %	0,0 %	100 %
Distriktsrettet låneordning	100,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	100 %
Distriktsutviklingstilskudd	78,1 %	3,1 %	6,3 %	12,5 %	0,0 %	100 %
Grunnfinansieringslån - flåte	88,9 %	5,6 %	0,0 %	0,0 %	5,6 %	100 %
Landsdekkende risikolån	77,8 %	0,0 %	0,0 %	11,1 %	11,1 %	100 %
Landsdekkende utviklingstilskudd	84,4 %	3,1 %	0,0 %	12,5 %	0,0 %	100 %
Lavrisikolån	90,9 %	0,0 %	0,0 %	9,1 %	0,0 %	100 %
Lån til landbruket	95,3 %	4,7 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	100 %
NT-programmet	100,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	100 %
OFU/IFU	70,0 %	0,0 %	10,0 %	20,0 %	0,0 %	100 %
Bioenergiprogrammet	90,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	10,0 %	100 %
BIT	100,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	100 %
FRAM	87,5 %	2,5 %	2,5 %	0,0 %	7,5 %	100 %
Marint innovasjonsprogram	100,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	100 %
VSP-mat	83,3 %	0,0 %	8,3 %	4,2 %	4,2 %	100 %
VSP-rein	100,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	100 %
VSP-skog	87,5 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	12,5 %	100 %
Etablererstipend	73,1 %	9,6 %	1,9 %	11,5 %	3,8 %	100 %
Inkubatorstipend	85,7 %	14,3 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	100 %
Bygdeutviklingsstipend	90,0 %	6,7 %	0,0 %	0,0 %	3,3 %	100 %
Oppfinnerstipend	71,4 %	0,0 %	0,0 %	0,0 %	28,6 %	100 %
Internasjonalisering	80,0 %	0,0 %	6,7 %	13,3 %	0,0 %	100 %
TOTALT	84,5 %	3,4 %	3,0 %	6,2 %	3,0 %	100 %

3.7 Vekting av utvalget

Utvalget ble i førundersøkelsen trukket disproporsjonalt, det vil si at vi ikke har tatt hensyn til de ulike tilsagnenes andel av populasjonen. Vi har derimot trukket utvalget med hensyn på hver enkelt tjeneste og hvert enkelt program. Med andre ord er utvalget skjevt med hensyn til fordelingen mellom tjenestene og programmene. I grove trekk kan man si at de tjenestene og programmene med relativt få tildelinger er overrepresentert, mens de store tjenestene og programmene målt i antall tildelinger er underrepresentert.

Når vi skal analysere dataene, må vi foreta en vekting av utvalgsresultatene for å korrigere for disse skjevhetene. Vektingen vil redusere feilene som skjevheten i sva-

rene innebærer. Vi oppnår dermed å fjerne utvalgsfeilene som skyldes underrepresentasjon av store tjenester og programmer, og overrepresentasjon av små⁷.

Denne vektingen har kun innvirkning på fordelingen av svarene totalt sett i undersøkelsen og påvirker ikke fordelingen mellom tjenestene og programmene.

For å beregne vektene for den enkelte tjeneste og program, må en kjenne fordelingen mellom disse i populasjonen og i utvalget. For hver av tjenestene og programmene beregnes det en vekt som tilordnes alle de enhetene som tilhører den aktuelle tjenesten eller det aktuelle programmet. Når det for eksempel gjelder Bygdeutviklingsmidler, ser vi av tabellen under at de står for 33,05 prosent av tiltakene i populasjonen, men bare 13,90 prosent i utvalget. Dermed blir vekten $33,05/13,90=2,38$. Er vekten over 1 innebærer dette at tiltaket er underrepresentert. Tilsvarende får bedriftene i Bioenergiprogrammet, som er overrepresentert i utvalget, vekten 0,40. På denne måten beregnes en vekt for alle tjenestene og programmene i undersøkelsen.

Tabell 11: Vekting etter tjeneste og program					
Tjenester og programmer	Populasjon	Fordeling av populasjon	Utvalget	Fordeling av utvalget	Vekt
Bygdeutviklingsmidler	2050	33,05 %	139	13,90 %	2,38
Distriktsrettet risikolån	141	2,27 %	37	3,70 %	0,61
Distriktsrettet låneordning	38	0,61 %	15	1,50 %	0,41
Distriktsutviklingstilskudd	939	15,14 %	103	10,30 %	1,47
Grunnfinansieringslån - flåte	159	2,56 %	38	3,80 %	0,67
Landsdekkende risikolån	54	0,87 %	16	1,60 %	0,54
Landsdekkende utviklingstilskudd	127	2,05 %	27	2,70 %	0,76
Lavrisikolån	97	1,56 %	34	3,40 %	0,46
Lån til landbruket	450	7,26 %	113	11,30 %	0,64
NT-programmet	31	0,50 %	14	1,40 %	0,36
OFU/IFU	92	1,48 %	33	3,30 %	0,45
Bioenergiprogrammet	77	1,24 %	31	3,10 %	0,40
BIT	73	1,18 %	23	2,30 %	0,51
FRAM	209	3,37 %	70	7,00 %	0,48
Marint innovasjonsprogram	10	0,16 %	3	0,30 %	0,54
VSP-mat	174	2,81 %	50	5,00 %	0,56
VSP-rein	11	0,18 %	4	0,40 %	0,44
VSP-skog	48	0,77 %	16	1,60 %	0,48
Etablererstipend	647	10,43 %	90	9,00 %	1,16
Inkubatorstipend	86	1,39 %	15	1,50 %	0,92
Bygdeutviklingsstipend	289	4,66 %	74	7,40 %	0,63
Oppfinnerstipend	76	1,23 %	7	0,70 %	1,75
Internasjonalisering	324	5,22 %	48	4,80 %	1,09
SUM	6202	100,00 %	1000	100,00 %	1,00

⁷ Hellevik, O., "Forskningsmetode i sosiologi og statsvitenskap", Oslo: Universitetsforlaget, 1991.s. 331

Når vi har beregnet vektene, er selve vektingen noe som enkelt utføres i statistikkprogrammet SPSS. Der får hver enhet den vekten som den skal ha og teller da det antall ganger vekten tilsier.

Oxford Research vil påpeke at svarene også kunne vært vektet ut fra andre faktorer, slik som for eksempel innvilget beløp eller støtteekvivalenter. Et annet alternativ vil være å benytte en kombinasjon av antall tilsagn og innvilget beløp eller støtteekvivalenter.

3.8 Undersøkelsens styrker og svakheter

Kundeeffektundersøkelsen dekker i alt 23 ulike tjenester og programmer, og omfatter store deler av organisasjonens ressursbruk. Innovasjon Norges tjenester og programmer spenner imidlertid vidt hva gjelder bl.a. målgrupper, formål og geografisk nedslagsfelt. Hver enkelt tjeneste og hvert enkelt program har sin egen innretning på disse og flere andre områder. I forhold til i hvilken grad kundeeffektundersøkelsen er egnet til å vurdere Innovasjon Norges aktivitet, kan det argumenteres langs to dimensjoner:

- Innovasjon Norge har et hovedmål fastsatt av Stortinget og Regjeringen. Målet søkes realisert gjennom å tilby et antall forskjellige tjenester og programmer til kundene. Hver for seg kan tjenestene og programmene ha ulike prioriteringer, men summen av disse vil være et godt grunnlag for å vurdere hvorvidt Innovasjon Norge som helhet når sitt mål. Helhetsbetraktninger basert på kundeeffektundersøkelsen er derfor relevante, selv om tall på totalnivå tilslører naturlige og til dels ønskede ulikheter mellom tjenestene og programmene.
- Innovasjon Norges tjenester og programmer er så ulike at aggregerte betraktninger ikke blir relevante. Analysene av kundeeffektundersøkelsen må primært gjøres på tjeneste- og programnivå fordi gjennomsnittallene tilslører en naturlig variasjon mellom tjenestene og programmene.

Etter vår oppfatning inneholder begge disse resonnementene gode poenger. Analysen av kundeeffektundersøkelsen er derfor søkt balansert slik at gjennomsnittbetraktninger er brukt der det oppfattes å være relevant, mens mye av omtalen er konsentrert om den enkelte tjenesten og det enkelte programmet. Dette medfører imidlertid ikke at vi anser kundeeffektundersøkelsen som irrelevant for å vurdere måloppnåelsen for Innovasjon Norge som helhet. Så lenge aktiviteten gjennomføres i form av et antall tjenester og programmer, vil det jo i stor grad være summen av resultatene fra disse som bestemmer graden av måloppnåelse. Helhetsbetraktninger på tvers av tjenestene og programmene vil derfor være relevante, men det er naturligvis viktig å gjenta at en fullstendig evaluering av Innovasjon Norge må basere seg på en mer omfattende undersøkelsesdesign enn det kundeeffektundersøkelsen gjør.

Tilfredshet kan ses på som forskjellen mellom forventning og resultat. I forhold til resultatene fra kundeeffektundersøkelsen, baseres våre vurderinger av hva som er bra og hva som er dårlig i stor grad på en tolkning av formålet og målene for Innovasjon Norge. Undersøkelsesopplegget rommer ikke mulighet til å analysere resultatene i forhold til målene for den enkelte tjeneste og det enkelte programmet som omfattes.

Undersøkelsen baserer seg på subjektive vurderinger. Dette medfører at datamaterialet er utsatt både for strategisk svargivning og for svar som ikke er eksakte. Dette tas hensyn til i tolkning og i analysen av datamaterialet. I tillegg fokuseres det sterkt

på utviklingen i resultater over tid. Om man antar at feilkildene er stabile vil disse trendene gi et konsistent resultat.

3.8.1 Vurdering av datamaterialet og muligheter for analyse

Feilmarginen for et utvalg er et intervall som legges til/trekkes fra et utvalgsresultat som man med en spesifisert grad av sikkerhet kan regne med inneholder det riktige resultatet for hele populasjonen.

Feilmarginen for utvalget som helhet i denne etterundersøkelsen, er maksimalt +/- 2,8 prosentpoeng med et sikkerhetsnivå på 95 prosent. Dette er som ventet noe høyere enn i førundersøkelsen. Dette fordi antall svar i førundersøkelsen var større enn antall svar som ligger til grunn for etterundersøkelsen. Med færre svar øker feilmarginen.

Antall gjennomførte intervju er lavt innenfor enkelte tjenester og programmer. Dette påvirker presisjonen i dataene, og da særlig i de tilfeller der antall svar er lavt samtidig som populasjonen er liten. Det resulterer i høy feilmargin. Derfor bør man behandle resultatene for følgende tjenester og programmer med varsomhet:

- Distriktsrettet låneordning
- Landsdekkende risikolån
- NT-programmet
- BIT
- Marint innovasjonsprogram
- VSP-rein
- VSP-skog
- Inkubatorstipend
- Oppfinnerstipend

Innen alle disse ordningene kan feilmarginen være over 20 prosentpoeng. Innenfor disse tjenestene og programmene må man dermed være svært varsom med å trekke bastante konklusjoner, og fortrinnsvis benytte data til å *indikere* eventuelle funn.

I neste tabell er sikkerheten i resultatene indikert etter type tjeneste og program.

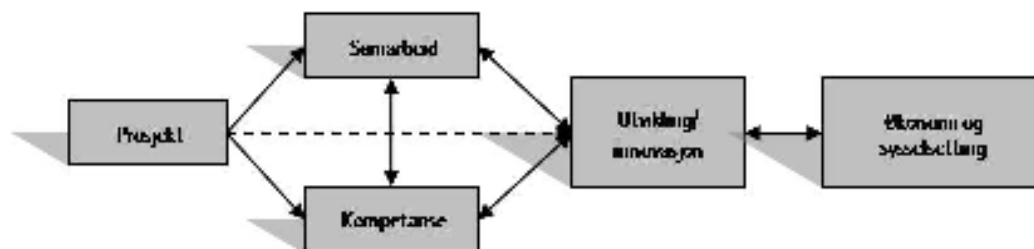
Tabell 12: Sikkerheten i resultatene etter tjeneste og program	
Tjenester og programmer	Høy
Totalt	
Bygdeutviklingsmidler	
Lån til landbruket	
Distriktsutviklingstilskudd	
Etablererstipend	
Bygdeutviklingsstipend	
FRAM	
VSP-mat	
Internasjonalisering	
Grunnfinansieringslån – flåte	
Distriktsrettet risikolån	
Lavrisikolån	
OFU/IFU	
Bioenergiprogrammet	
Landsdekkende utviklingstilskudd	
BIT	
Landsdekkende risikolån	
VSP-skog	
Distriktsrettet låneordning	
Inkubatorstipend	
NT-programmet	
Oppfinnerstipend	
VSP-rein	
Marint innovasjonsprogram	
	Lav

Del 2: Resultater

Innovasjon Norge bistår en rekke ulike typer bedrifter og prosjekter gjennom sine tjenester og programmer. I denne delen vil vi se nærmere på ulike sider ved prosjektene som mottok støtte fra Innovasjon Norge i 2005 og hvilke effekter støtten har hatt for dem. Dette gjelder både i forhold til ”myke” og ”harde” effekter. Når det gjelder ”myke” effekter vil vi se på hvilken betydning prosjektene har hatt for samarbeid, kompetanse, utvikling og innovasjon. Når det gjelder de ”harde” effektene, vil vi undersøke hva prosjektene har bidratt med i forhold til den økonomiske og sysselsettingsmessige utviklingen.

Førundersøkelsene har vist at egenskaper og kjennetegn ved prosjektene og bedriftene kan ha stor betydning for hvilke effekter man kan forvente. Både samarbeid og kompetanseutvikling er effekter som igjen kan ha stor betydning for prosjektenes økonomiske og sysselsettingsmessige effekter, oftest gjennom en konkret utvikling av nye produkter, tjenester, prosesser eller markeder hos den enkelte bedrift. Dette omtales også som innovasjon. Disse forholdene kan samtidig påvirke hverandre og derigjennom forsterke effektene på lengre sikt. Vi har summert opp dette i modellen under. Denne modellen ble utviklet i forbindelse med etterundersøkelsen for 2003-årgangen og vil også benyttes i år.

Figur 3 Enkel effektmodell.

Kilde: Oxford Research

På tross av en relativt enkel modell kan det ofte være vanskelig å påvise disse sammenhengene i og med at det er svært mange forhold som har betydning for prosjektenes resultater og bedriftenes utvikling. Tankegangen er imidlertid at økt fokus på kompetanse og samarbeid gjør bedriftene bedre rustet til å møte fremtidige utfordringer og bli i stand til videreutvikling.

Indikatorene som er brukt er:

- Samarbeid: Gjennomsnittlig antall samarbeidsaktører som prosjektet har bidratt til samarbeid med (maksimalt antall er 8)
- Kompetanse: Gjennomsnittlig antall områder som prosjektet i stor grad (score 4 & 5) har bidratt til økt kompetanse innenfor (maksimalt antall er 10)
- Utvikling/innovasjon: Gjennomsnittlig antall områder hvor prosjektet i stor grad (score 4 & 5) har bidratt til utvikling innenfor (maksimalt antall er 11)
- Økonomi: Prosjektets betydning for lønnsomhet
- Sysselsetting: Netto sysselsettingsendring

I modellen sidestilles utvikling av nye produkter, tjenester, produksjonsprosesser og markeder med innovasjon, men gjennomgående er det i tabell- og figurtekster benyttet det ordet som ble benyttet i spørreskjema. Dette gjelder imidlertid naturlig nok ikke der hvor det for eksempel er laget egne indikatorer.

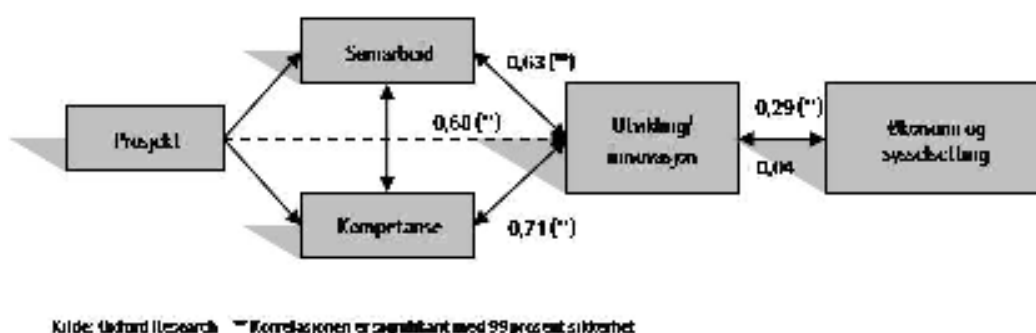
En positiv høy korrelasjon mellom samarbeid og utvikling/innovasjon innebærer at ved høy grad av samarbeid, slik det er definert, er sannsynligheten også stor for at det er høy grad av utvikling/innovasjon. Desto høyere korrelasjonstallet er, desto større er den sannsynligheten.

Det vi ser av neste figur, er at korrelasjonen er høy mellom alle disse indikatorene. Imidlertid ser vi at korrelasjonen avtar når en ser på forholdet mellom utvikling/innovasjon og effekter på økonomi og sysselsetting. Dette har trolig to hovedforklaringer. Det ene er at betydningen av prosjektene avtar desto lenger til høyre i modellen en kommer. Dette skyldes primært at det stadig blir flere elementer som påvirker indikatoren. Derne har nok tidsaspektet en del å si. Økonomiske og sysselsettingseffekter kommer senere i tid. I tillegg er det også slik at de fulle effektene av prosjektene ikke er realisert ennå for 36 av prosjektene.

Noen prosjekter har som formål å øke utviklingen/innovasjonen med minimalt fokus på kompetanse og samarbeid. Det at korrelasjonen er positiv og høy mellom samarbeid og utvikling/innovasjon samt mellom kompetanse og utvikling/innovasjon betyr også at dersom prosjekter ikke bidrar til dette, men heller følger den stiplede linjen rett mot utvikling/innovasjon, er det sannsynlig at de bidrar til dette i mindre grad enn dersom de hadde gått veien om samarbeid og kompetanse.

Den benyttede modellen viser seg å være stabil over tid. Korrelasjonene var sterke også for 2003- og 2004-årgangen. For 2005-årgangen er korrelasjonene sterkere enn for 2004-årgangen med unntak for korrelasjonen mellom kompetanse og utvikling/innovasjon. Forskjellene er imidlertid ikke store.

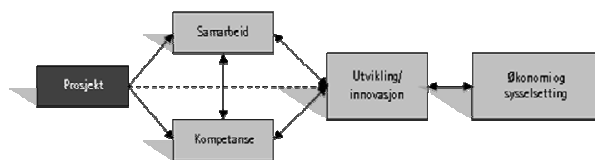
Figur 4 Enkel effektmodell (med korrelasjon).

I det videre vil Oxford Research benytte denne modellen for å strukturere analysen av resultatene. Modellen vil også bli benyttet for å illustrere overganger til nye områder i undersøkelsen.

Kapittel 4. Om prosjektene

Dette kapitlet presenterer svar på et utvalg spørsmål knyttet til sentrale kjennetegn ved prosjektene og endringen i disse fra førundersøkelsen. Blant annet vil vi gå inn på prosjektrealisering, vurderinger av gjennomføringen av prosjektene samt addisjonalitet.

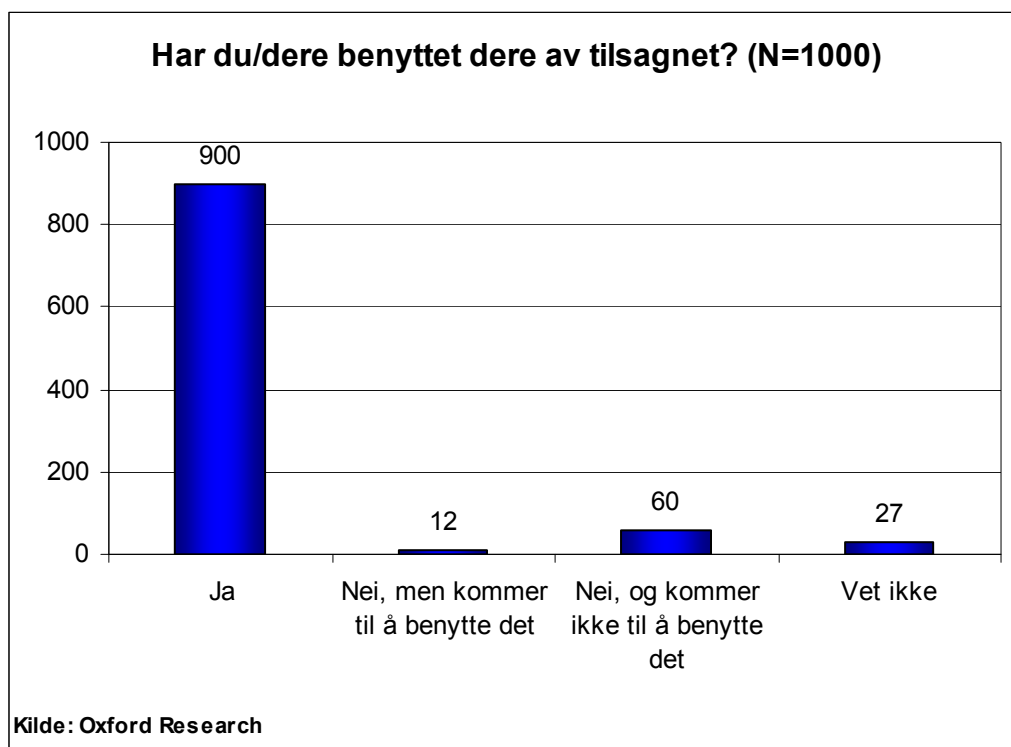
Kilde: Oxford Research

4.1 Bruk av tilsagn og realisering av prosjekt

1000 bedriftene svarte på spørsmålet om de har benyttet seg av tilsagnet de fikk i 2005. 900 av disse svarte bekreftende på dette spørsmålet. 12 bedrifter svarte at de foreløpig ikke har benyttet tilsagnet, men kommer til å gjøre det.

- 91 prosent av bedriftene har, eller kommer til å benytte seg av, tilsagnet fra Innovasjon Norge.

Figur 5: Har du/dere benyttet dere av dette tilsagnet? Antall.

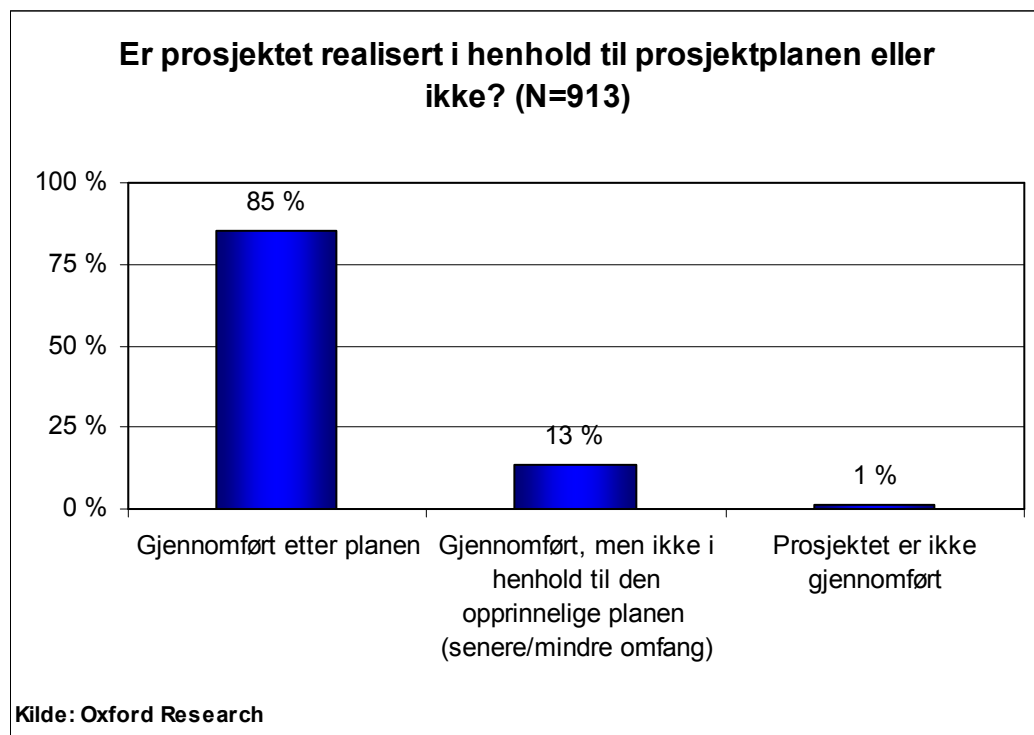

Hele 99 prosent av prosjektene er gjennomført, enten i henhold til planen eller med endringer. Dette er en svak økning sett i forhold til resultatene fra etterundersøkelsen for 2004-årgangen.

Av de 12 bedriftene som oppga at de ikke har benyttet tilsagnet, men kommer til å benytte det, er det kun 3 bedrifter som oppgir at prosjektet er gjennomført. En mu-

lig tolkning kan her være at tilsagnet vil bli benyttet til andre formål enn hva det i utgangspunktet ble søkt støtte til.

Figur 6: Er prosjektet realisert i henhold til prosjektplanen eller ikke? Prosent.

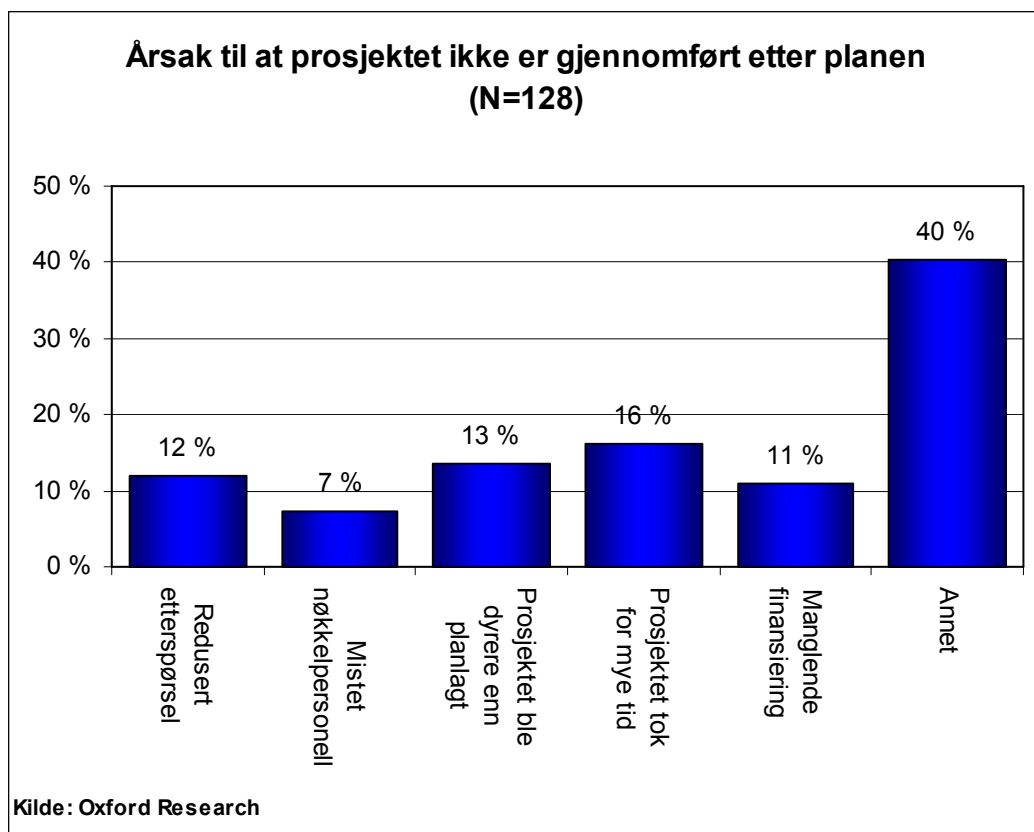

Neste figur viser en oversikt over årsaker til at prosjektet ikke er gjennomført etter planen. I tidligere etterundersøkelser er kategorien "Annet" utelatt i presentasjonen av resultatene. For 2005-årgangen er denne inkludert da den står for den klart høyeste andelen (40 prosent). Bedriftene som har svart annet er bedt om å spesifisere årsaken til at prosjektet ikke er gjennomført etter planen. Årsakene som da blir oppgitt er så forskjellige at det ikke har vært mulig å komme fram til en fornuftig kategorisering av dem.

Når vi ser på de øvrige resultatene i neste figur, ser vi at resultatene er relativt jevnt fordelt mellom de ulike oppgitte årsakene. At prosjektet tok for mye tid er den viktigste årsaken (16 prosent), mens tap av nøkkelpersonell synes å være den minst viktige forklaringen på hvorfor prosjektet ikke er gjennomført etter planen (7 prosent).

I de fleste tilfeller vil man oppleve at det er en kombinasjon av årsaker til at prosjekter ikke gjennomføres som planlagt. Dette underbygges av at det er så mange som har oppgitt "annet" som grunn for at prosjektet ikke ble gjennomført.

Figur 7: Årsak til at prosjektet ikke er gjennomført etter planen? Prosent.

4.2 Støtte flere ganger

Bedriftene ble spurt om i hvilken grad de har fått støtte til prosjektet en eller flere ganger. De aller fleste bedriftene har fått støtte til prosjektet kun en gang (686). Imidlertid er det om lag 22 prosent av bedriftene (183) som har fått støtte til prosjektet flere ganger. Det maksimalt antall ganger en bedrift har fått støtte er 9.

- I gjennomsnitt har prosjektene som har fått støtte flere ganger, fått det 2,5 ganger. Ser vi på prosjektene som har fått tilsagn flere ganger fordelt på tjeneste- og programtype, finner vi ingen vesentlige forskjeller mellom dem. Gjennomsnittlig antall ganger mottatt støtte varierer mellom 2,5 for Tilskuddstjenestene og Stipendstjenestene og 2,7 for Programmene.

4.3 Rådgivning/veiledning og oppfølging

Innovasjon Norge driver i utstrakt grad med rådgivning og veiledning. Det er derfor avgjørende at kundebehandlere har tilstrekkelig kunnskap og kompetanse til å drive denne virksomheten overfor bedriftene.

Oppfatningen av kompetansen til Innovasjon Norges kundebehandlere kan imidlertid endre seg etter hvert som tiden går og man får prøvd ut de råd som gis. Bedriftene er derfor blitt spurt om tilgangen til rådgivning/veiledning/oppfølging etter tilsagnet.

- 36 prosent av bedriftene har mottatt rådgivning/veiledning/oppfølging etter at de har mottatt tilsagnet.

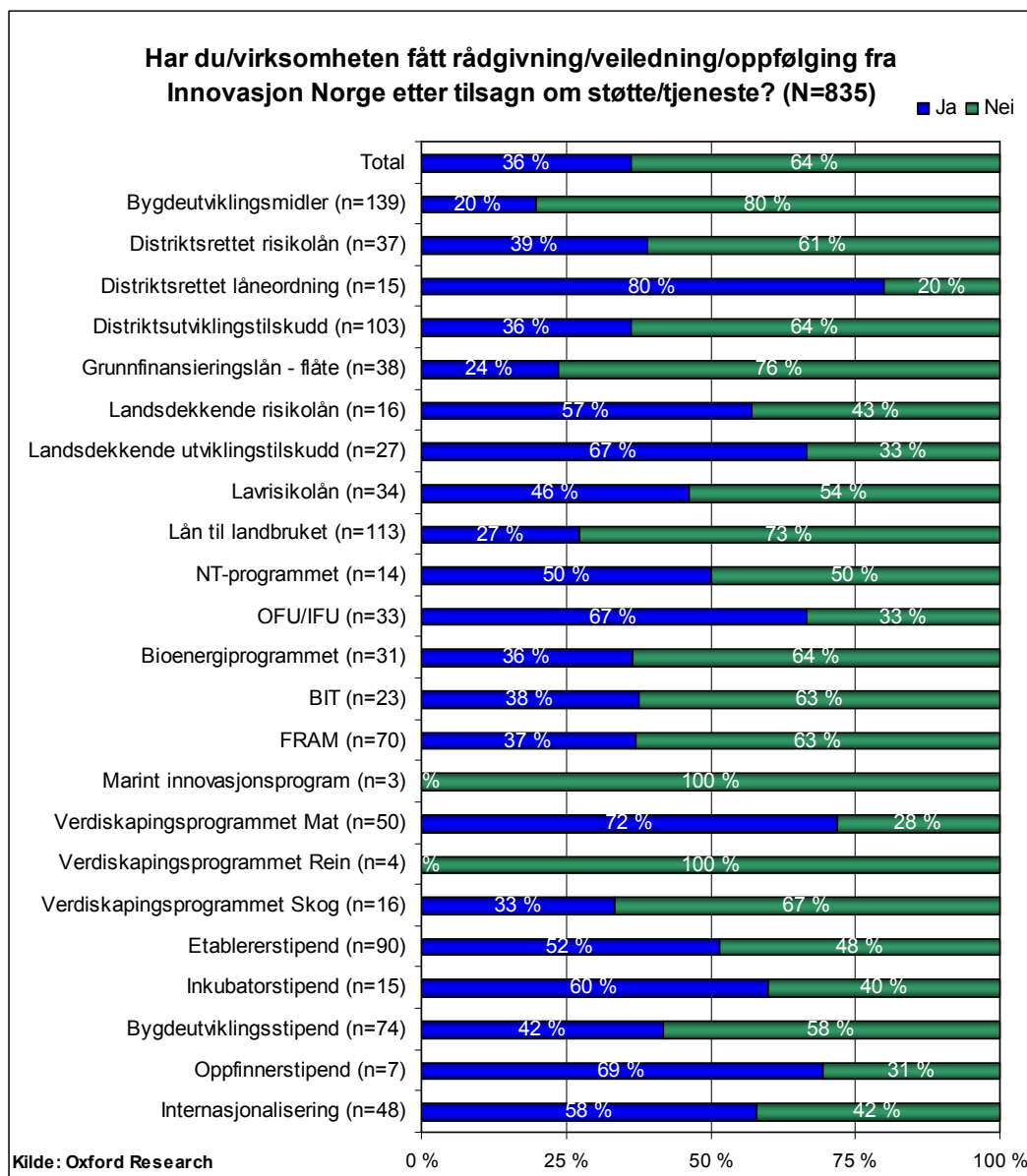
Resultatet for 2004-årgangen viste at 38 prosent av bedriftene mottok rådgivning/veiledning/oppfølging fra Innovasjon Norge i etterkant av tilsagnet. Det har altså ikke vært vesentlige endringer i andelen bedrifter som benytter seg av dette tilbudet.

Analysene viser at det ikke er store forskjeller i andelen som får rådgivning mellom Tilskuddstjenestene og Lånetjenestene. Innen Programmene og Stipenditjenestene er imidlertid andelen som får rådgivning relativt mye høyere enn for Tilskudds- og Lånetjenestene. Disse resultatene samsvarer med funnene i etterundersøkelsen for 2004-årgangen.

Forklaringen på dette ligger i fordelingen per tjeneste og program. Den viser blant annet at innen Bygdeutviklingsmidler er det kun 20 prosent av bedriftene som har mottatt tilsagn som har benyttet seg av rådgivning fra Innovasjon Norge.

Ser vi på fordelingen mellom tjenestene og programmene, er den høyeste andelen av de som har fått rådgivning/veiledning/oppfølging innen Distriktsrettet låneordning (80 %) og Verdiskapningsprogrammet mat (72 %). Det er imidlertid viktig å understreke at for førstnevnte tjeneste er antall svar lavt, og resultatet må derfor tolkes med forsiktighet. I figuren under vises det hvordan andelen som har mottatt rådgivning\veiledning varierer etter tjeneste og program.

Figur 8: Andel som har mottatt rådgivning/veiledning etter tilsagn, per tjeneste og program. Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

Det er viktig å understreke at mangel på rådgivning/veiledning/oppfølging ikke nødvendigvis trenger å være problematisk. For det første er det ikke i alle tilfeller rådgivning/veiledning/oppfølging er *nødvendig*. Og for det andre, er det ikke i alle tilfeller at det er *ønskelig*.

- 88 prosent oppgir at rådgivning/veiledning/oppfølging ikke var nødvendig eller ønskelig.

Det betyr at av de som ikke har fått rådgivning/veiledning/oppfølging er det kun 12 prosent som skulle ønske det, men ikke fått. Dette utgjør kun 48 bedrifter, eller 4,8 prosent av alle bedriftene som er intervjuet. For 2004 var dette tallet 53 (5,5 prosent av alle bedrifter som ble intervjuet).

Hvorvidt de som faktisk har fått rådgivning/veiledning/oppfølging er tilfredse med omfanget av denne, er imidlertid et annet viktig spørsmål. På denne dimensjonen så vi en økning i andelen som ikke var tilfreds med omfanget av rådgivning/veiledning/oppfølging de mottok fra Innovasjon Norge fra 2003 til 2004. I 2003 svarte 14 prosent at de som hadde mottatt rådgivning/veiledning/oppfølging at de ikke var fornøyd med omfanget. For 2004 var andelen som ikke var tilfredse, steget til 19 prosent.

For 2005 viser resultatene at andelen som ikke er tilfredse med omfanget på rådgivning/veiledning/oppfølging de har mottatt fra Innovasjon Norge er tilbake på 2003-nivå (15 prosent).

Det er ikke store forskjellene mellom tjenestetypene når det kommer til tilfredshet med omfang av rådgivning/veiledning/oppfølging. Andelen tilfredse er høyest innen Programmene (88 prosent), og lavest innen Stipend tjenestene (80 prosent).

Ser en på fordelingene på tjeneste- og programnivå viser resultatene heller ikke her substansielle forskjeller. Etablererstipendet har den laveste andelen tilfredse (76 prosent), mens samtlige bedrifter som har svart innen Distriktsrettet låneordning, BIT, NT-programmet, Marint innovasjonsprogram og Verdiskapningsprogrammet skog er tilfredse med omfanget på rådgivning/veiledning/oppfølging de har mottatt fra Innovasjon Norge.

4.4 Selskapsform

Tabellen under viser at det har vært svært små endringer i selskapsform fra før- til etterundersøkelsen. Imidlertid viser tallene at flest bedrifter i førundersøkelsen var aksjeselskap, mens flest bedrifter i etterundersøkelsen er enkeltpersonforetak. Forskjellen er imidlertid ikke stor mellom før- og etterundersøkelsen. En mulig årsak til endringen er at det har skjedd en relativ endring av tjeneste- og programfordelingen. Blant annet har den relative andelen av mottakere av bygdeutviklingsmidler og lån til landbruket økt, noe som i seg selv medfører en økning av andelen enkeltpersonsforetak.

Tabell 13: Selskapsform i før- og etterundersøkelsen. Prosent.

Etter Før	Enkeltpersonforetak	Ansvarlig selskap (ans)	Aksjeselskap (as)	Stiftelse	Annet	Totalt	Totalt i Førundersøkelsen
Enkeltpersonforetak	90 %	1 %	4 %		4 %	100 %	43 %
Ansvarlig selskap (ans)	18 %	55 %	9 %		18 %	100 %	2 %
Aksjeselskap (as)	2 %		91 %	1 %	6 %	100 %	44 %
Stiftelse			20 %	60 %	20 %	100 %	1 %
Annet	15 %	10 %	10 %		65 %	100 %	10 %
Totalt i Etterundersøkelsen	45 %	3 %	39 %	1 %	12 %		100 %

Kilde: Oxford Research

4.5 Addisjonalitet

Addisjonalitet er et sentralt begrep i etterundersøkelsen. Ikke bare viser det i hvilken grad Innovasjon Norge kan legitimere sin ressursbruk ut fra et markedssviktperspektiv, men det benyttes også til å beregne effekter av støtten, spesielt i forhold til sysselsetting.

Addisjonalitetsbegrepet brukes til å si noe om hvor nødvendig bruken av offentlige virkemidler er, det vil si hvilken forskjell har midlene utgjort? Addisjonalitet kan måles på flere måter. De tre vanligste formene for addisjonalitet er innsats- (input), resultat- (output) og adferds- (behavioural) addisjonalitet.

I utgangspunktet ønsker man med *innsatsaddisjonalitet*⁸ å kunne gi svar på om de som mottar et virkemiddel eller deltar i en offentlig initiert satsing virkelig har bruk for det, eller om det er slik at dette ville blitt gjennomført uansett. Høy innsatsaddisjonalitet forutsetter imidlertid ikke nødvendigvis at det subsidierte prosjektet eller tiltaket er vellykket, da man fokuserer på "input" og ikke på "output" eller en adferdsdimensjon. Denne formen på addisjonalitet er imidlertid ofte viktig for å legitimere offentlig virkemiddelbruk.

I evalueringsstudier som legger *resultataddisjonalitet* til grunn, er det imidlertid viktig å avdekke hvorvidt offentlige intervensjoner stimulerer mottakerbedriftene til å realisere vellykkede prosjekter, nye produkter, prosesser og innovasjoner, som uten offentlig støtte ikke hadde blitt utviklet. Resultataddisjonalitet prøver med andre ord å beskrive tilleggseffekten på tjenester eller produkter som kan tilskrives en offentlig satsing; altså: hva er kommet ut av deltakelse i programmet, som ellers ikke ville blitt realisert.

Adferdsaddisjonalitet er et mer komplekst begrep som ble introdusert delvis for å komplettere de to foregående addisjonalitetsbegrepene, og handler om i hvilken grad det oppstår forskjeller og endringer i bedriftens adferd som kan tilskrives en offentlig intervensjon⁹. Adferdsaddisjonalitet handler om de kvalitative endringene som oppstår når bedrifter mottar offentlig støtte/deltar i offentlig støttede programmer. Dette kan for eksempel inkludere påvirkning/endring av strategisk adferd (eksempelvis i forbindelse med bedriftssamarbeid) eller forbedringer med hensyn til ledelse av utviklings- og innovasjonsprosesser eller lignende. Fokus rettes mot de mer langsiktige endringene av bedriftenes atferd. Ett hovedpoeng i denne forbindelse er at offentlige intervensjoner vil ha langvarige effekter på innsats først når mottakerbedriftene endrer sin adferd som for eksempel sine innovasjonsstrategier og markedsorientering. Å måle adferdsendring er imidlertid krevende, da det blant annet vil ta tid å endre/påvirke bedriftene. I tillegg vil det selvfølgelig alltid være måleproblemer med hensyn til hva som er effekten av hva.

Addisjonalitet sier altså noe om hvorvidt støtteordningen har ført til realisering av prosjekter som ellers ikke ville blitt realisert (se Waagø et al. 1993 og Fossen og Waagø, 1994). Det er altså et begrep med en klar kontrafaktisk dimensjon. Forutsetningen legger til grunn at det som faktisk har skjedd, likevel ikke finner sted. Det er denne forutsetningen som knytter markedssvikt og addisjonalitet sammen. I kunde-

⁸ For en diskusjon av input-addisjonalitet og innovasjon, se Georghiou og Clarysse (2006). En diskusjon av input-addisjonaliteten i måling av innsats mot bedrifter i Norge finnes bl.a. i Alsos et al. (2006).

⁹ Forutsetningen som ligger til grunn for dette, er at adferden endres i en fordelaktig retning, selv om en i evalueringssammenheng også må være oppmerksom på mulige negative effekter (OECD, 2005).

effektundersøkelsene er det innsatsaddisjonalitet som først og fremst blir analysert, men denne blir også brukt for å vurdere hvor mye av resultater og effekter som tilskrives Innovasjon Norges tjenester og programmer.

En potensiell måte å måle addisjonalitet på er å "endre historien" gjennom å se nærmere på de bedriftene/ideene som ikke fikk støtte og derigjennom anta at de er like og oppfører seg likt som de som har mottatt støtte fra Innovasjon Norge. Problemet med denne tilnærmingen er at det forhåpentligvis er en god grunn for at den ideen eller bedriften ikke har fått støtte fra Innovasjon Norge og den andre har. Dermed er antagelsen uholdbar og bedriftene eller ideene sannsynligvis ikke sammenlignbare på sentrale parameter. Dette gjør addisjonalitet vanskelig å måle og å etterprøve. Gjennom kundeeffektundersøkelsene har vi likevel gjort iherdige forsøk.

Allerede siden starten på kundeeffektundersøkelsene (f.o.m. 1994) har man gjort forsøk på å måle addisjonalitet. Møreforskning Molde var den første som stilte spørsmålet om hva som ville skjedd med prosjektet dersom SND ikke hadde gitt tilsagn. I dag lyder spørsmålet:

"Hva ville skjedd med prosjektet/aktiviteten dersom IN ikke hadde gitt deg/bedriften dette tilbudet/støtten?" Svaralternativene er også tilnærmet uendret:

Tabell 14: Addisjonalitet	
Addisjonalitet	Hva ville skjedd med prosjektet dersom IN ikke hadde gitt støtte?
Lav	1. Gjennomført prosjektet/aktiviteten uten endringer, samme skala og tidsskjema
Middels	2. Gjennomført prosjektet/aktiviteten i samme skala, men på et senere tidspunkt
Middels	3. Gjennomført prosjektet/aktiviteten i en mer begrenset skala, men med samme tidsskjema
Høy	4. Gjennomført prosjektet/aktiviteten på et senere tidspunkt og i en mer begrenset skala
Høy	5. Prosjektet/aktiviteten ville ikke bli gjennomført
	Vet ikke
Kilde: Oxford Research AS	

Svarene 1 kategoriseres som lav addisjonalitet, svar 2 og 3 som middels addisjonalitet og svar 4 og 5 kategoriseres som høy addisjonalitet.

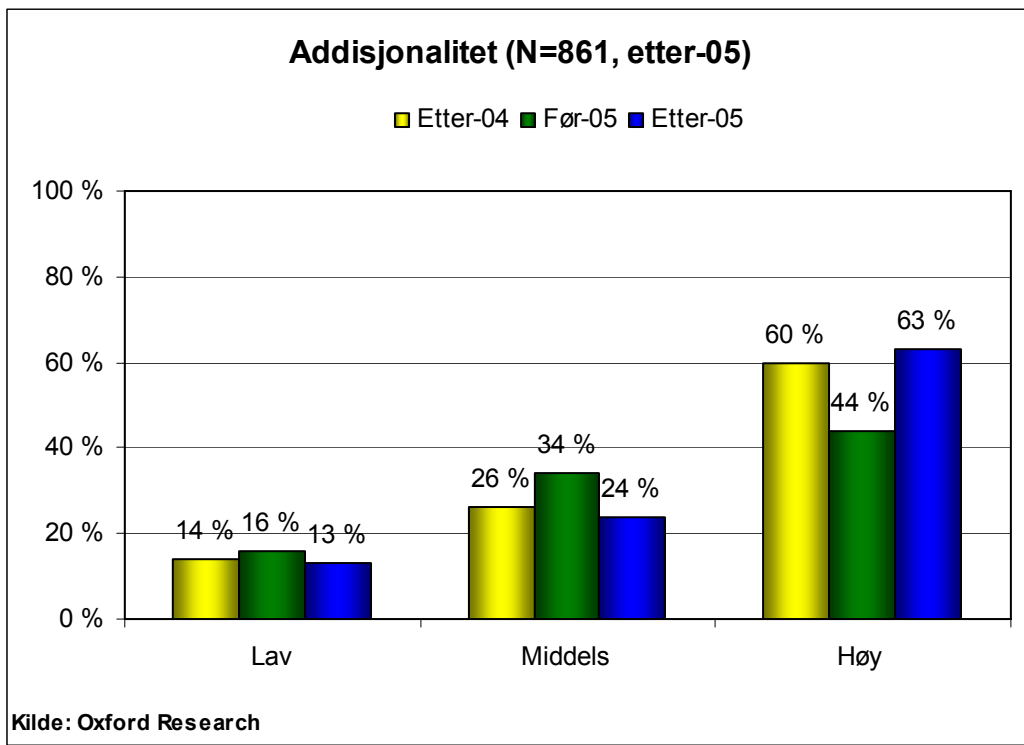
Neste figur viser addisjonaliteten i før- og etterundersøkelsen for 2005 samt etterundersøkelsen for 2004-kullet. Resultatene viser at andelen lav og middels addisjonalitet har gått ned fra før- til etterundersøkelsen, og at andelen høy addisjonalitet har gått relativt kraftig opp. Det er altså en klar nedgang i antall bedrifter som mener de ville gjennomført prosjektet uten endringer, og en klar økning i antall prosjekter som ikke ville blitt gjennomført, dersom det ikke hadde vært for støtten fra Innovasjon Norge. Dette kan skyldes flere forhold. For det første kan bedriftene ha blitt mer oppmerksomme på viktigheten av støtten sett i etterkant av prosjektet. For det andre kan prosjektet ha ført til økt kunnskap og opplæring.

Det er imidlertid viktig å understreke at den mest rendyrkede addisjonalitetsmålingen fås gjennom førundersøkelsen. I etterundersøkelsen er addisjonalitetsmålet vel så mye et parameter på prosjektets suksess og kompleksitet. Dette innebærer at det trolig er en betydelig grad av etter-rasjonalisering inne i bildet.

Figuren viser videre at det fra etterundersøkelsen for 2004 til 2005 har vært en svak reduksjon i lav og middels addisjonalitet og en svak økning i andelen høy addisjona-

litet. Endringen er imidlertid såpass liten at den ligger godt innenfor usikkerhetsmarginen til undersøkelsen.

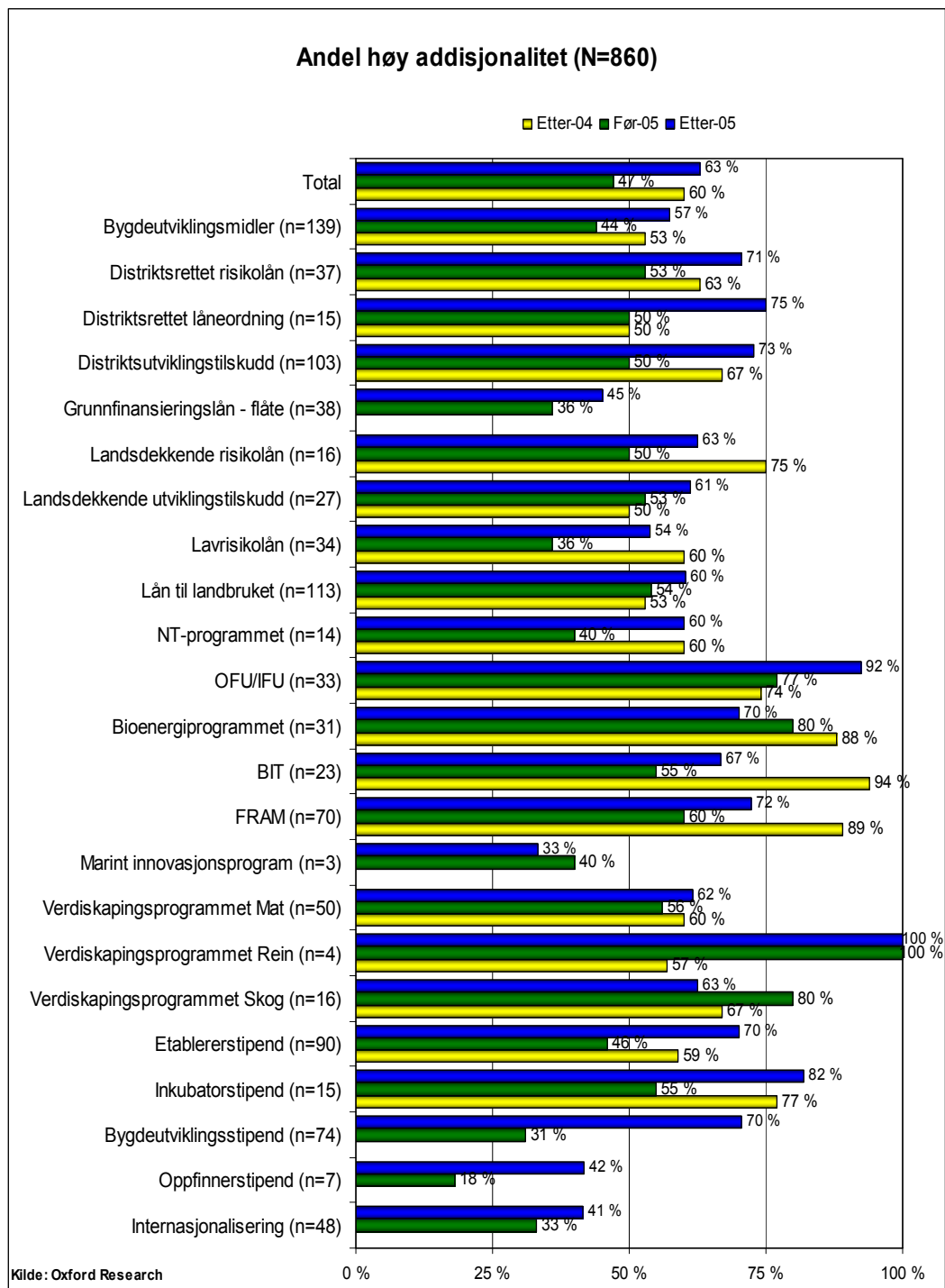
Figur 9: Addisjonalitet i etterundersøkelsen 2004 og før- og etterundersøkelsen 2005. Prosent.

I forhold til tjeneste- og programtypene viser analysene at andelen høy addisjonalitet er relativt lik. Stipendtjenestene ligger imidlertid på topp med en andel høy addisjonalitet på 70 prosent, mens Lånetjenestene ligger på bunn med en andel høy addisjonalitet på 60 prosent.

Når vi ser på fordelingen mellom de ulike tjenestene og programmene, viser figuren nedenfor at addisjonaliteten som forventet varierer en god del. Andelen prosjekter med høy addisjonalitet er størst blant mottakerne av OFU/IFU (92 prosent) og Verdiskapningsprogrammet for rein (100 prosent). Lavest andel prosjekter med høy addisjonalitet i denne etterundersøkelsen har Marint innovasjonsprogram (33 prosent) og Internasjonalisering (41 prosent). I denne sammenhengen er det viktig å være klar over at disse to tjenestene og programmene representerer relativt små tilsagn. Ofte er det også et betydelig element av fellesaktiviteter inne i dem, noe som gjør at de midlene hver bedrift disponerer fritt er relativt begrenset.

Figur 10: Andel høy addisjonalitet etter tjeneste og program. Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

Ser vi på andelen høy addisjonalitet i forhold til distriktpolitiske virkeområder, viser analyser at andelen prosjekter med høy addisjonalitet er størst i virkeområde A (77 prosent), og lavest i virkeområde D (56 prosent). I forhold til sentralitet er andelen prosjekter med høy addisjonalitet størst i distriktskommuner (64 prosent). Andelen prosjekter med høy addisjonalitet varierer imidlertid lite i forhold til sentralitet.

4.6 Prosjektrealisering

Hvorvidt man i ettertid ville ha gjennomført prosjektet igjen, er en viktig indikator på et prosjekts suksess. Langt på vei er dette et enten eller spørsmål, men ved å tilføre elementer knyttet til støtte og omfang kan svarene gi mer relevant informasjon.

- Sett i ettertid oppgir 47 prosent av bedriftene (som har besvart spørsmålet) at de ikke ville gjennomført prosjektet uten offentlig støtte.

I 2004-årgangen svarte 39 prosent det samme. Dette indikerer at Innovasjon Norges virksomhet i forhold prosjektrealisering har blitt viktigere fra i fjor til i år.

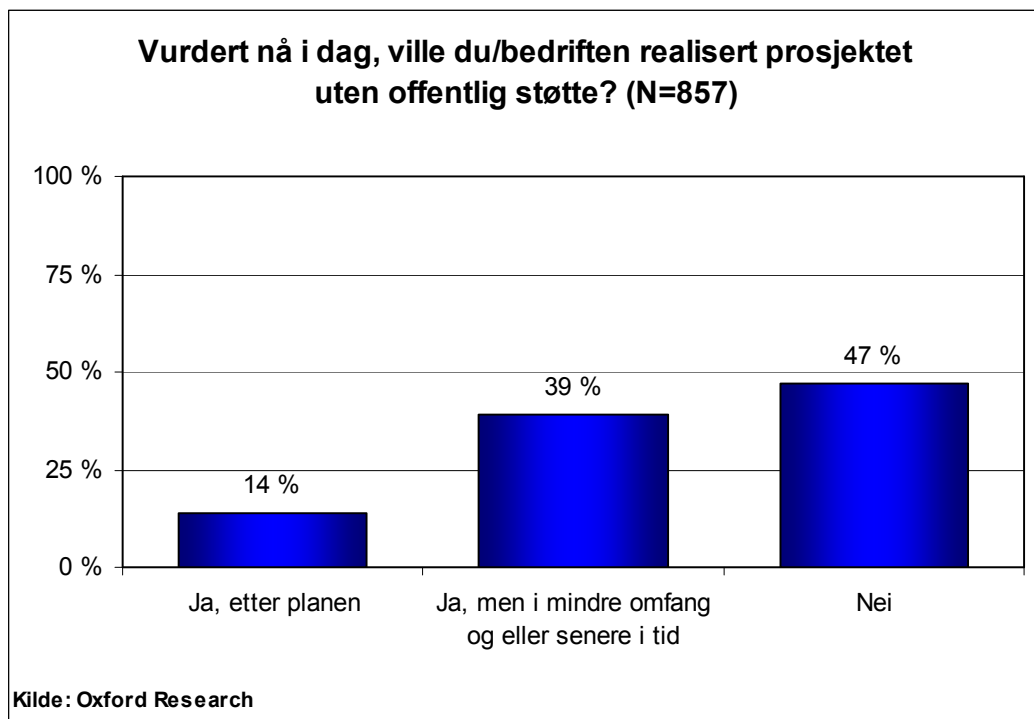
Av de bedriftene som har svart på spørsmålet, er det 14 prosent som ville gjennomført prosjektet etter planen *uten* offentlig støtte. Denne andelen er svakt lavere enn andelen for 2004-årgangen (17 prosent).

Når det gjelder andelen som svarer at de ville gjennomført prosjektet, men i mindre omfang eller på et senere tidspunkt (39 prosent), ligger også dette noe lavere enn andelen for 2004-årgangen (44 prosent).

Hvis vi slår sammen bedriftene som sier de ikke ville gjennomført prosjektet uten offentlig støtte og de som sier de ville gjennomført prosjektet, men i mindre omfang og/eller på et senere tidspunkt, viser neste figur at hele 86 prosent av bedriftene faller inn i disse to kategoriene.

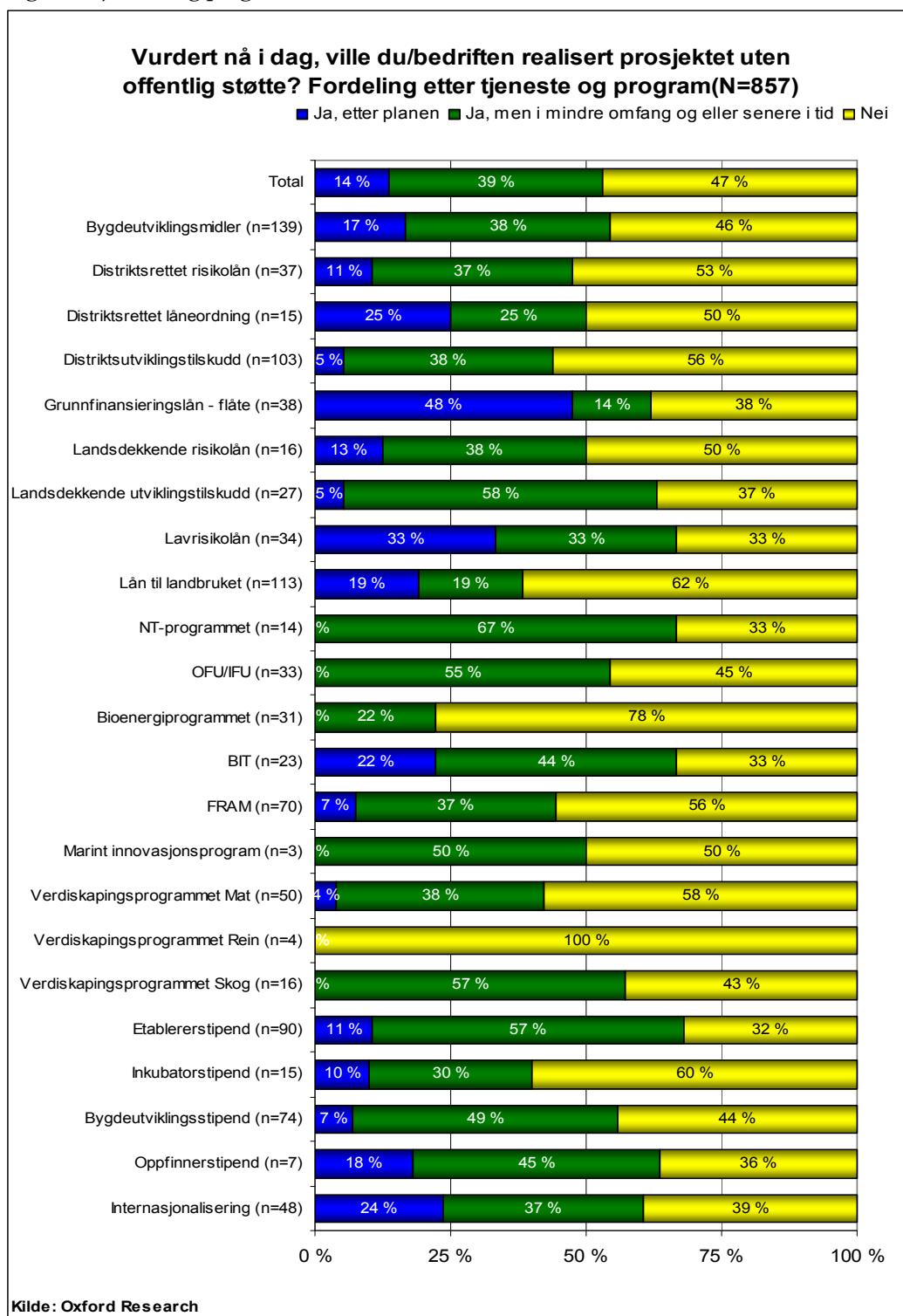
Sammenhengen mellom addisjonalitet og prosjektrealisering blir også tydeliggjort i og med at andelen som sier at de ville gjennomført prosjektet etter planen er høyest innen Grunnfinansiering til fiskeflåten og Lavrisikolån. Dette er også blant de tje- nestene med lavest andel høy addisjonalitet.

Figur 11: Vurdert nå i dag, ville du/bedriften realisert prosjektet uten offentlig støtte? Prosent.

I figuren nedenfor vises det i hvilken grad en i ettertid ville ha gjennomført prosjektet ut fra hvilke tjeneste eller program bedriftene har deltatt i. Resultatene viser at den andelen bedrifter som sier at de ikke ville realisert prosjektet uten offentlig støtte er høyest innen Verdiskapningsprogrammet rein (100 prosent), Bioenergiprogrammet (78 prosent) og Lån til landbruket (62 prosent). I det førstnevnte tilfellet er det imidlertid viktig å være klar over at det er svært få case, så resultatet må tolkes med forsiktighet.

Figur 12: Vurdert nå i dag, ville du/bedriften realisert prosjektet uten offentlig støtte? Fordeling etter tjeneste og program. Prosent.

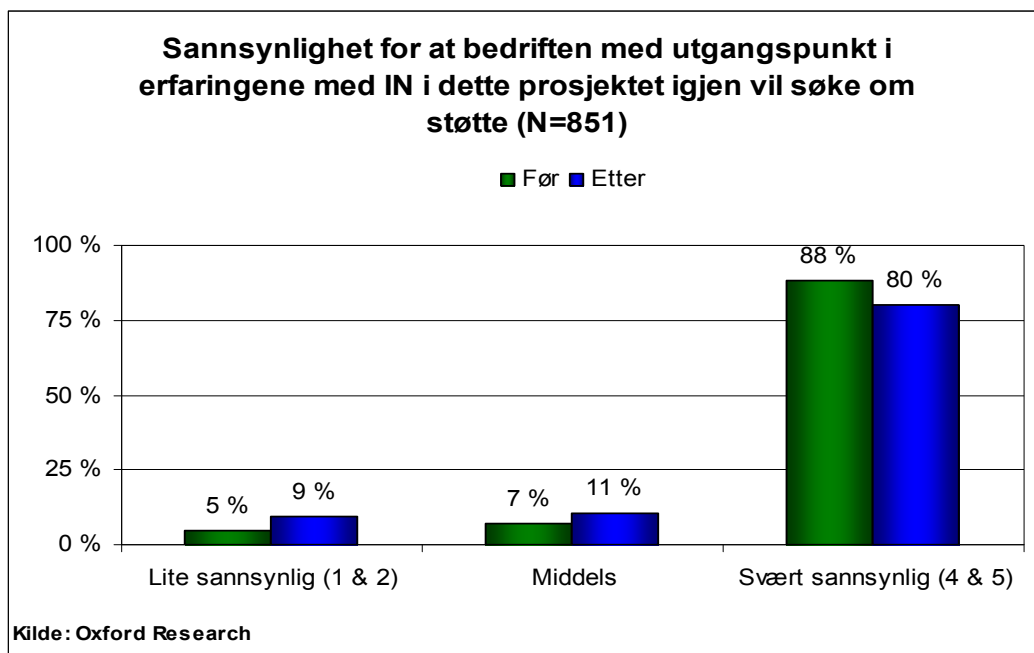

4.7 Søke igjen

Etterundersøkelsen gjennomføres som sagt fire år etter tilsagn er gitt. Bedriftene sitter derfor nå med ”fasiten” for hvordan prosjektet utviklet seg, hvordan samarbeidet med Innovasjon Norge gikk og hva det kostet av ressurser å gjennomføre prosjektet. Bedriftene er i etterundersøkelsen derfor spurt om de vurderer det som sannsynlig at de vil søke om støtte fra Innovasjon Norge igjen. Dette kan sies å være en indikator på virksomhetenes vurdering av nytten av prosjektene sett i forhold til egeninnsatsen.

Den neste figuren viser at sannsynligheten for å søke støtte fra Innovasjon Norge igjen, i relativt liten grad endrer seg mellom før- og etterundersøkelsen. Dette samsvarer med funnene fra både 2003- og 2004-årgangen. Resultatene viser imidlertid at det er en svak reduksjon i sannsynligheten for å søke igjen. Forklaringen på dette kan være flere. Blant annet kan det selvsagt være slik at bedriftene ikke utelukkende har hatt positive opplevelser med Innovasjon Norge. En annen mulig forklaring kan være at bedriftene har fått lettere, eller økt, tilgang på annen finansiering i løpet av prosjektperioden. Det bør imidlertid påpekes at Innovasjon Norge legger mer vekt på at bedrifter som har mottatt tilsagn vil anbefale Innovasjon Norge og deres tjenester og programmer til andre bedrifter enn at bedriftene søker støtte igjen.

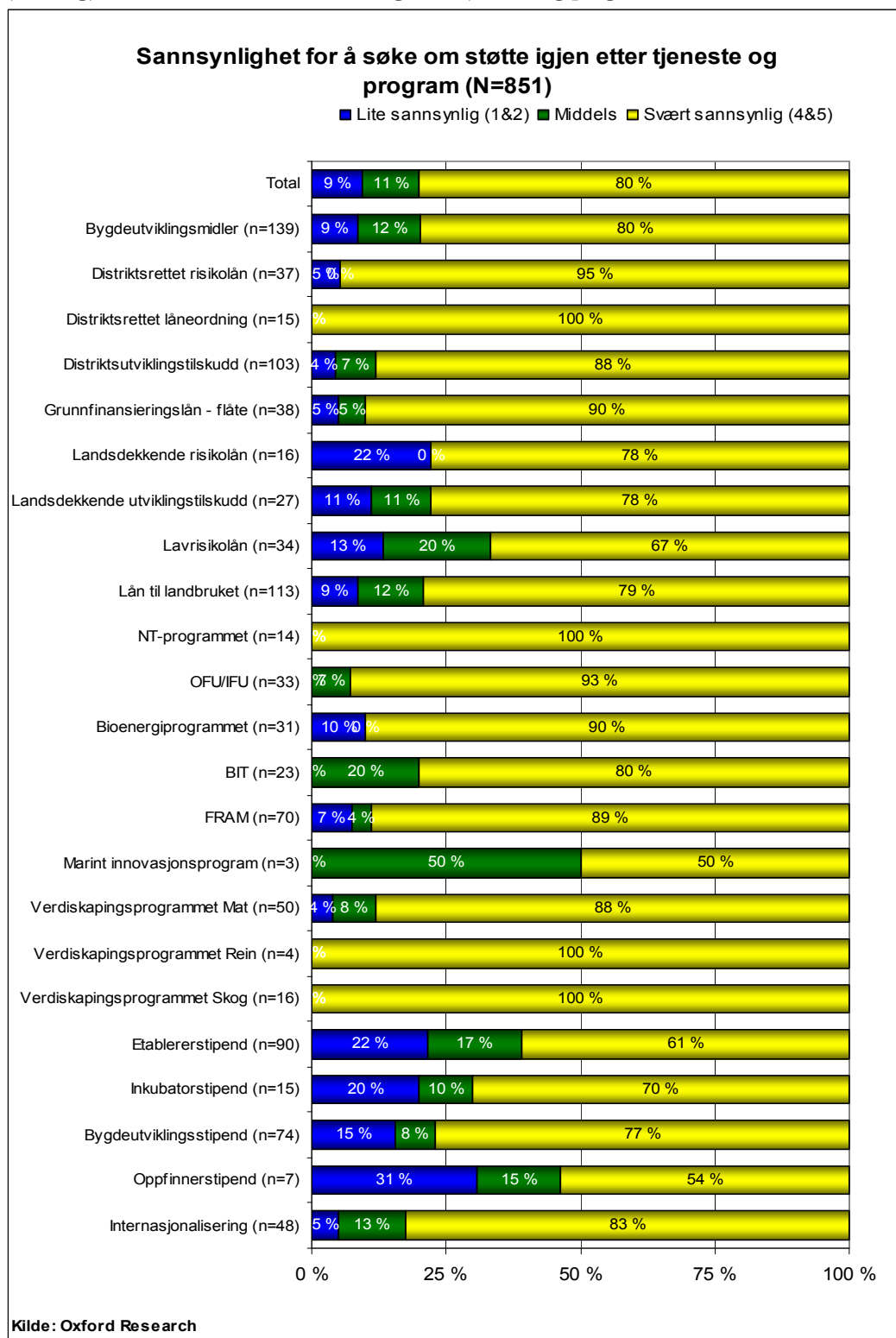
Figur 13: Sannsynlighet for at bedriften med utgangspunkt i erfaringene med IN i dette prosjektet igjen vil søke om støtte? Prosent.

Ser vi på denne dimensjonen i forhold til tjeneste- og programtype, viser resultatene at det innen Stipendjentene er noe mindre sannsynlighet for å søke om støtte igjen, noe som også resultatene for 2003- og 2004-årgangene viste. Forklaringen på dette kan ligge i typen prosjekter som finnes innenfor disse ordningene. Bedriftene som har fått tilsagn innenfor Stipendjentene satser gjerne på å lykkes med bedriftsetableringer etc., og anser det derfor ikke som relevant å søke igjen.

Vi har også sett nærmere på sannsynligheten for å søke igjen for de enkelte tjenestene og programmene. Som det illustreres i figuren under, viser resultatene at det er en del forskjeller mellom dem. Sannsynligheten for å søke om støtte igjen er høyes blant mottakere av Distriktsrettet låneordning, NT-programmet, Verdiskapingsprogram for rein og Verdiskapingsprogrammet for skog. Alle disse vil søke om støtte fra Innovasjon Norge med stor grad av sannsynlighet. De tjenestene og programmene hvor sannsynligheten for at en vil søke om støtte igjen er minst, er Oppfinnestipend, Etablererstipend og Lavrisikolån.

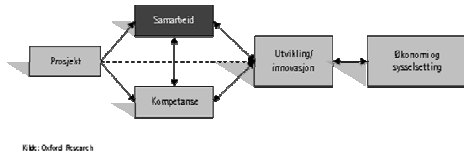
Figur 14: Sannsynlighet for at bedriften med utgangspunkt i erfaringene med IN i dette prosjektet igjen vil søke om støtte? Fordeling etter tjeneste og program. Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

Kapittel 5. Samarbeid og nettverk

Innovasjon Norge legger stor vekt på at prosjektene/aktivitetene skal bidra til blant annet samarbeid, kompetanse og utvikling/innovasjon. I de påfølgende kapitlene ser vi nærmere på hvilke ”myke” effekter prosjektene/aktivitetene har avgitt. Vi starter med å se nærmere på samarbeid. Samarbeid er viktig av flere grunner. Forskning viser blant annet at samarbeid med andre er en viktig faktor for å skape innovasjon.

For å kartlegge prosjektenes samarbeidsbidrag er bedriftene spurt om prosjektet har ført til økt samarbeid med følgende virksomheter/aktører:

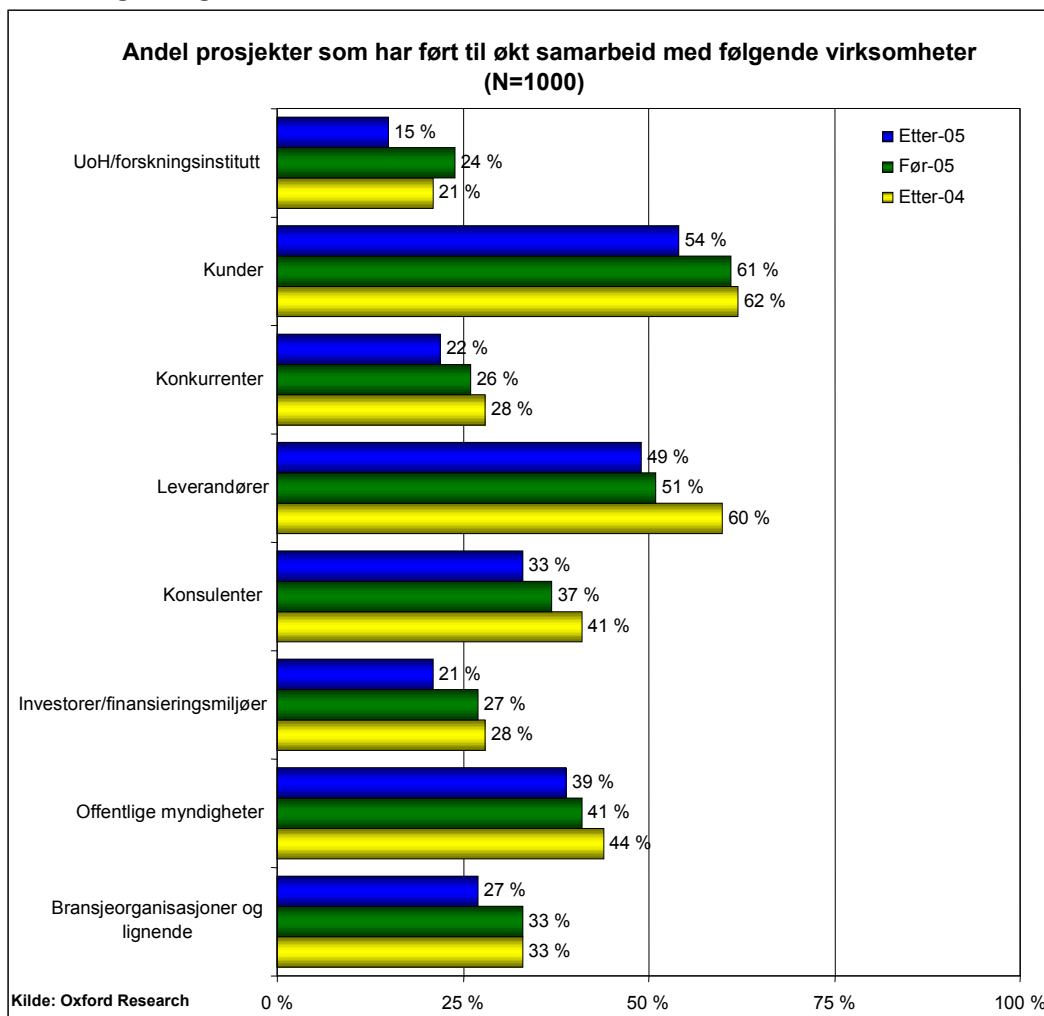
- Universitet, høyskole eller forskningsinstitutt
- Kunder
- Konkurrenter
- Leverandører
- Konsulenter
- Investorer/finansieringsmiljø
- Offentlige myndigheter
- Bransjeorganisasjoner o.lign.

Førundersøkelsen viste at de fleste prosjektene fører, eller forventes å føre, til økt samarbeid. Av de totalt 1510 bedriftene som besvarte spørsmålet i førundersøkelsen, var det 399 bedrifter som oppga at prosjektet/aktiviteten ikke har eller vil føre til økt samarbeid. Dette utgjør 26 prosent. 74 prosent av bedriftene forventet altså at prosjektet/aktiviteten ville føre til økt samarbeid.

I etterundersøkelsen er bedriftene bedt om å svare på hvorvidt prosjektet faktisk har ført til økt samarbeid med ulike aktører. Av de som besvarte spørsmålet, oppgir 78 prosent at prosjektet/aktiviteten har ført til økt samarbeid. Dette er tilnærmet det samme som for 2004-årgangen (77 prosent).

Eventuelle endringer i prosjektets betydning for samarbeid kan spores ved å sammenholde data fra førundersøkelsen (hvor bedriftene svarte med utgangspunkt i forventninger) med etterundersøkelsen. Den neste figuren viser at det for de fleste aktørene ikke er vesentlige endringer i andelen som samarbeider med de ulike aktørene mellom de ulike undersøkelsene. De relativt marginale endringene mellom før- og etterundersøkelsen for 2005 tyder således på at førundersøkelsen gir en god indikasjon på hva som er i vente. Det er imidlertid verdt å merke seg at samarbeid med kunder og UoH/forskningsinstitutt har sunket en god del fra før- til etterundersøkelsen.

Figur 15: Har prosjektet ført til økt samarbeid med følgende virksomheter? Etterundersøkelsen 2004 og før- og etterundersøkelsen 2005. Prosent.

Vi har også sett nærmere på i hvilken grad det er forskjeller i samarbeidsfokus mellom de ulike tjenestene og programmene. For å belyse dette, har vi undersøkt om det er forskjeller mellom andelen som mener prosjektet har ført til økt samarbeid med de ulike aktørene beskrevet over. Dette illustreres nærmere i tabellen under. Det framgår at det er ulikt fokus på samarbeid mellom og innen tjenestene og programmene. Ser en alle tjenestene og programmene under ett, er det en tendens til at det er slik at det er de samme som skårer gjennomgående høyt på de ulike aktørene.

Tabell 15: Andel som samarbeider med ulike aktører etter tjeneste/program.

	UoH	Kunder	Konkurrenter	Leverandører	Konsulenter	Investorer/fina nsmiljø	Offentlige myndigheter	Bransjeorg.
Bygdeutviklingsmidler (n=139)	9 %	36 %	19 %	44 %	29 %	21 %	40 %	24 %
Distriktsrettet risikolån (n=37)	26 %	61 %	17 %	48 %	26 %	30 %	35 %	26 %
Distriktsrettet låneordning (n=15)	17 %	67 %	17 %	50 %	33 %	33 %	17 %	33 %
Distriktsutviklingstilskudd (n=103)	19 %	71 %	26 %	57 %	32 %	20 %	42 %	23 %
Grunnfinansieringslån - flåte (n=38)	12 %	44 %	27 %	44 %	20 %	15 %	19 %	19 %
Landsdekkende risikolån (n=16)	22 %	78 %	33 %	50 %	22 %	22 %	33 %	11 %
Landsdekkende utviklingstilskudd (n=27)	48 %	62 %	33 %	60 %	48 %	25 %	45 %	45 %
Lavrisikolån (n=34)	13 %	53 %	25 %	60 %	38 %	31 %	38 %	20 %
Lån til landbruket (n=113)	6 %	29 %	14 %	42 %	32 %	21 %	39 %	29 %
NT-programmet (n=14)	20 %	80 %	20 %	80 %	20 %	20 %	20 %	0 %
OFU/IFU (n=33)	47 %	80 %	7 %	87 %	47 %	40 %	40 %	33 %
Bioenergiprogrammet (n=31)	8 %	33 %	17 %	42 %	42 %	33 %	50 %	33 %
BIT (n=23)	17 %	58 %	25 %	67 %	58 %	8 %	33 %	58 %
FRAM (n=70)	12 %	44 %	26 %	39 %	44 %	21 %	35 %	24 %
Marint innovasjonsprogram (n=3)	0 %	50 %	0 %	50 %	50 %	50 %	0 %	50 %
Verdiskapingsprogrammet Mat (n=50)	29 %	86 %	39 %	71 %	43 %	21 %	61 %	54 %
Verdiskapingsprogrammet Rein (n=4)	0 %	100 %	0 %	50 %	0 %	0 %	0 %	0 %
Verdiskapingsprogrammet Skog (n=16)	43 %	71 %	38 %	63 %	57 %	25 %	43 %	50 %
Etablererstipend (n=90)	18 %	73 %	31 %	48 %	38 %	21 %	37 %	23 %
Inkubatorstipend (n=15)	21 %	57 %	14 %	54 %	43 %	7 %	43 %	36 %
Bygdeutviklingsstipend (n=74)	13 %	72 %	43 %	55 %	33 %	15 %	55 %	38 %
Oppfinnerstipend (n=7)	31 %	58 %	15 %	58 %	58 %	31 %	15 %	31 %
Internasjonalisering (n=48)	19 %	60 %	0 %	33 %	25 %	13 %	25 %	27 %
Etter (faktisk)	15 %	53 %	23 %	49 %	33 %	21 %	39 %	27 %
Før (forventet og faktisk)	24 %	61 %	26 %	51 %	37 %	28 %	41 %	34 %

Kilde: Oxford Research AS

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

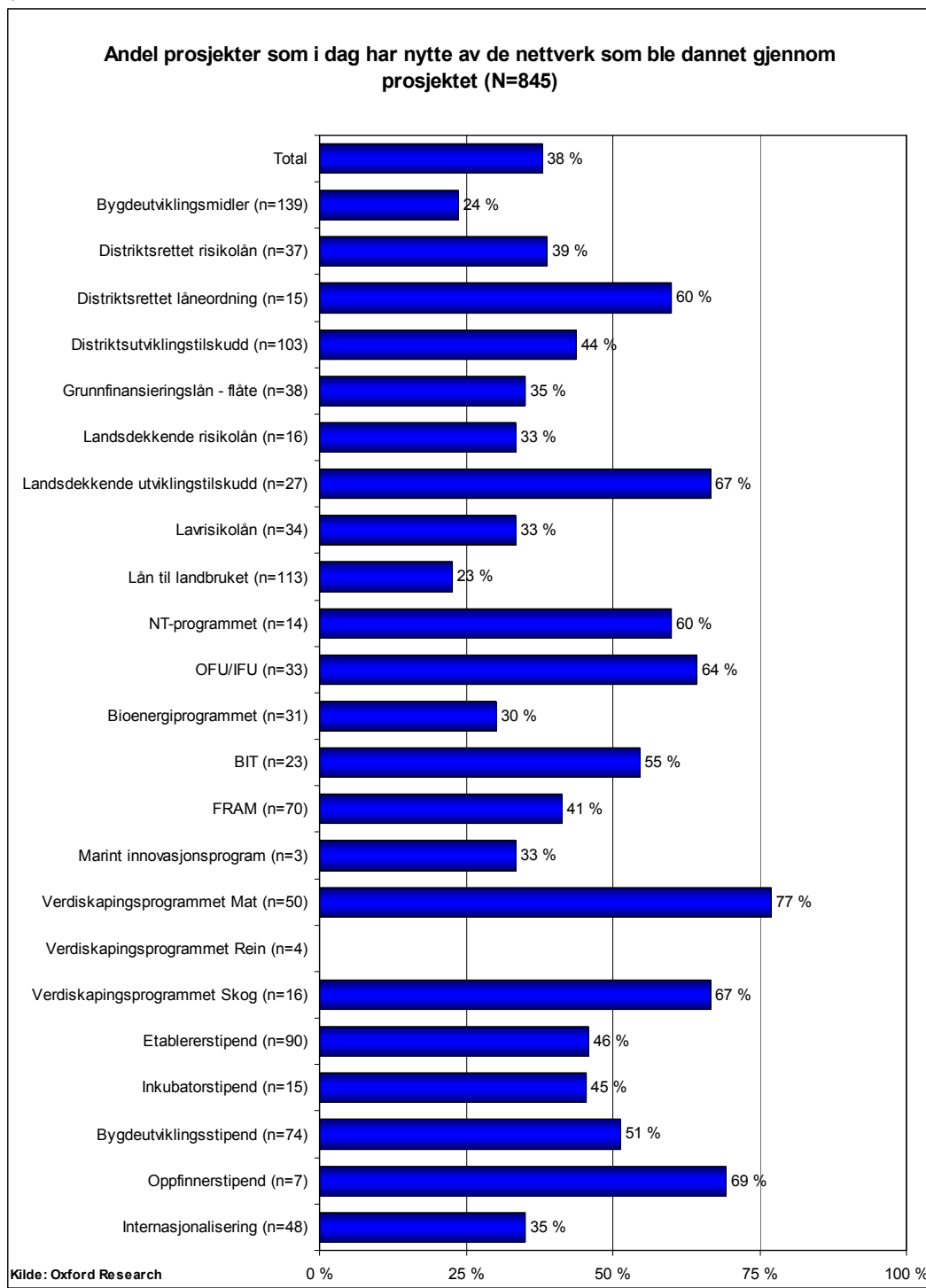
5.1 Varighet av nettverk

Samarbeidsrelasjoner bidrar over tid til å danne nettverk. Dette er en effekt som virksomhetene også utover prosjektperioden kan ha nytte av. Bedriftene er spurt følgende: "I hvilken grad har du/virksomheten i dag nytte av de nettverk som ble dannet gjennom prosjektet?"

- Av de bedriftene som har svart på spørsmålet, svarer 320 (38 prosent) at de den dag i dag har stor nytte av de nettverkene som er dannet gjennom prosjektet.

Av neste figur ser vi at det er stor variasjon mellom de ulike tjenestene og programmene når det gjelder andelen som i dag har stor nytte av de nettverkene som ble dannet gjennom prosjektet.

Figur 16: Andel prosjekter som i dag har nytte av de nettverk som ble dannet gjennom prosjektet. Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

Mottakerne av Oppfinnerstipend (69 prosent) og Verdiskapningsprogrammet mat (77 prosent) har høyest andel av bedrifter som fremdeles har nytte av de nettverkene som ble skapt, mens de som har fått Bygdeutviklingsmidler (24 prosent) og Lån til landbruket (28 prosent) har den laveste andelen. Ingen av bedriftene innen Verdiskapningsprogrammet for rein har i dag nytte av nettverkene. Antall svar er imidlertid svært få her, noe som gjør at en å tolke svarene med stor forsiktighet.

Når det gjelder tjeneste- og programtypene, viser ikke analysene omfattende forskjeller knyttet til nytten av de nettverk som ble dannet gjennom prosjektene. Imidlertid er det en noe større andel bedrifter som svarer at de fremdeles har nytte av de nettverk som ble etablert under prosjektet innen Programmene og Stipendtjenestene, enn innen Tilskudds- og Lånetjenestene.

For å få et nærmere inntrykk av hva som bidrar til nytten av nettverkene som ble dannet gjennom prosjektene, er det undersøkt i hvilken grad prosjektenes kompetansebidrag spiller inn. De gjennomførte analysene viser at det er en relativt sterk korrelasjon ($r=0,57$) mellom nytten av nettverk og antall områder hvor prosjektet har bidratt til økt kompetanse i stor grad. Dette indikerer ikke overraskende at det er hva nettverket brukes til som har størst betydning for nytten av nettverkene. Dette samsvarer med funnene fra etterundersøkelsen for 2004-årgangen.

5.2 Samarbeid etter formål

Samarbeid med de ulike aktørene vil antakelig være forskjellig avhengig av hvilke type prosjekt som gjennomføres og hvilke formål prosjektet har. I neste tabell ser vi nærmer på hvor vidt prosjektenes bidrag til samarbeid med de ulike aktørene varierer ut fra prosjektets formål.

Som vi ser av tabellen er det relativt stor variasjon. Gjennomgående er økt samarbeid til samtlige aktører stabilt høyt knyttet til prosjekter innen formålet Utredning, mens det er gjennomgående lavt innen formålskoden Miljøforbedring. Hvordan resultatene er på de resterende formålene, framgår av tabellen under.

Tabell 16: Andel som samarbeider med ulike aktører etter formål.

Formål	UoH	Kunder	Konkurrenter	Leverandører	Konsulenter	Investorer/ finansierings- miljø	Offentlige myndigheter	Bransjeorg.
Kapasitetsutvidelse	11 %	44 %	17 %	56 %	35 %	26 %	40 %	31 %
Rasjonalisering	13 %	26 %	22 %	45 %	33 %	25 %	35 %	18 %
Strukturtilpasning	14 %	30 %	26 %	33 %	41 %	33 %	19 %	26 %
Kompetanseutvikling	26 %	74 %	31 %	53 %	33 %	15 %	33 %	26 %
Kapitalstyrking	14 %	50 %	29 %	36 %	15 %	14 %	21 %	21 %
Miljøforbedring	5 %	15 %	0 %	33 %	24 %	12 %	20 %	12 %
Utvikling av næringsmiljøer og nettverk	21 %	79 %	29 %	62 %	31 %	14 %	64 %	36 %
Utredning	20 %	66 %	52 %	50 %	48 %	45 %	59 %	40 %
Annet	11 %	36 %	15 %	41 %	17 %	7 %	34 %	18 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	46 %	74 %	17 %	63 %	49 %	35 %	35 %	31 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	24 %	75 %	18 %	51 %	37 %	19 %	35 %	25 %
Innovasjon på bransjenivå	20 %	67 %	28 %	58 %	32 %	24 %	38 %	35 %
Innovasjon på fylkesnivå	14 %	66 %	34 %	57 %	29 %	17 %	66 %	41 %
Innovasjon på bedriftsnivå	4 %	61 %	32 %	45 %	31 %	17 %	49 %	28 %
Idéutvikling	12 %	63 %	31 %	63 %	48 %	15 %	48 %	15 %
Total	15 %	53 %	23 %	50 %	33 %	21 %	40 %	27 %

5.3 Samarbeid etter distriktpolitisk virkeområde

Vi har også sett på i hvilken grad andelen bedrifter som har gjennomført prosjekt/aktiviteten som har ført til eller vil føre til økt samarbeid med ulike aktører, varierer ut fra distriktpolitisk virkeområde. Resultatene viser at dersom en ser samarbeidet med alle aktørene under ett, er det gjennomgående slik at det ikke er store forskjeller mellom andelen som samarbeider med de ulike aktørene innen de ulike distriktpolitiske virkeområdene. Det samlede bidraget er noe mindre i område B og C enn i de andre områdene, men forskjellen er ikke stor.

Ser en på de enkelte aktørene, er andelen som samarbeider med *kunder* relativt høy og lik i de ulike distriktpolitiske virkeområdene. Samarbeidsandelen er jevnt over lavest når det kommer til samarbeid med *universitet, høyskole eller forskningsinstitutt*. Det imidlertid slik at det er en høyere andel bedrifter som samarbeider med universitet, høyskole eller forskningsinstitutt utenfor enn innenfor virkeområdet. Dette er ikke overraskende når en tar hensyn til lokalisering av høyere utdannings og forskningsinstitusjoner samt ulikheter knyttet til næringsstruktur mellom sentrale og perifer strøk.

Tabell 17: Andel som samarbeider med ulike aktører etter distriktpolitisk virkeområde

Distriktpolitisk virkeområde	UoH	Kunder	Konkurrenter	Leverandører	Konsulenter	Investorer/ finansierings- miljø	Offentlige myndigheter	Bransjeorg.
A	15 %	52 %	21 %	58 %	31 %	19 %	56 %	33 %
B	10 %	50 %	24 %	47 %	27 %	20 %	41 %	24 %
C	12 %	52 %	28 %	45 %	32 %	22 %	33 %	25 %
D	10 %	54 %	18 %	55 %	43 %	24 %	45 %	30 %
Utenfor	23 %	57 %	18 %	49 %	35 %	19 %	38 %	30 %
Totalt	15 %	53 %	22 %	49 %	33 %	21 %	39 %	27 %

5.4 Samlet bidrag til samarbeid

Vi har over sett på i hvilken grad de prosjektene/aktivitetene som Innovasjon Norge har medfinansiert, har ført til økt samarbeid med enkeltaktører. Ut fra et innovasjonssystemperspektiv er det imidlertid også interessant å kartlegge i hvilken grad prosjektene/aktivitetene har bidratt til økt samarbeid med flere aktører. I det følgende vil vi se på det samlede samarbeidsbidraget etter tjeneste og program, adisjonalitet, formål og distriktpolitisk virkeområde.

5.4.1 Samlet samarbeidsbidrag etter program og tjeneste

I den neste figuren har vi undersøkt hvor mange aktører prosjektene i gjennomsnitt har ført til økt samarbeid med for de forskjellige tjenestene og programmene.

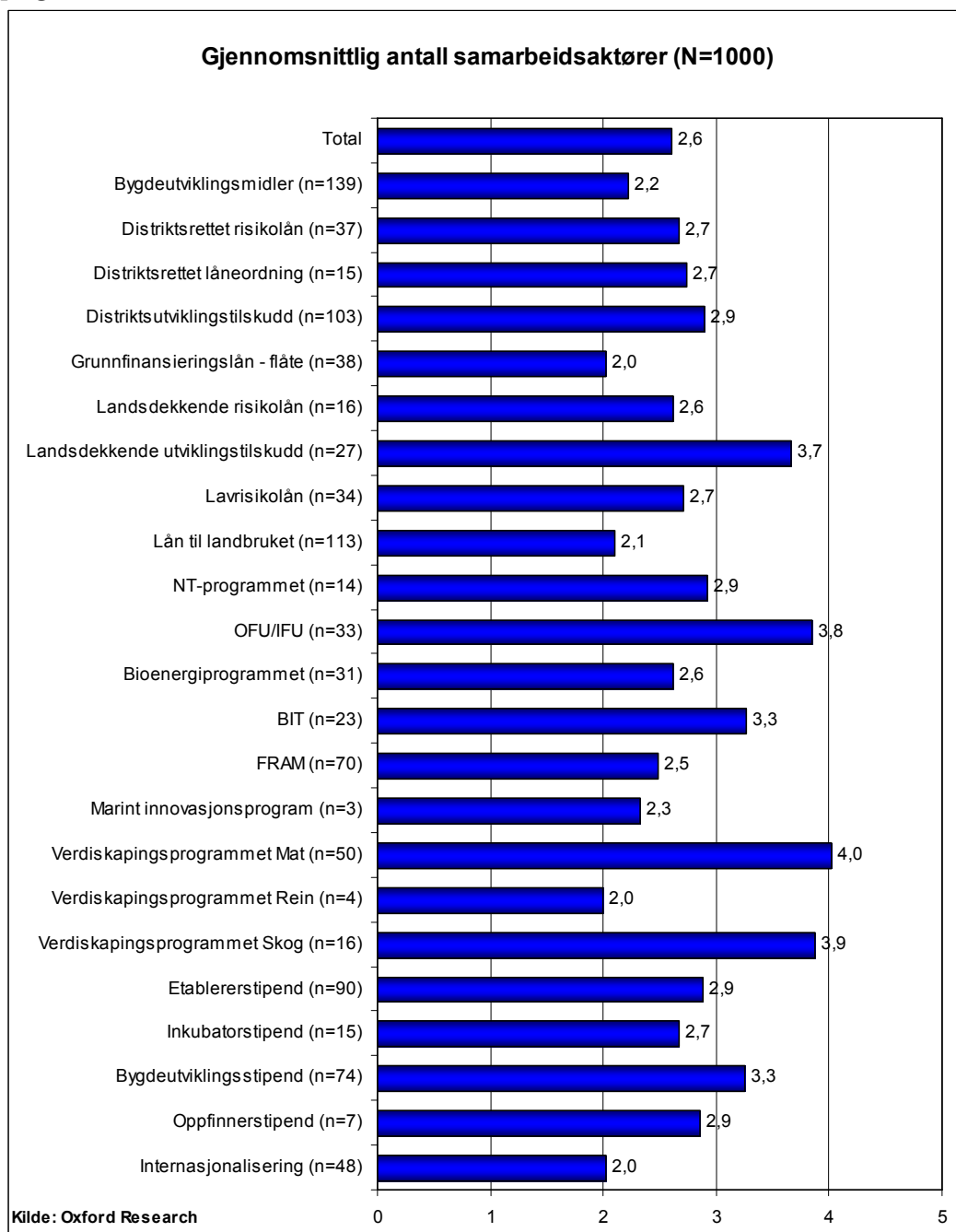
- I gjennomsnitt har prosjektene ført til samarbeid med 2,6 aktører. Dette er i stor grad det samme som for 2004-årgangen, hvor dette tallet er på 2,7 aktører.

Som figuren viser er det imidlertid betydelig variasjon mellom tjenestene og programmene. Antall samarbeidsaktører er høyest innen Verdiskapningsprogrammet skog (4,0), Verdiskapningsprogrammet mat (3,9), OFU/IFU (3,8) og Landsdekkende utviklingstilskudd (3,7), mens det er lavest innen Internasjonalisering (2,0), Grunnfinansieringslån – flåte (2,0) og Verdiskapningsprogrammet rein (2,0). Det er dermed tjenester og programmer som legger stor vekt på utvikling av samarbeid, kompetanse og nye produkter og tjenester som skårer høyest her. De tjenestene og programmene som i minst grad bidrar her, er i stor grad rettet mot enkeltbedrifter eller fellestiltak som i mindre grad fokuser på nettverksbygging.

Dataene for 2005-årgangen viser videre at prosjektene har ført til samarbeid med minst en aktør for 78 prosent av bedriftene. Dette er tilnærmet samme nivå som for 2004-årgangen (77 prosent).

Analysen av 2004-årgangen viste en sterk sammenheng mellom antall samarbeidsaktører og antall områder man innoverer på. De analysene som er gjort av 2005-årgangen viser det samme ($r=0,63$).

Figur 17: Gjennomsnittlig antall samarbeidsaktører prosjektet har bidratt til etter tjeneste og program.

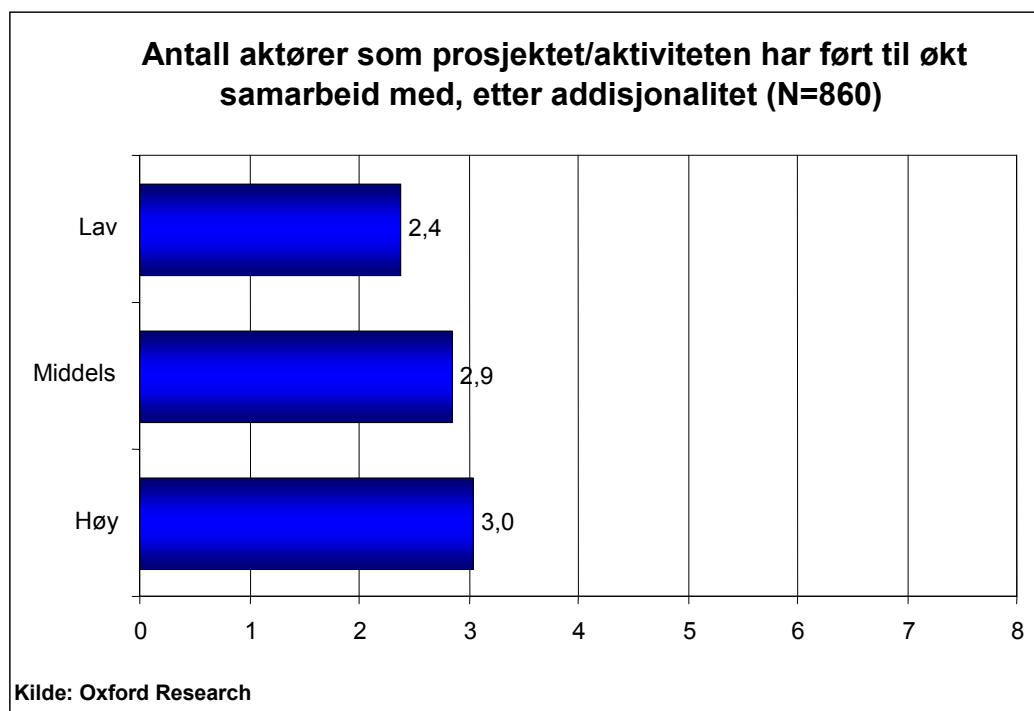
Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

5.4.2 Samlet samarbeidsbidrag etter addisjonalitet

Et interessant spørsmål i forhold til samarbeidsbidrag, er hvor vidt det er forskjeller ut fra addisjonalitet. Dette fremkommer av neste figur. Resultatene viser at det ikke

er markante forskjeller ut ifra addisjonalitet. Samarbeidsbidraget er minst i prosjekter/aktiviteter med lav addisjonalitet (2,4 aktører), og størst i prosjekter med høy addisjonalitet (3,0 aktører). Dette er i tråd med økonomisk teori som påpeker at det ofte er vanskelig å få finansiert fellestiltak, for eksempel samarbeidsaktiviteter, som innebærer en stor grad av eksterne effekter. Dette skyldes at enkeltbedrifter ikke kan innkassere den fulle gevinsten av slike tiltak.

Figur 18: Antall aktører som prosjektet/aktiviteten har ført til økt samarbeid med, etter addisjonalitet. 2005.

5.4.3 Samlet samarbeidsbidrag etter formål

Vi har også undersøkt hvor vidt det er variasjoner i antall samarbeidsbidrag ut fra formål. Som neste figur viser, er det relativt store forskjeller i resultatene ut fra denne bakgrunnsvariabelen. Bidraget er størst innen formålskoden Utredning (3,8 aktører). At ikke formålet Utvikling av næringsmiljøer og nettverk skårer høyest, kan sies å være noe overraskende, da dette formålet omfatter prosjekter som bidrar til å styrke lokale, regionale eller nasjonale næringsmiljø og nettverk mellom bedrifter og mellom bedrifter og kunnskapsmiljøer og forskningsinstitusjoner. Her er det imidlertid viktig å merke seg at verken programmene ARENA og Norwegian Centres of Expertise (NCE) ikke inngår i etterundersøkelsen.

Prosjekter som faller inn under formålskoden Miljøforbereding har ført til økt samarbeid med færrest aktører (1,2). Deretter følger formålskoden Annet.

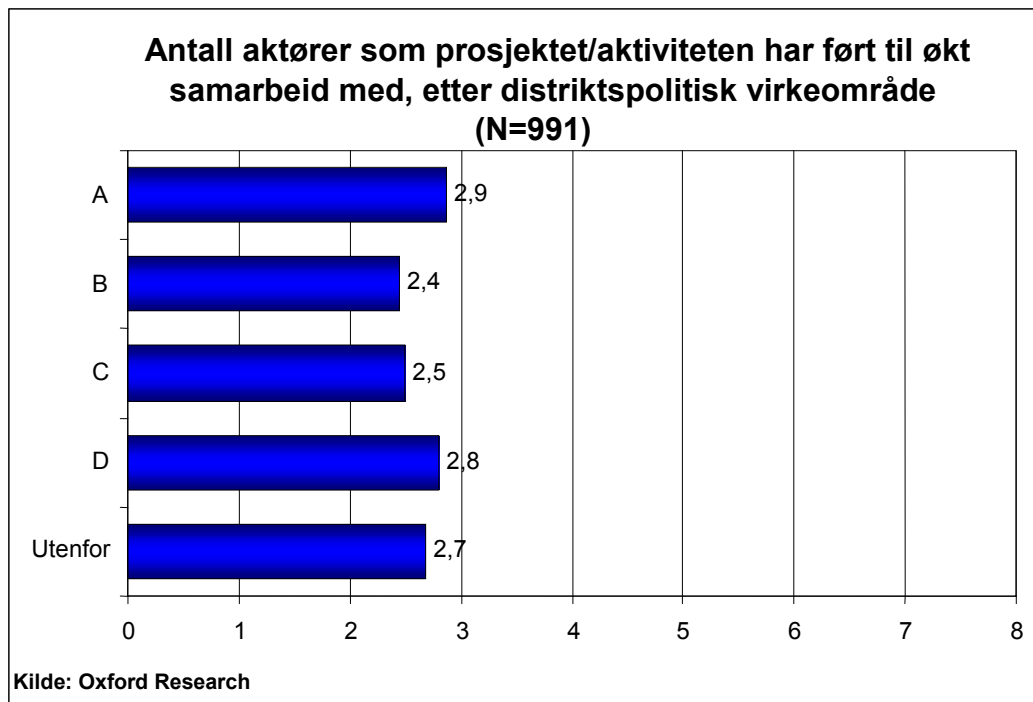
Figur 19: Antall aktører som prosjektet/aktiviteten har ført til økt samarbeid med, etter formål. 2005.

5.4.4 Samlet samarbeidsbidrag etter distriktpolitisk virkeområde

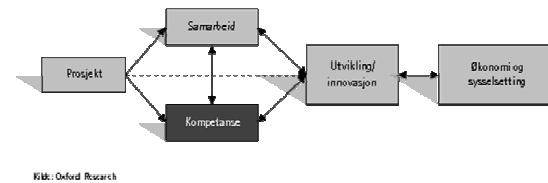
I neste figur vises det i hvilken grad det er forskjell i samarbeidsbidrag ut fra distriktpolitisk virkeområde. Som det fremgår av figuren, er bidraget relativt likt i de ulike områdene. Område A og D ligger noe over område B og C, men en variansanalyse viser at forskjellene ikke er statistisk signifikante.

Figur 20: Antall aktører som prosjektet/aktiviteten har ført til økt samarbeid med, etter distriktspolitisk virkeområde. 2005.

Kapittel 6. Kompetanseutvikling

At prosjektene/aktivitetene skal føre til kompetanseutvikling i bedriftene, er ett av

Innovasjon Norges delmål. Økt kompetanse vil i sin tur kunne bidra til mer langsiktige effekter innen økonomi og sysselsetting. Disse langsiktige effektene er vanskelige å måle, og koplingen mellom økt

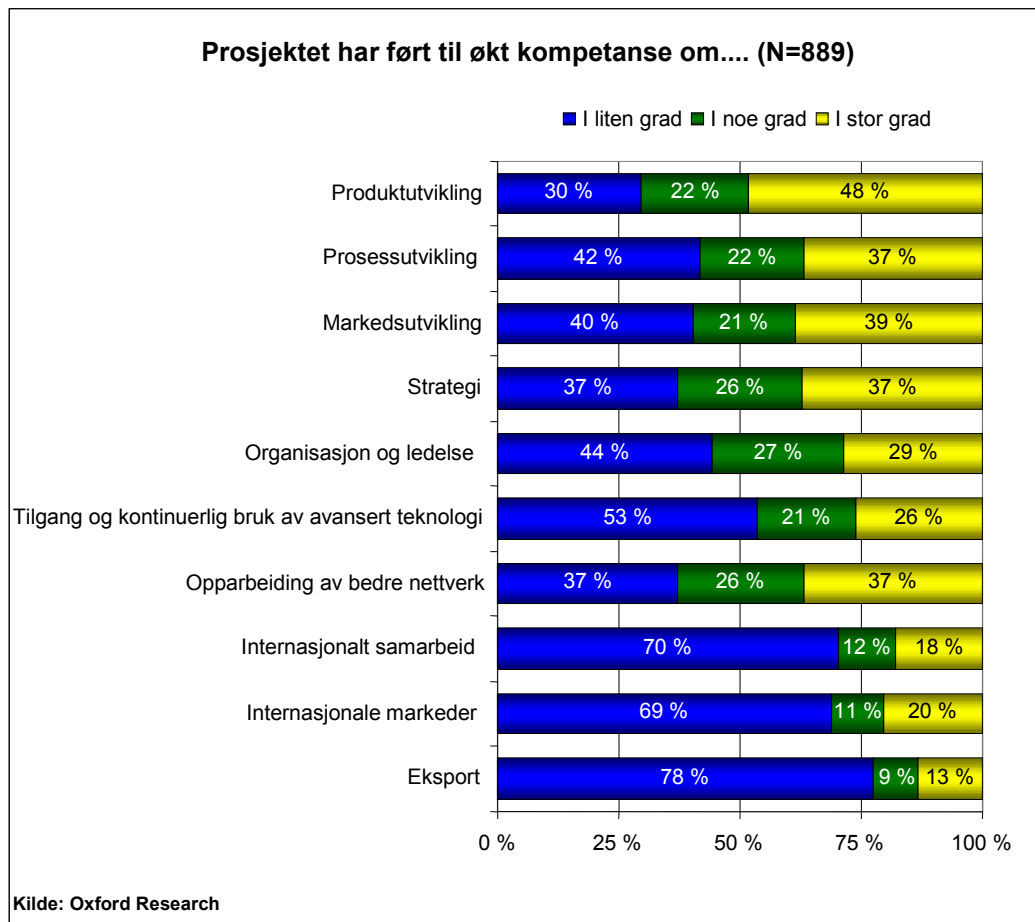
kompetanse og de langsiktige økonomiske- og sysselsettingseffektene er vanskelig å påvise, men vil teoretisk sett være der.

I etterundersøkelsen er bedriftene spurt følgende: ”I hvilken grad har prosjektet ført til økt kompetanse om....”:

- Produktutvikling
- Markedsutvikling
- Strategi
- Organisasjon og ledelse
- Tilgang og kontinuerlig bruk av avansert teknologi
- Opparbeiding av bedre nettverk
- Internasjonalt samarbeid
- Internasjonale markeder
- Eksport

I den neste figuren viser vi hvordan respondentene fordeler seg på de ulike kompetanseområdene. Som vi ser er det størst andel som i stor grad (skår 4 og 5) mener at prosjektet har ført til økt kompetanse om produktutvikling (48 prosent). Videre mener 37 til 39 prosent at prosjektet i stor grad har ført til økt kompetanse om prosessutvikling, markedsutvikling, strategi og opparbeiding av bedre nettverk. Klart færrest bedrifter mener at de i stor grad har fått økt kompetanse om eksport (13 prosent). Dette skyldes at det er relativt få av tjeneste og programmene som har internasjonalisering som sitt primære forhold.

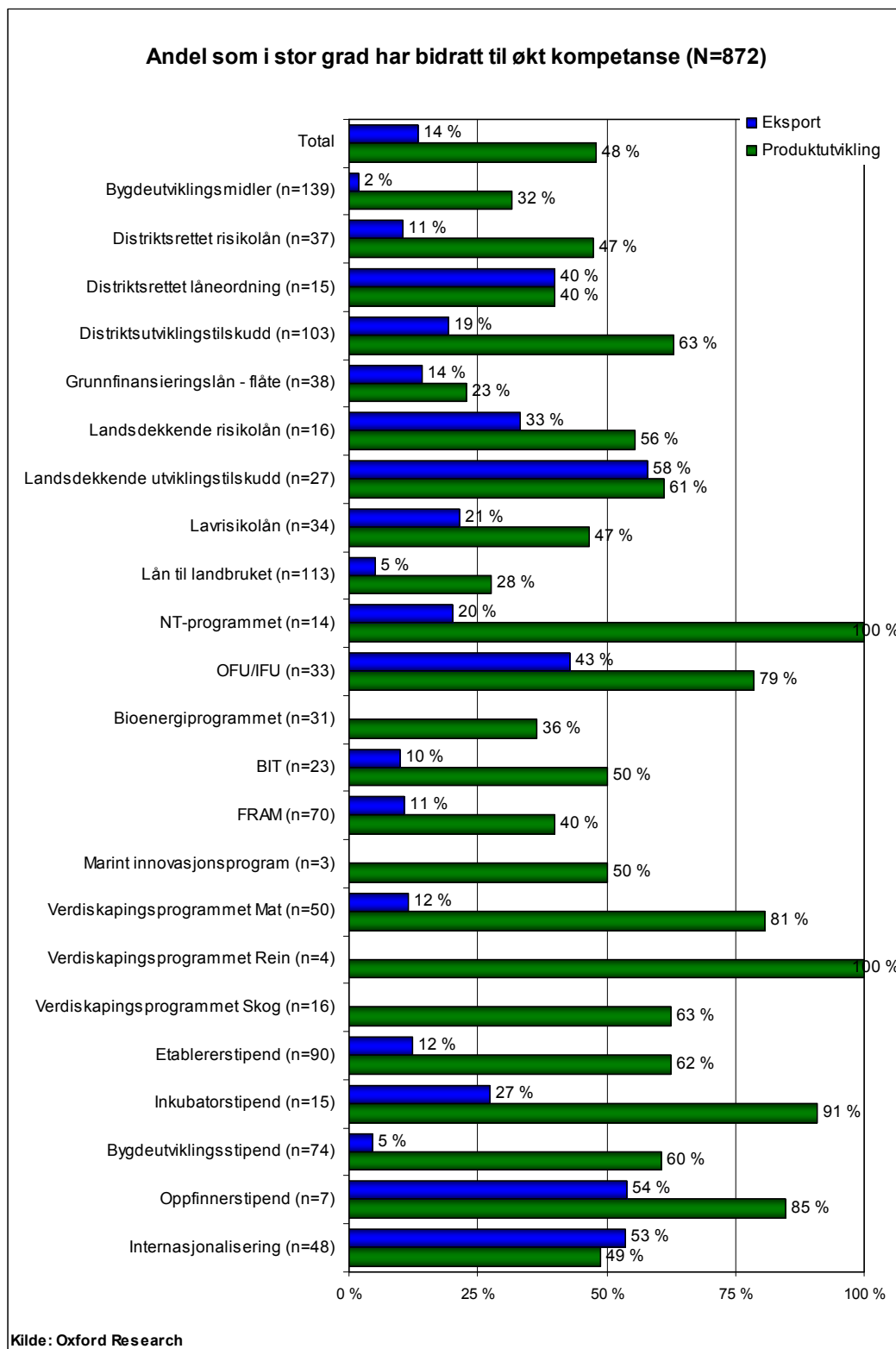
Figur 21: Prosjekter som har ført til økt kompetanse på ulike områder. Prosent.

Vi har valgt å se litt nærmere på de to områdene hvor prosjektene i størst og minst grad har bidratt til økt kompetanse. I figuren under vises andelen bedrifter som i stor grad (skår 4 og 5) har fått økt kompetanse om produktutvikling og eksport per tjeneste og program. Det er helt tydelig av resultatene at tjenestene og programmene skiller seg klart fra hverandre i forhold til kompetanseutvikling på disse områdene. Variasjonen er størst når det gjelder kompetanse om produktutvikling. Her har samtlige bedrifter innen NT-programmet og Verdiskapningsprogrammet rein fått økt kompetanse, mens kun 23 prosent innen Grunnfinansieringslån – flåte har fått det samme. Dette er ikke overraskende når en tar innretningen til disse i betraktning.

Når det gjelder eksport, er det Landsdekkende utviklingstilskudd (58 prosent), Oppfinnerstipend (54 prosent) og Internasjonalisering (53 prosent) som kommer ut med høyest andel. Både for Bioenergiprogrammet, Marint innovasjonsprogram, Verdiskapningsprogrammet skog og Verdiskapningsprogrammet rein er det ingen bedrifter som mener prosjektet i stor grad har bidratt til økt kompetanse om eksport. I denne sammenhengen er det viktig å være klar over at antallet respondenter er lavt. Dette innebærer at resultatene må tolkes med stor forsiktighet.

Figur 22: Andel som i stor grad (4 & 5) har bidratt til økt kompetanse. Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

For å få inntrykk av hvordan alle de ulike tjenestene og programmene skårer på de forskjellige kompetansedimensjonene, har vi i tabellen under kartlaget hvor mange som i stor grad (skår 4 og 5) har ført til økt kompetanse på de forskjellige områdene. Dersom en ser de ulike områdene samlet, er det store forskjeller i kompetansebidrag

mellem tjenestene og programmene. Dette skyldes primært at de har ulik innretning og ulikt fokus på kompetanse. Det samlede kompetansebidraget er størst for Landsdekkende utviklingstilskudd, Inkubatorstipend, Oppfinnerstipend, OFU/IFU og NT-programmet, mens det er minst for de finansielle tjenestene rettet mot primærnæringene. At de finansielle tjenestene rettet mot primærnæringene skårer lavest her er ikke overraskende. Disse tjenestene brukes først og fremst til fysiske investeringer.

Tabell 18: Andel bidrag til økt kompetanse i stor grad etter tjeneste og program.

Tjeneste/program	Produktutvikling	Prosessutvikling	Markedsutvikling	Strategi	Organisasjon og ledelse	Tilgang og bruk avansert teknologi	Bedre nettverk	Internasjonalt samarbeid	Internasjonale markeder	Eksport
Bygdeutviklingsmidler (n=139)	32 %	22 %	21 %	23 %	19 %	17 %	24 %	4 %	7 %	2 %
Distriktsrettet risikolån (n=37)	47 %	40 %	32 %	30 %	20 %	37 %	32 %	16 %	21 %	11 %
Distriktsrettet låneordning (n=15)	40 %	40 %	40 %	33 %	40 %	40 %	40 %	25 %	50 %	40 %
Distriktsutviklingstilskudd (n=103)	63 %	53 %	51 %	49 %	32 %	37 %	43 %	26 %	27 %	19 %
Grunnfinansieringslån - flåte (n=38)	23 %	14 %	15 %	21 %	15 %	24 %	14 %	10 %	10 %	14 %
Landsdekkende risikolån (n=16)	56 %	44 %	50 %	44 %	38 %	33 %	33 %	44 %	44 %	33 %
Landsdekkende utviklingstilskudd (n=27)	61 %	67 %	61 %	78 %	39 %	78 %	67 %	61 %	63 %	58 %
Lavrisikolån (n=34)	47 %	38 %	27 %	43 %	29 %	29 %	40 %	14 %	21 %	21 %
Lån til landbruket (n=113)	28 %	20 %	19 %	23 %	22 %	29 %	17 %	7 %	10 %	5 %
NT-programmet (n=14)	100 %	60 %	60 %	60 %	25 %	50 %	60 %	40 %	40 %	20 %
OFU/IFU (n=33)	79 %	54 %	57 %	50 %	38 %	50 %	64 %	50 %	57 %	43 %
Bioenergiprogrammet (n=31)	36 %	27 %	20 %	18 %	18 %	18 %	18 %	0 %	0 %	0 %
BIT (n=23)	50 %	50 %	18 %	30 %	27 %	60 %	40 %	20 %	20 %	10 %
FRAM (n=70)	40 %	46 %	41 %	59 %	48 %	21 %	43 %	14 %	14 %	11 %
Marint innovasjonsprogram (n=3)	50 %	50 %	0 %	0 %	0 %	33 %	0 %	50 %	0 %	0 %
Verdiskapingsprogrammet Mat (n=50)	81 %	56 %	81 %	58 %	54 %	12 %	58 %	22 %	22 %	12 %
Verdiskapingsprogrammet Rein (n=4)	100 %	0 %	50 %	100 %	100 %	0 %	100 %	0 %	0 %	0 %
Verdiskapingsprogrammet Skog (n=16)	63 %	33 %	43 %	29 %	29 %	29 %	57 %	14 %	0 %	0 %
Etablererstipend (n=90)	62 %	42 %	51 %	40 %	37 %	23 %	50 %	27 %	28 %	12 %
Inkubatorstipend (n=15)	91 %	64 %	82 %	91 %	55 %	45 %	64 %	33 %	33 %	27 %
Bygdeutviklingsstipend (n=74)	60 %	43 %	51 %	41 %	41 %	7 %	48 %	5 %	7 %	5 %
Oppfinnerstipend (n=7)	85 %	69 %	69 %	69 %	38 %	69 %	38 %	54 %	69 %	54 %
Internasjonalisering (n=48)	49 %	36 %	60 %	47 %	23 %	23 %	47 %	51 %	58 %	53 %
Totalt	48 %	37 %	21 %	37 %	29 %	26 %	37 %	18 %	20 %	14 %

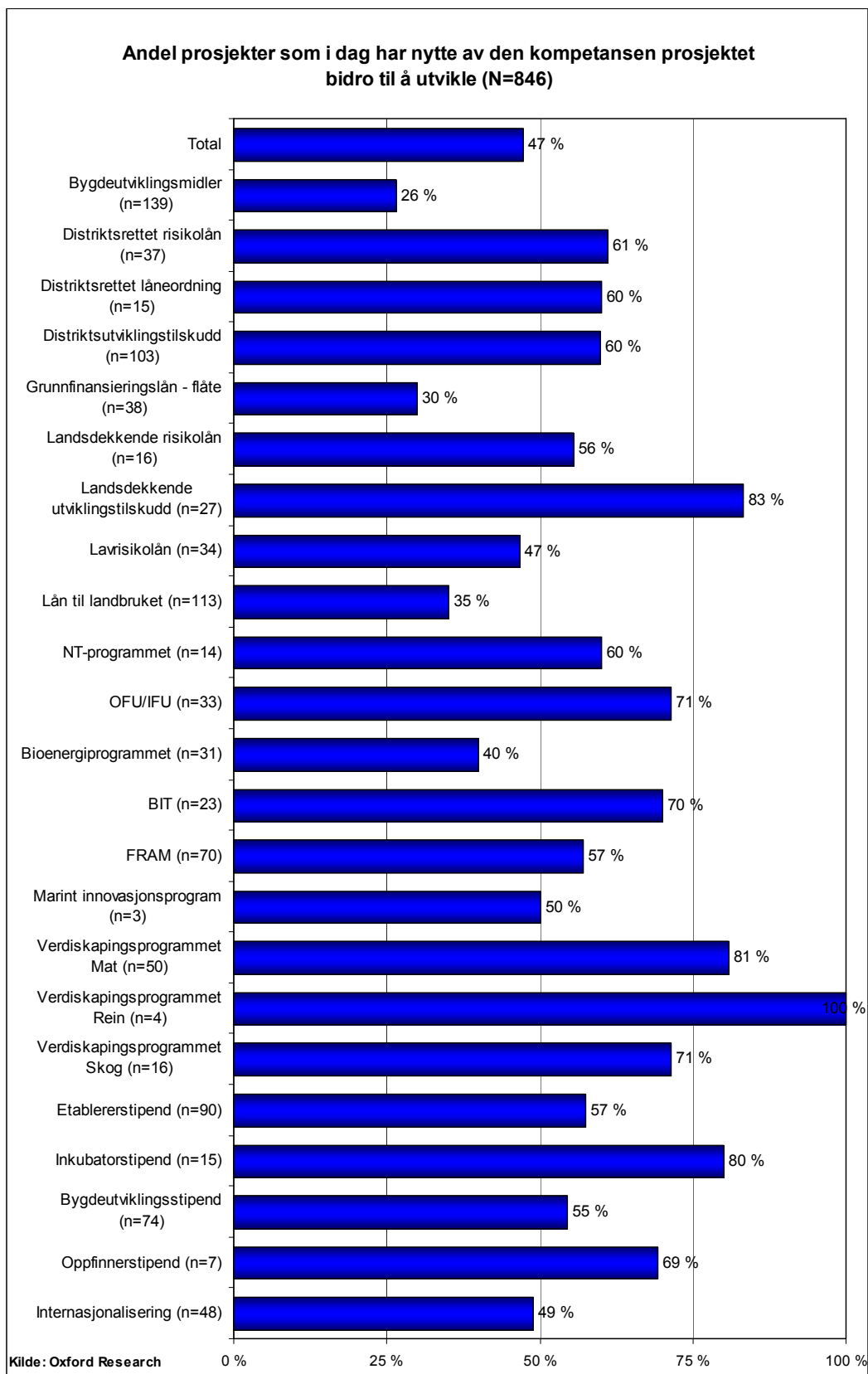
Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

Ved vurderingen av resultatene til de ulike tjenestene og programmene er det viktig å være klar over at det er relativt store variasjoner mellom dem i hvordan de skårer på de enkelte områdene. Tjenester og programmer som kommer skårer relativt lavt samlet sett, kan skåre høyt på enkeltindikatorer. Dette illustreres nærmere i tabellen over..

6.1 Nytte av kompetanseutvikling

Forskjellene mellom de ulike tjenestene og programmene er store når det gjelder om de fremdeles/i dag har nytte av kompetanseutviklingen de opparbeidet seg i forbindelse med prosjektet. Som det illustreres i figuren under, har Landsdekkende utviklingstilskudd, Verdiskapningsprogrammet mat, Verdiskapningsprogrammet rein og Inkubatorstipend alle andeler over 80 prosent her. De tjenestene og programmene som har de laveste andelene er Bygdeutviklingsmidler og Grunnfinansieringslån – flåte. Innen disse har rundt 1/4-del av bedriftene fremdeles stor nytte av kompetanseutviklingen. Dette er ikke så overraskende i og med at disse i stor grad fokuserer på å gi støtte til fysiske investeringer. Hvordan de resterende tjenestene og programmene kommer ut på denne dimensjonen, framgår av figuren nedenfor.

Figur 23: Andel prosjekter som i dag har nytte av den kompetansen prosjektet bidro til å utvikle. Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

6.2 Kompetanse etter formål

Kompetanseutvikling innen de ulike områdene varierer ut fra type formål prosjektet har. I neste tabell ser vi nærmere på hvorvidt prosjektenes bidrag til kompetanseutvikling på ulike områder varierer ut fra prosjektets formål.

Det er relativt stor variasjon mellom de ulike formålene. For å få fram hvilke formålskoder som skårer høyest på de ulike områdene, har vi markert de to formålene med lavest skår med lys grå, og de to formålene med høyest skår med mørk grå innenfor hvert kompetanseområde.

De prosjektene som faller inn under formålskoden Miljøforbereding skårer lavest på henholdsvis 8 av 10 kompetanseområder, mens prosjekter innen formålskoden Innovasjon på internasjonalt nivå og Innovasjon på bransjenivå skårer høyest på 6 av 10 kompetanseområder.

Tabell 19: Andel bidrag til økt kompetanse i stor grad etter formål.

Formål	Produkt- utvikling	Prosess- utvikling	Markeds- utvikling	Strategi	Organisasjon og ledelse	Tilgang og bruk avansert teknologi	Bedre nettverk	Internasjonalt samarbeid	Internasjonale markeder	Eksport
Kapasitetsutvidelse	38 %	21 %	26 %	29 %	26 %	21 %	29 %	11 %	11 %	3 %
Rasjonalisering	23 %	20 %	8 %	17 %	19 %	28 %	13 %	0 %	2 %	2 %
Strukturtilpasning	25 %	28 %	21 %	44 %	16 %	13 %	32 %	9 %	9 %	4 %
Kompetanseutvikling	71 %	54 %	54 %	56 %	49 %	44 %	53 %	21 %	15 %	11 %
Kapitalstyrking	21 %	23 %	15 %	17 %	17 %	15 %	17 %	8 %	0 %	0 %
Miljøforbedring	23 %	23 %	6 %	16 %	0 %	10 %	7 %	0 %	3 %	0 %
Utvikling av næringsmiljø- er og nettverk	54 %	31 %	33 %	54 %	38 %	23 %	58 %	15 %	17 %	0 %
Utredning	46 %	39 %	36 %	35 %	37 %	22 %	36 %	19 %	22 %	19 %
Annet	35 %	22 %	23 %	13 %	14 %	14 %	18 %	8 %	12 %	7 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	75 %	56 %	56 %	48 %	33 %	51 %	55 %	44 %	52 %	36 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	70 %	60 %	54 %	44 %	31 %	34 %	44 %	25 %	19 %	26 %
Innovasjon på bransjenivå	74 %	60 %	64 %	55 %	46 %	36 %	56 %	32 %	30 %	16 %
Innovasjon på fylkesnivå	56 %	51 %	50 %	35 %	39 %	25 %	48 %	22 %	32 %	20 %
Innovasjon på bedriftsnivå	46 %	36 %	46 %	44 %	31 %	23 %	39 %	13 %	18 %	7 %
Idéutvikling	71 %	46 %	63 %	52 %	38 %	21 %	46 %	22 %	22 %	22 %
Total	48 %	36 %	38 %	36 %	28 %	26 %	36 %	16 %	18 %	11 %

6.3 Kompetanse etter distriktpolitisk virkeområde

Det er vanlig å anta at det er større markedssvikt knyttet til kompetansemarkedet i distriktspregede områder, og det er derfor interessant å se nærmere på i hvilken grad det er forskjeller i prosjektenes/aktivitetenes kompetansebidrag ut fra distriktpolitisk virkeområde.

Når det gjelder distriktpolitisk område, så viser neste tabell at det i hovedsak er utenfor vi finner flest prosjekter som har ført til økt kompetanse på flest områder. Dette skyldes først og fremst at de er en overvekt av de tjenestene og programmene som skårer høyt i forhold til kompetansebidrag utenfor virkeområdet. Det er imidlertid viktig å være klar over at forskjellene mellom de ulike virkeområdene er små for mange av kompetanseområdene. Det området hvor variasjonen er størst, er for strategi og internasjonale markeder.

Tabell 20: Andel bidrag til økt kompetanse i stor grad etter distriktpolitisk virkeområde.

Distriktpolitisk virkeområde	Produkt-utvikling	Prosess-utvikling	Markeds-utvikling	Strategi	Organisasjon og ledelse	teknologi	Inngang til og bruk av avansert	Bedre nettverk	Internasjonalt samarbeid	Internasjonale markeder	Eksport
A	57 %	35 %	37 %	37 %	26 %		28 %	41 %	16 %	24 %	11 %
B	44 %	35 %	36 %	39 %	29 %		23 %	35 %	15 %	15 %	7 %
C	47 %	34 %	32 %	26 %	26 %		25 %	31 %	13 %	18 %	12 %
D	52 %	35 %	36 %	39 %	32 %		31 %	29 %	8 %	8 %	7 %
Utenfor	49 %	40 %	45 %	43 %	29 %		27 %	43 %	26 %	27 %	20 %
Totalt	48 %	37 %	38 %	37 %	28 %		26 %	36 %	17 %	20 %	13 %

6.4 Samlet bidrag til økt kompetanse

Vi har over sett på i hvilken grad de prosjektene/aktivitetene som Innovasjon Norge har medfinansiert har ført til økt samarbeid på enkeltområdet. Ut fra et innovasjonssystemperspektiv er det imidlertid også interessant å kartlegge i hvilken grad prosjektene/aktivitetene har bidratt til økt kompetanse i stor grad (skår 4 og 5) på flere områder. I det følgende vil vi se på det samlede kompetansebidraget ut fra tjeneste og program, addisjonalitet, formål og distriktpolitisk virkeområde.

6.4.1 Samlet kompetansebidrag etter tjeneste og program

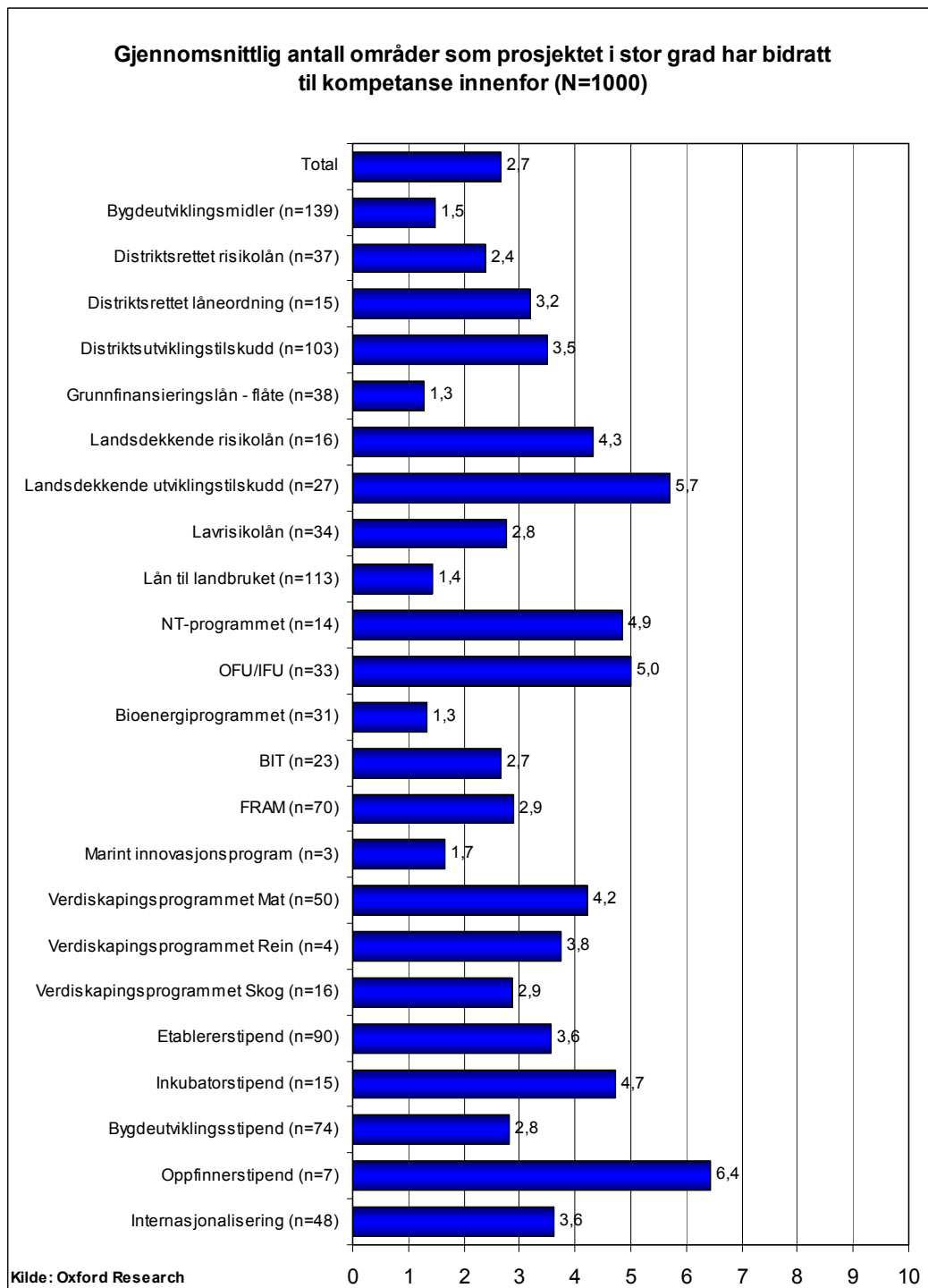
Kompetanseutvikling er en effekt alle tjenestene og programmene bør ha på en eller annen måte. Neste figur gir en oversikt over hvor mange kompetanseområder de ulike tjenestene og programmene i stor grad har fått økt kompetanse på.

- I gjennomsnitt bidrar Innovasjon Norges tjenester og programmer til kompetanseøkning på 2,7 av 10 mulige områder. Dette er tilnærmet samme nivå som for 2004-årgangen (2,8 områder). Prosjektene bidrag til økt kompetanse har med andre ord holdt seg relativt konstant.

Som forventet er det betydelige forskjeller i kompetansebidrag mellom de ulike tjenestene og programmene. Det er innen Oppfinnerstipend (6,4 områder) og Landsdekkende utviklingstilskudd (5,7 områder) prosjektene har ført til økt kompetanse på flest områder, mens en innen Bioenergiprogrammet og Grunnfinansieringslån - flåte ser at prosjektene kun har ført til økt kompetanse i stor grad på 1,3 områder.

At Grunnfinansieringslån – flåte skårer lavest her, skyldes at disse er rettet inn mot rene fysiske investeringer.

Figur 24: Gjennomsnittlig antall områder hvor prosjektet i stor grad har bidratt til økt kompetanse innenfor.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

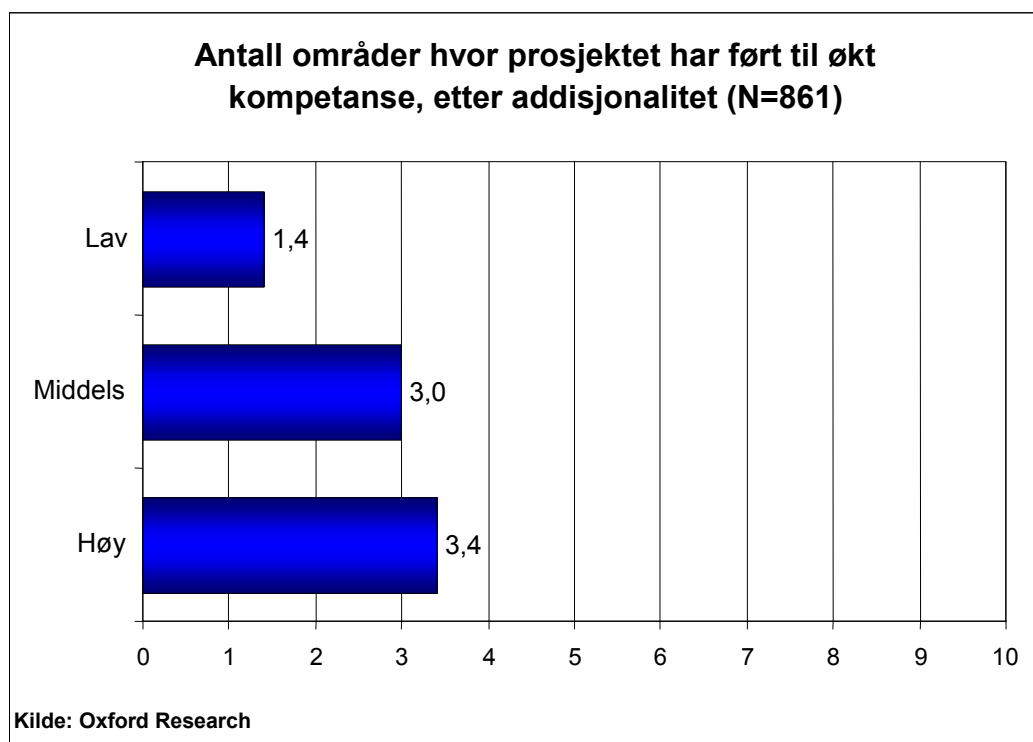
Ser vi på tjeneste- og programtypene, finner vi til dels store forskjeller i forhold til antall områder prosjektene har ført til økt kompetanse på i stor grad. Lånetjenestene ligger klart på bunn med et gjennomsnitt på 1,8 områder, mens Stipendjentene ligger på topp med 3,7 områder. Disse funnene samsvarer med etterundersøkelsen for 2004-årgangen. Resultatene virker rimelige ut fra at mange etablerere har relativt liten erfaring og mange av Låneordningene i stor grad benyttes til fysiske investeringer.

6.4.2 Samlet kompetansebidrag etter addisjonalitet

Å beholde den kompetansen som er utviklet i en bedrift kun i den aktuelle bedriften kan være svært vanskelig. I og med at bedriftene selv ikke kan innkassere den fulle gevinsten av investeringene samt at avkastningen av kompetanseprosjektene også kan være usikker, kan dette medføre problemer med å få finansiert kompetanseprosjekter. I figuren under belyser vi hvordan det samlede kompetansebidraget er etter addisjonalitet.

Det er en klar sammenheng mellom prosjektets/aktivitetens addisjonalitet og kompetansebidrag. Kompetansebidraget er klart størst i prosjekter/aktiviteter med høy addisjonalitet (3,4 områder), mens det er klart lavest i prosjekter/aktiviteter med lav addisjonalitet (1,4 områder). Dette er i tråd med de teoretiske betraktningene kommentert ovenfor.

Figur 25: Antall områder som prosjektet/aktiviteten har ført til økt kompetanse, etter addisjonalitet. 2005.

6.4.3 Samlet kompetansebidrag etter formål

Vi har også sett nærmere på om det samlede kompetansebidraget varierer ut fra formål. Som neste figur viser, er det store variasjoner i resultatene. Det er prosjekter i formålskategorien Innovasjon på internasjonalt nivå som bidrar til økt kompetanse på flest områder (4,6 områder), mens prosjekter innen Miljøforbedring bidrar til økt kompetanse på færrest områder (0,7 områder).

Videre er det interessant å se at flere av ”innovasjonsformålene” skårer relativt høyt på antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt kompetanse.

Figur 26: Antall områder som prosjektet/aktiviteten har ført til økt kompetanse, etter formål. 2005.

6.4.4 Samlet kompetansebidrag etter distriktpolitisk virkeområde

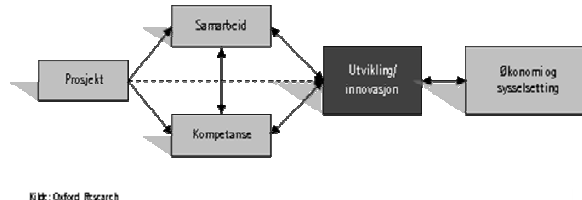
Neste figur viser i hvilken grad det er forskjell i antall bidrag til økt kompetanse ut fra distriktpolitisk virkeområde. Det er klare forskjeller i kompetansebidrag. Bidraget er høyere utenfor (3,1 områder) enn innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Dette skyldes først og frst at tjeneste og ptoqramfodelng er ulik innenfor og utenfor virkeområdet. Når det gjelder de enkelte sonene innenfor virkeområdet, er det små forskjeller i kompetansebidrag mellom dem.

Figur 27: Antall områder som prosjektet/aktiviteten har ført til økt kompetanse, etter distriktspolitisk virkeområde. 2005.

Kapittel 7. Atferdsendring og faktisk utvikling/innovasjon

Samarbeid og kompetanseutvikling har ført til at bedriftene har utviklet nye produkter, produksjonsprosesser samt generert markedsutvikling. Denne utviklingen er også kjent som innovasjon, og er nettopp ett av Innovasjon Norges hovedmål.

I Kundeeffektundersøkelsen er det et delkapittel knyttet til bedriftenes "innovasjonsatferd" (kapittel 7.1). En ser her på endring i måten å arbeide på, fokus og strategi. I tillegg er det en egen del knyttet direkte til innovasjon som har oppstått som følge av prosjektet (kapittel 7.2). Bedriftene ble da spurt om i hvilken grad prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon på følgende områder:¹⁰

Utvikling og forbedring av produkter og tjenester?

- Forbedring av eksisterende produkters design, egenskaper og kvaliteter?
- Utvikling av et nytt produkt?
- Utvikling av en ny tjeneste?
- Utvikling av ny produksjonsteknologi for salg?

Utvikling og forbedring av produksjonsprosesser?

- Effektivisering av eksisterende produksjonsprosesser?
- Utvikling av nye produksjonsprosesser?
- Forbedring av transport og logistikk?
- Endre prosesser for å kunne møte nye miljøkrav eller andre spesifikasjoner satt av offentlige myndigheter?

Markedsutvikling og/eller endret markedsføring?

- Anvendelse av nye salgskanaler eller markedsføringsmetoder?
- Salg til nye kunder/kundegrupper?
- Lansering av produktet på en ny måte?

I det følgende vil vi først gå inn på betydningen av prosjektene på bedriftenes innovasjonsatferd før vi ser nærmere på de faktiske effektene på utvikling/innovasjon.

¹⁰ Fra og med den forestående førundersøkelsen av bedrifter som mottok støtte fra Innovasjon Norge i 2008 vil det innføres et fjerde innovasjonsområde, nemlig organisatorisk innovasjon. Mottakerne vil da bli stilt spørsmål om hvorvidt prosjektene har ført til a) innføring av nye eller vesentlig endrede strukturer i foretaket for å øke bruken av kunnskap, kvaliteten i varer og tjenester eller effektiviteten i arbeidsprosesser og b) nye eller vesentlig endrede ledelsesmetoder for å øke foretakets bruk av kunnskap, kvaliteten i varer og tjenester eller effektiviteten i arbeidsprosesser.

7.1 Betydning for innovasjonsadferd

Atferdsmessige endringer i bedriftene som studeres gjennom Kundeeffektundersøkelsene er blant annet knyttet til strategi, kompetanseutvikling, nettverksarbeid og måten bedriftene jobber med innovasjon på. Tanken er at bedriftene vil stå bedre rustet ovenfor fremtidige utfordringer om det fokuseres ytterligere på disse områdene. Atferdsendringene er knyttet til følgende faktorer:

- Økt fokus på utvikling og innovasjon
- Bedre styring av og arbeid med utviklings- og endringsprosesser
- Bedre innsamling og strukturering av kunnskap
- Større kunnskap m hvordan forskningsresultater kan nyttiggjøres
- Ansettelse av nye medarbeidere innen forskning og utvikling
- Kompetanseutvikling hos meg selv/medarbeiderne
- Å se nye muligheter i internasjonalt samarbeid
- Utvikling av nettverk

Neste figur viser den sammenstilte andelen som i stor grad (skår 4 og 5) forventet bidrag innen ulike faktorer som kan omtales som innovasjonsadferd, og hva man i etterundersøkelsen har funnet at faktisk har hendt¹¹.

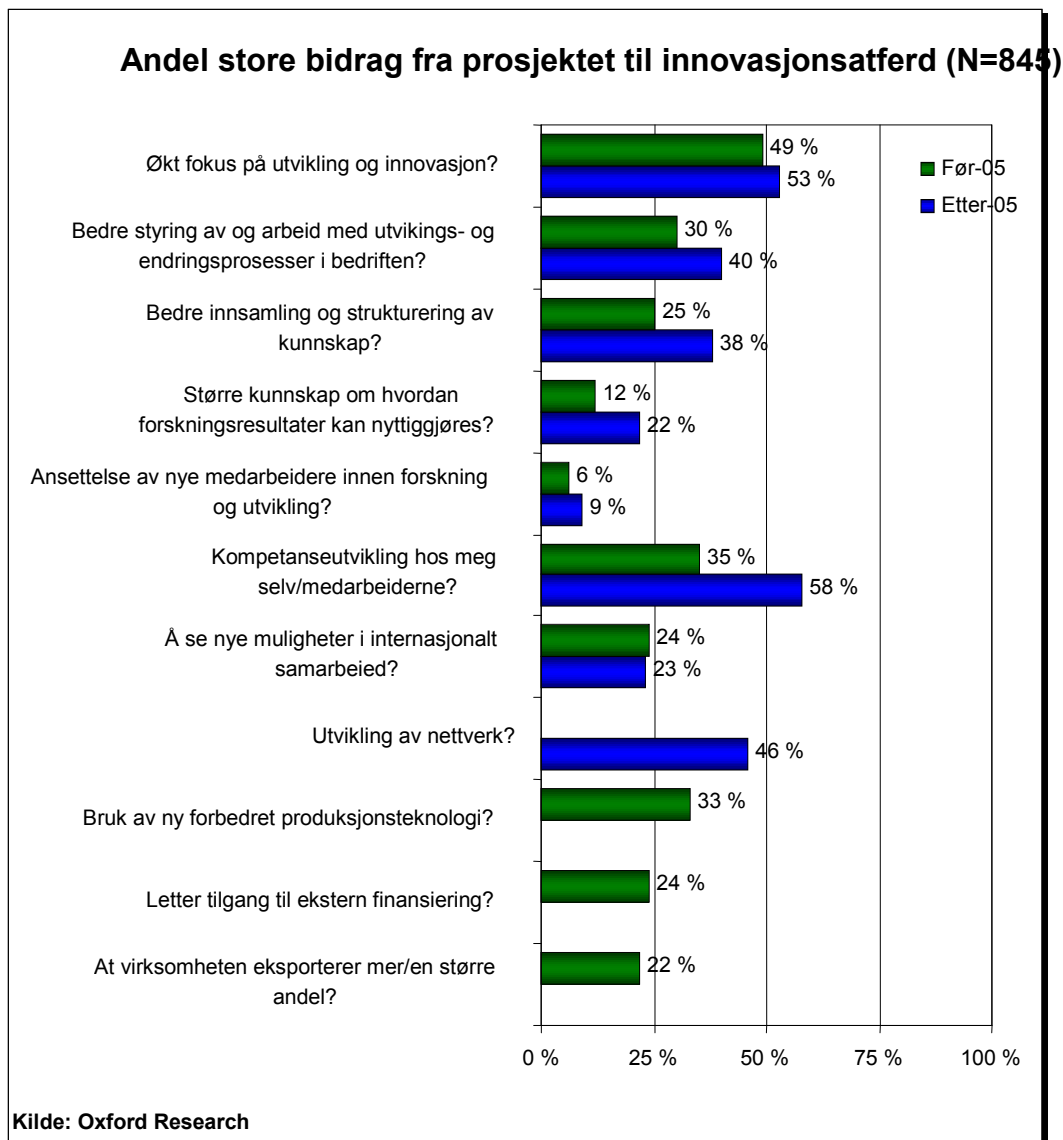
Resultatene fra førundersøkelsen viste at forventningene til prosjektene først og fremst var knyttet til økt fokus på utvikling og innovasjon (49 prosent) og kompetanseutvikling hos meg selv/medarbeidere (35 prosent). Det ble i minst grad forventet ansettelse av nye medarbeidere innen FoU (6 prosent).

Som for tidligere etterundersøkelser (se blant annet 2003- og 2004-årgangene), ser vi at forventningene trolig var noe lave i forhold til det bedriftene i dag oppgir. Videre er det som tidligere en klar sammenheng mellom områdene fleste forventet størst bidrag og de områdene flest bedrifter faktisk har oppnådd effekter innenfor.

Resultatene for etterundersøkelsen viser at det nettopp er innenfor kompetanseutvikling hos meg selv/medarbeidere (58 prosent) og økt fokus på utvikling og innovasjon (53 prosent) at prosjektene har bidratt i størst grad.

¹¹ Som det fremkommer av figuren har det vært en endring i hvilke indikatorer som har inngått i dette spørsmålet. Det lar seg derfor ikke gjøre å se på utviklingen over tid for samtlige indikatorer.

Figur 28: Andel store bidrag fra prosjektet til innovasjonsadferd. Prosent.

I tabellen under er de ulike dimensjonene knyttet til atferdsendringer fordelt etter tjeneste og program. I utgangspunktet er det ulikt fokus på atferdsendring mellom tjenestene og programmene. Dette gjenspeiler seg også i andelen som mener at prosjektet har ført atferdsendringer på ulike områder. Ser en tjenestene og programmene under ett, har de i størst grad bidratt til adferdsendringer for de som har fått tilsagn om Landsdekkende utviklingstilskudd og OFU/IFU, mens de i minst grad har bidratt for de finansielle tjenestene rettet mot primærnæringene. Dette er i tråd med hva en kunne forvente ut fra målsetningene med dem. Hvordan de forskjellige tjenestene og programmene skårer på de ulike dimensjonene illustreres nærmere i tabellen under.

Tabell 21: Andel store bidrag til atferdsendringer etter tjeneste og program.

Tjeneste/program	Utvikling og innovasjon	ser endringspros	Utvikling og endringspros	Innsamling og strukturering	Nytte av forskningsres.	Nye FoU medarbeidere	Kompetanse-utvikling	Internasjonalt samarbeid	Utvikling av nettverk
Bygdeutviklingsmidler (n=139)	45 %	34 %	33 %	14 %	6 %	43 %	7 %	29 %	
Distriktsrettet risikolån (n=37)	50 %	32 %	22 %	17 %	6 %	53 %	21 %	35 %	
Distriktsrettet låneordning (n=15)	60 %	80 %	40 %	0 %	0 %	40 %	75 %	50 %	
Distriktsutviklingstilskudd (n=103)	59 %	41 %	47 %	32 %	14 %	72 %	36 %	58 %	
Grunnfinansieringslån - flåte (n=38)	45 %	35 %	20 %	16 %	0 %	42 %	17 %	16 %	
Landsdekkende risikolån (n=16)	67 %	63 %	33 %	33 %	11 %	56 %	44 %	44 %	
Landsdekkende utviklingstilskudd (n=27)	67 %	47 %	50 %	41 %	17 %	89 %	67 %	84 %	
Lavrisikolån (n=34)	53 %	40 %	36 %	25 %	7 %	50 %	14 %	47 %	
Lån til landbruket (n=113)	44 %	43 %	30 %	11 %	2 %	40 %	7 %	27 %	
NT-programmet (n=14)	60 %	40 %	50 %	25 %	20 %	80 %	50 %	75 %	
OFU/IFU (n=33)	71 %	31 %	38 %	38 %	29 %	92 %	69 %	85 %	
Bioenergiprogrammet (n=31)	45 %	9 %	36 %	30 %	0 %	67 %	10 %	36 %	
BIT (n=23)	67 %	60 %	50 %	20 %	18 %	73 %	30 %	50 %	
FRAM (n=70)	64 %	57 %	52 %	25 %	10 %	72 %	25 %	57 %	
Marint innovasjonsprogram (n=3)	50 %	50 %	50 %	0 %	0 %	100 %	50 %	50 %	
Verdiskapingsprogrammet Mat (n=50)	77 %	52 %	48 %	32 %	8 %	77 %	23 %	62 %	
Verdiskapingsprogrammet Rein (n=4)			0 %	0 %	0 %	100 %	0 %		
Verdiskapingsprogrammet Skog (n=16)	71 %	43 %	38 %	29 %	0 %	86 %	14 %	57 %	
Etablererstipend (n=90)	57 %	40 %	39 %	15 %	13 %	63 %	26 %	60 %	
Inkubatorstipend (n=15)	45 %	18 %	18 %	45 %	27 %	73 %	55 %	64 %	
Bygdeutviklingsstipend (n=74)	49 %	41 %	38 %	17 %	3 %	61 %	8 %	62 %	
Oppfinnerstipend (n=7)	69 %	42 %	42 %	64 %	15 %	69 %	64 %	54 %	
Internasjonalisering (n=48)	49 %	47 %	40 %	40 %	23 %	62 %	64 %	53 %	
Totalt	53 %	40 %	38 %	22 %	10 %	58 %	23 %	46 %	

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

7.1.1 Atferdsendring etter formål

I den neste tabellen illustrerer prosjektenes/aktivitetenes bidrag til atferdsendring etter formål. For å få fram hvilke formål som har hatt aller størst betydning for atferdsendring innenfor de ulike områdene, har vi uthevet de to formålene med den høyeste andelen innenfor hvert område.

Resultatene viser at variasjonen i bidrag ut fra formål varierer noe. Vi ser blant annet at prosjekter innenfor formålskoden Ideutvikling skårer høyt på 6 av 8 områder. Også prosjekter som har formålet Kompetanseutvikling og Innovasjon på internasjonalt nivå skårer høyt her.

Tabell 22: Andel store bidrag til atferdsendringer etter formål, 2005

	Utvikling og innovasjon	ser Utvikling og endringsprosesser	Utvikling og strukturering av kunnskan	Innsamling og strukturering av kunnskap	Nytte av forskningsres.	Nye FoU medarbeidere	Kompetanse-utvikling	Internasjonalt samarbeid	Utvikling av nettverk
Formål									
Kapasitetsutvidelse	50 %	35 %	31 %	14 %	4 %	46 %	9 %	28 %	
Rasjonalisering	49 %	45 %	36 %	11 %	0 %	43 %	4 %	29 %	
Strukturtilpasning	50 %	36 %	29 %	8 %	4 %	35 %	13 %	29 %	
Kompetanseutvikling	65 %	44 %	50 %	35 %	18 %	80 %	28 %	60 %	
Kapitalstyrking	23 %	23 %	31 %	8 %	0 %	36 %	8 %	25 %	
Miljøforbedring	16 %	23 %	31 %	0 %	7 %	58 %	7 %	23 %	
Utvikling av næringsmiljøer og nettverk	50 %	36 %	50 %	17 %	15 %	67 %	33 %	75 %	
Utreddning	56 %	42 %	36 %	30 %	12 %	44 %	23 %	54 %	
Annet	30 %	28 %	26 %	10 %	3 %	48 %	7 %	25 %	
Innovasjon på internasjonalt nivå	61 %	37 %	37 %	38 %	28 %	79 %	61 %	69 %	
Innovasjon på nasjonalt nivå	71 %	36 %	40 %	36 %	9 %	82 %	31 %	63 %	
Innovasjon på bransjenivå	68 %	44 %	40 %	23 %	10 %	60 %	22 %	58 %	
Innovasjon på fylkesnivå	63 %	38 %	34 %	20 %	13 %	68 %	29 %	63 %	
Innovasjon på bedriftsnivå	52 %	46 %	41 %	23 %	6 %	51 %	18 %	45 %	
Idéutvikling	67 %	46 %	61 %	38 %	9 %	73 %	38 %	71 %	
Total	52 %	38 %	37 %	21 %	8 %	56 %	21 %	45 %	

7.1.2 Atferdsendring etter distriktpolitisk virkeområde

Et annet interessant spørsmål er å se variasjonen i atferdsendring ut fra distriktpolitisk virkeområde. Den neste tabell viser dette.

Overordnet ser man at prosjektene/aktivitetene fører i minst grad til ansettelse av nye FoU medarbeidere – uavhengig av distriktpolitisk virkeområde. Vi ser videre at andelen store bidrag til atferdsendring er størst på 6 av 8 områder utenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Forskjellene mellom virksomhetene utenfor og innenfor virkeområdet er størst når det gjelder utvikling av nettverk.

Tabell 23: Andel store bidrag til atferdsendringer etter distriktpolitisk virkeområde.

Distriktpolitisk virkeområde	Utvikling og innovasjon	ser Utvikling og endringsprosesser	av kunnskan Utvikling og strukturering	Innsamling og strukturering av kunnskap	Nytte av forskningsres.	Nye FoU medarbeidere	Kompetanse-utvikling	Internasjonalt samarbeid	Utvikling av nettverk
A	53 %	43 %	32 %	24 %	11 %	62 %	23 %	39 %	
B	51 %	45 %	40 %	18 %	8 %	52 %	14 %	44 %	
C	49 %	36 %	36 %	16 %	6 %	58 %	25 %	39 %	
D	56 %	40 %	34 %	28 %	1 %	41 %	10 %	31 %	
Utenfor	56 %	37 %	39 %	28 %	14 %	65 %	32 %	55 %	
Totalt	52 %	40 %	38 %	22 %	9 %	57 %	23 %	45 %	

7.1.3 Samlet bidrag til atferdsendring

Vi har over sett på i hvilken grad de prosjektene/aktivitetene som Innovasjon Norge har medfinansiert, har ført til atferdsendringer på de enkelte områdene. Det er imidlertid også interessant å se nærmere på prosjektenes/aktivitetenes totale bidrag til atferdsendringer. I de neste figurene illustreres samlet bidrag til atferdsendring etter tjeneste og program, addisjonalitet, formål og distriktpolitisk virkeområde.

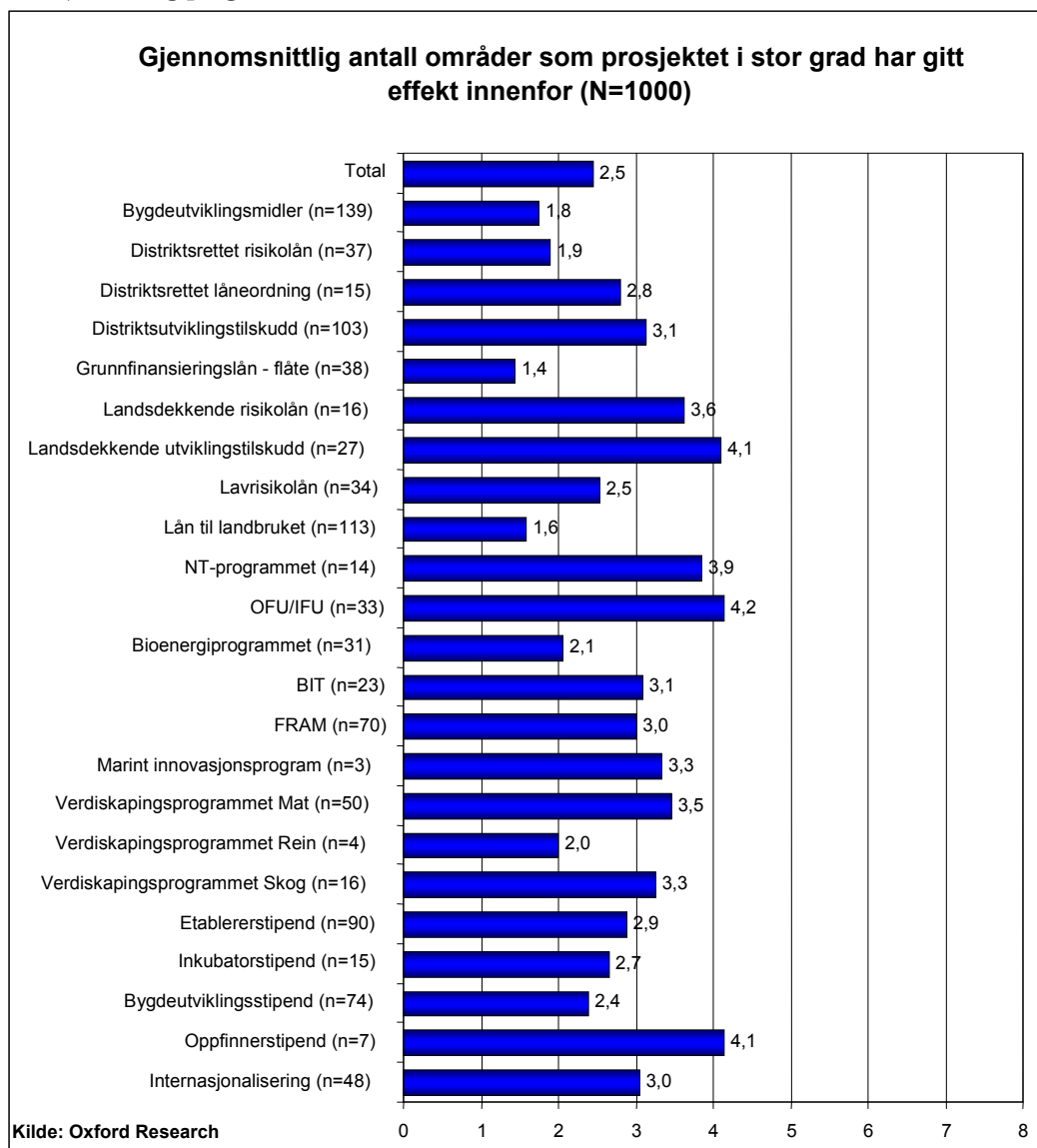
7.1.3.1 Samlet bidrag til atferdsendring etter tjeneste og program

Den neste figuren belyser antall områder hvor bedriftene som har mottatt de ulike tjenestene og programmene oppgir at prosjektene i stor grad (skår 4 og 5) bidrar. Som forventet er det stor variasjon mellom de ulike tjenestene og programmene.

- Av de 8 områdene har bedriftene i snitt hatt effekter på 2,5. Dette er noe høyere enn i etterundersøkelsen for 2004-årgangen (2,2 områder).

Ser en på de enkelte tjenestene og programmene, har prosjekter innen Landsdekkende utviklingstilskudd, NT-programmet, OFU/IFU og Oppfinnerstipend alle rundt 4 områder med høy effekt. Grunnfinansieringslån – flåte (1,4 områder) og Lån til landbruket (1,6 områder) ligger lavest i forhold til gjennomsnittlig antall områder som prosjektet i stor grad har gitt effekt innenfor. Dette er ikke overraskende tatt i betraktning hva som er formålet med dem. Begge tjenestene er innrettet mot å gi støtte til rene fysiske investeringer.

Figur 29: Gjennomsnittlig antall områder som prosjektet i stor grad har gitt effekt innenfor, etter tjeneste og program.

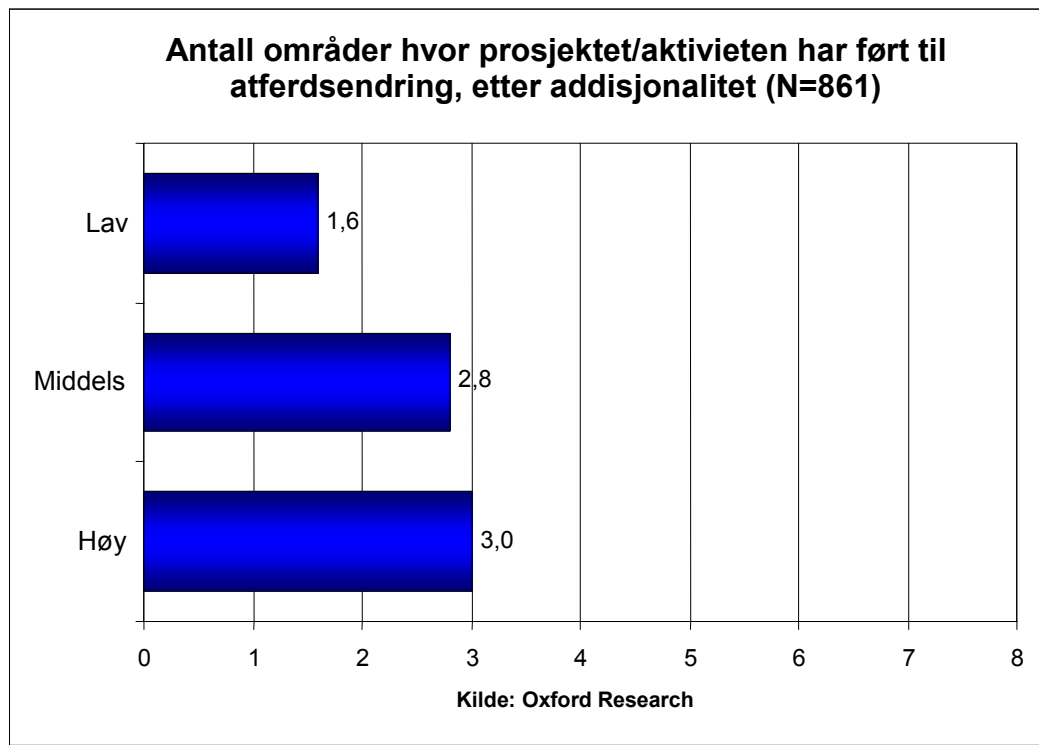

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

7.1.3.2 Samlet bidrag til atferdsendring etter addisjonalitet

Det er interessant å se nærmere på sammenhengen mellom bidrag til atferdsendring og addisjonalitet ut ifra et utgangspunkt om at det er krevende å få til endringer i en bedrift. Som figuren viser, er det en klar sammenheng mellom addisjonalitet og atferdsendringer. Bidraget til atferdsendringer er størst i prosjekter med høy addisjonalitet (3,0 områder), mens det er lavest i prosjekter med lav addisjonalitet (1,6 områder).

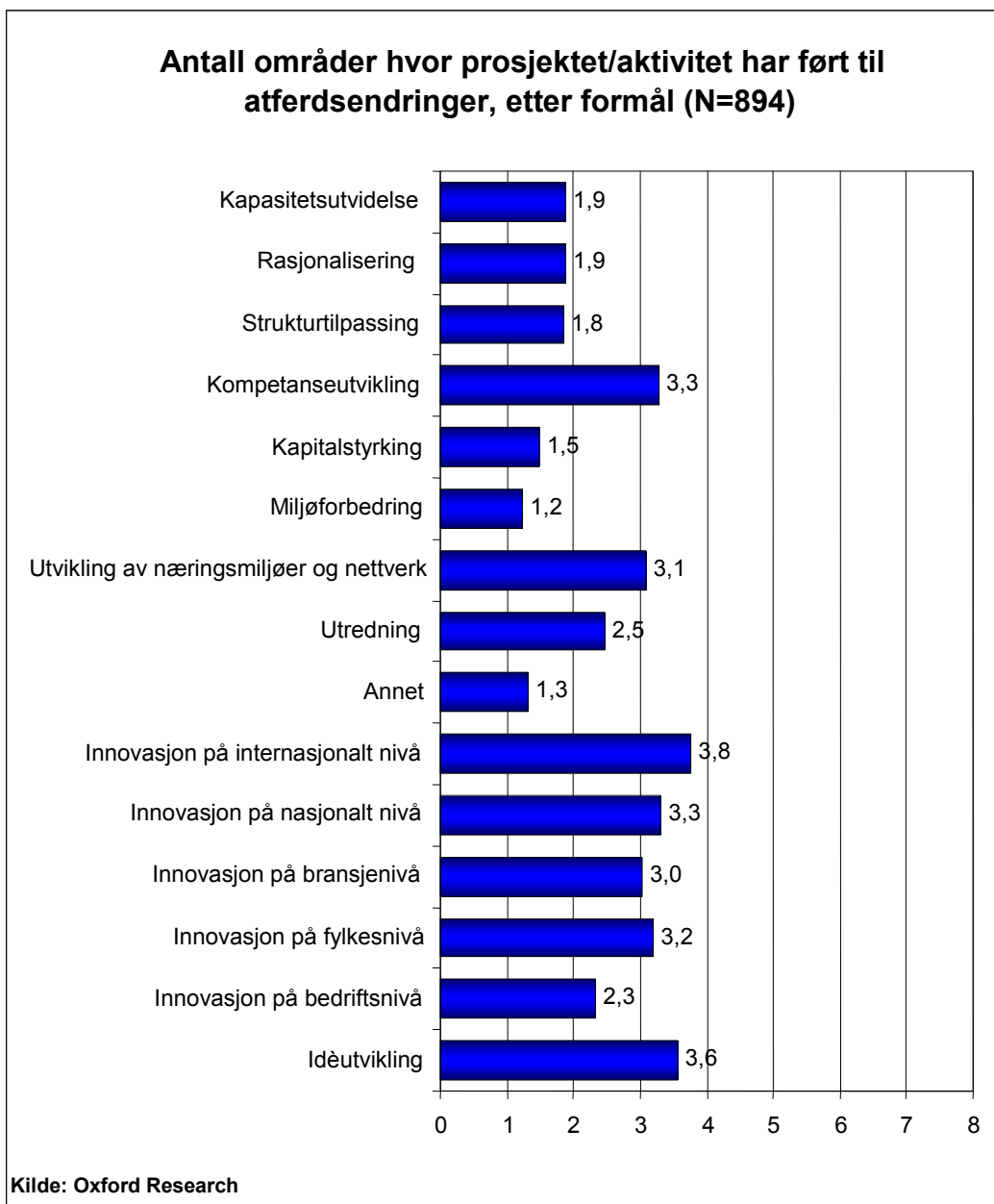
Figur 30: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til atferdsendringer, etter addisjonalitet. 2005.

7.1.3.3 Samlet bidrag til atferdsendring etter formål

Vi har også kartlagt variasjoner i antall bidrag til atferdsendring etter formål. Resultatene i neste figur illustrerer at bidrag til atferdsendring varierer i betydelig grad avhengig av formålet man ser på. Det er prosjekter innen formålskategorien Innovasjon på internasjonalt nivå som skårer høyest (3,8 områder), mens prosjekter innen Miljøforbedring skårer lavest (1,2 områder). Skåren på de resterende områdene framgår av figuren under.

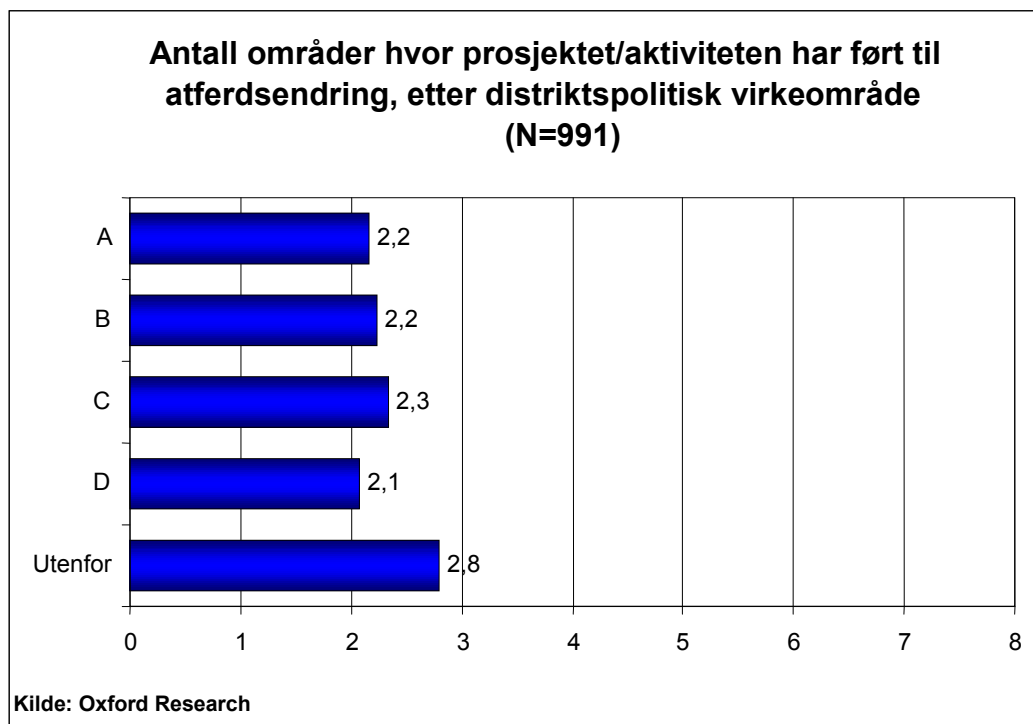
Figur 31: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til atferdsendringer, etter formål.

7.1.3.4 Samlet bidrag til atferdsendring etter distriktpolitisk virkeområde

Når det gjelder bidrag til atferdsendring etter distriktpolitisk virkeområde, viser neste figur at dette er relativt jevnt sett bort i fra prosjekter utenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Prosjektene utenfor virkeområdet skiller seg ut ved at de fører til atferdsendring på flest områder (2,8 områder). Dette skyldes primært at det er en overvekt av de tjeneneste og programmene som skårer høyt på denne dimensjonen utenfor virkeområdet.

Figur 32: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til atferdsendringer, etter formål. 2005.

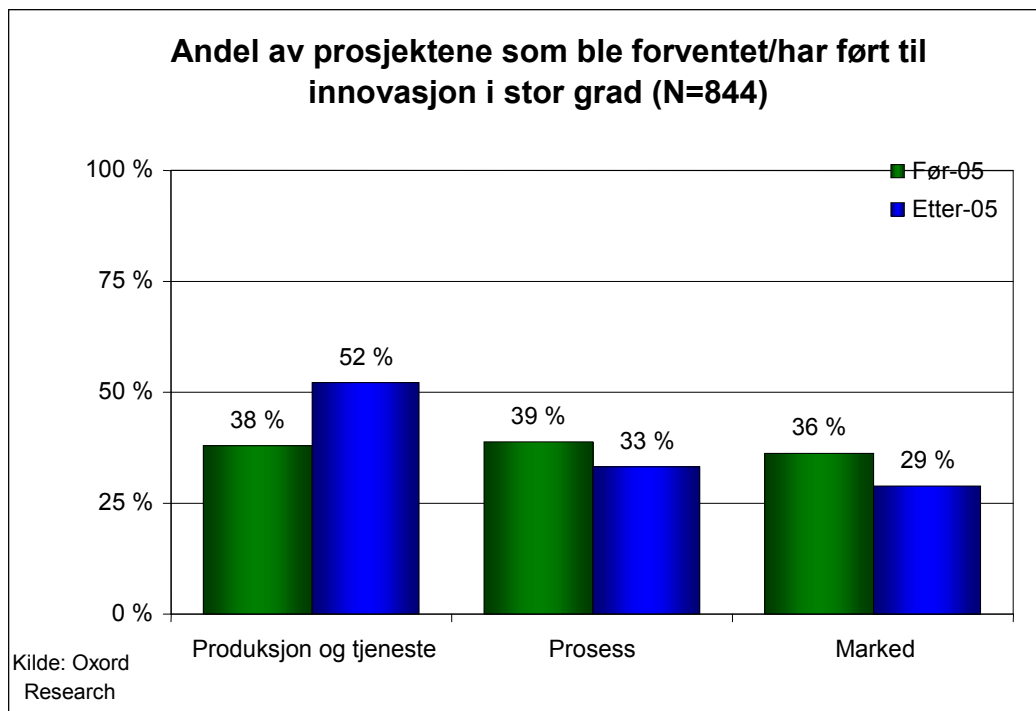

7.2 Faktisk utvikling/innovasjon

Førundersøkelsen viste at bedriftene forventet at prosjektene de hadde fått støtte til av Innovasjon Norge skulle bidra i stor grad til prosessutvikling (39 prosent), produktutvikling (38 prosent) og markedsutvikling (36 prosent) – altså relativt lik forventning knyttet til de ulike innovasjonsområdene.

I den neste figuren har vi sammenstilt forventningene med hva som faktisk har blitt oppnådd. Resultatene viser at forventningene ikke i full grad har slått til. Både i forhold til prosessutvikling og markedsutvikling er andelen prosjekter som førte til utvikling/innovasjon lavere enn forventet. Imidlertid er det viktig å merke seg at andelen prosjekter som fører til produksjons- og tjenesteutvikling er vesenlig høyere enn forventet. Disse funnene tilsvarer trenden vi så i undersøkelsen av 2004-årgangen.

Figur 33: Andel av prosjektene som har/ble forventet og i stor grad føre til utvikling. Prosent.

I tabellen nedenfor har vi undersøkt om det er forskjeller i bidrag til innovasjon ut fra tjeneste og program. I og med at det er ulikt fokus på innovasjon mellom tjenestene og programmene, er det ikke overraskende at vi finner at det er store forskjeller i bidrag mellom dem.

Analysen viser at det er innen NT-programmet (100 prosent) og Oppfinnerstipend (82 prosent) hvor andelen med bidrag til Produkt- og tjenesteutvikling er størst. Når det gjelder Prosessutvikling, er det prosjekter innen Marint Innovasjonsprogram, NT-programmet og Distriktsrettet låneordning (alle 50 prosent) hvor andelen bidrag til økt innovasjon er størst. Ser vi på Markedsutvikling, ligger prosjekter innen Landsdekkende utviklingstilskudd (61 prosent), Internasjonalisering (56 prosent) og Verdiskapningsprogrammet mat (56 prosent) på topp.

Tabell 24: Andel bidrag til økt innovasjon i stor grad etter tjeneste/program.

Tjeneste	Produkt- og tjenesteutvikling	Prosessutvikling	Markedsutvikling/-føring
Bygdeutviklingsmidler (n=139)	35 %	35 %	11 %
Distriktsrettet risikolån (n=37)	40 %	37 %	29 %
Distriktsrettet låneordning (n=15)	80 %	50 %	50 %
Distriktsutviklingstilskudd (n=103)	65 %	38 %	43 %
Grunnfinansieringslån - flåte (n=38)	43 %	24 %	14 %
Landsdekkende risikolån (n=16)	63 %	38 %	50 %
Landsdekkende utviklingstilskudd (n=27)	74 %	44 %	61 %
Lavrisikolån (n=34)	57 %	40 %	21 %
Lån til landbruket (n=113)	33 %	43 %	12 %
NT-programmet (n=14)	100 %	50 %	40 %
OFU/IFU (n=33)	79 %	31 %	43 %
Bioenergiprogrammet (n=31)	40 %	11 %	22 %
BIT (n=23)	60 %	27 %	20 %
FRAM (n=70)	46 %	33 %	32 %
Marint innovasjonsprogram (n=3)	50 %	50 %	0 %
Verdiskapingsprogrammet Mat (n=50)	79 %	42 %	56 %
Verdiskapingsprogrammet Rein (n=4)			
Verdiskapingsprogrammet Skog (n=16)	57 %	43 %	50 %
Etablererstipend (n=90)	65 %	17 %	40 %
Inkubatorstipend (n=15)	55 %	9 %	33 %
Bygdeutviklingsstipend (n=74)	65 %	17 %	39 %
Oppfinnerstipend (n=7)	82 %	36 %	54 %
Internasjonalisering (n=48)	62 %	28 %	56 %
Totalt	52 %	33 %	29 %

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

7.2.1 Bidrag til innovasjon på hovedområdet etter formål

Innovasjoner er noe som skjer i alle bedrifter i større eller mindre grad, men det er ofte forskjeller knyttet til hvilke type prosjekt som gjennomføres og hvilke formål prosjektet har. I tabellen nedenfor ser vi nærmere på hvor vidt prosjektene bidrag til innovasjon på de tre hovedområdene varierer ut fra prosjektets formål.

Gjennomgående er innovasjonsbidragene lave knyttet til prosjekter innen Kapitalstyrking og Miljøforbedring. Sistnevnte formålskategori skiller seg ut ved at ingen prosjekter har ført til markedsutvikling.

Innovasjonen er høyest innen prosjekter som faller inn under formålskategorien Kompetanseutvikling når vi ser på områdene Produkt- og tjenesteutvikling og Markedsutvikling. Videre er det prosjekter innen formålskategoriene Kapasitetsutvidelse og Rasjonalisering som skiller seg ut i forhold til Prosessutvikling.

Tabell 25: Andel bidrag til økt innovasjon i stor grad etter formål, 2005

Tjeneste	Produkt- og tjenesteutvikling	Prosessutvikling	Markedsutvikling/-føring
Kapasitetsutvidelse	39 %	40 %	14 %
Rasjonalisering	30 %	41 %	6 %
Strukturtilpasning	32 %	36 %	21 %
Kompetanseutvikling	79 %	35 %	56 %
Kapitalstyrking	36 %	8 %	8 %
Miljøforbedring	25 %	37 %	0 %
Utvikling av næringsmiljøer og nettverk	46 %	8 %	54 %
Utredning	36 %	18 %	15 %
Annet	45 %	28 %	17 %
Innovasjon på internasjonalt nivå	70 %	38 %	41 %
Innovasjon på nasjonalt nivå	57 %	34 %	41 %
Innovasjon på bransjenivå	73 %	36 %	43 %
Innovasjon på fylkesnivå	72 %	28 %	47 %
Innovasjon på bedriftsnivå	53 %	29 %	32 %
Idéutvikling	68 %	22 %	50 %
Total	51 %	33 %	28 %

7.2.2 Bidrag til innovasjon på hovedområdet etter distriktpolitisk virkeområde

I neste tabell vises det i hvilken grad det er forskjeller i prosjektenes/aktivitetenes innovasjonsbidrag ut fra distriktpolitisk virkeområde.

Som vi ser er det innen område A at innovasjonsbidraget er størst når vi ser på tradisjonell Produkt- og tjenesteutvikling samt Markedsutvikling, mens det er innenfor område D prosessutviklingen er størst. Forskjellene mellom de ulike virkeområdene er imidlertid små og ikke statistisk signifikante.

Tabell 26: Andel bidrag til økt innovasjon i stor grad etter distriktpolitisk virkeområde, 2005

Tjeneste	Produkt- og tjenesteutvikling	Prosessutvikling	Markedsutvikling/-føring
A	56 %	31 %	39 %
B	51 %	33 %	23 %
C	50 %	32 %	27 %
D	51 %	45 %	28 %
Utenfor	53 %	30 %	32 %
Total	51 %	33 %	29 %

7.2.3 Bidrag til innovasjon på delområder

De tre hovedområdene som er omtalt (Produkt- og tjenesteutvikling, Prosessutvikling og Markedsutvikling) er delt opp i en rekke underspørsmål som ble stilt bedriftene for å utdype typen utvikling. Vi har sett på i hvilke grad prosjektene har ført til:

Utvikling og forbedring av produkter og tjenester

- Forbedring av eksisterende produkters design, egenskaper og kvaliteter
- Utvikling av et nytt produkt
- Utvikling av en ny tjeneste
- Utvikling av ny produksjonsteknologi for salg

Utvikling og forbedring av produksjonsprosesser

- Effektivisering av eksisterende produksjonsprosesser
- Utvikling av nye produksjonsprosesser
- Forbedring av transport og logistikk
- Endre prosesser for å kunne møte nye miljøkrav eller andre spesifikasjoner satt av offentlige myndigheter

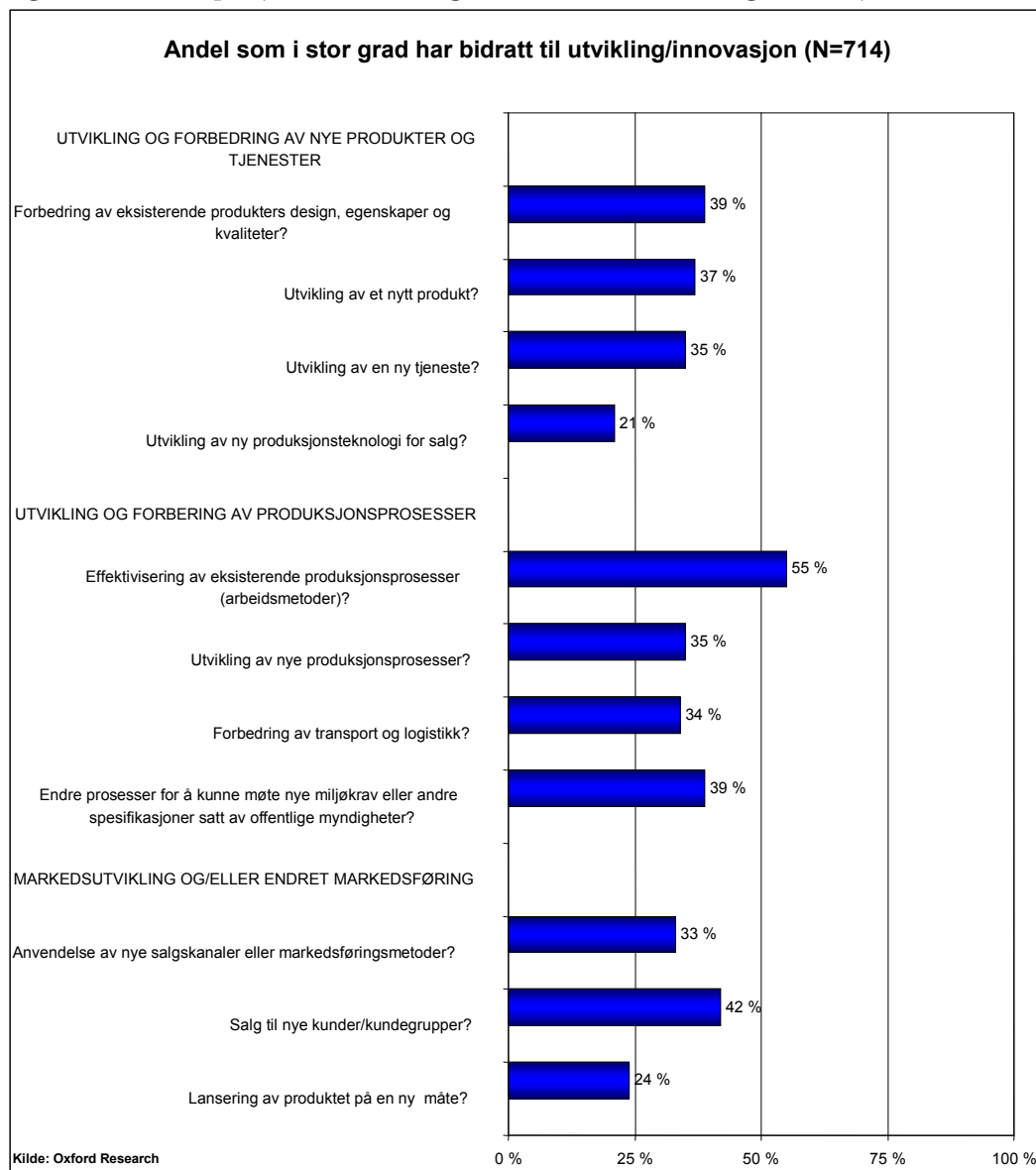
Markedsutvikling og/eller endret markedsføring

- Anvendelse av nye salgskanaler eller markedsføringsmetoder
- Salg til nye kunder/kundegrupper
- Lansering av produktet på en ny måte

Neste figur viser at det er flest prosjekter som i stor grad (skår 4 og 5) har ført til effektivisering av eksisterende produksjonsprosesser (55 prosent) og salg til nye kundegrupper (42 prosent). Begge disse områdene har en klar økning fra 2004-årgangen. Færrest prosjekter har i stor grad ført til utvikling av ny produksjonsteknologi for salg (21 prosent) og lansering av produktet på en ny måte (24 prosent).

Sammenliknet med resultatene for 2004-årgangen, har det skjedd relativt store endringer på noen av områdene. For eksempel har andelen prosjekter som i stor grad har ført til effektivisering av eksisterende produksjonsprosesser økt fra 31 til 55 prosent. Videre har andelen prosjekter som har bidratt til endrede prosesser for å kunne møte nye miljøkrav eller andre spesifikasjoner satt av offentlige myndigheter økt fra 17 til 39 prosent.

Figur 34: Andel av prosjekter som i stor grad har bidratt til utvikling/innovasjon. Prosent.

7.2.4 Samlet bidrag til innovasjon

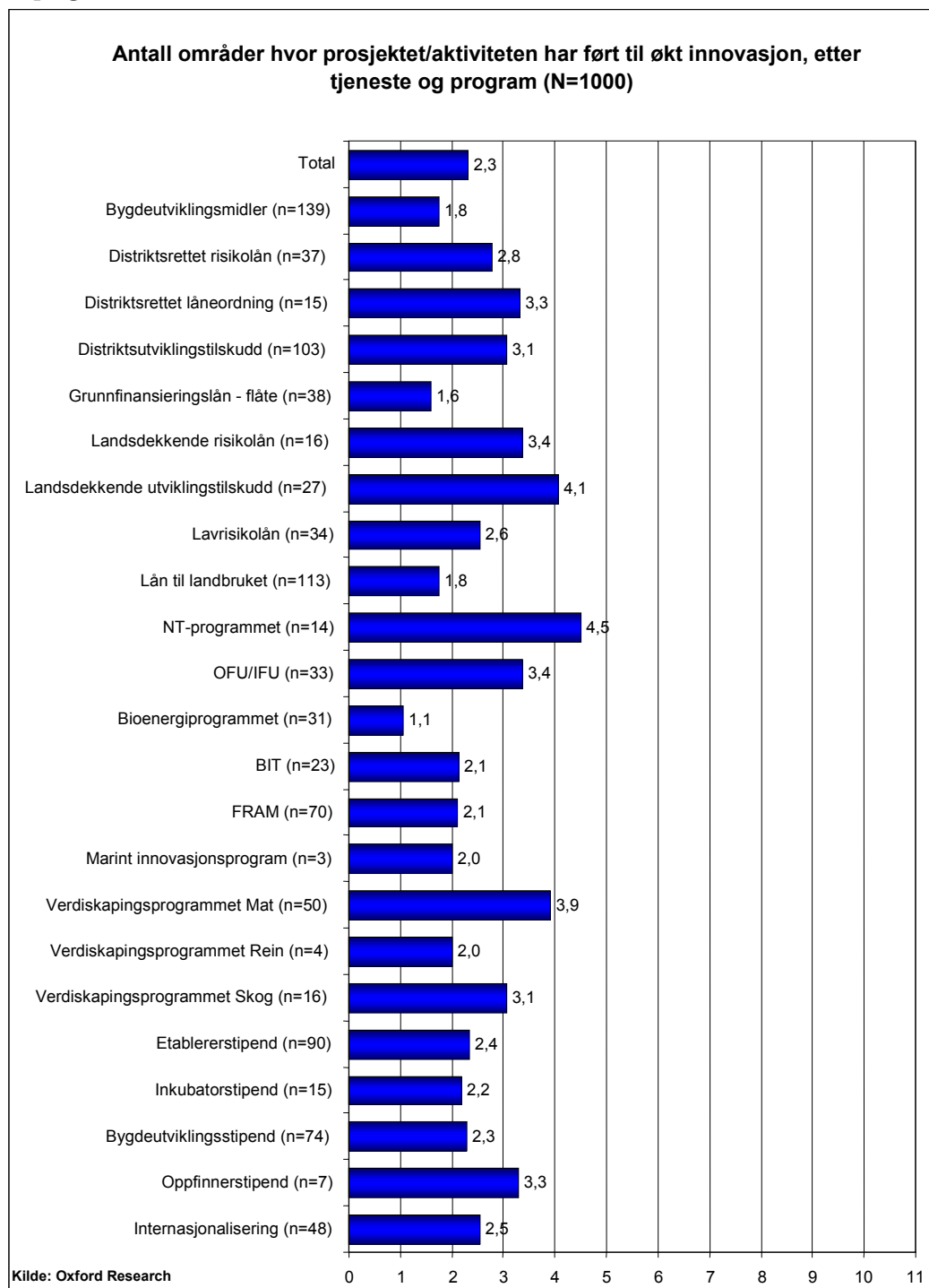
7.2.4.1 Samlet innovasjonsbidrag etter tjeneste og program

Gjennomsnittlig bidrar prosjektene med utvikling i stor grad (skår 4 og 5) innen 2,3 av 11 utviklings-/innovasjonsområder. Dette ligger på tilnærmet samme nivå som for etterundersøkelsen av 2004-årgangen.

Det er en betydelig forskjell i innovasjonsbidrag mellom de ulike tjenestene og programmene. Prosjekter innen NT-programmet har ført til økt innovasjon på 4,5 områder, mens prosjekter innen Bioenergiprogrammet kun har ført til økt innovasjon på 1,1 områder. Også Landsdekkende utviklingstilskudd (4,1 områder) og Verdiskapingsprogrammet for mat (3,9 områder) skårer høyt i forhold til innovasjonsbidrag.

Det er vanskelig å finne noe god forklaring på hvorfor Bioenergiprogrammet skårer lavest her, mens det for de som skårer høyst er i tråd med hva en kunne forvente ut fra hva de skal fokusere på og har som mål.

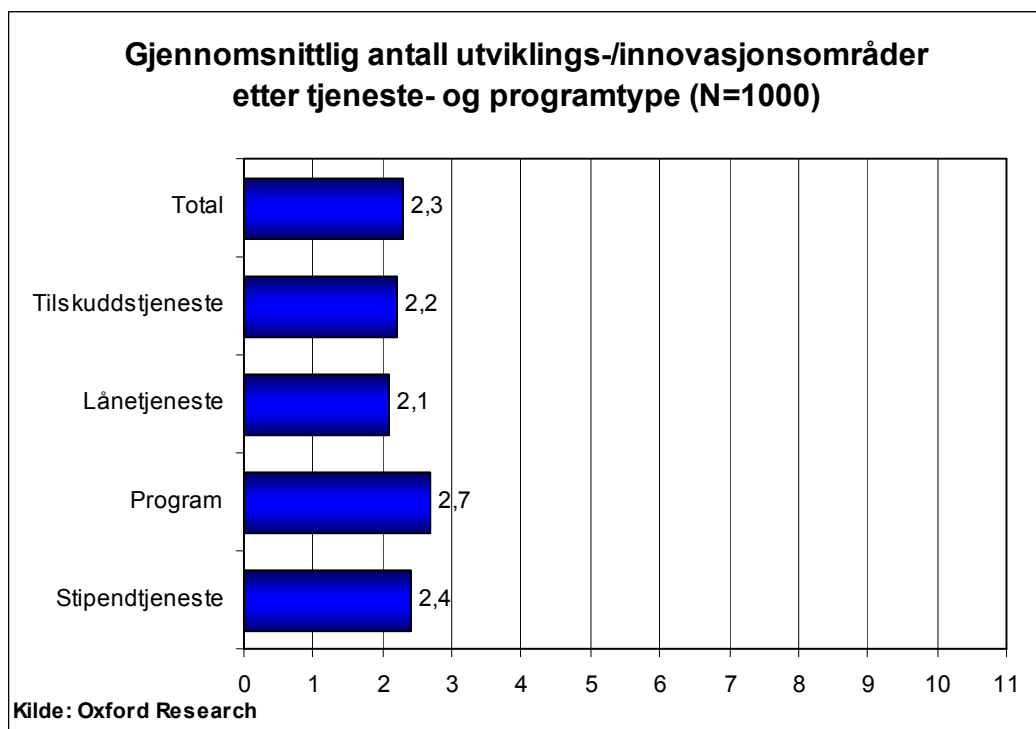
Figur 35: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon etter tjeneste/program.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

Vi har også sett nærmere på innovasjonsbidraget for de ulike hovedtypene av tjenester og programmer. Resultatene viser at Stipendjentene og Programmene fremdeles ligger over de rene finansieringsordningene. Skillet er imidlertid blitt noe mindre da både Lånetjenestene og Tilskuddstjenestene har økt noe, mens Stipendjentene har holdt seg på samme nivå som i 2004. Totalt sett er bildet relativt likt som for 2004-årgangen.

Figur 36: Gjennomsnittlig antall utviklings-/innovasjonsområder (maks 11) etter tjeneste- og programtype.

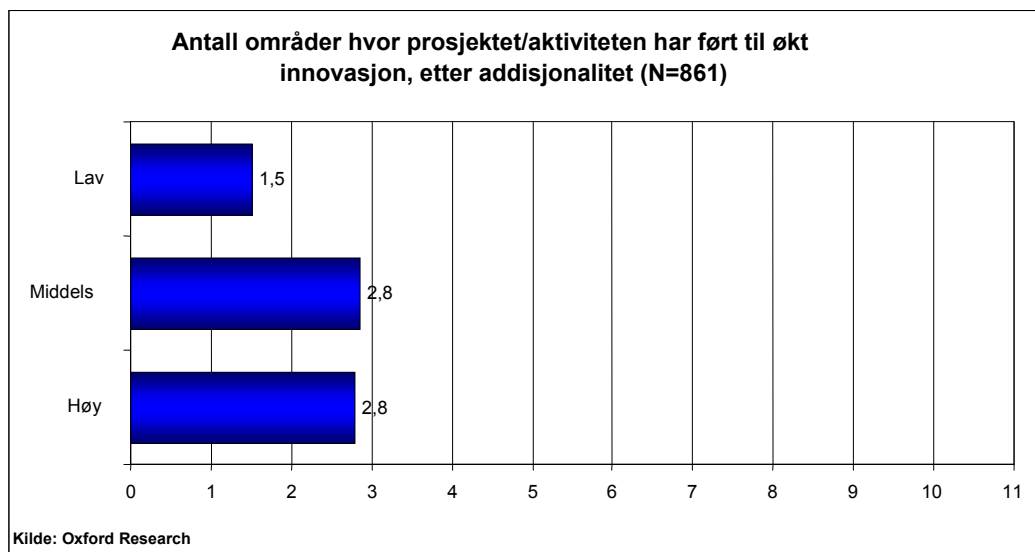

7.2.4.2 Samlet innovasjonsbidrag etter addisjonalitet

Innovasjon Norge skal kombinere innovasjon og utviklingsbidrag med også å ha en utløsende effekt. Det skal dermed være en fornuftig balanse mellom prosjektenes/aktivitetenes addisjonalitet og resultater i form av bidrag til blant annet innovasjon. Ett mål på hvorvidt man lykkes med denne avveiningen i praksis, illustreres i neste figur.

Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon er størst innen prosjekter med middels og høy addisjonalitet. Dette innebærer at man har utvikling innen flere områder innen prosjekter hvor man er avhengig av støtte fra Innovasjon Norge enn prosjekter hvor man ikke er like avhengig av denne støtten. De prosjekter man klarer å gjennomføre uten hjelp fra Innovasjon Norge fører til innovasjon på færre områder enn de øvrige.

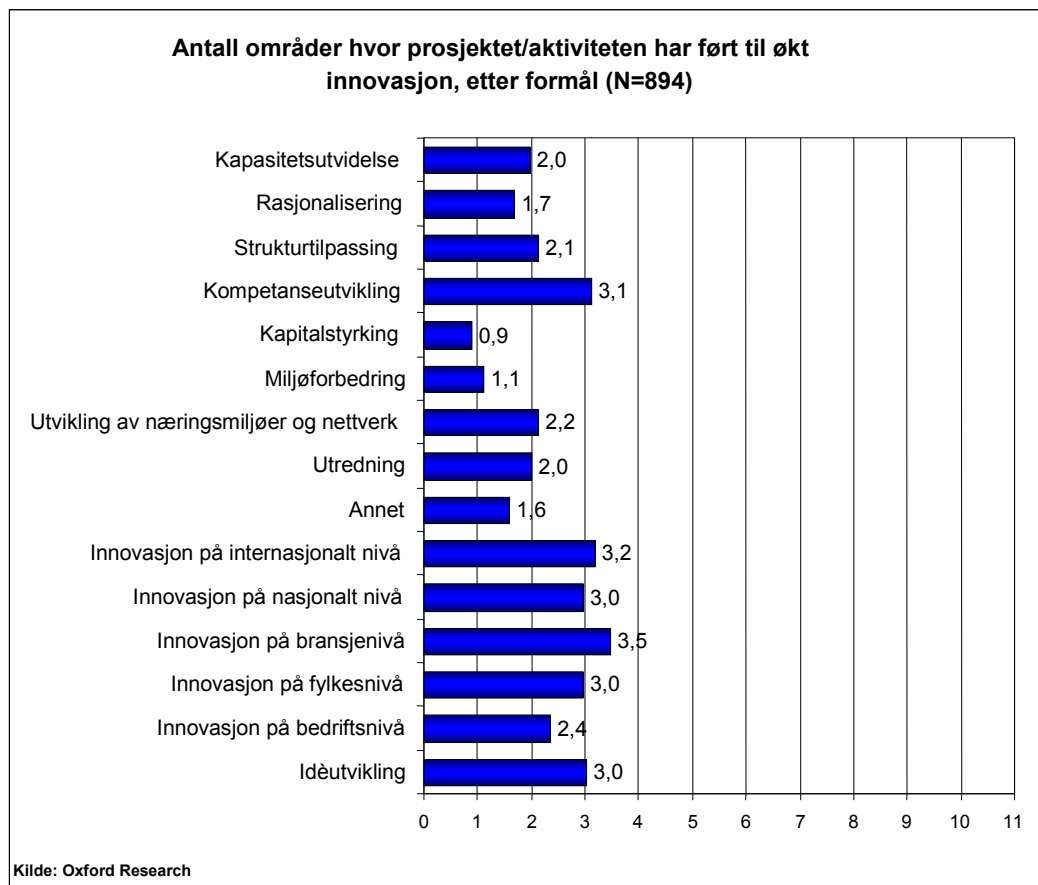
Figur 37: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon etter addisjonalitet.

7.2.4.3 Samlet innovasjonsbidrag etter formål

Som neste figur viser, er det klare variasjoner i innovasjonsbidrag etter formål. Naturlig nok innoveres det på flest områder knyttet til formålene Innovasjon på bransjenivå og Innovasjon på internasjonalt nivå. De øvrige ”innovasjonsformålene” skårer også høyt. De prosjektene som i minst grad fører innovasjon befinner seg inne kategorien Kapitalstyrking. Kapitalstyrking fører kun til økt innovasjon på 0,9 områder. Dette er ikke så overraskende ut fra beskrivelsen av formålet.

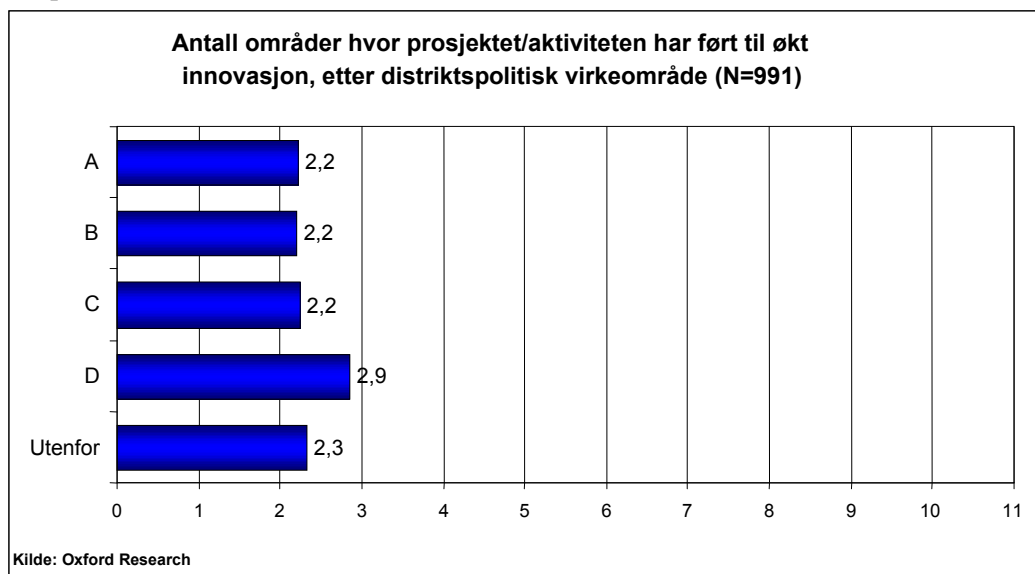
Figur 38: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon etter formål.

7.2.4.4 Samlet innovasjonsbidrag etter distriktpolitisk virkeområde

I den neste figuren har vi undersøkt hvor vidt det er forskjeller i samlet innovasjonsbidrag ut fra distriktpolitisk virkeområde. Resultatene viser at det er små forskjeller mellom de ulike virkeområdene. Prosjekter innen område D skårer høyere enn de andre områdene, men her er det så få case at forskjellen ikke er statistisk signifikant.

Figur 39: Antall områder hvor prosjektet/aktiviteten har ført til økt innovasjon etter distriktspolitisk virkeområde. 2005.

7.3 Nyhetsverdi

Utviklingen/innovasjonen som skjer i bedriftene er av ulik karakter og har ulik ”nyhetsverdi”. Noe er bare nytt for bedriften og velkjent ellers, mens andre utviklinger/innovasjoner kan være helt nye.

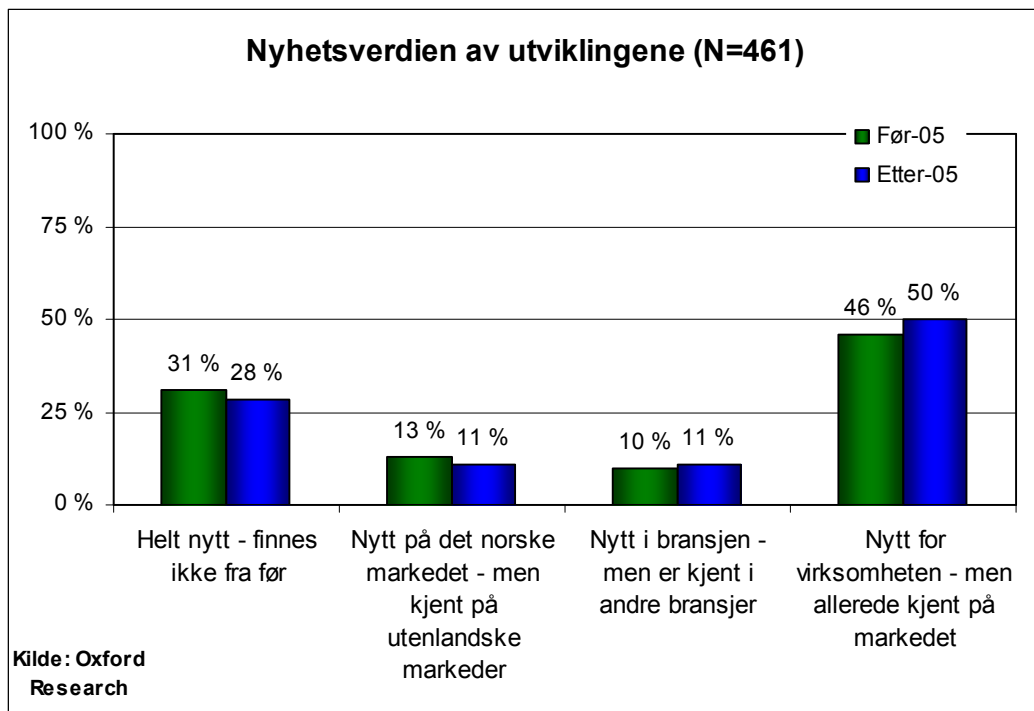
I førundersøkelsen svarte 46 prosent at nyvinningene kun var nye for bedriften, men allerede kjent på markedet, mens 31 prosent svarte at produktet/tjenesten/produksjonsteknologi eller - metoder var helt nytt

I neste figur kan vi se utviklingen i nyhetsverdi fra førundersøkelsen til etterundersøkelsen. Det er tydelig at nyhetsverdien når det gjelder produkter som er nye på det norske markedet eller nye i bransjen, varierer lite fra før- til etterundersøkelsen. Dette tilsvarer bildet for 2004-årgangen.

- Andelen som har utviklet et helt nytt produkt har gått noe ned fra førundersøkelsen til etterundersøkelsen. Nedgangen er på 3 prosentpoeng.

Det må imidlertid påpekes at denne nedgangen er svakere enn hva den var for 2004-årgangen. Da svarte 38 prosent i førundersøkelsen at produktet var helt nytt, mens i etterundersøkelsen svarte kun 31 prosent det samme. Motsatt tendens finner vi når det gjelder utviklingen av produkt som er nytt for virksomheten, men allerede kjent på markedet. Her har andelen økt – dog ikke i like stor grad som den økningen som ble påvist i 2004-årgangen.

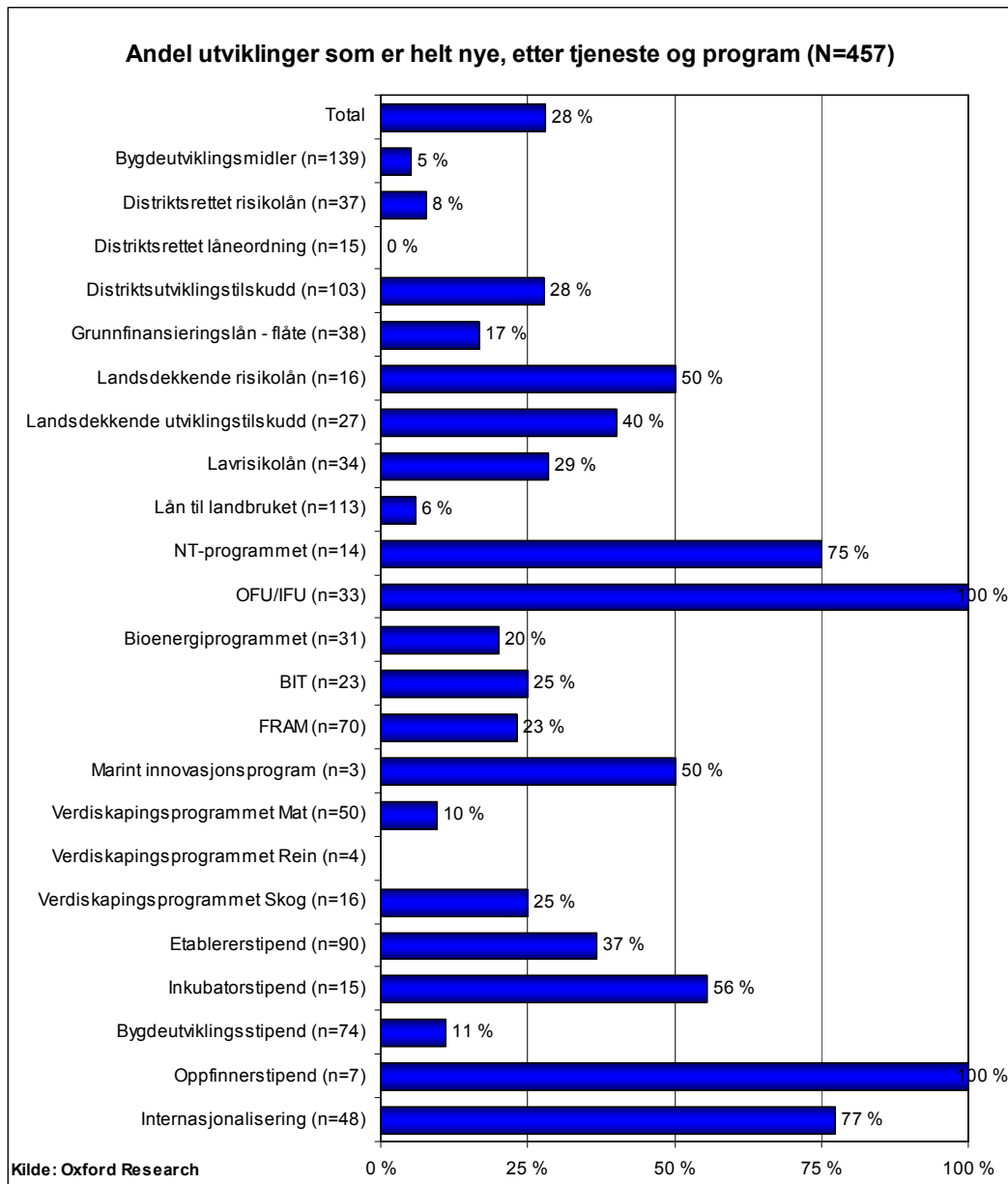
Figur 40: Nyhetsverdien av utviklingene i før- og etterundersøkelsen. Prosent.

7.3.1 Nyhetsverdi etter tjeneste og program

Tjenestene og programmene har svært ulik innretning, og vi har derfor sett nærmere på nyhetsverdien varierer ut fra denne dimensjonen. Analysen viser at det er innenfor OFU/IFU (100 prosent), Oppfinnerstipend (100 prosent), Internasjonalisering (77 prosent) og NT-programmet (75 prosent) at andelen utviklinger som er helt nye er høyest. Andelen er lavest innenfor Bygdeutviklingsmidler (5 prosent), Lån til landbruket (6 prosent) og Distriktsrettet risikolån (8 prosent). Innen Distriktsrettet låneordning og Verdiskapningsprogrammet rein har prosjektene ikke ført til utviklinger som er helt nye.

Figur 41: Andel utviklinger som er helt nye etter tjeneste og program. Prosent.

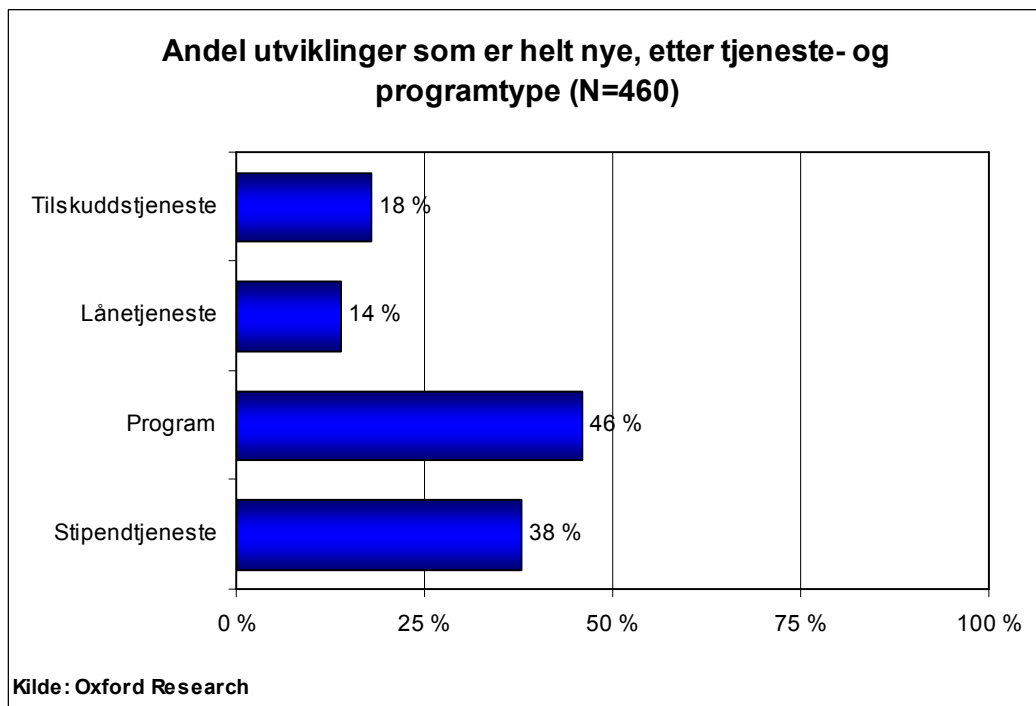

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

Når det gjelder nyhetsverdien i forhold til Tjeneste- og Programtype, ser vi klare forskjeller. Nyvinningene som kan tilskrives prosjekter innen Programmene, har klart høyest nyhetsverdi. 46 prosent av disse er helt nye.

Sammenliknet med 2004-årgangen har det her vært en endring. Nyhetsverdien var da størst innenfor Stipendtjenestene. Det er imidlertid slik at andelen innen Programmene ikke har økt i særlig grad fra 2004 til 2005, mens andelen innen Stipendordningene har gått til dels kraftig ned fra 51 prosent i 2004 til 38 prosent i 2005. Tilskudds-og Lånetjenestene har lavest nyhetsverdi, noe som tilsvarer funnene for 2004.

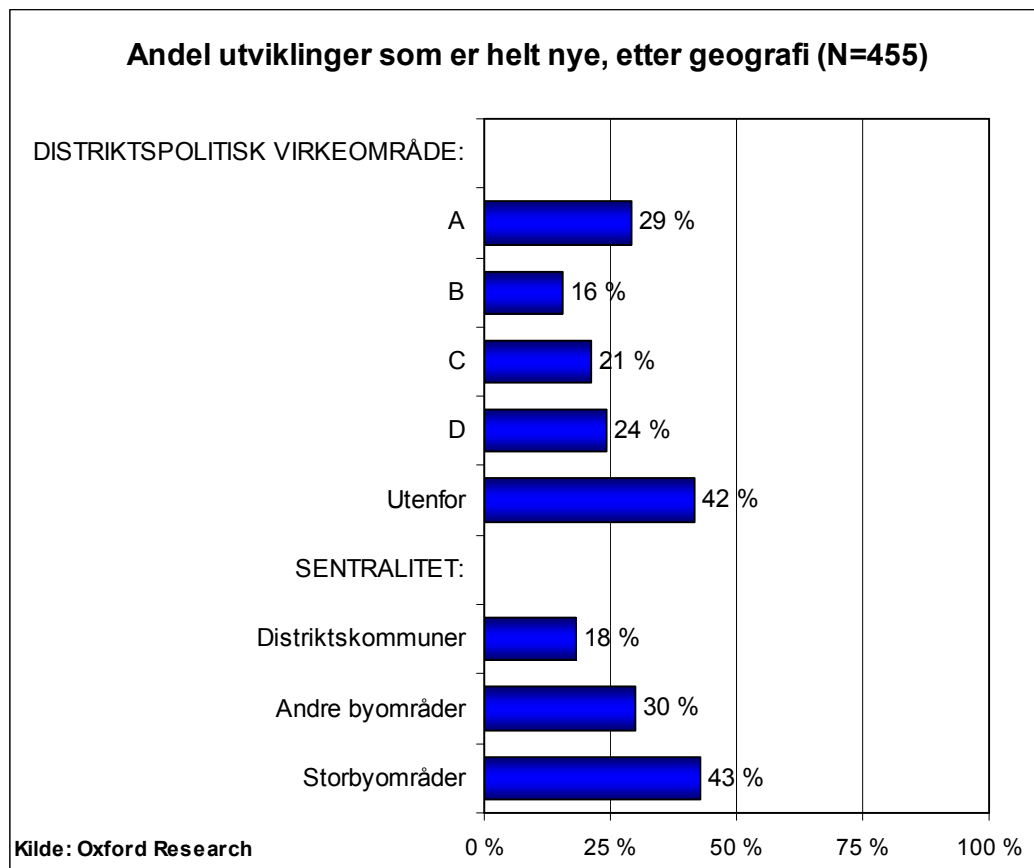
Figur 42: Andel innovasjoner som er helt nye etter tjeneste- og programtype. Prosent.

7.3.2 Nyhetsverdi etter distriktpolitisk virkeområde og sentralitet

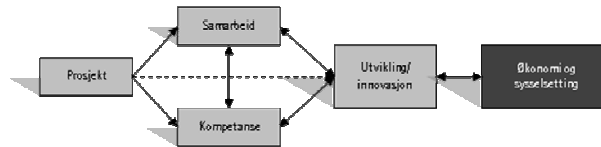
Som for 2004-årgangen er det storbyene som kommer best ut når det gjelder nyhetsverdi. Resultatene som er presentert i neste figur, er relativt konsistente med det som ble funnet i 2004. Den største endringen knytter seg til at andelen utviklinger som er helt nye i sone A har økt fra 19 prosent i 2004 til 29 prosent i 2005.

Figur 43: Andel innovasjoner som er helt nye etter geografi. Prosent.

Kapittel 8. Klyngeanalyse

For å få et nærmere innblikk i hvordan de ulike dimensjonene ved prosjektene som er analysert i de foregående kapitlene samvarierer, er det mulig å klassifisere tilsagnsmottakerne ut fra disse. Alle disse kjennetegnene er knyttet til de ”myke” sidene av prosjektenes resultater, som bidrag til sam-

Kilde: Oxford Research

arbeid, kompetanse, atferdsendring samt innovasjon. Dette er alle forhold som kan sies å betegne de mer ”utviklingsorienterte” sidene ved bedriftene, det vil si er karakteristika ved dem som kan bidra til å gi konkurransefortrinn. I det videre vil vi gruppere bedriftene ut fra hvor ”utviklingsorienterte” de er. Denne grupperingen vil deretter brukes til å se nærmere på de økonomiske og sysselsettingsmessige effektene prosjektene har hatt. En slik tilnærming vil både være med å belyse i hvilken grad Innovasjon Norge når sine mål og samt gi innspill i forhold til hvordan Innovasjon Norge kan utvikle seg videre.

8.1 Utviklingsorientering i bedriftene

For å identifisere hvor ”utviklingsorienterte” bedriftene er, har vi gjennomført en såkalt klyngeanalyse. Dette er en analyseteknikk som grupperer enheter ut fra felles kjennetegn. Dette innebærer at man må velge ut minst en variabel som bedriftene skal grupperes etter. Det mest vanlige er imidlertid å benytte flere variabler som grunnlag for å søke etter felles kjennetegn ved prosjektene. I vårt tilfelle har vi valgt å ta utgangspunkt i fire ulike variabler. Disse er:

- Samlet bidrag til økt samarbeid
- Samlet bidrag til økt kompetanse
- Samlet bidrag til atferdsendringer
- Samlet bidrag til økt innovasjon

Vi går ikke nærmere inn på disse variablene her, men viser til den detaljerte omtalen i de foregående kapitlene.

8.1.1 Resultater fra klyngeanalysen

Klyngeanalysen viser at bedriftene kan deles inn i tre hovedgrupper basert på deres skår på samlet antall bidrag (i stor grad 4 & 5) til henholdsvis samarbeid, kompetanse, atferdsendring og innovasjon. I tabellen under illustreres det hvordan virksomhetene i de tre gruppene i gjennomsnitt skårer på disse indikatorene.

- **”De driftsorienterte”.** Gruppe 1 består av 49 prosent av bedriftene. Disse virksomhetene skårer klart lavest på alle de fire indikatorene. Disse kan betegnes som ”De driftsorienterte”. Andelen av ”De driftsorienterte” har gått ned med 6 prosentpoeng fra 2004-kullet.

- **“De utviklingsorienterte”**. Gruppe 2 utgjør 36 prosent av bedriftene, noe som er en øking på 7 prosentpoeng fra 2004-kullet. Disse skårer vesentlig høyere på alle de fire indikatorene enn gruppe 1, og kan karakteriseres som ”De utviklingsorienterte”
- **“Superinnovatørene”**. Gruppe 3 er relativt liten og inkluderer 15 prosent bedriftene, mot 16 prosent i 2004. Den gruppen skårer desidert høyest på alle indikatorene, og kan kalles ”Superinnovatørene”. I 2004-kulle var andelen ”Superinnovatører” på 17 prosent.

Vi vil understreke at de navnene som vi har satt på gruppene, er ”satt på spissen”. De er kun ment å være noen hovedtypologier som det kan diskuteres ut fra. Vi vil også påpeke at de tallene som er gjengitt i tabellen under er gjennomsnittstall. Dette innebærer at det vil være en viss variasjon i skåren på de enkelte indikatorene mellom prosjektene som tilhører de ulike hovedgruppene. Variasjonen vil imidlertid langt fra være så stor at disse ikke kan sies å tilhøre en gruppe som har relativt like karakteristika på et overordnet nivå. I tillegg er det viktig å påpeke at det er prosjekter og kjennetegn ved disse som er grunnlaget for kategoriseringen, ikke kjennetegn ved bedriften. Imidlertid er det jo interessant å se nærmere på sammenhenger mellom ulike prosjektkategorier og de bedriftstypene som gjennomfører dem.

Tabell 27: Inndeling av bedriftene i grupper basert på klyngeanalyse. Gjennomsnitt og prosent.			
Karakteristika	Gruppe 1: "De driftsorienterte"	Gruppe 2: "De utviklingsorienterte"	Gruppe 3: "Superinnovatørene"
Antall bidrag til samarbeid	1,7	3,6	4,9
Antall bidrag til kompetanse	0,6	4,2	7,2
Antall bidrag til atferdsendring	1,1	3,7	5,5
Antall bidrag til innovasjon	0,8	3,0	7,2
Andel i gruppen etter 2005	49 %	36 %	15 %
Andel i gruppen etter 2004	55 %	29 %	16 %
Kilde: Oxford Research AS 2008			

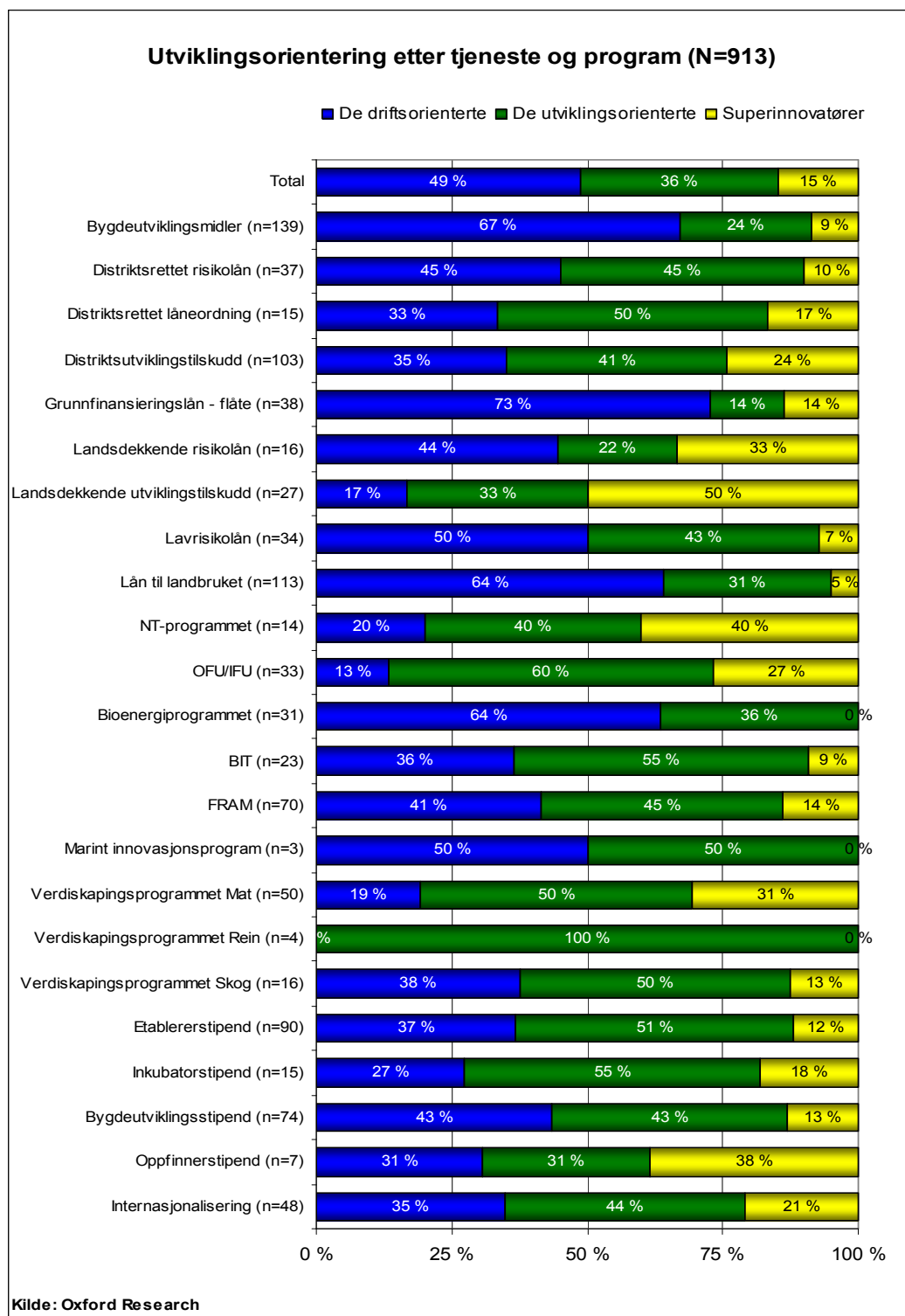
8.2 Kjennetegn ved bedriftene i de tre gruppene

For at den gjennomførte klyngeanalysen i større grad skal kunne brukes til politikk-utforming og seleksjon av prosjekter, er det nødvendig å gjøre mer detaljerte analyser av hva som kjennetegner de tre gruppene ut fra noen sentrale kjennetegn ved prosjektene og bedriftene. I det videre vil vi se nærmere på hvordan gruppene for- deler seg ut fra følgende karakteristika: Tjeneste- og Programfordeling, størrelse, distriktpolitisk virkeområde, innvilget beløp og addisjonalitet.

8.2.1 Tjeneste- og programfordeling i de tre gruppene

Tidligere i rapporten har vi sett at det er klare variasjoner i resultatene ut fra tjeneste og program. I figuren under ser vi derfor nærmere på hvordan den samlede tjeneste- og programfordelingen er i de tre gruppene.

Figur 44: Prosjektets utviklingsorientering etter tjeneste og program. Prosent.

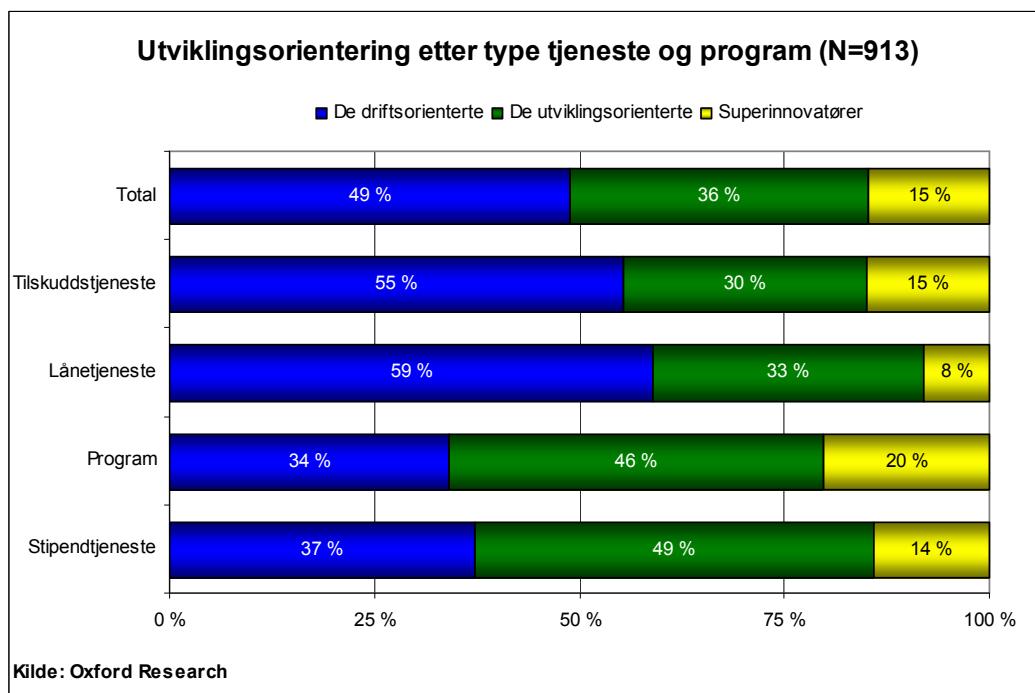

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

Av figuren over framgår det at det er klare forskjeller mellom tjeneste- og programfordelingen i de tre gruppene. Blant ”De driftsorienterte” er det en klar overvekt av Grunnfinansieringslån til fiskeflåten, Bygdeutviklingsmidler, Lån til landbruket og Bioenergiprogrammet. Dette er som forventet i og med at disse tjenestene og programmene har det å gi støtte til fysiske investeringer som et viktig formål. Blant ”De utviklingsorienterte” og ”Superinnovatørene” er det en relativ overvekt av Verdiskapingsprogrammet for rein, OFU/IFU, Landsdekkene utviklingstilskudd, Verdiskapingsprogrammet for mat og NT-programmet. Ser en kun på ”Superinnovatørene”, er andelen høyest innen Landsdekkende utviklingstilskudd og NT-programmet. Dette er ikke overraskende ut deres innretning. I begge to legges det stor vekt på støtte opp om prosjekter med fokus på innovasjon og kompetanse.

Aggregerer man tjenestene og programmene opp til de ulike hovedtypene, ser vi figuren under at det er innen Programmene og Stipendordningene at vi finner færrest av ”De driftsorienterte”. Dette kan høres selvsagt ut når en tar utgangspunkt i Programmene, men det er ikke like intuitivt for Stipendordningene. Disse hadde ikke nødvendigvis trengt å fokusere på samarbeid, kompetanse og nyskaping på mange områder, som er utgangspunktet for kategoriseringen. Innen Lånetjenestene kan 59 prosent av virksomhetene betegnes som ”Driftsorienterte”, mens kun 8 prosent er ”Superinnovatører”. Ser en utelukkende på andelen ”Superinnovatører”, er det flest av dem blant de som har deltatt i programmer (20 prosent). Det er færrest ”Superinnovatører” blant de som har fått tilsagn om lånetjenester (8 prosent). Dette skyldes først og fremst at disse inneholder to tjenester, Grunnfinansieringslån til fiskeflåten og Lån til landbruket, som primært brukes til fysiske investeringer.

Figur 45: Prosjektets utviklingsorientering etter type tjeneste og program. Prosent.

8.2.2 Størrelsesfordeling i de tre gruppene

Hvis en tar utgangspunkt i et markedssviktperspektiv og antar at noe av grunnen til at bedrifter får støtte fra Innovasjon Norge er at deres gode prosjekter ikke er i stand til å tiltrekke seg tilstrekkelig finansiering fra markedet, er det interessant å se nærmere på i hvilken grad det er slik at det er en overvekt av noen størrelseskategorier i de tre gruppene. Resultatene viser at det er noen færre av de aller minste bedriftene blant ”Superinnovatørene”. I tillegg ser en at de minste bedriftene i større grad enn de andre befinner seg blant ”De driftsorienterte”. Dette skyldes at det er en overvekt av tjenester og programmer rettet mot primærnærningene i denne størrelseskategorien. Som vi har sett i delkapittelet over, er det en overvekt av ”De driftsorienterte” blant disse.

Tabell 28: Størrelsesfordeling i de tre gruppene

Bedriftsstørrelse	Gruppe 1: ”De driftsorienterte”	Gruppe 2: ”De utviklingsorienterte”	Gruppe 3: ”Superinnovatørene”
0 til 4 årsverk	83 %	73 %	64 %
5 til 9 årsverk	6 %	9 %	12 %
10 til 19 årsverk	3 %	6 %	14 %
20 til 49 årsverk	4 %	8 %	6 %
50 eller flere årsverk	5 %	5 %	5 %
Sum	100 %	100 %	100 %

8.2.3 Fordeling ut fra distriktpolitisk virkeområde i de tre gruppene

I forhold til Innovasjon Norges målsetninger er et interessant spørsmål om det er et bytteforhold mellom det å satse på høy grad av ”utviklingsorientering” og det å gi støtte til prosjekter innen distriktene. For å kaste lys over dette, har vi sett på i hvilken grad det er forskjeller i andelen bedrifter i de tre gruppene i hver av sonene i det distriktpolitiske virkeområdet. Som i etterundersøkelsen for 2004-kullet finner vi at det er en overvekt av bedrifter innen det distriktpolitiske virkeområdet blant ”De driftsorienterte”, mens det er relativt sett flere virksomheter utenfor virkeområdet blant ”Superinnovatørene”. Forskjellene er imidlertid ikke svært store. Også innen det distriktpolitiske virkeområdet er det et flertall (62 prosent) av bedrifter blant ”Superinnovatørene”. Disse kan naturlig nok satses sterkere på, uten at en nødvendigvis nedprioriterer eller se bort distriktsdimensjonen.

Tabell 29: Fordeling ut fra distriktpolitisk virkeområde i de tre gruppene

Distriktpolitisk virkeområde	Gruppe 1: ”De driftsorienterte”	Gruppe 2: ”De utviklingsorienterte”	Gruppe 3: ”Superinnovatørene”
Område A	5 %	5 %	2 %
Område B	30 %	22 %	29 %
Område C	26 %	29 %	19 %
Område D	9 %	6 %	12 %
Utenfor DPV	30 %	38 %	38 %
Sum	100 %	100 %	100 %

8.2.4 Fordeling ut fra prosjektkjennetegn i de tre gruppene

Innovasjon Norge har karakterisert prosjektene ut fra noen utvalgte kjennetegn ved dem og målgruppen som får tilsagn. Dette er blant annet om prosjektet kan betegnes som; kvinnerett, internasjonalisering, IT-rettet, miljørett, designorientert, kompetanserett og ungdomsrett. I tabellen under vises det hvor stor andel av prosjektene i de tre gruppene som tilhører disse. Ut fra en samlet vurdering er det stor forskjell mellom gruppene. Sammenlignet med bedriftene som tilhører ”De driftsorienterte” gjennomfører ”Superinnovatørene” prosjekter som i mindre grad er kvinne- og ungdomsrett, men i større grad er knyttet opp til IT, design og internasjonalisering. Dette innebærer igjen at det er en avveining mellom prioriterte målgrupper og ønskede karakteristika ved prosjektet. Virksomhetene som tilhører ”De utviklingsorienterte” befinner seg i en mellomposisjon mellom ”De driftsorienterte” og ”Superinnovatørene”.

Kjennetegn	Gruppe 1: ”De driftsorienterte”	Gruppe 2: ”De utviklingsorienterte”	Gruppe 3: ”Superinnovatørene”
Kvinnerett	50 %	37 %	13 %
Internasjonal rett	32 %	44 %	24 %
IT	29 %	49 %	22 %
Miljø	49 %	35 %	17 %
Design	24 %	46 %	31 %
Kompetanse	36 %	44 %	21 %
Ungdom	57 %	32 %	11 %
Totalt	49 %	36 %	15 %

8.2.5 Innvilget beløp fra Innovasjon Norge i de tre gruppene

Det er rimelig å anta at det er en sammenheng mellom prosjektets størrelse og hvilke resultater som oppnås gjennom det. For å få et inntrykk av prosjektets størrelse, har vi valgt å ta utgangspunkt i innvilget beløp fra Innovasjon Norge. I tabellen nedenfor illustreres det hvilket beløp bedriftene i de tre gruppene i gjennomsnitt har fått fra Innovasjon Norge i 2005.

Som det framgår av tabellen under er det innvilgede beløpet svært likt mellom de tre gruppene. I denne sammenhengen er det imidlertid viktig å være klar over at tjeneste- og programfordelingen er ulik i de tre gruppene. Det er klart større tilsudsandel blant ”De utviklingsorienterte” og ”Superinnovatørene” enn det er blant ”De driftsorienterte”, mens ”De driftsorienterte” i større grad får lån. De tilsagnene som gis som lån og tilskudd er imidlertid ikke direkte sammenlignbare. Grunnen til dette er at 1 kr. i lån er å anse som en mindre støtteekvivalent/støtteelement¹² enn 1 kr. i tilskudd. Dersom en tar hensyn til dette, innebærer det i praksis at Innovasjon Norge tildelte mest midler til prosjekter med høy utviklingsorientering.

¹² Se kapittel 5.5 i etterundersøkelsen for 2003-kullet for en nærmere utdyping. Stiberg-Jamt, R., B. Brastad og H. Furre, 2007. *Fremdeles mer å hente*. Etterundersøkelse av bedrifter som mottok støtte fra Innovasjon Norge i 2003. Oxford Research, Kristiansand.

Tabell 31: Fordeling ut fra innvilget beløp fra Innovasjon Norge i de tre gruppene

	Gruppe 1: "De drifts-orienterte"	Gruppe 2: "De utviklingsorienterte"	Gruppe 3: "Superinnovatørene"
Innvilget beløp	644 826 kr	623 628 kr	642 320 kr

8.2.6 Addisjonalitet i de tre gruppene

Innovasjon Norge må til enhver tid balansere mellom det å skape gode resultater og det å skape resultater som ellers ikke ville blitt skapt (addisjonalitet). I tabellen under vises det hvordan addisjonaliteten fra førundersøkelsen fordeler seg i de tre gruppene. Grunnen til at vi har å bruke addisjonaliteten i førundersøkelsen som addisjonalitetsmål, er at dette er et mer robust mål på utløsende effekt enn det i etterundersøkelsen. I etterundersøkelsen vil svarene i stor grad vil bli påvirket av prosjektets utfall.

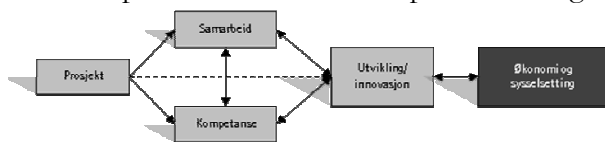
Sammenlignet med resultatene fra 2004-kullet, er det i større grad forskjeller mellom de tre gruppene ut fra addisjonalitet. I år er det er klare forskjeller mellom gruppene ut fra denne dimensjonen. "De driftsorienterte" er gruppen med høyest andel prosjekter med lav addisjonalitet (23 prosent), mens "Superinnovatørene" har størst andel høy addisjonalitet (53 prosent). "Superinnovatørene" må dermed sies å kombinere de høyere "myke effektene" knyttet til grupperingen med også stor grad av utløsende effekt. Dette innebærer at en får både i pose og sekk, det vil si at det ikke er et motsetningsforhold mellom gode resultater og høy addisjonalitet. Blant "De utviklingsorienterte" er addisjonaliteten nesten like høy som blant "Superinnovatørene".

Tabell 32: Addisjonalitet i de tre gruppene

Addisjonalitet	Gruppe 1: "De drifts-orienterte"	Gruppe 2: "De utviklingsorienterte"	Gruppe 3: "Superinnovatørene"
Lav	23 %	12 %	6 %
Middels	35 %	39 %	41 %
Høy	43 %	50 %	53 %
Sum	100 %	100 %	100 %

Kapittel 9. Prosjektenes viktighet for bedriften

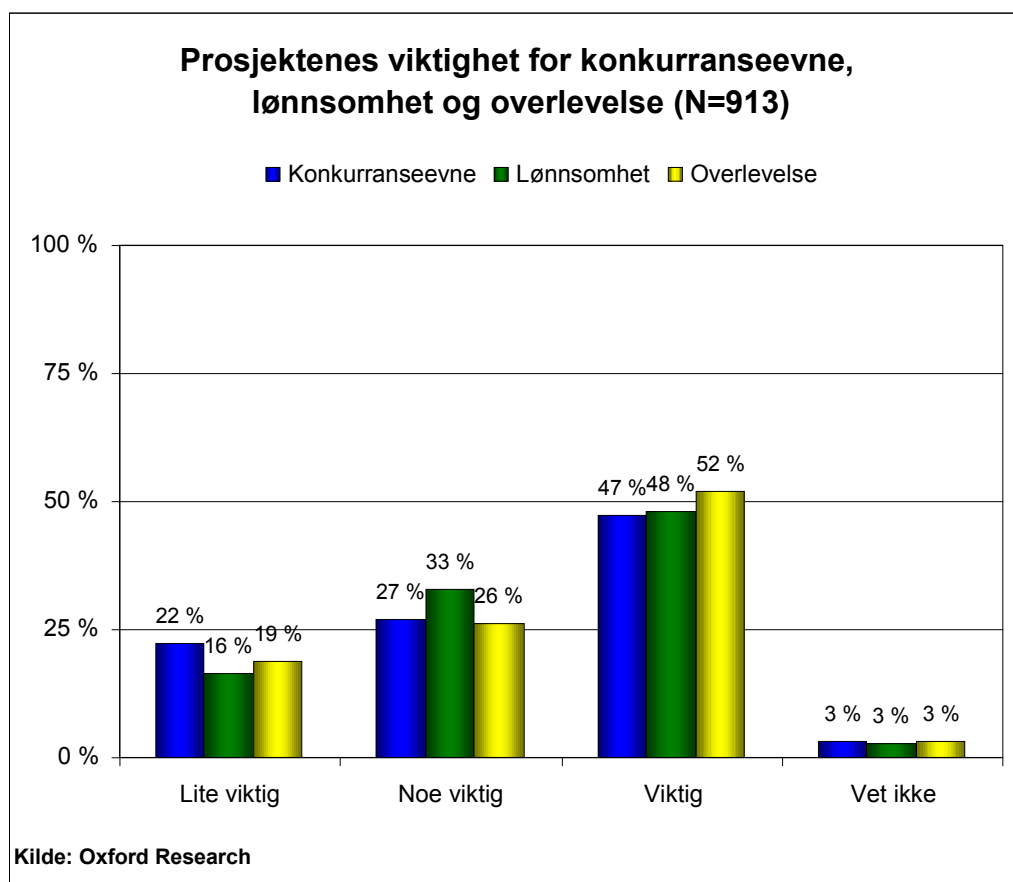
I dette kapittelet ser vi nærmere på hvor viktige prosjektene som Innovasjon Norge har gitt tilsagn til, er for virksomhetenes overlevelse, lønnsomhet og konkurranseevne.

Kilde: Oxford Research

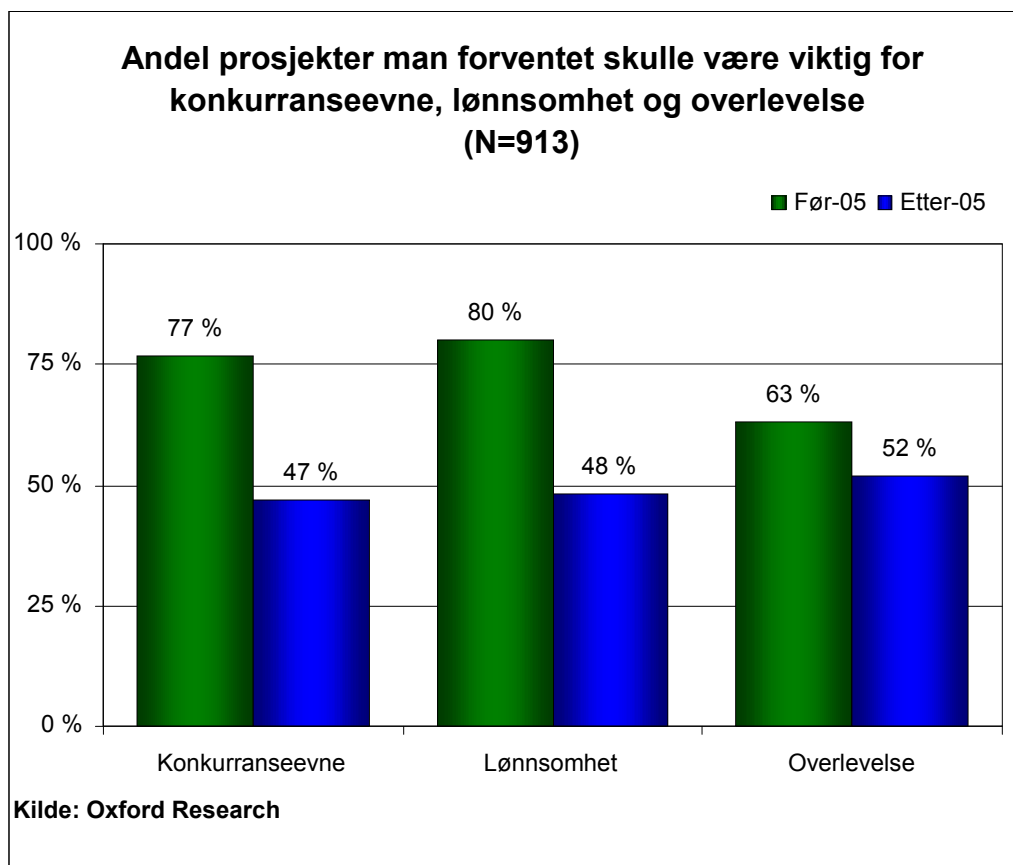
Hovedbildet er at om lag halvparten av prosjektene har vært viktige (skår 5-7) når det gjelder både overlevelse, lønnsomhet og konkurranseevne. Kun 5 prosentpoeng skiller de ulike områdene, og prosjektene er noe mer viktige for overlevelsen (52 prosent) enn for konkurranseevnen (47 prosent). Resultatene er tilnærmet stabile sett i forhold til 2004-årgangen. Det faktum at bedriftene som har deltatt i undersøkelsen har besvart denne i en tid da konsekvensene av finanskrisen også ble merkbare her i Norge, synes ikke å ha hatt innvirkning på årets resultater for indikatorene for overlevelse, lønnsomhet og konkurranseevne.

Figur 46: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne, lønnsomhet og overlevelse. Prosent.

Som for undersøkelsen av 2004-årgangen kan det imidlertid se ut til at betydningene prosjektene er forventet å ha, er overvurdert i førundersøkelsen. Det er imidlertid noen forskjeller som er verd å påpeke. Det er minst differanse mellom før- og etterundersøkelsen når det gjelder viktighet for overlevelse, og størst når det gjelder lønnsomhet. Det må videre påpekes at skalaen som ble benyttet til disse spørsmålene er endret fra 5 punkter i førundersøkelsen til 7 punkter i etterundersøkelsen.

Figur 47: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse, lønnsomhet og konkurranseevne. Prosent.

* Skala endret fra 5 punkter i førundersøkelsen til 7 punkter i etterundersøkelsen. Benyttet henholdsvis svaralternativene 4 og 5 samt 5, 6 og 7.

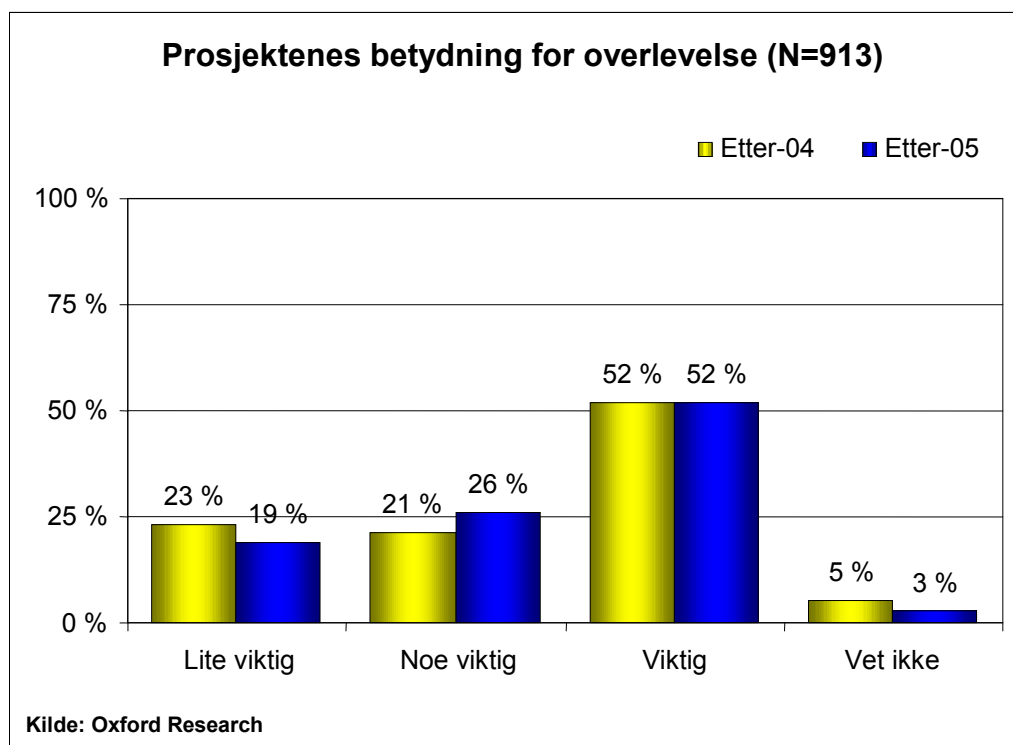
9.1 Overlevelse

Innovasjon Norges mål sier blant annet at organisasjonen skal bidra til å skape mer robuste bedrifter. Slike robuste bedrifter overlever, derfor er prosjektenes betydning for bedriftenes overlevelse en god indikator på om Innovasjon Norge velger de rette prosjektene og når sine mål.

- Analysene viser at i overkant av halvparten (52 prosent) mener at prosjektet har vært viktig for bedriftens overlevelse.

Sammenliknet med etterundersøkelsen for 2004, har andelen som mener at prosjektet har vært viktig for overlevelsen holdt seg stabil.

Figur 48: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse. Prosent.

9.1.1 Overlevelse etter tjeneste og program

De ulike tjenestene og programmene Innovasjon Norge tilbyr sine kunder har ulike innretninger og målgrupper, noe som spiller inn på hvor viktige de støttede prosjektene er for overlevelsen til bedriften.

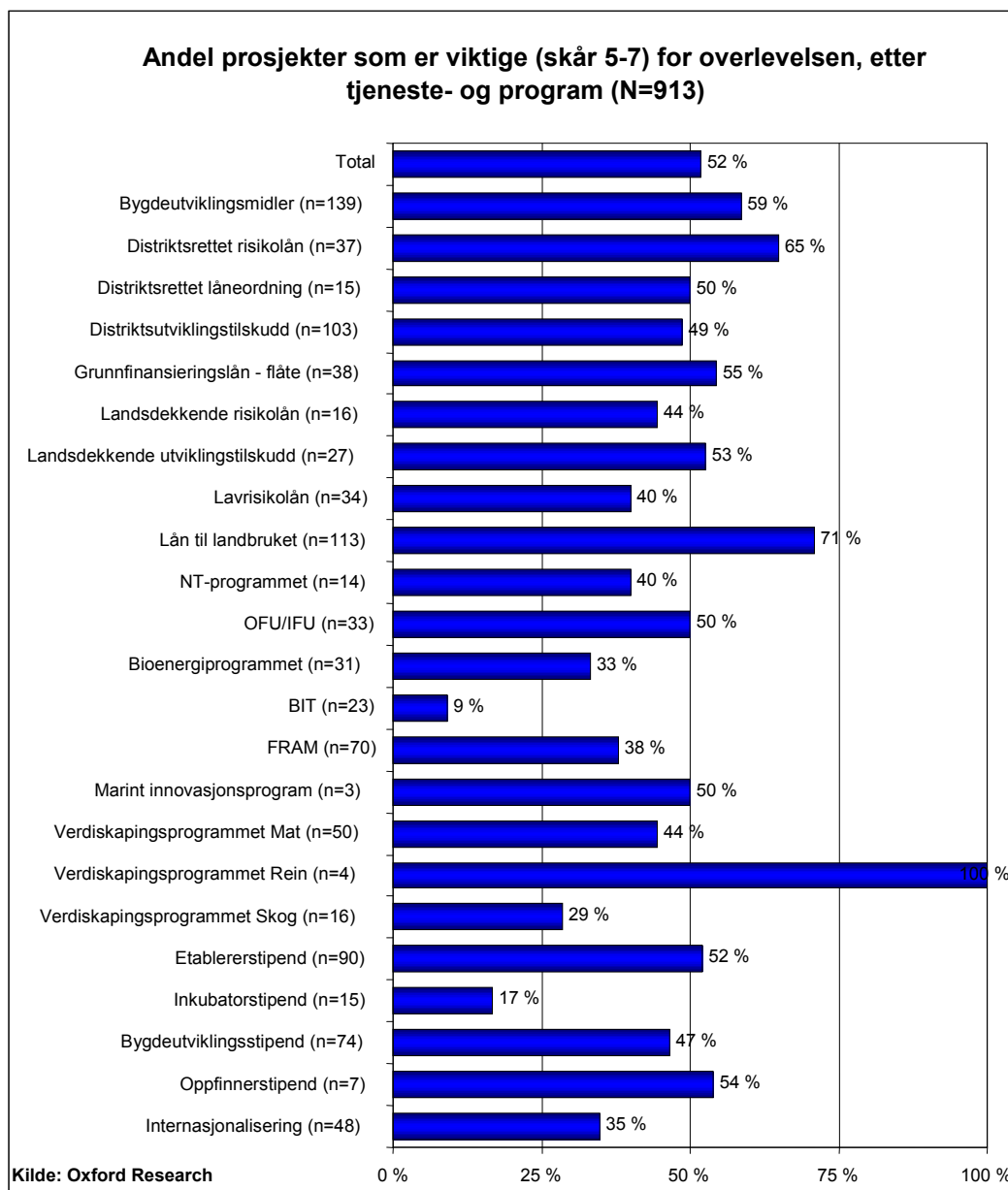
I neste figur vises det hvor stor andel av bedriftene innen de ulike tjenestene og programmene som mener at prosjektet har vært viktig (skår 5-7) for deres overlevelse. Resultatene viser som forventet at det er en del forskjeller i vurderingene mellom tjenestene og programmene.

- Andelen prosjekter som har vært viktig for overlevelsen strekker seg fra 9 til 100 prosent. Høyest andel er knyttet til prosjekter innen Verdiskapningsprogram rein, Lån til landbruket og Distriktsrettede risikolån.
- Betydningen for overlevelse har vært minst for BIT (9 prosent) og Inkubatorstipend (17 prosent).

Disse forskjellene gjenspeiler i stor grad tjenestene og programmenes formål, kanskje med unntak av Inkubatorstipend, der de førstnevnte er mest rettet inn mot fysiske investeringer i primærnæringene, mens BIT skal støtte kompetanseheving og samarbeid.

Vi har også undersøkt om det er en sammenheng mellom prosjektets betydning for bedriftens overlevelse og størrelsen på det innvilgede tilsagnet. Resultatene viser at det foreligger en klar sammenheng. Gjennomsnittlig innvilget beløp til de bedriftene som oppgir at prosjektet har stor betydning for overlevelse er kr. 775 000, mens de som svarer at prosjektet har liten betydning for overlevelse i snitt har fått innvilget kr. 334 000.

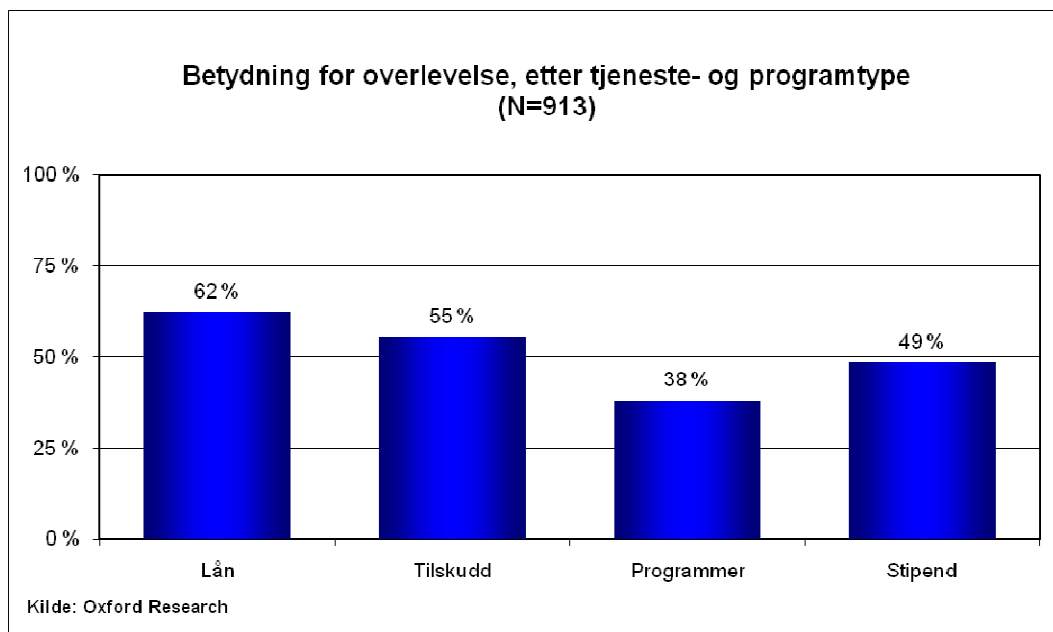
Figur 49: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse etter tjeneste og program. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

Ser vi på prosjektenes viktighet for overlevelse etter tjeneste- og programtype, viser analyser at prosjektene innen Lånetjenestene er klart viktigst (62 prosent), mens prosjektene innen Programmene er minst viktig for overlevelsen (38 prosent).

Figur 50: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse etter tjeneste- og programtype. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

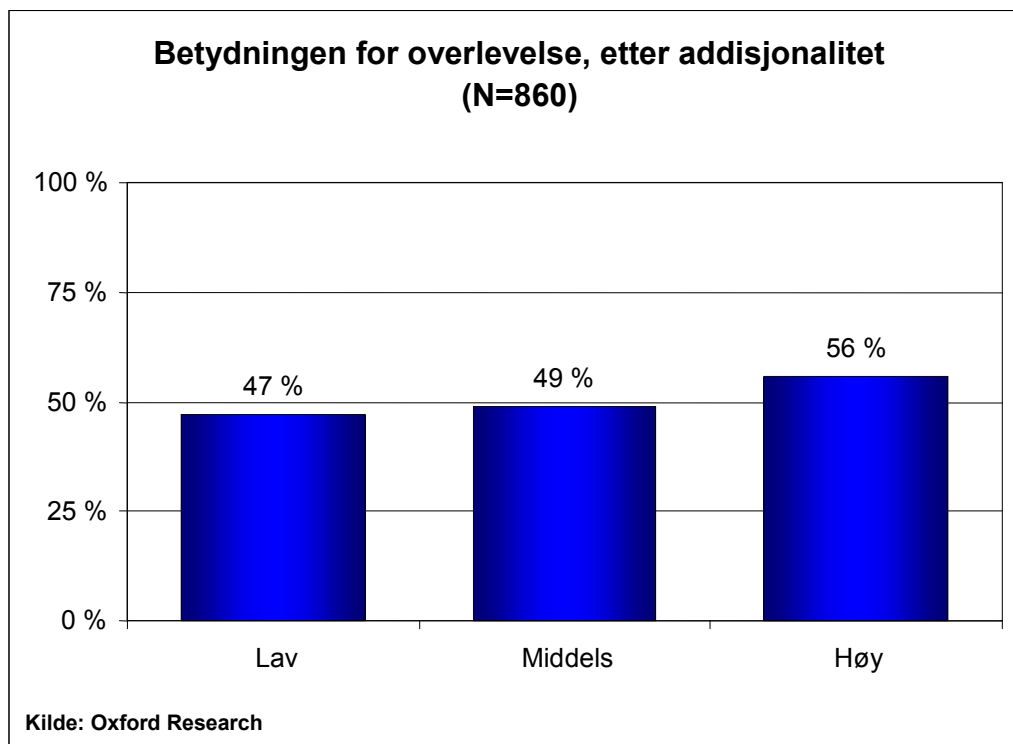
9.1.2 Betydningen for overlevelse etter addisjonalitet

Vi har undersøkt om det er variasjoner i hvilken betydning prosjektet har hatt for overlevelse ut fra prosjektets addisjonalitet i førundersøkelsen. Analysen viser at det i liten grad er forskjeller ut fra addisjonalitet. Som det vises i figuren under varierer betydningen for overlevelse mellom 47 prosent for prosjekter som har lav addisjonalitet til 56 prosent for prosjekter med høy addisjonalitet.

Det er i praksis ingen forskjell i andelen prosjekter som er viktige blant de med lav og høy addisjonalitet.

Samtidig viser det seg at de prosjektene som er viktige (5-7), har en større grad av høy addisjonalitet enn de øvrige. Dette betyr at prosjektene som er viktige for overlevelsen også i større grad enn øvrige prosjekter, er avhengige av støtten fra Innovasjon Norge.

Figur 51: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse etter addisjonalitet. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

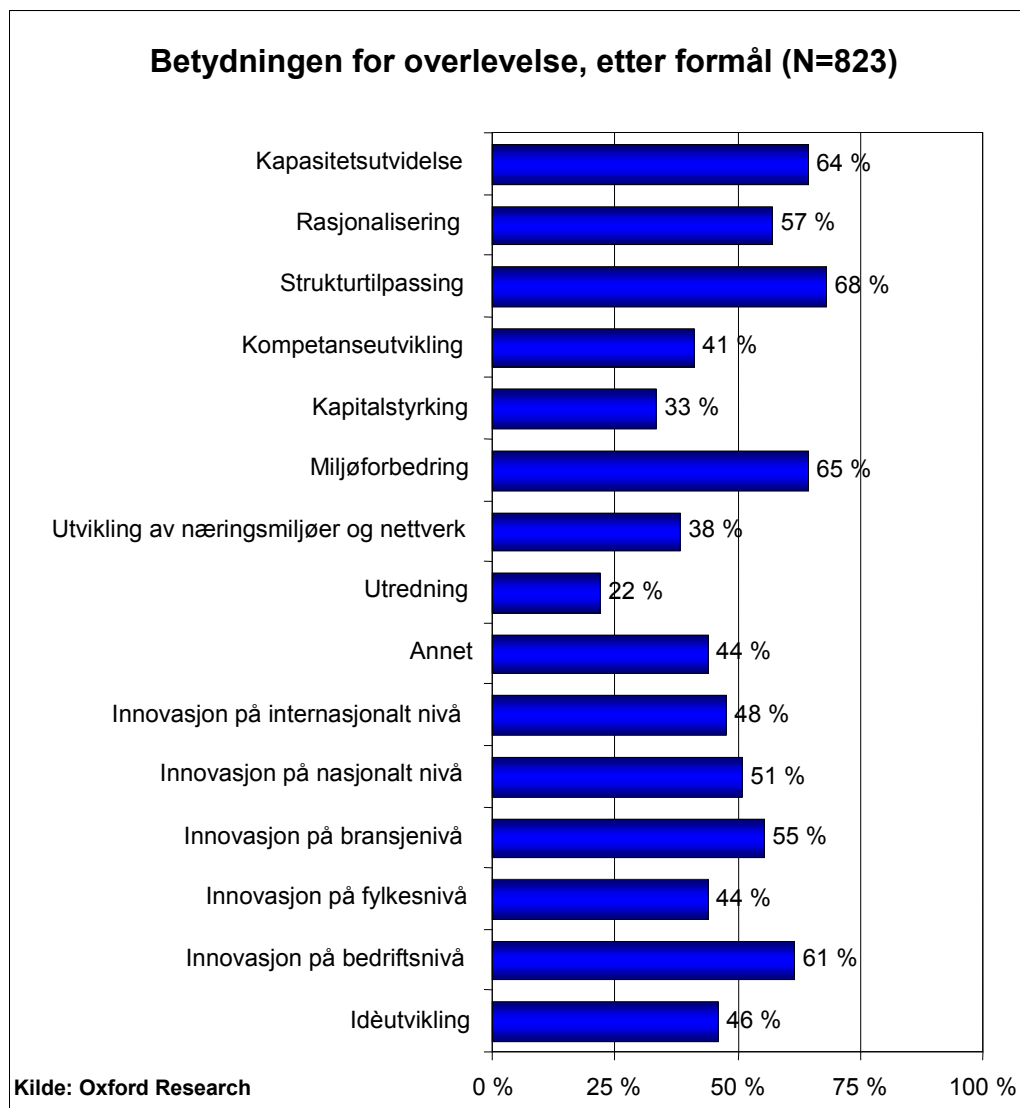

9.1.3 Betydningen for overlevelse etter formål

Prosjektene betydning for overlevelse kan antas å variere ut ifra hvilket formål prosjektene har. I neste figur ser vi nærmere på hvorvidt dette er tilfellet i 2005-årgangen.

Resultatene viser at prosjektene betydning for overlevelse varierer noe ut fra formål, fra 22 prosent til 68 prosent. Vi ser blant annet at prosjekter innenfor formålskodene Strukturtilpassing og Miljøforbedring skårer høyest. Også prosjekter som har formålet Kapasitetsutvidelse og Innovasjon på bedriftsnivå skårer høyt her. Lavest betydning finner vi blant prosjekter med formålene Utredning og Kapitalstyrking.

Figur 52: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse etter formål. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

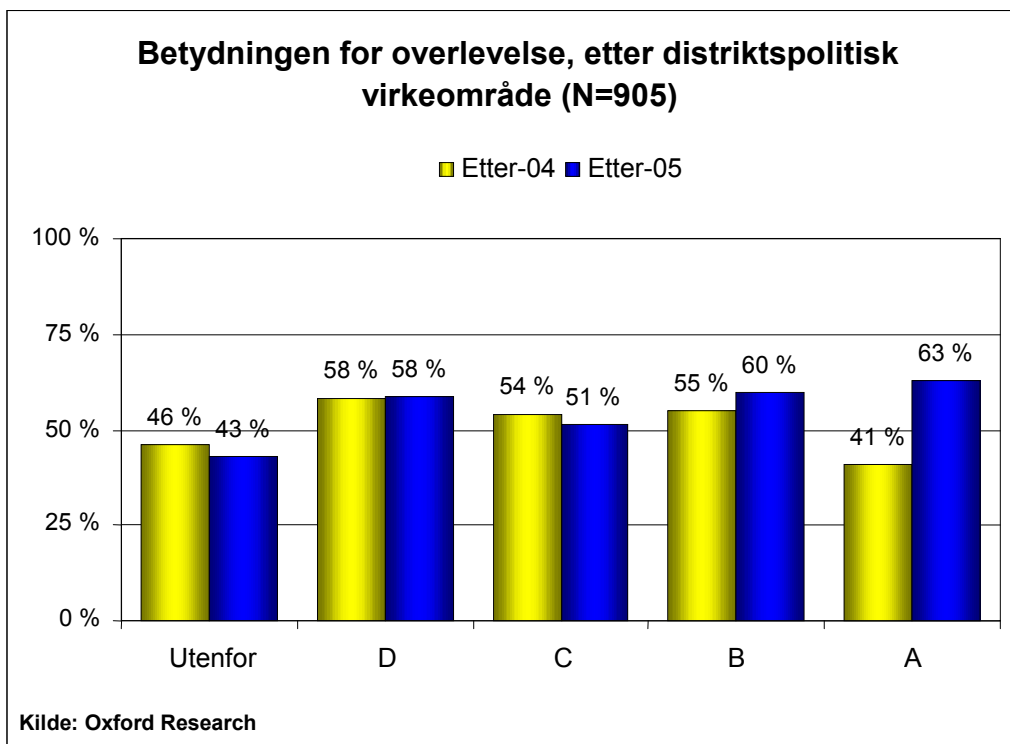

9.1.4 Betydningen for overlevelse etter distriktpolitisk virkeområde

Innovasjon Norge skal spesielt bidra overfor bedrifter i det distriktpolitiske virkeområdet. I neste figur er resultatene for etterundersøkelsen 2005 satt sammen med resultatene for etterundersøkelsen 2004. Som vi tidligere så var andelen viktige prosjekter uendret fra 2004 til 2005. Neste figur gjengir dette bildet på en mer nyansert måte. Vi ser at det ikke er vesentlige forskjeller mellom de ulike sonene, men det har vært en markert økning i betydning for overlevelse i sone A når vi sammenligner 2004- med 2005-årgangen. Andelen prosjekter som har vært viktige for overlevelsen strekker seg fra 63 prosent i sone A til 51 prosent i sone C.

Ser vi på forskjeller mellom utenfor og innenfor virkeområdet, så viser analysen at andelen prosjekter som har vært viktige for overlevelsen innenfor det distriktpolitiske virkeområdet ligger i underkant av 57 prosent, i hovedsak trukket opp av sone A, mens andelen slike prosjekter er rundt 43 prosent utenfor området.

Figur 53: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse etter distriktspolitisk virkeområde. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

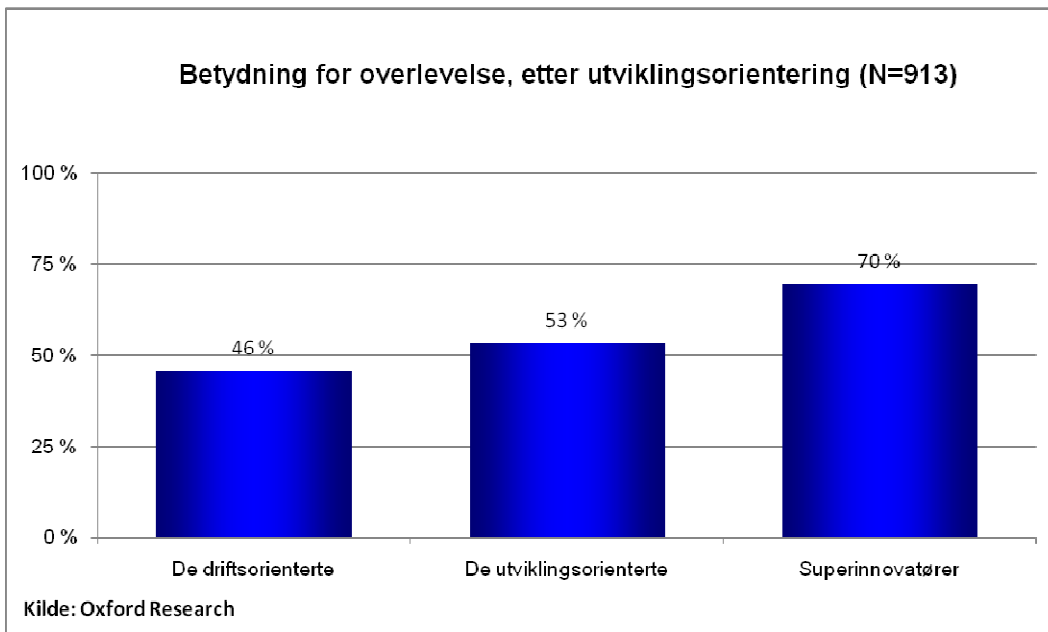
9.1.5 Betydningen for overlevelse etter utviklingsorientering

Som det fremkommer av neste figur, er det en sammenheng mellom prosjektenes viktighet for overlevelse og prosjektenes utviklingsorientering.

Andelen viktige prosjekter spenner fra 70 prosent blant "Superinnovatørene" til 46 prosent blant "De driftsorienterte". I mellom kommer "De utviklingsorienterte" med 53 prosent.

Dette innebærer at prosjekter som i stor grad bidrar til samarbeid, atferdsendringer, kompetanseutvikling og innovasjoner på mange områder, med stor sannsynlighet også vil være viktig for virksomhetens overlevelse.

Figur 54: Prosjektets viktighet for bedriftens overlevelse etter utviklingsorientering. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

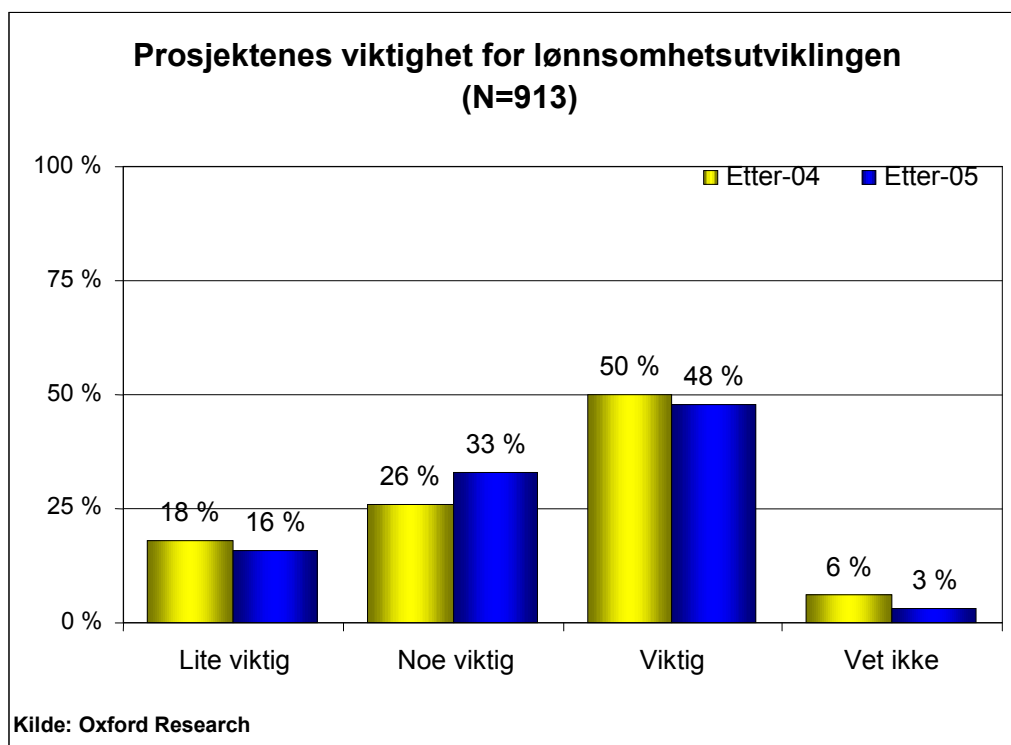
9.2 Lønnsomhet

I Lov om Innovasjon Norge § 1. Selskapets formål står det at

”Innovasjon Norge skal fremme bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsom næringsutvikling i hele landet, og utløse ulike distrikters og regioners næringsmessige muligheter gjennom å bidra til innovasjon, internasjonalisering og profilering. Kongen kan bestemme at loven helt eller delvis skal gjelde for Svalbard.”

Helt sentralt står dermed spørsmålet om prosjektenes bidrag til virksomhetenes lønnsomhet. I etterundersøkelsen ble bedriftene spurt om hvor viktig prosjektet har vært for deres lønnsomhetsutvikling. I figuren under angis det hvor stor andel som mener prosjektet har vært henholdsvis lite viktig (skår 1-2), noe viktig (skår 3-4) og viktig (skår 5-7) for lønnsomhetsutviklingen.

Figur 55: Prosjektets viktighet for bedriftens lønnsomhetsutvikling. Prosent.

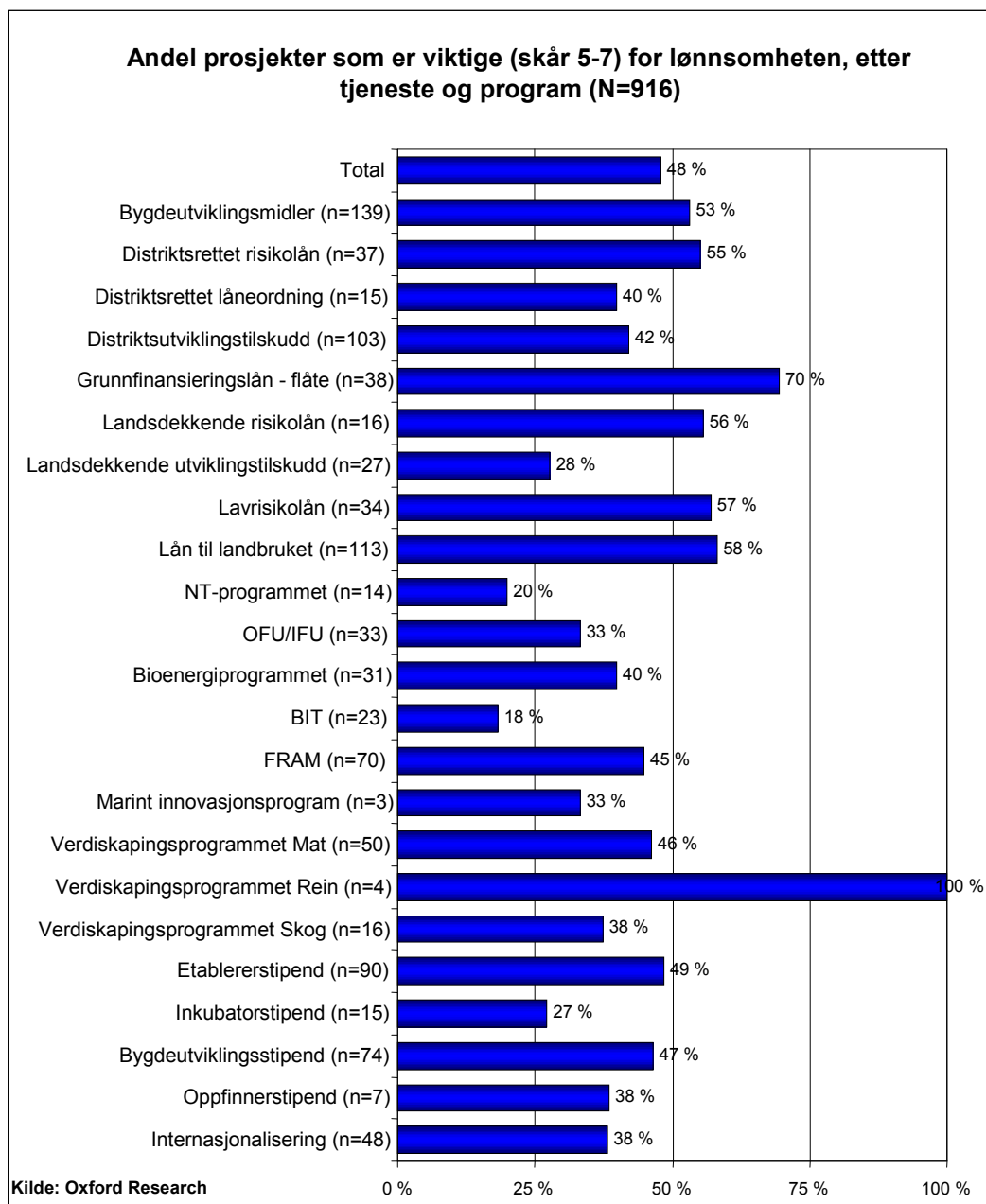
- Nær halvparten av bedriftene påpeker at prosjektet har vært viktig for lønnsomhetsutviklingen i deres virksomhet, mens en tredjedel sier det har vært noe viktig og 16 prosent lite viktig.
- Sammenlignet med etterundersøkelsen for 2004-årgangen er hovedendringen økningen i andelen som svarer "noe viktig" samt den reduserte andelen som svarer "vet ikke" reduksjonen. Denne er halvert fra 6 prosent til 3 prosent, som er samme nivå som for etterundersøkelsen av 2003-kullet.

I førundersøkelsen framhevet nær 62 prosent (skår 4-5) at prosjektet ville være viktig for lønnsomhetsutviklingen. Dette viser at forventningene til prosjektene ikke synes å ha blitt helt innfridd. Dette samsvarer med resultatene fra analysene for etterundersøkelsene for 2003-og 2004-årgangene, da det ble konkludert med at forventningene ikke var blitt helt innfridd og at prosjektene tilsynelatende ikke hadde fått den sentrale posisjonen som man antok ved prosjektoppstart. En mulig forklaring på dette kunne være høykonjunkturen Norge har vært inne i, som kan ha medført at andre faktorer var relativt sett viktigere enn støtten fra Innovasjon Norge. I tillegg kan det på generelt grunnlag hevdes at optimismen er større ved prosjektoppstart enn i selve prosjektgjennomføringsfasen.

9.2.1 Lønnsomhet etter tjeneste og program

I figuren under illustreres det hvor stor andel av virksomhetene innen de ulike tjenestene og programmene som mener at prosjektet har vært viktig (skår 5-7) for deres lønnsomhetsutvikling. Andelen prosjekter som ansees som viktige, varierer fra 18 prosent til 100 prosent.

Figur 56: Prosjektets viktighet for bedriftens lønnsomhetsutvikling etter tjeneste og program. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

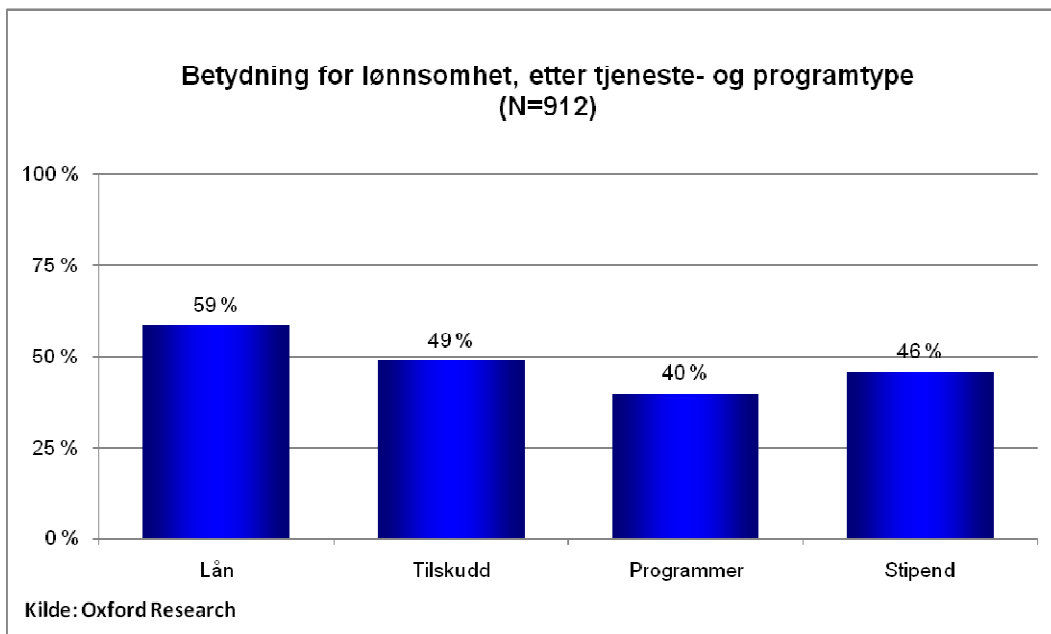
De Tjenestene og Programmene som skårer lavest her er BIT-, NT-programmet, Inkubatorstipend og Landsdekkende utviklingstilskudd. Samtlige av disse har andeler under 30 prosent. De førstnevnte er tjenester og programmer med høyt fokus på kompetanseutvikling, innovasjon og nettverksaktiviteter, og det er grunn til å tro at det tar lengre tid før slike prosjekter gir økt lønnsomhet.

De Tjenestene og Programmene hvor prosjektene i størst grad har vært viktig for lønnsomhetsutviklingen, er Verdiskapingsprogrammet Rein og Grunnfinansieringslån-fiskeflåten, med andeler på 70 prosent og over, mens Lån til landbruket, Lavrisikolån, Landsdekkende risikolån, Distriktsrettet risikolån og Bygdeutviklings-

midler alle har andeler over 50 prosent der prosjektene er viktige (5-7) for lønnsomhetsutviklingen til virksomheten. Disse forskjellene er ikke overraskende gitt programmenes og tjenestenes formål.

Ser vi på prosjektenes viktighet for lønnsomhet etter tjeneste- og programtype, viser analyser at prosjektene innen Lånetjenestene igjen er klart viktigst (59 prosent), mens prosjektene innen Programmene også er minst viktig for overlevelsen (40 prosent).

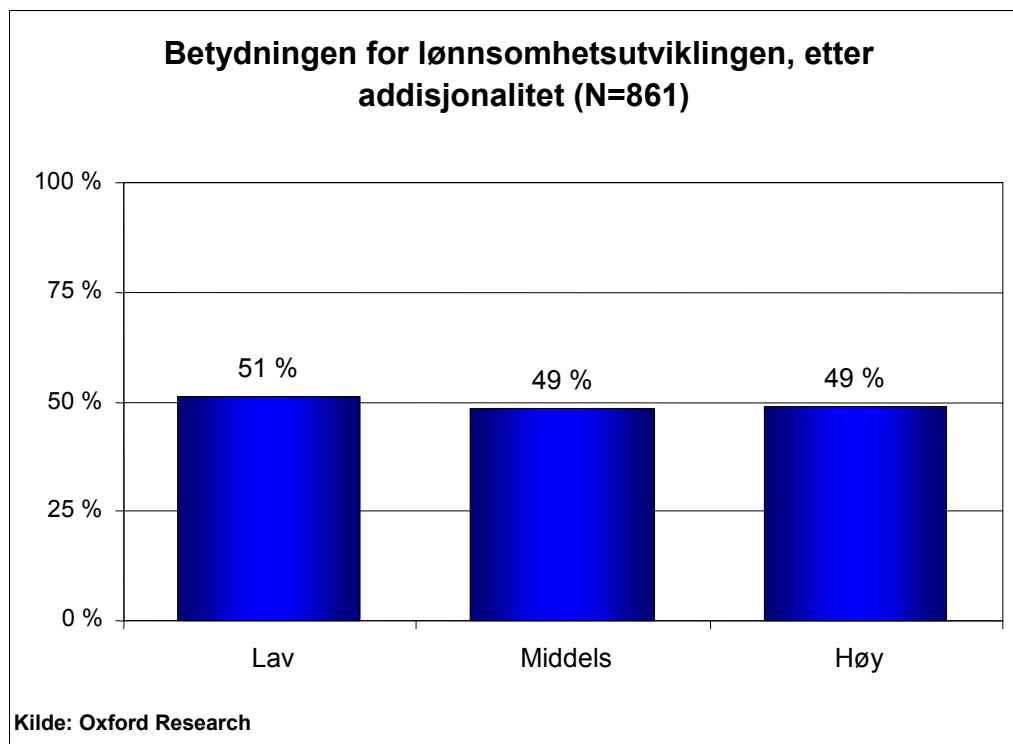
Figur 57: Prosjektets viktighet for bedriftens lønnsomhet etter tjeneste- og programtype. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

9.2.2 Betydningen for lønnsomhet etter addisjonalitet

I neste figur er det illustrert i hvilken grad det er variasjoner i hvilken betydning prosjektene har hatt for lønnsomhetsutviklingen ut fra prosjektets addisjonalitet i førundersøkelsen. Analysen viser at det i svært liten grad er forskjeller ut fra addisjonalitet. Andelen prosjekter som er viktig for lønnsomhetsutviklingen varierer fra 49 prosent hos de som har middels og høy addisjonalitet til 51 prosent hos de som har lav addisjonalitet. Dette innebærer at det er en marginalt større andel viktige prosjekter (jfr. lønnsomhet) som ikke er avhengige av støtten fra Innovasjon Norge for prosjektrealisering.

Figur 58: Prosjektets viktighet for bedriftens lønnsomhetsutvikling etter addisjonalitet. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

9.2.3 Betydningen for lønnsomhet etter formål

I analysen av prosjektenes betydning for overlevelse så vi at denne varierte mellom 22 og 68 prosent ut fra formål. I figuren under er det illustrert at variasjonen i prosjektenes betydning for lønnsomhet varierer noe mer ut fra formål, fra 8 prosent til 70 prosent.

Vi ser blant annet at prosjekter innenfor formålskodene Miljøforbedring og Kapasitetsutvidelse igjen skårer høyt og skiller seg ut. Lavest betydning finner vi blant prosjekter med formålene Utvikling av næringsmiljøer og nettverk, samt Utredning og Kapitalstyrking, som er gjengangere fra analysen av betydningen for overlevelse.

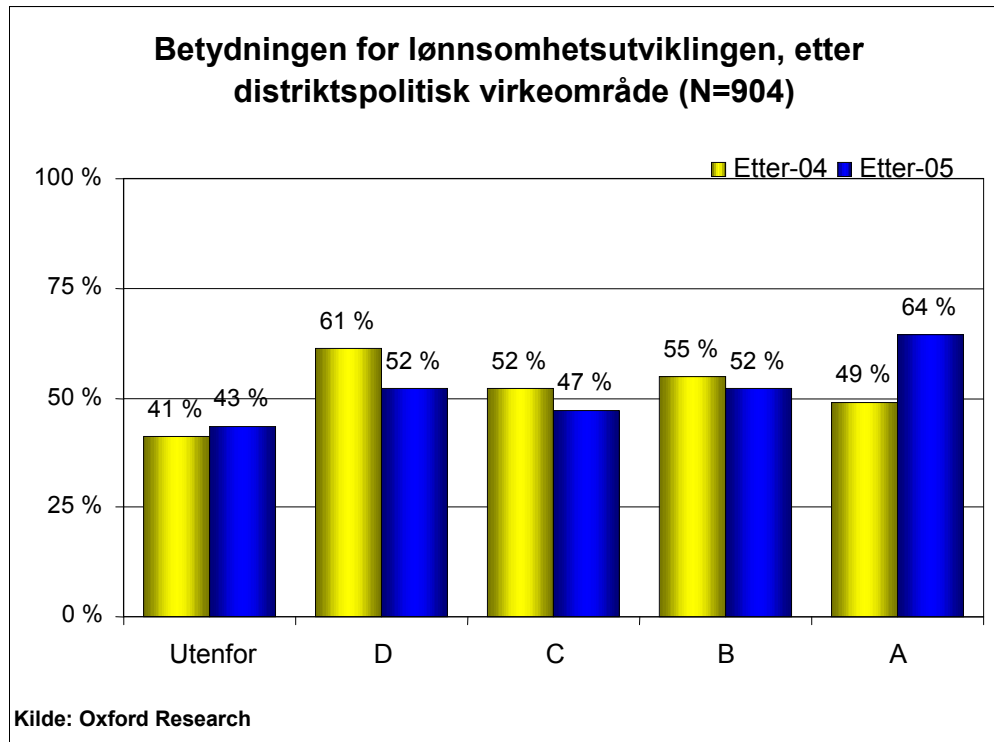
Figur 59: Prosjektets viktighet for bedriftens lønnsomhetsutvikling etter formål. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

9.2.4 Betydningen for lønnsomhet etter distriktpolitisk virkeområde

Vi så tidligere at det var små forskjeller i viktigheten for virksomhetens overlevelse etter distriktpolitisk virkeområde. Det samme bildet trer frem når analysen gjøres knyttet til lønnsomhet. Andelen prosjekter som har vært viktige (5-7), strekker seg fra 43 prosent utenfor virkeområdet til 63 prosent i sone A. Som i analysen for 2004- og 2003-årgangen er viktigheten noe lavere utenfor det distriktpolitiske virkeområdet, noe som blant annet skyldes at Programmene er relativt tungt representert her. Imidlertid er det ingen klare mønster innenfor det distriktpolitiske virkeområdet i forhold til de ulike sonene. Tallene for 2005-årgangen kan dog tyde på at viktigheten i sone A er marginalt høyere enn i de øvrige sonene, i motsetning til analysene av 2004-årgangen, der forholdet var motsatt, d.v.s. at viktigheten i sone A var marginalt lavere enn i de andre sonene.

Figur 60: Prosjektets viktighet for bedriftens lønnsomhetsutvikling etter distriktspolitisk virkeområde. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

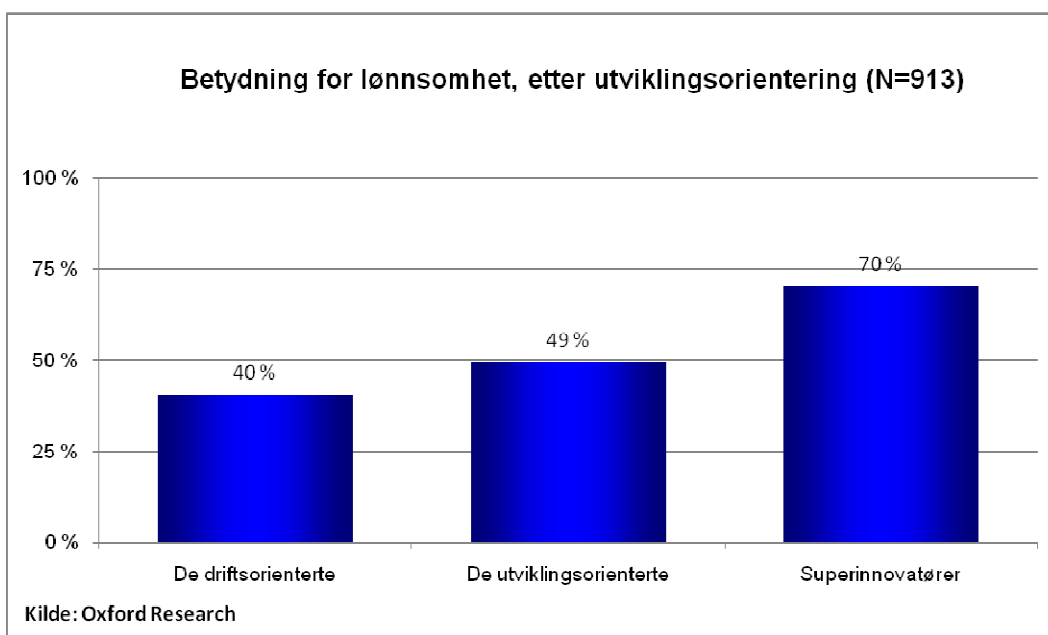

9.2.5 Betydningen for lønnsomhet etter utviklingsorientering

I neste figur er sammenhengen mellom prosjektenes viktighet for lønnsomhet og prosjektenes utviklingsorientering illustrert.

Andelen viktige prosjekter spenner fra 70 prosent blant ”Superinnovatørene” til 40 prosent blant ”De driftsorienterte”. I mellom kommer ”De utviklingsorienterte” med 49 prosent.

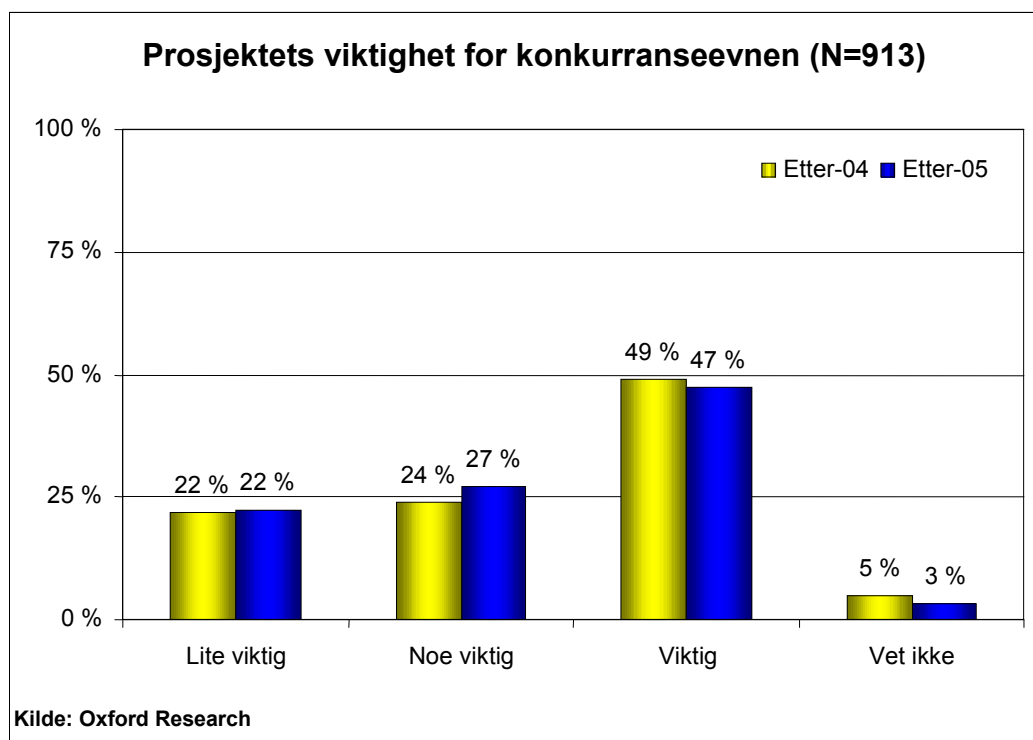
Figur 61: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter utviklingsorientering. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

9.3 Konkurranseevne

Konkurranseevne kan ses på som en mellomliggende variabel i forhold til lønnsomhet, og der er derfor også interessant å se nærmere på i hvilken grad de prosjektene Innovasjon Norge har støttet, har hatt betydning for denne. I etterundersøkelsen ble bedriftene spurt om hvor viktig prosjektet har vært for deres konkurranseevne. I neste figur angis det hvor stor andel som mener prosjektet har vært henholdsvis lite viktig (skår 1-2), noe viktig (skår 3-4) og viktig (skår 5-7) for konkurranseevnen.

Figur 62: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne. Prosent.

47 prosent av virksomhetene framhever at prosjektet har vært viktig for konkurranseevnen, mens 27 prosent sier det har vært noe viktig og 22 prosent lite viktig.

Vi har tidligere sett at forventningene til viktighet når det gjaldt lønnsomhet og overlevelse i førundersøkelsen har vært høyere enn det virksomhetene har erfart i ettertid. I førundersøkelsen mente så mange som 76 prosent (skår 4-5) at prosjektet ville være viktig for utviklingen i konkurranseevnen. Dette viser at bedriftenes forventninger heller ikke på dette området er blitt innfridd. Dette kan skyldes flere forhold. Trolig er bedriftene mer optimistiske ved prosjektoppstart. I mange tilfeller er det også slik at prosjektene viser seg å være mer krevende å gjennomføre enn det en trodde.

9.3.1 Konkurranseevne etter tjeneste og program

I neste figur vises det hvor stor andel av bedriftene innen de ulike tjenestene og programmene som mener at prosjektet har vært viktig (skår 5-7) for deres konkurranseevne.

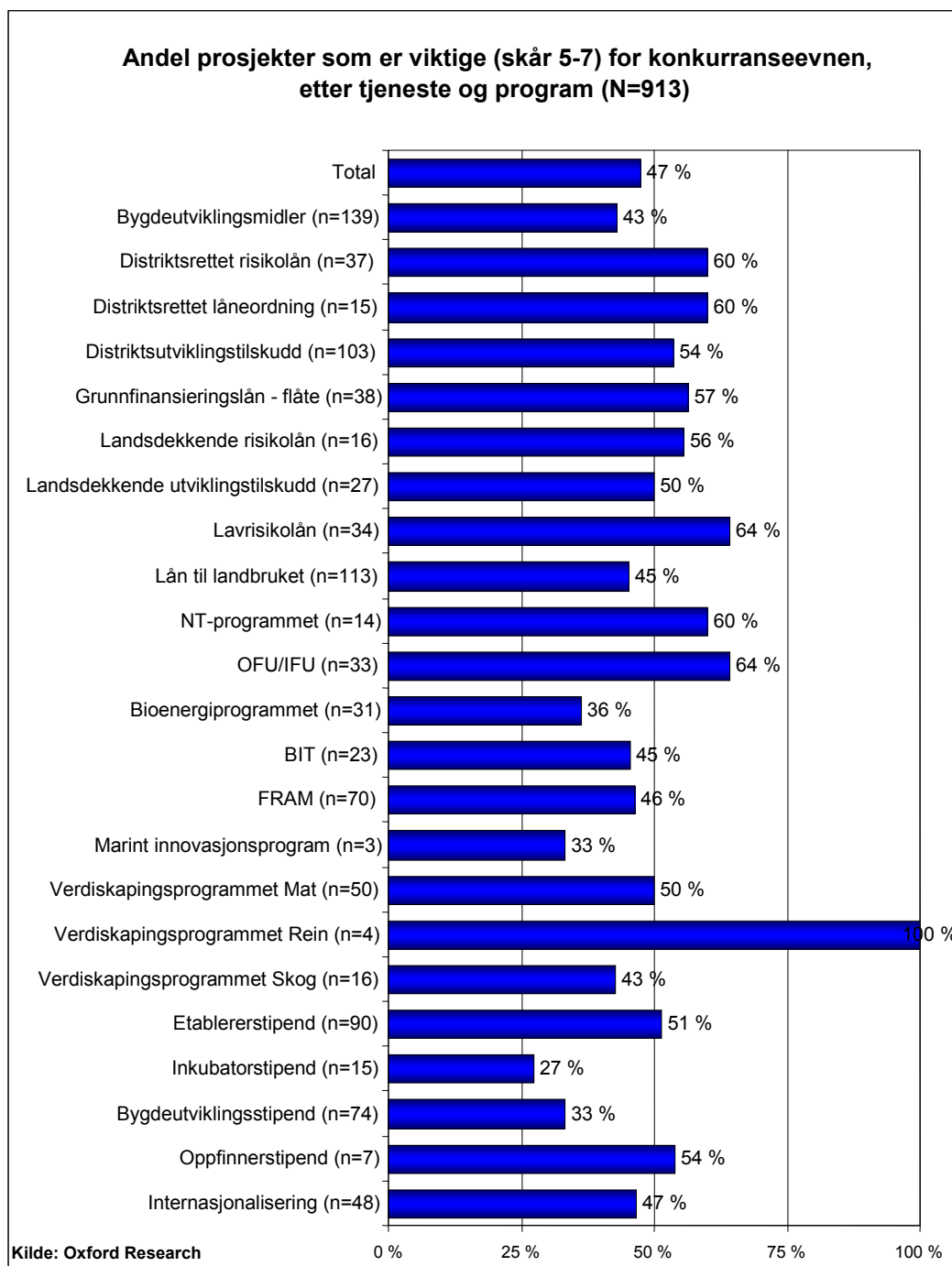
Det er en del variasjon i konkurranseevnen mellom tjenestene og programmene

- Variasjonen er noe mindre enn hva som er tilfelle for variasjonen når det gjelder både lønnsomhet og overlevelse.

Andelen prosjekter som har vært viktig for konkurranseevnen, strekker seg fra 27 til 100 prosent. Betydningen for konkurranseevne er minst for tjenestene/programmene Inkubatorstipend, Bygdeutviklingsstipend, Marint innovasjonsprogram, og Bioenergiprogrammet. Alle disse har andeler under 40 prosent.

Prosjektene har hatt størst betydning for konkurranseevnen for de som har fått tilsagn gjennom Verdiskapingsprogram Rein, OFU/IFU (som i etterundersøkelsen for -03 og -04) og Lavrisikolån.

Figur 63: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter tjeneste og program. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

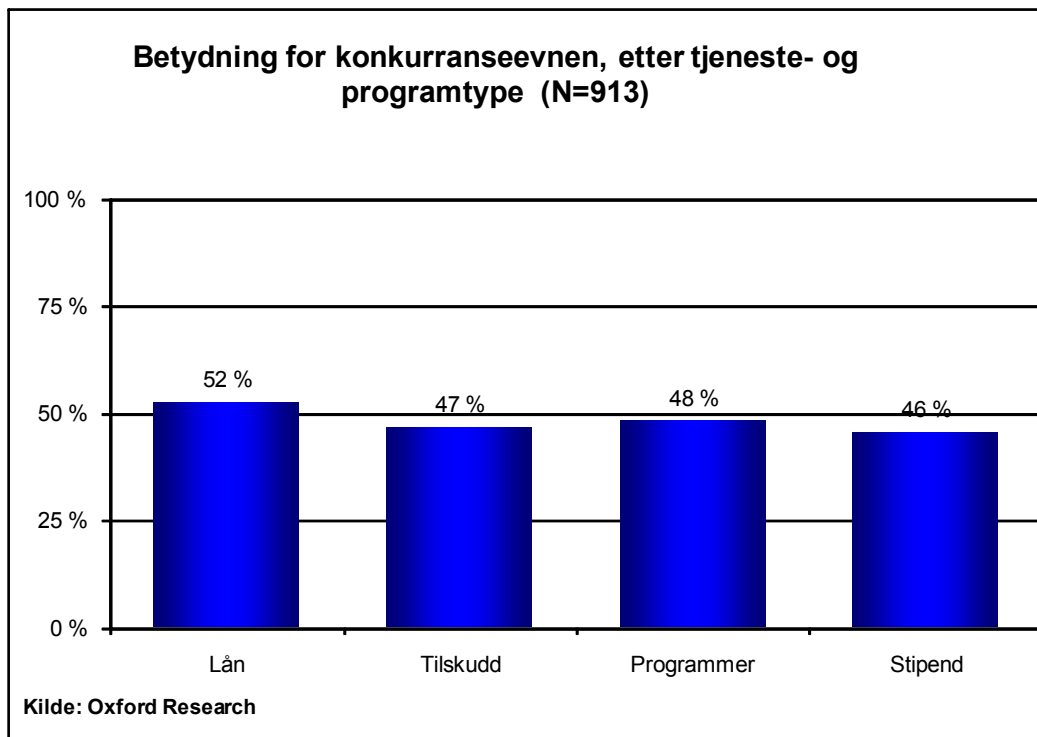

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

Lånetjenestene viser seg å i snitt være mest betydningsfulle for konkurranseevnen, sammen med Programmer. Den laveste betydningen for konkurranseevnen finner vi

blant Stipender og Tilskudd. Her er andelen på 46 og 47 prosent mens den er marginalt høyere når det gjelder Lån (52 prosent) og Programmer (48 prosent).

Figur 64: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter tjeneste- og programtype. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

Oppsummerer vi resultatene for tjeneste- og programtype, har viktighetene av prosjektene vist seg å være:

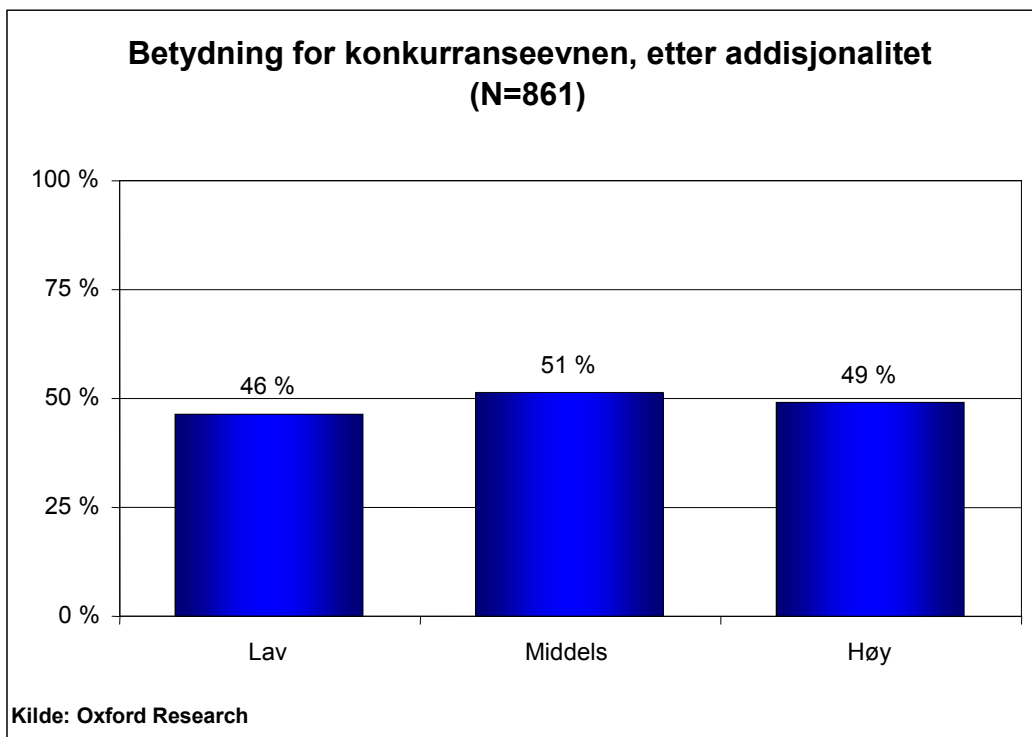
- Størst innen Lånetjenester når det gjelder overlevelse, lønnsomhetsutvikling og konkurranseevne.
- Minst innen Programmene når det gjelder lønnsomhetsutvikling og overlevelse, mens vi har sett at Stipender har minst andel viktige prosjekter når det gjelder konkurranseevne.

9.3.2 Betydningen for konkurranseevne etter addisjonalitet

I neste figur illustreres det i hvilken grad det er variasjoner i hvilken betydning prosjektene har hatt for konkurranseevnen ut fra prosjektets addisjonalitet. Igjen må det påpekes at det er addisjonaliteten i førundersøkelsen som benyttes da dette er en mer solid indikator enn den i etterundersøkelsen, som i stor grad vil være påvirket av prosjektets resultater.

Det er noen små forskjeller i bedriftenes vurdering. Andelen prosjekter som er viktig for konkurranseevnen, er høyest blant de prosjektene som har middels eller høy addisjonalitet (henholdsvis 51 og 49 prosent), mens den er lavest blant de som har lav addisjonalitet (46 prosent). Dette betyr at prosjekter som er viktige for konkurranseevnen gjennomgående er mer avhengige av støtte fra Innovasjon Norge enn de øvrige.

Figur 65: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter addisjonalitet. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

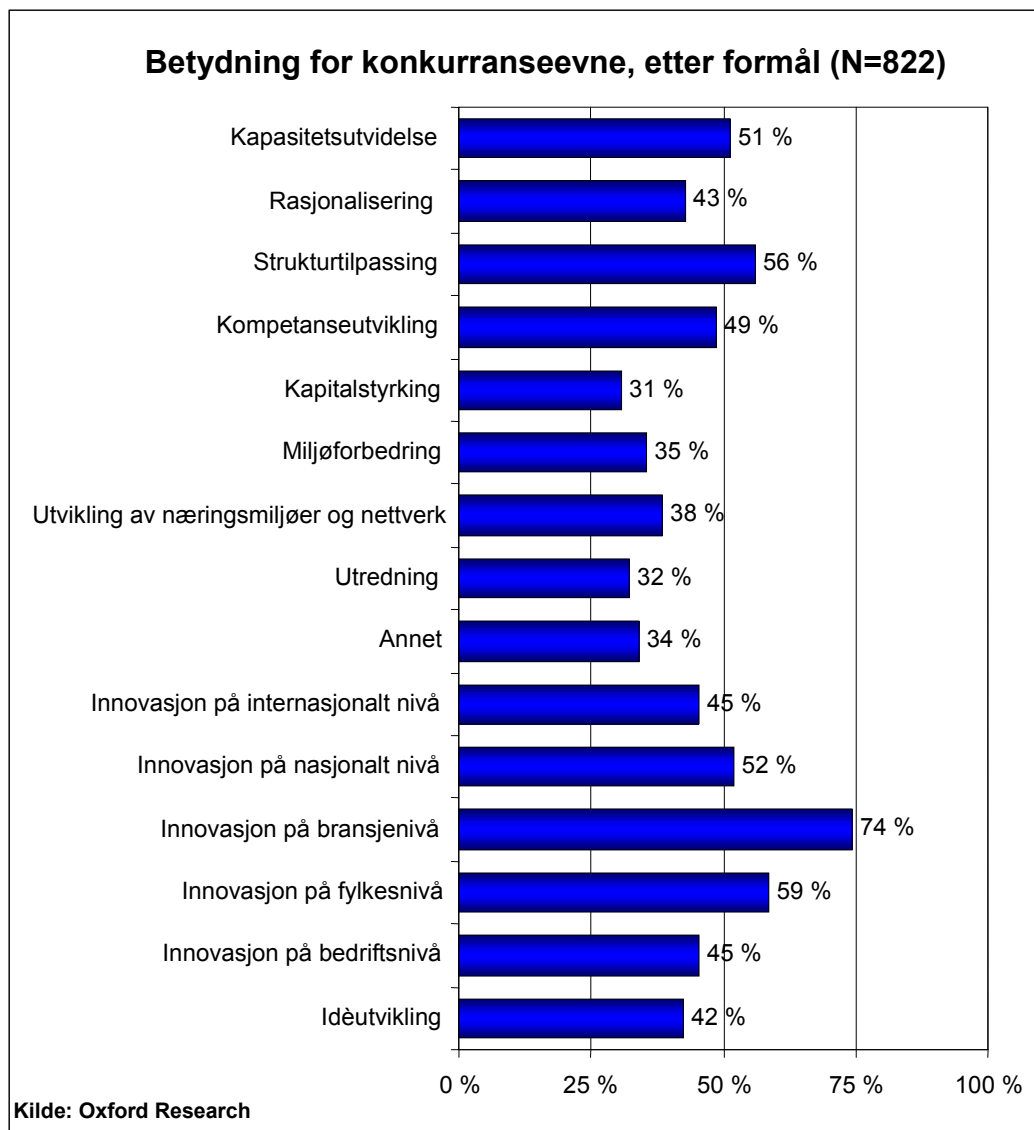

9.3.3 Betydningen for konkurranseevne etter formål

I analysen av prosjektenes betydning for overlevelse og lønnsomhet fant vi en variasjon som strakk seg fra henholdsvis 22 og 8 prosent til henholdsvis 68 og 70 prosent når vi ser på formål. Av figuren under fremkommer det at variasjonen i prosjektenes betydning for bedriftenes konkurranseevne varierer mindre ut fra formål.

Prosjekter med ulike innovasjonsformål har relativt høy betydning for konkurranseevnen og prosjekter innenfor formålsskodene Innovasjon på bransjenivå, Innovasjon på fylkesnivå men også Strukturtilpassing skårer høyest. Lavest betydning finner vi igjen blant prosjekter med formålene Kapitalstyrking og Utredning, mens prosjekter med formålet Miljøforbedring også skårer lavt.

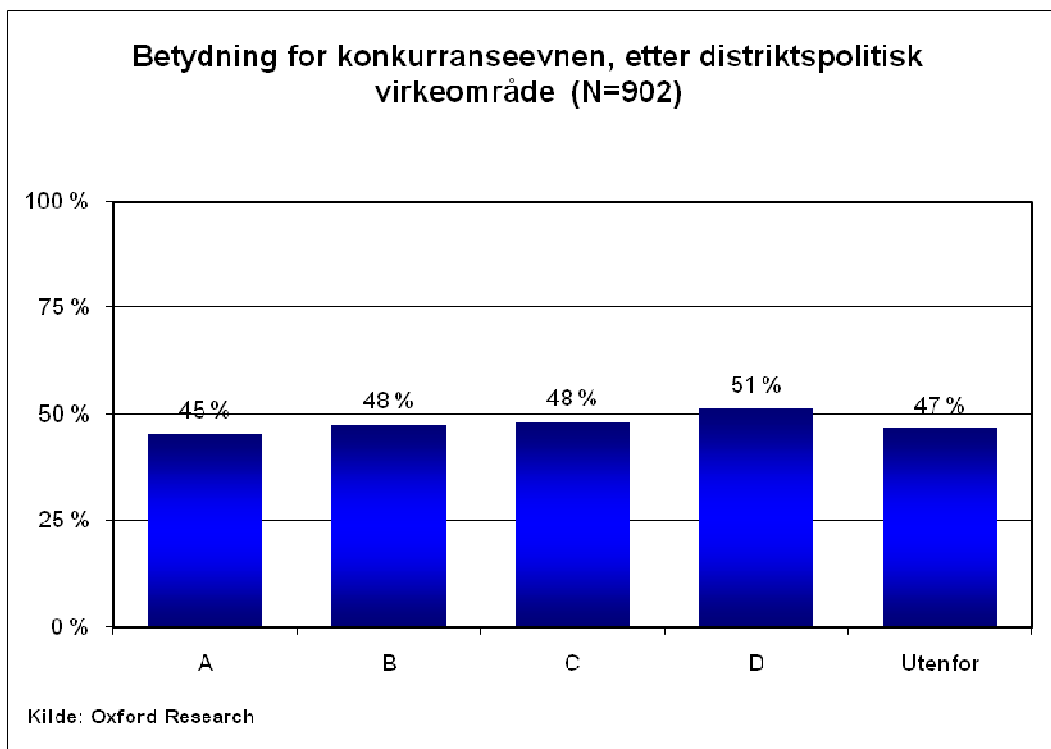
Figur 66: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter formål. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

9.3.4 Betydningen for konkurranseevne etter distriktpolitisk virkeområde

Vi har også analysert hvorvidt det kan påvises forskjeller i prosjektets viktighet for virksomhetens konkurranseevne ut fra distriktpolitisk virkeområde. Som for både 2003- og 2004-årgangen er det små forskjeller i betydningen mellom de ulike sone-
ne. Betydningen er størst i sone D (51 prosent), mens den er minst i sone A (45 prosent).

Figur 67: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter distriktspolitisk virkeområde. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

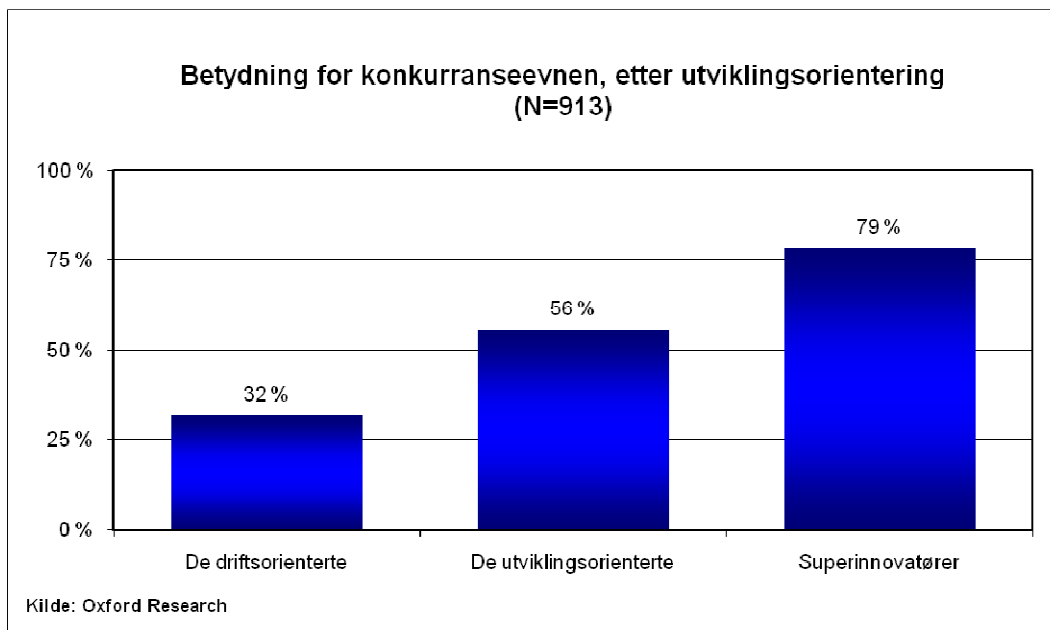
9.3.5 Betydningen for konkurranseevne etter utviklingsorientering

Som det fremkommer av neste figur er det en klar sammenheng også mellom prosjektenes viktighet for konkurranseevne og prosjektenes utviklingsorientering. Vi har tidligere sett at utviklingsorienteringen gir utslag, dog ikke så store som tilfellet er for konkurranseevnen, når det gjelder viktighet både for overlevelse og lønnsomhet.

Andelen viktige prosjekter spenner fra 79 prosent blant ”Superinnovatørene” til 32 prosent blant ”De driftsorienterte”. I mellom kommer ”De utviklingsorienterte” med 56 prosent.

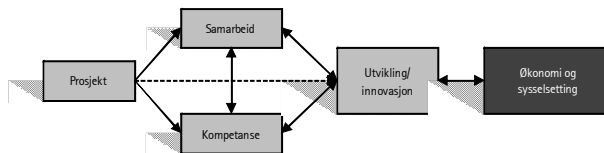
Dette innebærer at prosjekter som i stor grad bidrar til samarbeid, atferdsendringer, kompetanseutvikling og innovasjoner på mange områder, med stor sannsynlighet også vil være viktig for virksomhetens konkurranseevne, i tillegg til viktigheten vi tidligere har sett når det gjelder overlevelse og lønnsomhet.

Figur 68: Prosjektets viktighet for bedriftens konkurranseevne etter utviklingsorientering. Andel viktig (skår 5-7). Prosent.

Kapittel 10. Økonomiske og sysselsettingsmessige effekter

Innovasjon Norge skal kort sagt hjelpe til med å utvikle og skape robuste og lønnsomme bedrifter. Prosjektene som støttes sine bidrag i forhold til innovasjon, kompetanse- og nettverksutvikling er kun et virkemiddel for å oppnå dette, jfr. vår modell. I det videre skal vi se på prosjektenes effekter på bedriftens økonomiske og sysselsettingsmessige stilling. Avslutningsvis i kapitlet ser vi nærmere på i hvilke grad de fulle effektene av prosjektene er realisert eller ikke.

Kilde: Oxford Research

10.1 Omsetningsutvikling

Konseptuelt kan man hevde at økt konkurranseevne påvirker markedsutviklingen og derigjennom omsetningen og lønnsomheten. Disse forholdene er i sin tur avgjørende for bedriftens overlevelse. Når vi nå skal se nærmere på omsetningsutviklingen kan altså dette sees på som en følge av ett av de forrige tema, konkurranseevne.

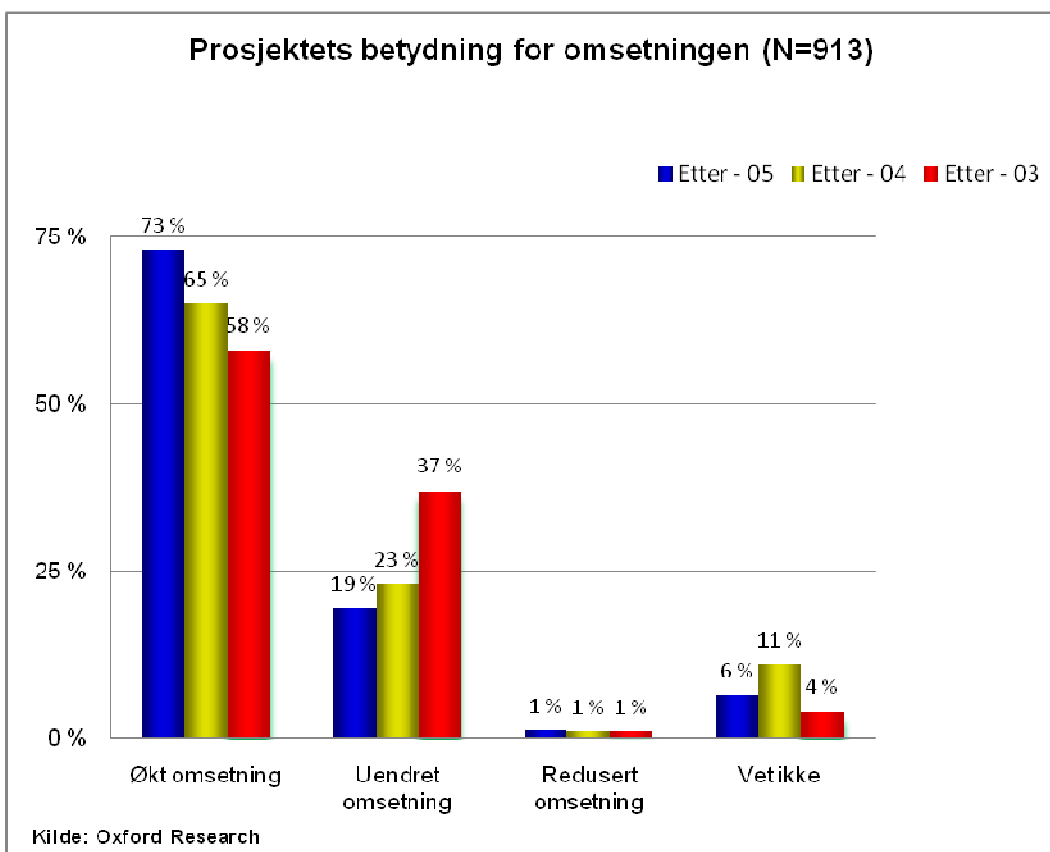
Spørsmålet var:

- Hvordan har dette prosjektet påvirket virksomhetens utvikling når det gjelder omsetning?

I etterundersøkelsen er det undersøkt i hvilken grad prosjektene Innovasjon Norge har støttet har ført til økt, uendret eller redusert omsetning i bedriftene. Som det illustreres i neste figur, har prosjektene ført til økt omsetning i 73 prosent av bedriftene, mot 65 prosent i etterundersøkelsen av 2004-årgangen. Omsetningen har holdt seg uendret i 19 prosent av virksomhetene, mens den var det for 23 prosent i 2004-årgangen. Omsetningen har blitt redusert i kun 1 prosent av bedriftene.

I tillegg ser vi at andelen som svarer at de ikke vet, er lavere enn for 2004-årgangen og nesten nede på samme nivå som for 2003-årgangen. Disse resultatene tyder på at finanskrisen ikke har hatt noen påvirkning på omsetningsutviklingen.

Figur 69: Prosjektets betydning for omsetningen. Prosent.

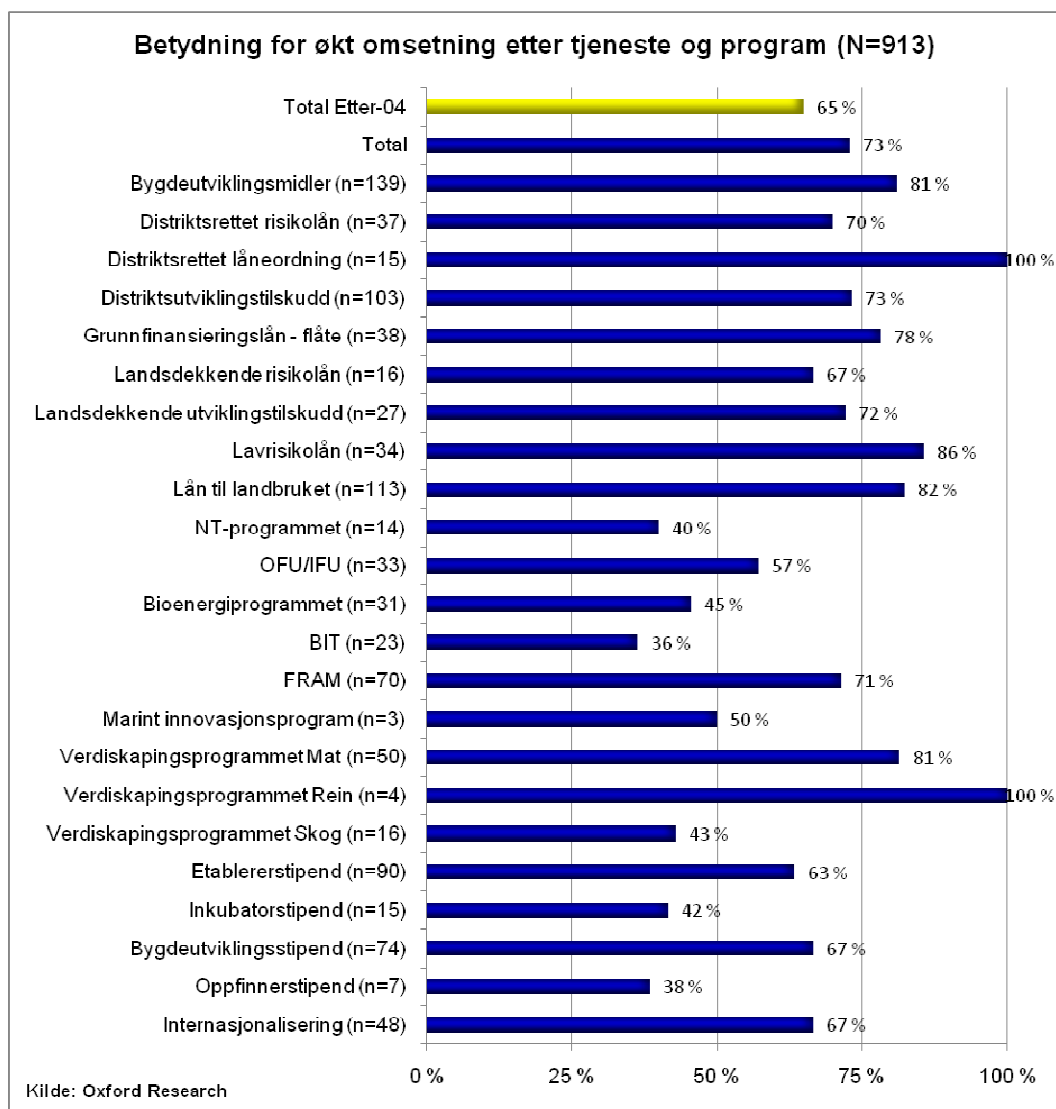
10.1.1 Omsetningsutvikling etter tjeneste og program

I neste figur illustreres det i hvilken grad prosjektene har ført til økt omsetning blant de ulike tjenestene og programmene. Resultatene viser at det er relativt store forskjeller i bidrag mellom de ulike tjenestene og programmene. Sammenligner vi med tallene for 2004-årgangen, ser vi at betydningen har økt for 14 av de 21 tjenestene og programmene som har blitt analysert i begge undersøkelsene.

Prosjektene har bidratt mest blant de som har fått Distriktsrettede risikolån, Verdiseringsprogram Rein, Lavrisikolån, Lån til landbruket og Bygdeutviklingsmidlene. Prosjektene har også gitt viktige bidrag blant mottakerne av Grunnfinansieringslånflåten, Distriktsutviklingstilskudd, Landsdekkende utviklingstilskudd og FRAM-programmet. Det er verdt å merke seg at det er andre tjenester og programmer som topper listen for 2005- enn for 2004-årgangen.

Bidraget er lavest blant mottakerne av Bransjerettet IT (36 prosent), Oppfinnerstipend (38 prosent), og NT-programmet (40 prosent). Disse forskjellene i prosjektenes betydning for omsetningsutvikling gjenspeiler i stor grad tjenestene og programmenes innretning.

Figur 70: Prosjektets betydning for økt omsetning etter tjeneste og program. Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

Dersom vi grupperer tjenestene og programmene i ulike tjeneste- og programtyper, ser vi at prosjektene innen finansielle tjenester, og da spesielt Lån, har hatt størst betydning for økning i omsetningen. Minst betydning for økning i omsetningen har Stipendene hatt, men forskjellen mellom disse og Programmene er ikke stor.

Tabell 33: Prosjektenes betydning for endring i omsetningen

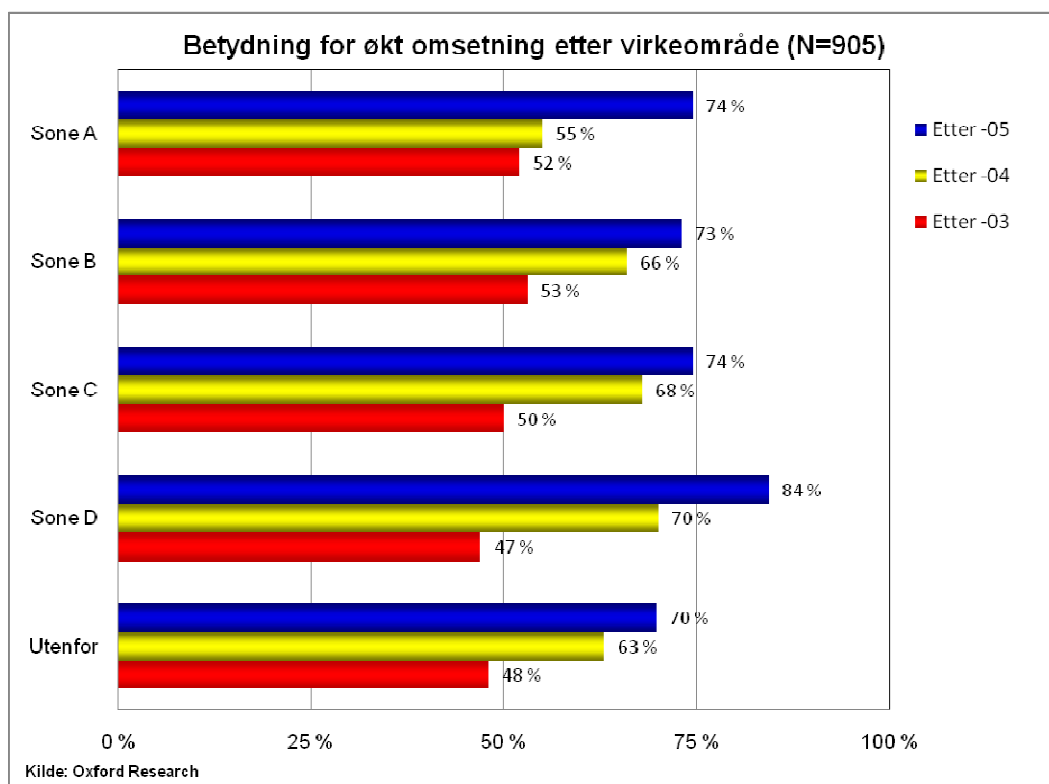
Kjennetegn	Reduksjon	Økning	Ingen endring	Vet ikke	Total
Lån	0,8 %	81,5 %	14,5 %	3,2 %	100 %
Tilskudd	1,3 %	78,2 %	16,2 %	4,3 %	100 %
Programmer	1,3 %	63,9 %	29,7 %	5,1 %	100 %
Stipender	0,6 %	61,5 %	21,9 %	16,0 %	100 %
Total	1,1 %	73,1 %	19,4 %	6,5 %	100 %

10.1.2 Omsetningsutvikling etter virkeområde

De fleste av tjenestene og programmene til Innovasjon Norge har en geografisk innretning og mange retter seg spesielt mot virksomheter lokalisert i distriktene. Det er derfor interessant å se nærmere på om det er noen forskjeller i prosjektenes bidrag til økt omsetning ut fra distriktpolitisk virkeområde.

Som det framgår av neste figur, fant vi i etterundersøkelsen for 2003-årgangen mindre forskjeller mellom bedriftene i de ulike sonene, mens forskjellene økte for 2004-årgangen. Disse forskjellene er også til stede for den aktuelle årgangen og – som sist – prosjektene har bidratt mest til økt omsetning i sone D, mens de har bidratt minst i sone B og utenfor. Det er verdt å merke seg at prosjektenes betydning for økt omsetning øker jevnt – og til dels kraftig – fra 2003- til 2005-årgangen. Størst har økningen over tid vært i sone D.

Figur 71: Prosjektets betydning for økt omsetning etter virkeområde. Prosent.

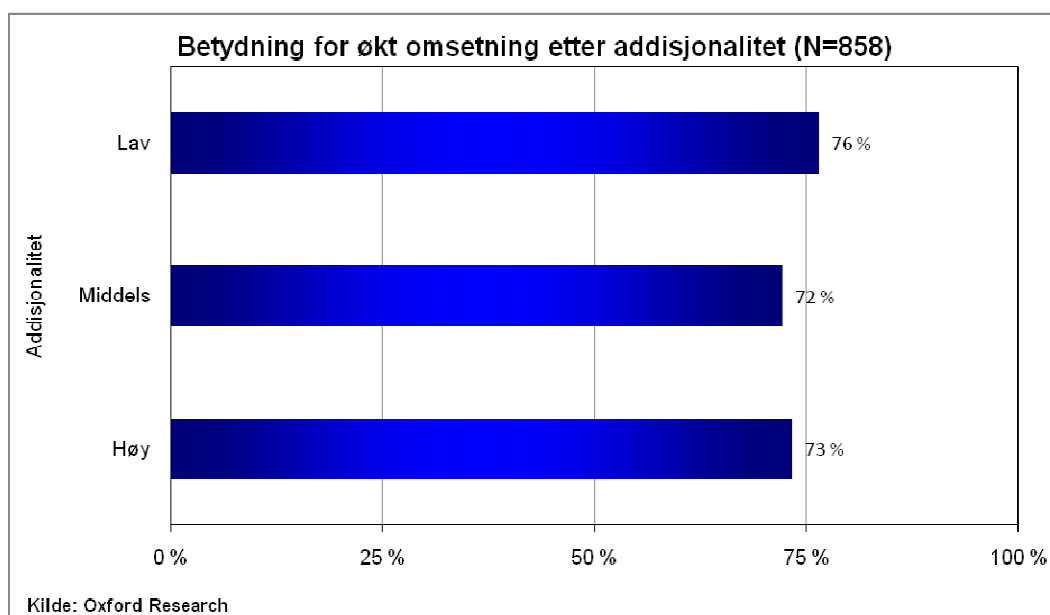
Ser en kun på forholdet mellom de virksomheter som er lokalisert innenfor eller utenfor virkeområdet viser det seg at betydning for økning av omsetningen gjelder for 75,2 prosent innenfor, mot kun 69,8 prosent utenfor. Med andre ord er prosjektenes betydning for økningen i omsetning større innenfor det distriktpolitiske virkeområdet enn utenfor, og denne forskjellen er større for 2005- enn for 2004-årgangen.

10.1.3 Omsetningsutvikling etter addisjonalitet

I neste figur undersøkes det i hvilken grad det er variasjoner i hvilken betydning prosjektene har hatt for omsetningsøkningen ut fra addisjonalitet i førundersøkelsen.

sen. Som i tidligere undersøkelser er det relativt små forskjeller i prosjektenes bidrag. Andelen prosjekter som har bidratt til økt omsetning, er lavest blant prosjektene som har middels og høy addisjonalitet (72 og 73 prosent), mens den er høyest blant de som har lav addisjonalitet (76 prosent). Forskjellene er dog så små at man ikke kan slutte hvorvidt det er noen klar sammenheng mellom addisjonalitet og resultater som oppnås gjennom prosjektet.

Figur 72: Prosjektets betydning for økt omsetning etter addisjonalitet. Prosent.

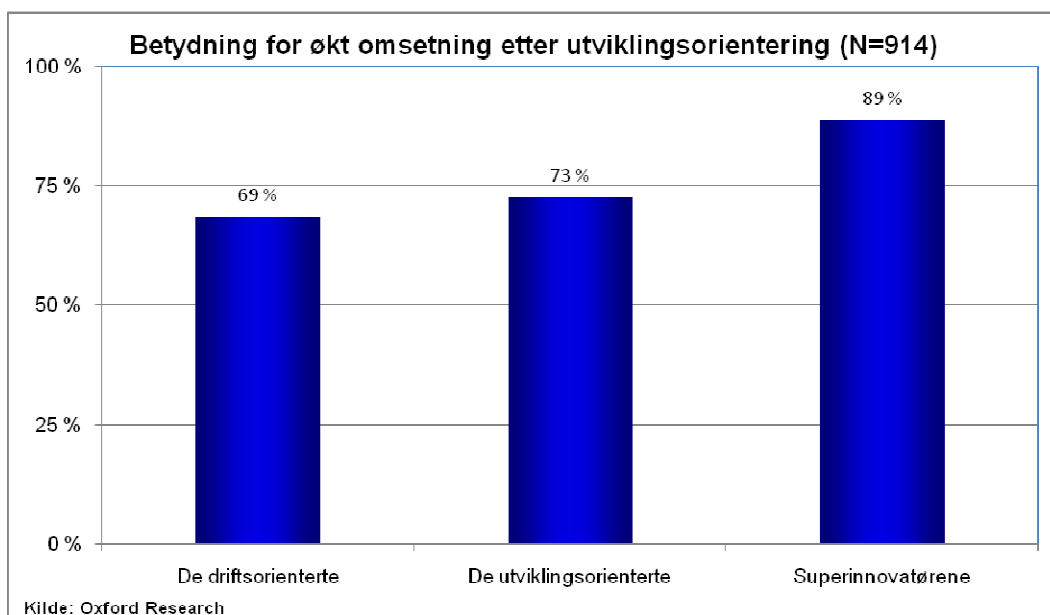
10.1.4 Omsetningsutvikling etter utviklingsorientering

I neste figur undersøkes det i hvilken grad det er variasjoner i hvilken betydning prosjektene har hatt for omsetningsøkningen ut fra prosjektenes utviklingsorientering. Vi har i kapittel 9 sett at dette forholdet har svært stor betydning for prosjektenes effekter. Det framgår at det er klare forskjeller også når det gjelder omsetningsøkningen, men forskjellene er relativt sett mindre enn for de øvrige forholdene vi har sett på.

Det er hele 89 prosent av prosjektene som har bidratt til økning i omsetningen blant “Superinnovatørene”, andelen synker til 73 prosent når det gjelder “De utviklingsorienterte” og til 69 prosent når det gjelder “De driftsorienterte”.

Til tross for mindre forskjeller for denne variabelen ser også økt omsetning ut til å følge stor grad av samarbeid, kompetanseutvikling og innovasjon.

Figur 73: Prosjektets betydning for økt omsetning etter utviklingsorientering. Prosent.

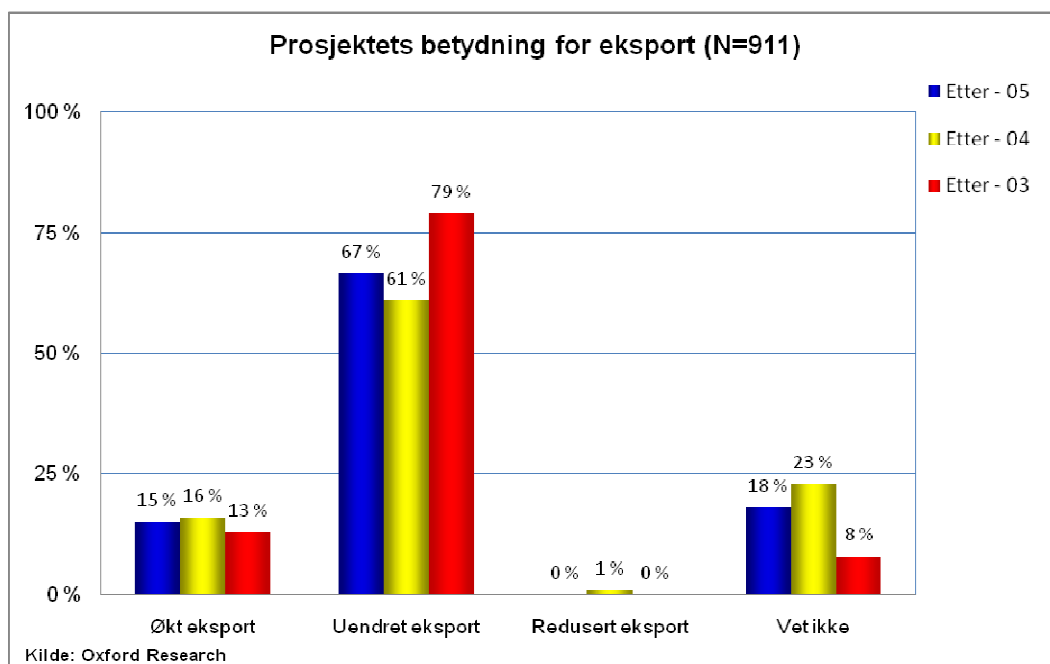
10.2 Eksport

Innovasjon Norge legger spesielt stor vekt på internasjonalisering. En slik satsing kan komme til uttrykk på flere måter, men en interessant indikator er i hvilken grad prosjektene har bidratt til økt eksport. Prosjektene eksportbidrag vises i neste figur. Spørsmålet var:

- Hvordan har dette prosjektet påvirket virksomhetens utvikling når det gjelder eksport?

Det viser seg at andelen som oppgir "Vet ikke" er lavere enn i Etterundersøkelsen for 2004-årgangen. Imidlertid ser vi at andelen prosjekter som har bidratt til økt eksport er marginalt lavere enn for 2004-årgangen og marginalt høyere enn for 2003-årgangen. Holdes de som ikke vet utenfor, er forskjellen enda tydeligere. Likevel har de aller fleste prosjektene (67 prosent) ikke bidratt til noen endring av eksporten.

Figur 74: Prosjektets betydning for eksport. Prosent.

10.2.1 Eksport etter tjeneste og program

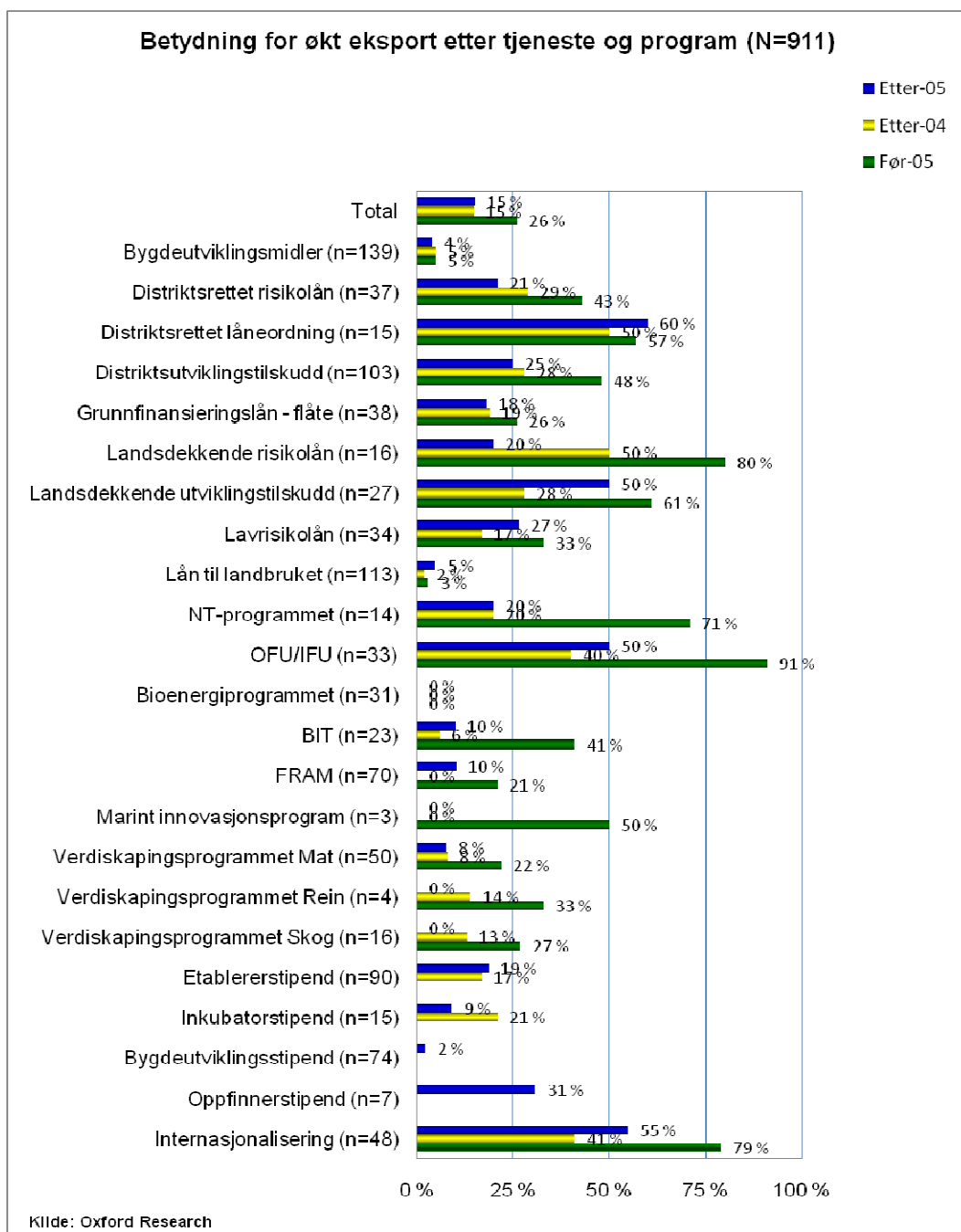
Bedriftene ble i førundersøkelsen spurt om de forventet økning i eksporten i løpet av de 2 neste årene som følge av prosjektet. Støttetottakere innen Stipendordningen ble ikke stilt dette spørsmålet. I neste figur er denne andelen satt opp mot andelen som i etterundersøkelsen har sagt at prosjektet faktisk har bidratt til økt eksport.

Av de bedrifter som både har svart i før- og etterundersøkelsen var det ca. 29 prosent som forventet økning i eksporten, da de ble spurt i førundersøkelsen. Som vi har sett er det kun 15 prosent som oppgir at de har opplevd at prosjektene har bidratt til økt eksport i etterundersøkelsen.

Det er relativt stor forskjell mellom tjenestene og programmene når det gjelder i hvilken grad de har bidratt til økt eksport, og andelen varierer fra 0 prosent til 60 prosent. De tjenestene og programmene som i størst grad har bidratt til økt eksport er Distriktsrettet låneordning (60 prosent), Internasjonalisering (55 prosent), Landsdekkende utviklingstilskudd og OFU/IFU, begge med en andel på 50 prosent. I etterundersøkelsen for 2004-årgangen var det Distriktsrettet låneordning og Landsdekkende risikolån som kom høyest ut med 50 prosent. Disse programmene har nå om andeler på henholdsvis 60 og 20 prosent.

Bidraget er lavest for Bioenergiprogrammet, Marint innovasjonsprogram, Verdiskapingsprogrammet Rein, Verdiskapingsprogrammet Skog (alle med 0 prosent), Bygdeutviklingsstipend (2 prosent) og Bygdeutviklingsmidler (4 prosent). Da de tjenestene og programmene som har størst betydning for økt eksport i stor grad er rettet inn mot internasjonalt satsende bedrifter, er disse resultatene omtrent som en kunne forvente.

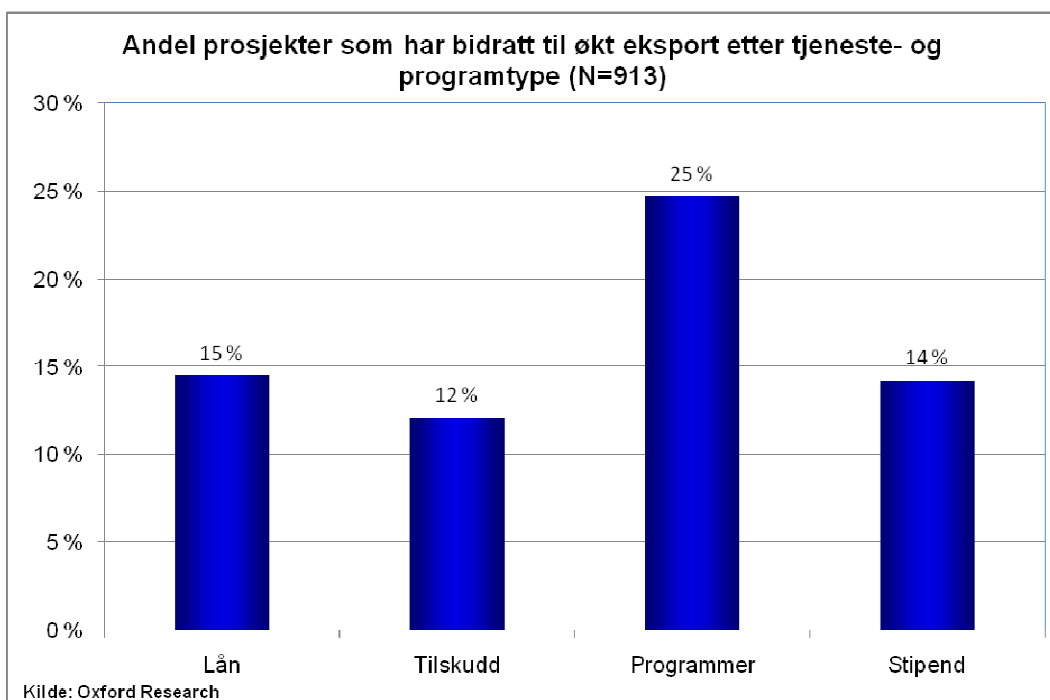
Figur 75: Prosjektets betydning for økt eksport etter tjeneste og program. Prosent.

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

Blant Programmer er andelen prosjekter som bidrar til økt eksport størst, med 25 prosent. Lavest andel er det tilknyttet Tilskudd og Stipend som ligger på henholdsvis 12 og 14 prosent. Sett i forhold til 2004-årgangen er forskjellene nå såpass store at det kan hevdes å være en forskjell i eksportandelen ut fra tjeneste- og programtype.

Figur 76: Prosjektets betydning for økt eksport etter tjeneste- og programtype. Prosent.

Det viser seg at rundt 43 prosent av dem som forventet økt eksport som følge av prosjektet i etterundersøkelsen oppgir at de har fått det. Dette er en økning fra rundt 38 prosent fra etterundersøkelsen for 2004-årgangen. Om lag 7 prosent av dem som ikke forventet noen endring, har erfart at prosjektet bidro til økt eksport. Sammenlignet med 2004-årgangen, har andelen som oppgir "Vet ikke" gått ned for alle forventningstypene, slik at den samlet sett for 2005 ligger på rundt 16 prosent mot rett i underkant av 22 prosent for 2004-årgangen.

Tabell 34: Forholdet mellom forventning til prosjektenes betydning for eksport og betydningen i etterundersøkelsen					
	Opplevd betydning				
Forventet betydning	Reduksjon	Økning	Ingen endring	Vet ikke	Total
Reduksjon				100,0 %	100 %
Økning	0,0 %	42,7 %	46,4 %	10,9 %	100 %
Ingen endring	0,0 %	6,7 %	80,4 %	12,9 %	100 %
Ikke relevant	0,0 %	4,2 %	74,0 %	21,8 %	100 %
Total	0,0 %	15,1 %	68,4 %	16,5 %	100 %

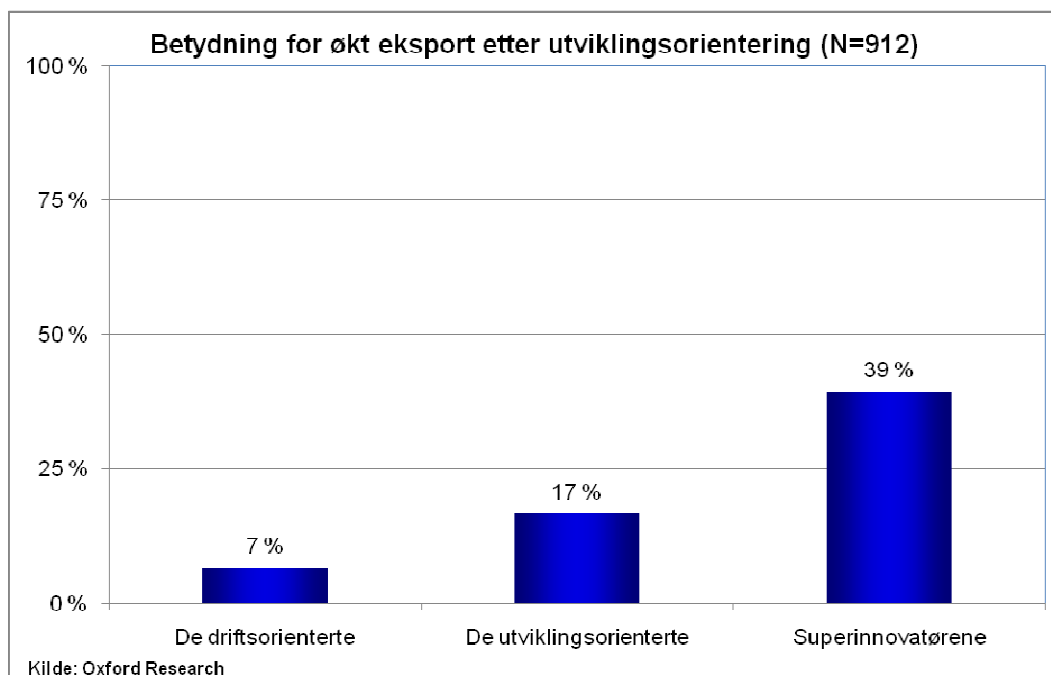
10.2.2 Eksport etter utviklingsorientering

I neste figur undersøkes det i hvilken grad det er variasjoner i hvilken betydning prosjektene har hatt for eksportutviklingen ut fra prosjektenes utviklingsorientering.

Det er hele 39 prosent av prosjektene som har bidratt til økning i omsetningen blant "Superinnovatørene". Andelen synker til 17 prosent når det gjelder "De utviklingsorienterte" og til 7 prosent når det gjelder "De driftsorienterte".

Som for betydningen for omsetningen går også økt eksport hånd i hånd med stor grad av samarbeid, kompetanseutvikling og innovasjon.

Figur 77: Prosjektets betydning for økt eksport etter utviklingsorientering. Prosent.

10.2.3 Eksport etter andre karakteristika

Det ble også undersøkt om det er forskjeller i prosjektenes bidrag til økt eksport ut fra formål, distriktspolitisk virkeområde og addisjonalitet. Resultatene fra disse analysene viser:

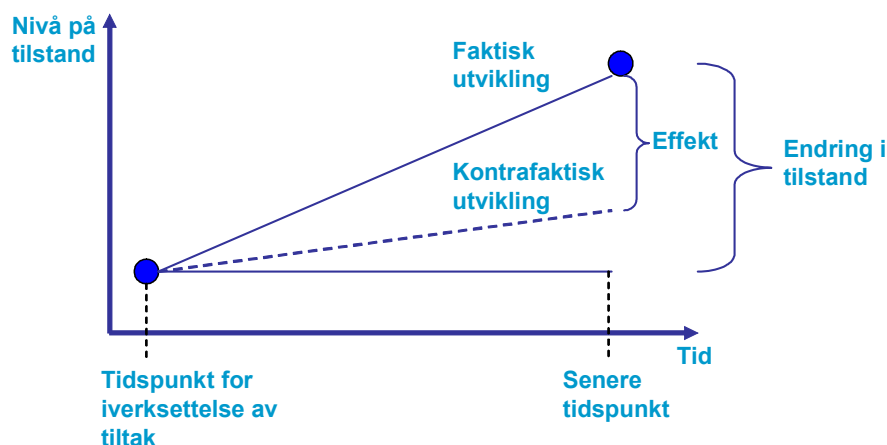
- Mindre variasjon i forhold til prosjektenes formål enn det vi har funnet for andre variabler som overlevelse, lønnsomhetsutvikling og konkurranseevne; mellom 4 prosent (Rasjonalisering) og 36 prosent (Kapitalstyrking og Innovasjon på internasjonalt nivå)
- Liten variasjon i bidraget til økt eksport i forhold til distriktspolitisk virkeområde. Dette er størst i Sone C (17 prosent) og lavest i Sone A og D (begge 10 prosent), mens det er 17 prosent utenfor virkeområdet.
- Ingen klar sammenheng mellom addisjonalitet og betydning for økt eksport, variasjonen er mellom 11 prosent for prosjekter med lav addisjonalitet, 17 prosent for middels, mens bidraget til økt eksport for prosjekter med høy addisjonalitet ligger rundt 15 prosent.

10.3 Sysselsettingseffekter av prosjektene

I dette kapitlet ser vi nærmere på hvilke sysselsettingseffekter støtten fra Innovasjon Norge har ført til.

Utgangspunktet for enhver vurdering av resultat og effekt er en endring av en tilstand. Spørsmålet blir så "I hvilke grad skyldes endringen innsatsen?". Svært ofte stilles ikke dette spørsmålet i evalueringer og hele endringen tilskrives innsatsen. En kjenner de faktiske sysselsettingseffektene i bedriftene, men ikke hvor mye av den som skyldes de prosjektene som Innovasjon Norge har vært med på å finansiere eller hva som ville skjedd hvis virksomhetene ikke hadde fått tilsagn fra Innovasjon Norge. Oxford Research vil imidlertid hevde at det er avgjørende viktig å kunne vurdere dette nærmere, spesielt siden effekten kan være større enn endringen i tilstand. Man kunne tilnærmet seg dette ved å benytte kontrollgrupper hvor forskjellen mellom dem utelukkende var knyttet til tilstedeværelsen av innsatsen. Imidlertid vil dette ikke være etisk forsvarlig i de fleste samfunnsfaglige tilfeller. Løsningen er derfor knyttet til begrepet addisjonalitet. Det bygger på oppfatningen av hvor mye av innsats, resultater og effekter som er tilført som følge av særskilte handlinger. Begrepet baserer seg på et spørsmål om hva som ville skjedd "dersom ikke...." Derav den kontrafaktiske dimensjonen. Dermed kan man estimere en endring i tilstand i tilfeller hvor innsatsen ikke hadde blitt realisert. Differansen mellom den faktiske utviklingen og den estimerte kontrafaktiske utviklingen vil være effekten av tiltaket. Figuren under illustrerer disse forholdene.

Figur 78: Teoretisk tilnærming til effektmåling

Kilde: SSØ "Evaluerings av statlige Tilskuddsordninger" og Oxford Research

Imidlertid er den kontrafaktiske utviklingen vanskelig å måle, nettopp fordi det representerer en utvikling som faktisk ikke har skjedd. Vi vil derfor understreke at det alltid vil være stor usikkerhet knyttet til slike tallberegninger. Treffsikkerheten i anslagene vil blant annet avhenge av utvalgsusikkerhet og presisjonsproblemer knyttet til de subjektivt graderte svaralternativene som brukes for å beregne sysselsettingseffektene.

Videre i dette delkapitlet beregnes først sysselsettingseffektene i de virksomhetene som er med i denne etterundersøkelsen. Disse tallene brukes så til å beregne sysselsettingseffektene for alle de bedriftene, det vil si hele populasjonen, som fikk tilsagn

fra Innovasjon Norge i 2005. Til slutt brukes sysselsettingseffektene for hele populasjonen til å estimere støtteelementet eller INs kostnad per arbeidsplass.

På grunn av at det inngår over dobbelt så mange tjenester og programmer i denne undersøkelsen som for 1999-2002-kullet, vil utvalgsusikkerheten bli større på enkelt-tjeneste- og programnivå. Dette gjelder spesielt for de tjenestene og programmene hvor det er få observasjoner. Det er grunn til å tro at resultatene vil variere en del fra år til år for disse. På et aggregert nivå vil imidlertid disse variasjonene bli "visket ut" i relativt sterk grad, noe som gjør at totaltallene blir mindre usikre og sannsynligvis mer stabile over tid.

10.3.1 Sysselsettingseffekter for bedriftene som er med i etterundersøkelsen

Sysselsettingen kan i prinsippet ha økt, holdt seg konstant eller blitt redusert. Dette gjelder både for de bedriftene som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2005, og alle andre. I det videre ser vi nærmere på netto sysselsettingsøkning i de bedriftene som fikk tilsagn i 2005.

For å ta hensyn til at resultatene kan bli påvirket av noen få, store "outliere"/ekstremverdier i sterk grad, har vi valgt å ekskludere den ene prosenten av bedriftene som har hatt den største sysselsettingsreduksjonen og sysselsettingsøkningen i perioden. Dette er ofte bedrifter som har gjennomgått organisatoriske endringer i form av oppkjøp eller salg av hele eller deler av virksomheten.

10.3.1.1 Netto sysselsettingsøkning

Blant de virksomhetene som inngår i etterundersøkelsen, har det vært en brutto sysselsettingsøkning på 1429 arbeidsplasser. Det har imidlertid også vært en sysselsettingsnedgang i noen bedrifter (totalt på -531). Dette innebærer at det har vært en samlet netto sysselsettingsøkning på 898 arbeidsplasser i perioden. Dette tilsvarer en økning på 16 prosent fra 31.12 2005 til 31.12 2008. Dette er en svak økning sett i forhold til økningen for 2003 og 2004-årgangen (14 prosent).

Av sysselsettingsøkningen er 497 arbeidsplasser kommet innenfor det distriktpolitiske virkeområdet og 401 utenfor. Dette tilsvarer en vekst i antall arbeidsplasser på 14 prosent innenfor virkeområdet og 19 prosent utenfor. Dette er en økning på 4 prosentpoeng innen virkeområdet sett i forhold til 2004-årgangen, mens det er en nedgang på 3 prosentpoeng utenfor virkeområdet. Resultatene er med andre ord relativt stabile.

Framstillingen av resultatene på overordnet nivå avdekker ikke hvorvidt det er variasjoner mellom støttemottakerne ut fra tjeneste og program når det gjelder netto sysselsettingsøkning og netto sysselsettingsøkning per prosjekt. Vi har imidlertid sett nærmere på dette i tabellen under. Som i tidligere undersøkelser er det relativt stor variasjon mellom de ulike tjeneste- og programmottakerne både når det gjelder netto sysselsettingsøkning og netto sysselsettingsøkning per prosjekt. Netto sysselsettingsøkning er størst blant de som har fått Distriktsutviklingstilskudd, Etablererstipend og Internasjonalisering, mens den er minst blant de som har mottatt NT-programmet, Bygdeutviklingsstipend og Landsdekkende risikolån. Dette bildet endrer seg en del når en ser på netto sysselsettingsøkning per prosjekt. Denne er størst for Distriktsrettet låneordning og Marint innovasjonsprogram. I det siste programmet er det svært få respondenter, noe som gjør at resultat må tolkes med stor forsik-

tighet. Tallene for de ulike tjenestene og programmene i årets etterundersøkelse framgår av neste tabell.

Tabell 35: Netto sysselsettingsøkning, -05 og -04				
	Netto sysselsettingsøkning			
Tjeneste og program	Pr prosj. - 05	Pr. prosj. - 04	Sum -05	Sum -04
Bygdeutviklingsmidler (n=139)	0,3	0,0	59	-10
Distriktsrettet risikolån (n=37)	2,3	1,3	38	20
Distriktsrettet låneordning (n=15)	6,5	4,1	29	23
Distriktsutviklingstilskudd (n=103)	2,6	0,9	306	120
Grunnfinansieringslån - flåte (n=38)	3,3	1,8	59	29
Landsdekkende risikolån (n=16)	-0,5	5,1	-4	20
Landsdekkende utviklingstilskudd (n=27)	0,7	2,4	11	39
Lavrisikolån (n=34)	1,4	1,1	16	13
Lån til landbruket (n=113)	0,6	0,9	28	44
NT-programmet (n=14)	-2,3	2,4	-7	12
OFU/IFU (n=33)	3,3	2,8	38	54
Bioenergiprogrammet (n=31)	0,1	0,4	1	3
BIT (n=23)	3,3	5,5	20	65
FRAM (n=70)	1,5	1,7	36	16
Marint innovasjonsprogram (n=3)	4,7	2,5	8	3
Verdiskapingsprogrammet Mat (n=50)	2,5	1,7	49	31
Verdiskapingsprogrammet Rein (n=4)	1,0	-1,0	0	-4
Verdiskapingsprogrammet Skog (n=16)	0,0	1,0	0	8
Etablererstipend (n=90)	1,2	1,1	79	100
Inkubatorstipend (n=15)	3,3	1,0	33	13
Bygdeutviklingsstipend (n=74)	-0,2		-4	
Oppfinnerstipend (n=7)	3,0		26	
Internasjonalisering (n=48)	2,1		76	
Total	1,3	1,0	898	709
Kilde: Oxford Research				

Noen av tallene brukt i denne oversikten er usikre og må benyttes med varsomhet. Grunnen er at antall som har svart i disse gruppene er få. Dette gjelder Distriktsrettet låneordning, Landsdekkende risikolån, NT-programmet, BIT, Marint innovasjonsprogram, VSP-rein, VSP-skog, Inkubatorstipend og Oppfinnerstipend.

10.3.1.2 Skaping av arbeidsplasser

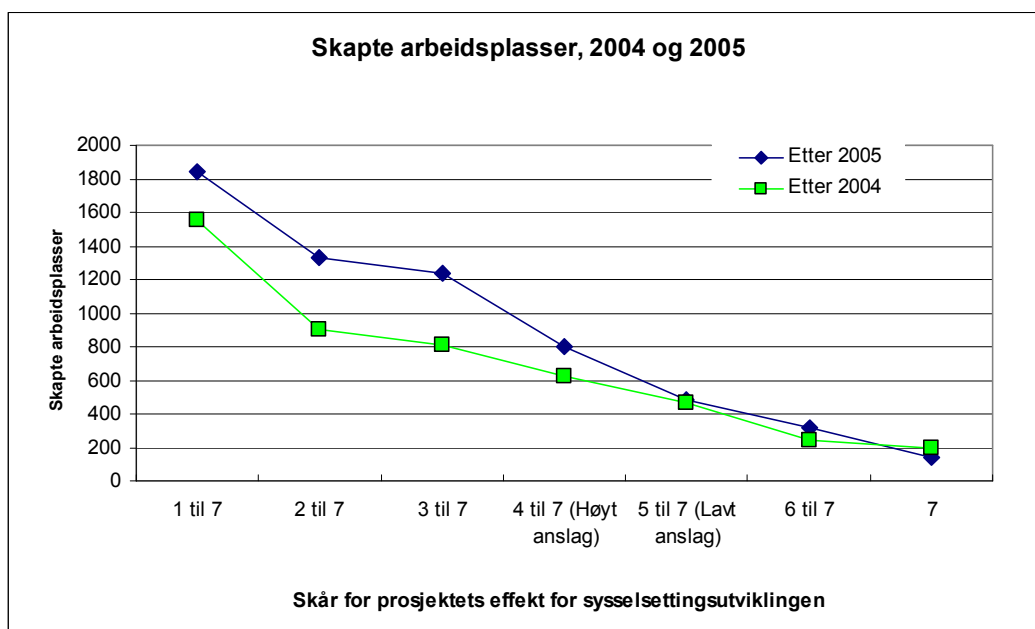
De skapte arbeidsplassene vi nettopp har sett på, kan ha kommet som et resultat av Innovasjon Norges medvirkning. Imidlertid kan det også være slik at de helt eller delvis ville kommet uavhengig av Innovasjon Norges bidrag. jfr. Figur 78: Teoretisk tilnærming til effektmåling. For å kunne anslå Innovasjon Norges betydning for antall skapte arbeidsplasser, er det nødvendig å ha en beregningsmodell. Vi har hovedsakelig valgt å benytte oss av samme beregningsmetode som i tidligere kundeeftektundersøkelser. Denne beregningsmetoden tar utgangspunkt i et sett av forutsetninger. Disse er knyttet til virksomhetenes oppfatninger av prosjektets betydning for sysselsettingsutviklingen og Innovasjon Norges betydning for realiseringen av prosjektet (addisjonalitet). Modellen baserer seg på tre steg:

- For at prosjektet skal kunne sies å ha betydning for sysselsettingsutviklingen, må virksomhetene oppgi en skår på 4 til 7 (høyt anslag) eller 5 til 7 (lavt anslag) på spørsmålet om prosjektet har hatt effekt på sysselsettingsutviklingen.
- Prosjektet må ha middels eller høy addisjonalitet i førundersøkelsen for 2005-årgangen. Det vil si at Innovasjon Norge må ha betydning for realiseringen av prosjektet.
- Sysselsettingsveksten i perioden 31/12 2005 til 31/12 2008 er utgangspunktet for beregningen.

Beregningen av antall skapte arbeidsplasser er følsomme for hvilke forutsetninger som legges til grunn. I neste figur illustreres endringene i anslagene ut fra hvilke betydning prosjektet har hatt for sysselsettingsutviklingen. Stadig ligger forutsetningene om middels eller høy addisjonalitet til grunn. Det samme gjør kravet til positiv sysselsettingsutvikling.

Figuren under viser at Innovasjon Norge har bidratt til realisering av mellom 486 (skår 5-7 på betydning for sysselsettingsvekst) til 800 (skår 4-7) nye arbeidsplasser. Dette er en økning fra 2004-årgangen, hvor det tilsvarende estimatet lå på 462 til 621 arbeidsplasser. Ut fra det mest konservative estimatet utgjør estimatet for 2005-årgangen en andel på vel 60 prosent av den netto sysselsettingsveksten. Dette er en nedgang på omlag 5 prosentpoeng fra de to forrige årgangene (2003 og 2004). De resterende arbeidsplassene ville sannsynligvis blitt skapt også uten Innovasjon Norges medvirkning.

Figur 79: Sammenhengen mellom prosjektets betydning for sysselsettingsutviklingen og skapte arbeidsplasser. Prosjekter med middels og høy addisjonalitet i førundersøkelsen. Akkumulerte tall.

Innovasjon Norge skal bidra til næringsutvikling i hele landet. Avhengig av om man legger det lave eller høye anslaget til grunn, har de bedriftene som er med i etterundersøkelsen skapt mellom 264 til 532 arbeidsplasser innenfor det distriktpolitisk virkeområdet og mellom 222 til 264 utenfor. I gjennomsnitt er det 62 prosent av de

skapte arbeidsplassene innenfor som er kommet innen virkeområdet. Dette ligger midt i mellom estimatene for de to foregående årgangene.

10.3.1.3 Sikring av arbeidsplasser

Som tidligere nevnt kan sysselsettingen ikke bare øke, men også være stabil eller synke. Så i tillegg til å bidra til sysselsettingsvekst, er det også slik at de IN-finansierte prosjektene kan bidra til at eksisterende arbeidsplasser sikres. Prosjektene kan forhindre at det blir nødvendig å redusere arbeidsstokken eller de kan begrense reduksjonen av den. Eventuelt kan de også motvirke at virksomheten blir nedlagt eller går konkurs.

Også i forhold til beregning av sikring av arbeidsplasser har vi valgt å benytte tilnærmet samme beregningsmetode som i tidligere kundeeffektundersøkelser. Dette innebærer at omfanget av sikring av arbeidsplasser beregnes gjennom å ta utgangspunkt i hvordan bedriftene vurderer prosjektets viktighet for overlevelse samt deres vurdering av hvilken betydning Innovasjon Norge har hatt for realiseringen av prosjektene (addisjonalitet).

Også i denne beregningen ligger det 3 forutsetninger til grunn:

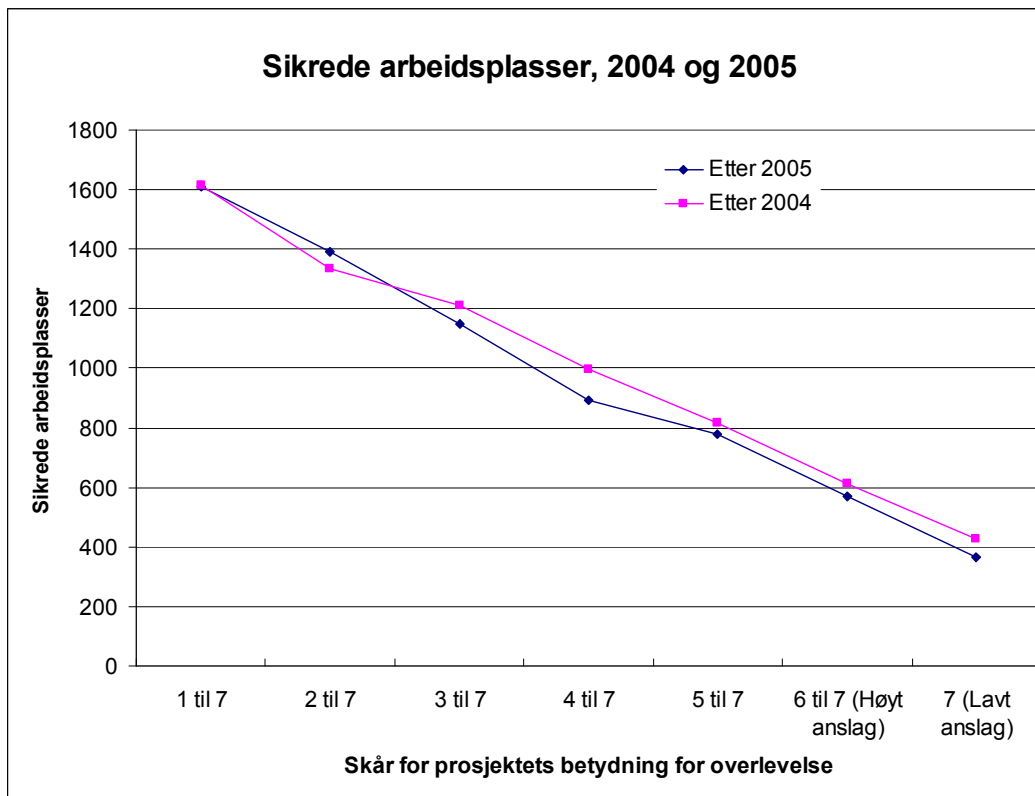
- For at prosjektet skal kunne sies å ha vært viktig for virksomhetenes overlevelse, må de ha svart 6 (høyt anslag) eller 7 (lavt anslag) på dette spørsmålet.
- Prosjektet må ha høy addisjonalitet i førundersøkelsen for 2004, det vil si at det ville blitt gjennomført på et senere tidspunkt og i en mer begrenset skala eller ikke gjennomført i det hele tatt¹³.
- Sysselsettingen per 31.12.05 er utgangspunktet for beregningen.

Som i tidligere undersøkelser er ikke de fem prosent største bedriftene med i beregningen. Om disse bedriftene tas med, risikerer en at en ved oppskalering får resultater som i liten grad er representative for populasjonen.

Som for anslaget over skapte arbeidsplasser er også sikrede arbeidsplasser følsomt for variasjon i forutsetningene som legges til grunn. I neste figur vises sammenhengen mellom prosjektenes betydning for overlevelse og sikring av arbeidsplasser. Forutsetningen om høy addisjonalitet holdes stabil. Det framgår at Innovasjon Norge har bidratt til å sikre fra omkring 367 arbeidsplasser (skår på 7) til 570 arbeidsplasser (skår på 6-7). Dette er i stor grad i overensstemmelse med resultatene fra 2004-årgangen, hver det tilsvarende tallet lå på 426 til 614 arbeidsplasser.

¹³ Målet på høy addisjonalitet er endret i forhold til tidligere etterundersøkelser. I de tidligere etterundersøkelsene tilsvarte høy addisjonalitet at prosjektet ikke ville bli lagt på is eller ikke gjennomført. Dette innebærer at det målet som benyttes i årets etterundersøkelse er mindre konservativt.

Figur 80: Sammenhengen mellom prosjektenes betydning for overlevelse (skår 6-7 eller 7) og sikrede arbeidsplasser. Prosjekter med høy addisjonalitet i førundersøkelsen. Akkumulerte tall.

Fordelt etter distriktspolitisk virkeområde har Innovasjon Norge medvirket til å sikre fra 273 til 393 arbeidsplasser innenfor sonene og 94 til 111 utenfor. Avhengig av hvilke forutsetninger som legges til grunn, innebærer dette at 69 til 74 prosent av de sikrede arbeidsplassene har kommet i det distriktspolitiske virkeområdet. Sammenligner en denne andelen med andelen prosjekter innen virkeområdet, er det sikret fra 3 til 8 prosentpoeng flere arbeidsplasser innen virkeområdet enn antall prosjekter tilsier (66 prosent innenfor og 34 prosent utenfor).

- Dette innebærer at det sikres noe flere arbeidsplasser innenfor det Distriktspolitiske virkeområdet enn hva antall prosjekter skulle tilsa.

10.3.1.4 Skapte og sikrede arbeidsplasser i etterundersøkelsen

Innovasjon Norge har bidratt til at det er skapt og sikret mellom 853 til 1370 arbeidsplasser, dette gjelder kun for de virksomhetene som har svart i etterundersøkelsen. Dette er et relativt likt anslag som 2004-årgangen. Sett i forhold til antall prosjekter har Innovasjon Norge skapt og sikret mellom 0,94 til 1,50 arbeidsplasser per prosjekt for 2005-årgangen. Det lave anslaget er svært likt 2004-årgangen, men det høye anslaget er 0,2 arbeidsplasser høyere per prosjekt. Dette innebærer at det ikke er store endringer fra i fjor til i år.

10.3.2 Estimering av sysselsettingseffekter for hele populasjonen

Ved å bruke de beregningene som er gjort for sysselsettingseffekter for de prosjektene som inngår i etterundersøkelsen for 2004-kullet, kan man estimere sysselsettingseffekter for hele populasjonen som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i dette året (6202 prosjekter). Disse effektene estimeres gjennom å anslå effekter for både skapte og sikrede arbeidsplasser. På begge disse to områdene tar beregningen utgangspunkt i hvordan resultatene fra prosjektene som inngår i etterundersøkelsen, fordeler seg på de ulike tjenestene og programmene. Beregningsmåten er beskrevet inngående i forrige delkapittel.

10.3.2.1 Skapte arbeidsplasser for hele populasjonen

Beregningen av skapte arbeidsplasser for hele populasjonen tar utgangspunkt i andelen prosjekter for hver enkelt tjeneste og program som har middels eller høy addisjonalitet i førundersøkelsen og der virksomhetene oppgir en skår på 4 til 7 (høyt anslag) eller 5 til 7 (lavt anslag) på spørsmålet om prosjektets effekt på sysselsettingsutviklingen. Denne andelen multipliseres så med den gjennomsnittlige sysselsettingsøkningen for hver enkelt tjeneste og program i etterundersøkelsen. Dette gir uttrykk for hvor mange arbeidsplasser som har blitt skapt per tilsagn. For å finne hvor mange arbeidsplasser som har blitt skapt for hele populasjonen, multipliseres antall arbeidsplasser per tilsagn med antall tilsagn for de ulike tjenestene og programmene. Resultatene av disse beregningene vises i tabellen under.

Tabell 36: Beregning av skapte arbeidsplasser. Høyt og lavt anslag for hele populasjonen fordelt etter tjeneste og program.

		Høyt anslag				Lavt anslag			
	Pop.	Betsys >=4	Gj.arb. pl.	Arb.pl. per prosj.	Tot. arb.pl.	Betsys >=5	Gj.arb. pl.	Arb.pl. per prosj.	Tot. arb.pl.
Bygdeutviklingsmidler	2050	0,24	1,32	0,32	649	0,21	1,33	0,27	561
Distriktsrettet risikolån	141	0,13	4,75	0,63	89	0,10	6,00	0,60	84
Distriktsrettet låneordning	38	0,08	16,67	1,36	52	0,08	16,67	1,36	52
Distriktsutviklings-tilskudd	939	0,23	12,69	2,90	2720	0,17	5,33	0,91	858
Grunnfinansieringslån – flåte	159	0,07	15,25	1,08	172	0,05	11,67	0,62	99
Landsdekkende risikolån	54	0,07	3,50	0,24	13	0,00		0,00	0
Landsdekkende utviklingstilskudd	127	0,08	5,33	0,45	57	0,06	7,50	0,42	54
Lavrisikolån	97	0,08	26,83	2,18	211	0,04	46,00	1,87	181
Landbrukslån	450	0,07	0,87	0,06	29	0,03	0,73	0,03	11
NT-programmet	31	0,08	1,33	0,10	3	0,08	1,33	0,10	3
OFU/IFU	92	0,12	10,00	1,23	113	0,08	13,00	1,06	98
Bioenergiprogrammet	77	0,05	0,81	0,04	3	0,03	1,00	0,03	2
BIT	73	0,04	5,50	0,24	18	0,02	3,00	0,07	5
FRAM	209	0,06	7,38	0,41	85	0,03	9,20	0,32	66
Marint innovasjonsprogram	10	0,00		0,00	0	0,00		0,00	0
VSP-mat	174	0,16	4,14	0,65	113	0,12	3,00	0,36	63
VSP –rein	11	0,11	3,00	0,33	4	0,00		0,00	0
VSP-skog	48	0,06	2,00	0,12	6	0,06	4,43	0,28	13
Etablererstipend	647	0,14	3,86	0,55	354	0,13	3,95	0,51	329
Inkubatorstipend	86	0,25	6,45	1,59	137	0,12	2,90	0,36	31
Bygdeutviklingsstipend	289	0,06	1,73	0,10	30	0,05	1,85	0,09	27
Oppfinnerstipend	76	0,50	5,50	2,75	209	0,50	5,50	2,75	209
Internasjonalisering	324	0,14	9,50	1,29	419	0,11	10,20	1,16	375
Totalt	6202				5485				3120
Source: Oxford Research									

Pop. = populasjon, alle INs prosjekter i 2005, Betsys = andelen prosjekter som har effekt på sysselsettingsutviklingen, Gj.arb.pl = gjennomsnittlig antall skapte arbeidsplasser i de bedriftene hvor prosjektet har hatt effekt på sysselsettingsutviklingen, Arb.pl. per prosj.= antall skapte arbeidsplasser per prosjekt for hele populasjonen, Tot.arb.pl = totalt antall skapte arbeidsplasser.

Skapte arbeidsplasser totalt

For hele populasjonen er det skapt fra omkring 3120 til 5485 nye arbeidsplasser. 2004-kullet skapte mellom 3227 til 4160 nye arbeidsplasser. I denne sammenhengen er det imidlertid viktig å være klar over at det er flere prosjekter i 2005-årgangen (6202) enn i 2004-årgangen (5737).

Uten å ta hensyn til antall prosjekter, er det blitt skapt klart flest arbeidsplasser gjennom prosjekter som har fått tilsagn om Distriktsutviklingstilskudd, dernest kommer Bygdeutviklingsmidler og Internasjonalisering. Av disse er det særlig Distriktsutviklingstilskudd som også tidligere har vist at det skaper mange arbeidsplasser. Ser en på hvor det har blitt skapt færrest arbeidsplasser, er det blant de som har deltatt Landsdekkende risikolån, Marint innovasjonsprogram, og VSP-rein. Dette er alle

små tjenester/programmer, og vi gjør derfor oppmerksom på at usikkerheten er høy og at resultatene vil avhenge av hvem som har svart. Det kan med andre ord være slik at svar fra andre bedrifter kan gi et annet resultat. Det er imidlertid ikke grunn til å tro at en ville få store endringer i de samlede resultatene med andre bedrifter i utvalget.

Skapte arbeidsplasser per prosjekt

Som vist i tidligere etterundersøkelser er det betydelig variasjon mellom tjenestene og programmene når det gjelder hvor mange arbeidsplasser som har blitt skapt per prosjekt. Det har blitt skapt flest arbeidsplasser blant mottakerne av Oppfinnertilskudd (3,75 per prosjekt), Lavrisikolån (1,87 til 2,18 per prosjekt) og Distriktsutviklingstilskudd (0,91 til 2,9 per prosjekt). Det har blitt skapt færrest blant dem som har deltatt i Landsdekkende risikolån (0 per prosjekt), Marint innovasjonsprogram (0 per prosjekt), og VSP-rein (0 per prosjekt).

- For hele populasjonen er det i gjennomsnitt skapt omlag 0,5 til 0,9 arbeidsplasser per prosjekt. Dette er en større spredning enn for 2004-årgangen. I denne lå det tilsvarende tallet på 0,6 til 0,7 arbeidsplasser per prosjekt.

Skapte arbeidsplasser etter distriktpolitisk virkeområde

Dersom man legger til grunn at fordelingen i forhold til det distriktpolitiske virkeområdet er likt i utvalget og populasjonen kan man beregne antall skapte arbeidsplasser fordelt etter distriktpolitisk virkeområde.

2005-årgangen har skapt mellom 1047 til 1361 nye arbeidsplasser utenfor sonene, mens fra 2073 til 4124 arbeidsplasser har blitt generert innenfor sonene. 67-75 prosent av arbeidsplassene har dermed oppstått innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Dette er noe høyere enn andelen prosjekter innenfor området (66 prosent). Andelene skapte arbeidsplasser innen det distriktpolitiske er noe høyere for den øvre grensen i intervallet, mens den nedre grensen er tilnærmet lik som for 2004-årgangen.

10.3.2.2 Sikrede arbeidsplasser for hele populasjonen

Den videre estimeringen av antall sikrede arbeidsplasser tar utgangspunkt i andelen prosjekter for hver enkelt tjeneste og program som har høy addisjonalitet i førundersøkelsen og der virksomhetene oppgir en skår på 6 til 7 (høyt anslag) eller 7 (lavt anslag) på spørsmålet om hvor viktig prosjektet er for deres overlevelse. Denne andelen multipliseres så med det gjennomsnittlige antall sikrede arbeidsplasser for hver enkelt tjeneste og program i etterundersøkelsen. Dette gir uttrykk for hvor mange arbeidsplasser som har blitt sikret per tilsagn. For å finne hvor mange arbeidsplasser som har blitt sikret for hele populasjonen, multipliseres antall sikrede arbeidsplasser per tilsagn med antall tilsagn for de ulike tjenestene og programmene. Resultatene fra beregningene er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 37: Beregning av sikrede arbeidsplasser. Høyt og lavt anslag for hele populasjonen fordelt etter tjeneste og program.

		Høyt anslag				Lavt anslag			
	Pop.	Betov. ≥6	Gj.arb.p l.	Arb.pl. per prosj.	Tot. arb.pl.	Betov. =7	Gj.arb.p l.	Arb.pl. per prosj.	Tot. arb.pl.
Bygdeutviklingsmidler	2050	0,39	1,99	0,78	1603	0,31	1,96	0,60	1234
Distriktsrettet risikolån	141	0,13	9,19	1,22	172	0,07	3,50	0,23	33
Distriktsrettet låneordning	38	0,07	16,00	1,07	41	0,00		0,00	0
Distriktsutviklingstilskudd	939	0,24	5,41	1,31	1232	0,23	4,12	0,94	884
Grunnfinansieringslån – flåte	159	0,07	8,50	0,60	96	0,04	9,00	0,32	51
Landsdekkende risikolån	54	0,14	6,75	0,92	50	0,10	7,67	0,78	42
Landsdekkende utviklingstilskudd	127	0,08	12,00	1,01	128	0,06	17,00	0,96	121
Lavrisikolån	97	0,03	21,00	0,62	60	0,01	21,00	0,28	28
Landbrukslån	450	0,16	2,24	0,36	160	0,11	2,11	0,24	108
NT-programmet	31	0,05	2,00	0,10	3	0,03	2,00	0,05	2
OFU/IFU	92	0,15	5,59	0,84	77	0,12	5,50	0,67	62
Bioenergiprogrammet	77	0,04	0,92	0,04	3	0,03	0,50	0,01	1
BIT	73	0,02	10,00	0,22	16	0,02	10,00	0,22	16
FRAM	209	0,03	4,95	0,14	28	0,00		0,00	0
Marint innovasjonsprogram	10	0,00		0,00	0	0,00		0,00	0
VSP-mat	174	0,13	4,33	0,58	102	0,11	4,00	0,45	78
VSP –rein	11	0,44	1,00	0,44	5	0,22	0,00	0,00	0
VSP-skog	48	0,06	7,00	0,42	20	0,06	7,00	0,42	20
Etablererstipend	647	0,27	0,88	0,24	154	0,24	0,87	0,21	137
Inkubatorstipend	86	0,12	1,10	0,14	12	0,12	1,10	0,14	12
Bygdeutviklingsstipend	289	0,05	1,25	0,06	18	0,04	1,50	0,06	18
Oppfinnerstipend	76	0,25	2,00	0,50	38	0,25	2,00	0,50	38
Internasjonalisering	324	0,07	13,83	0,94	305	0,02	3,50	0,08	26
Totalt	6202				4323				2911
Source: Oxford Research									

Pop.= populasjon, alle INs prosjekter i 2005, Betov.= andelen prosjekter som har betydning for overlevelsen, Gj.arb.pl = gjennomsnittlig antall sikrede arbeidsplasser i de bedriftene hvor prosjektet har hatt betydning for overlevelsen, Arb.pl. per prosj.= sikrede arbeidsplasser per prosjekt for hele populasjonen, Tot.arb.pl = totalt antall sikrede arbeidsplasser.

Sikrede arbeidsplasser totalt

For hele populasjonen er det sikret fra 2911 til 4323 arbeidsplasser, gjennom 2005-årgangen. Det er i stor grad i overensstemmelse med 2004-tallene, hvor 2658 til 3958 arbeidsplasser ble sikret. Tar en hensyn til den økningen som har vært i antall tilsagn, er resultatene svært like.

Om en ser bort fra antall tilsagn, har det høyeste antallet arbeidsplasser blitt sikret gjennom prosjekter som har fått tilsagn om Bygdeutviklingsmidler og Distriktsutviklingstilskudd, Dette var også de to tjenestene som hadde størst betydning for 2003- og 2004-årgangen.

Sikrede arbeidsplasser per prosjekt

Om en foretar en fordeling ut fra hvor mange arbeidsplasser som har blitt sikret per prosjekt, gir det en noe annen rekkefølge på tjenestene og programmene. Ut fra en samlet vurdering av både det høye og det lave anslaget, har flest arbeidsplasser per prosjekt blitt sikret blant mottakerne av Distriktsutviklingstilskudd (0,9-1,3 per prosjekt og Landsdekkende utviklingstilskudd (1,0 per prosjekt). For hele populasjonen er det i gjennomsnitt sikret fra 0,5 til 0,7 arbeidsplasser per prosjekt. Dette er akkurat det samme estimatet som for 2004-årgangen.

Sikrede arbeidsplasser etter distriktpolitisk virkeområde

Fordelt etter distriktpolitisk virkeområde har fra 846 til 1241 arbeidsplasser blitt sikret utenfor sonene, mens 2065 til 3082 arbeidsplasser har blitt sikret innenfor sonene. Samlet innebærer det at 71 prosent av de sikrede arbeidsplassene er å finne innenfor det distriktpolitiske virkeområdet, noe som er om lag 5 prosentpoeng høyere enn antall prosjekter tilsier. For 2004-årgangen var 75 prosent av de sikrede arbeidsplassene innen det distriktpolitiske virkeområdet.

10.3.2.3 Skapte og sikrede arbeidsplasser for hele populasjonen

Med de forutsetningene som er lagt til grunn, er det skapt og sikret fra 6031 til 9808 arbeidsplasser blant de bedriftene som fikk tilsagn fra Innovasjon Norge i 2005. Dette innebærer at det er skapt og sikret 1,0 til 1,6 arbeidsplasser per prosjekt. Dette er samme lave anslag som for 2004-årgangen, men et noe høyere høyt anslag (1,4 arbeidsplasser per prosjekt). Endringen skyldes først og fremst at det har skjedd en økning i antall skapte arbeidsplasser per prosjekt. Økningen er imidlertid ikke stor, og ligger god innenfor det som må betraktes som estimeringsmetodens usikkerhet.

Tabell 38: Beregning av skapte og sikrede arbeidsplasser. Høyt og lavt anslag for hele populasjonen fordelt etter tjeneste og program.

	Populasjon (prosjekt)	Høyt anslag		Lavt anslag	
		Per prosjekt	Totalt	Per prosjekt	Totalt
Bygdeutviklingsmidler	2050	1,10	2252	0,87	1795
Distriktsrettet risikolån	141	1,85	261	0,83	117
Distriktsrettet låneordning	38	2,43	93	1,36	52
Distriktsutviklingstilskudd	939	4,21	3952	1,85	1742
Grunnfinansieringslån – flåte	159	1,68	268	0,94	150
Landsdekkende risikolån	54	1,16	63	0,78	42
Landsdekkende utviklingstilskudd	127	1,46	185	1,38	175
Lavrisikolån	97	2,80	271	2,15	209
Landbrukslån	450	0,42	189	0,27	119
NT-programmet	31	0,20	6	0,15	5
OFU/IFU	92	2,07	190	1,73	160
Bioenergiprogrammet	77	0,08	6	0,04	3
BIT	73	0,46	34	0,29	21
FRAM	209	0,55	113	0,32	66
Marint innovasjonsprogram	10	0,00	0	0,00	0
VSP-mat	174	1,23	215	0,81	141
VSP –rein	11	0,77	9	0,00	0
VSP-skog	48	0,54	26	0,70	33
Etablererstipend	647	0,79	508	0,72	466
Inkubatorstipend	86	1,73	149	0,50	43
Bygdeutviklingsstipend	289	0,16	48	0,15	45
Oppfinnerstipend	76	3,25	247	3,25	247
Internasjonalisering	324	2,23	724	1,24	401
Totalt	6202	1,58	9808	0,97	6031

Source: Oxford Research

Skapte og sikrede arbeidsplasser etter distriktpolitisk virkeområde

Fordelt etter distriktpolitisk virkeområde ligger antall skapte og sikrede arbeidsplasser fra om lag 1893 til 2602 arbeidsplasser utenfor sonene og fra 4028 til 7206 arbeidsplasser innenfor sonene. Dette innebærer at 67 til 81 prosent av de skapte og sikrede arbeidsplassene er kommet innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Dette er i stor grad samme fordeling som for 2004-årgangen og en høyere andel enn hva fordelingen av prosjekter skulle tilsi. Det vil si at det har blitt skapt og sikret noen flere arbeidsplasser per prosjekt innenfor virkeområdet enn utenfor.

10.3.3 Innovasjon Norges kostnader per arbeidsplass

Anslaget for støtteelementet per arbeidsplass som er skapt eller sikret tar utgangspunkt i de oppskalerte sysselsettingstallene som er beregnet foran samt samlet støtteelement for bevilgningene i 2005. Utgangspunkt her er tall for hele populasjonen.

I beregningene ser vi bort fra de samfunnsøkonomiske kostnadene som er knyttet til å kreve inn skatter. Vi ser også bort fra administrasjonskostnadene for ordningene ettersom disse ikke er kjent. I tabellen vises beregninger for 2005-årgangen hvor alle tjenestene og programmene er tatt med. For å kunne sammenligne tallene med 1999 til 2002-årgangene, vises det i tillegg også beregninger hvor de tjenestene og programmene som ikke var med i disse er tatt ut. For årgangene 1999-2002 inngikk tjenestene og programmene Lavrisikolån, Landsdekkende risikolån, Distriktsrettede risikolån, Landsdekkende utviklingstilskudd, Distriktsutviklingstilskudd, Etablererstipend, OFU/IFU, Grunnfinansieringslån til fiskeflåten, Lån til landbruket og Bygdeutviklingsmidler.

Anslagene for kostnader per arbeidsplass er beregnet på grunnlag av samlet støtteelement i de årlige bevilgningene til tjenestene og programmene. Her har vi satt Innovasjon Norges kostnader lik summen av de ulike tilskuddsordningene tillagt tapsavsetningen for risikolåneordningene.¹⁴ Tapsavsetningen har vært på 30 prosent av ressursrammen for Distriktsrettede risikolån og 40 prosent på Landsdekkende risikolån. Tapsavsetningen innen Distriktsrettet låneordning har vært på 15%. Det totale støtteelementet er så dividert med sysselsettingsanslaget. Metoden er endret noe da man i tidligere beregninger beregnet 19 prosent til avsetninger, etter godkjenning fra ESA, og benyttet det som støtteelement. Metoden må betraktes som en forenkling da det som nevnt tidligere verken tas hensyn til administrasjonskostnadene knyttet til tilsagnsgivingen eller gjøres korrigeringer i forhold til faktiske tap.

Anslagene for kostnader per arbeidsplass er vist i tabellen nedenfor.

Tabell 39: INs kostnader per skapte og sikrede arbeidsplass.				
	Skapte og sikrede arbeidsplasser		Kostnader per arbeidsplass (i 1000 kr)	
Årskull	Høyt anslag	Lavt anslag	Høyt anslag	Lavt anslag
2005 (alle tjenester/progr.)	8908	6031	165	243
2004 (alle tjenester/progr.)	8118	5885	185	255
2003 (alle tjenester/progr.)	6227	4120	171	259
2005 (10 sammenlignbare)	8139	4975	143	234
2004 (10 sammenlignbare)	6460	4564	191	270
2003 (10 sammenlignbare)	5205	3626	158	226
2002 (10 sammenlignbare)	7694	5472	181	255
2001 (10 sammenlignbare)	7023	5376	217	284
2000 (10 sammenlignbare)	7520	6302	239	286
1999 (10 sammenlignbare)	9499	7416	229	295
Source: Oxford Research				

For 2005-årgangen, som inngår i etterundersøkelsen, er Innovasjon Norges samlede kostnader på ca. 1 470 millioner kr, noe som gir totale kostnader per arbeidsplass på mellom 165 000 – 243 000 kr. Dette er i stor grad innenfor intervallet for 2003 og 2004-årgangen. På tross av at de iberegnete totalkostnadene har økt med nesten 50 prosent, er kostnaden pr. arbeidsplass innenfor intervallet for 2003-årgangen.

¹⁴ Bygdeutviklingsmidlene består av tilskudd og rentefrie lån. IN har anslått støtteelementet av de rentefrie lånene til å ligge på 60 prosent av bevilget beløp.

Ser en kun på de 10 tjenestene og programmene som var med i etterundersøkelsene blant de som fikk tilsagn i perioden fra 1999 til 2002, ligger kostnadene per arbeidsplass på 143 000 – 234 000 kr. Dette er lavere enn for 2004-årgangen, men svært likt estimatet for 2003-årgangen.

Vi gjør oppmerksom på at estimatet for 1999 og 2000-årgangen inneholder kostnadene til programvirksomheten uten at disse er med blant tjenestene og programmene som er undersøkt. Dette fører til at kostnadene per arbeidsplass "overestimeres" noe i disse årene, men forskjellen er ikke større enn at fortsatt er relevant å gjøre sammenligninger.

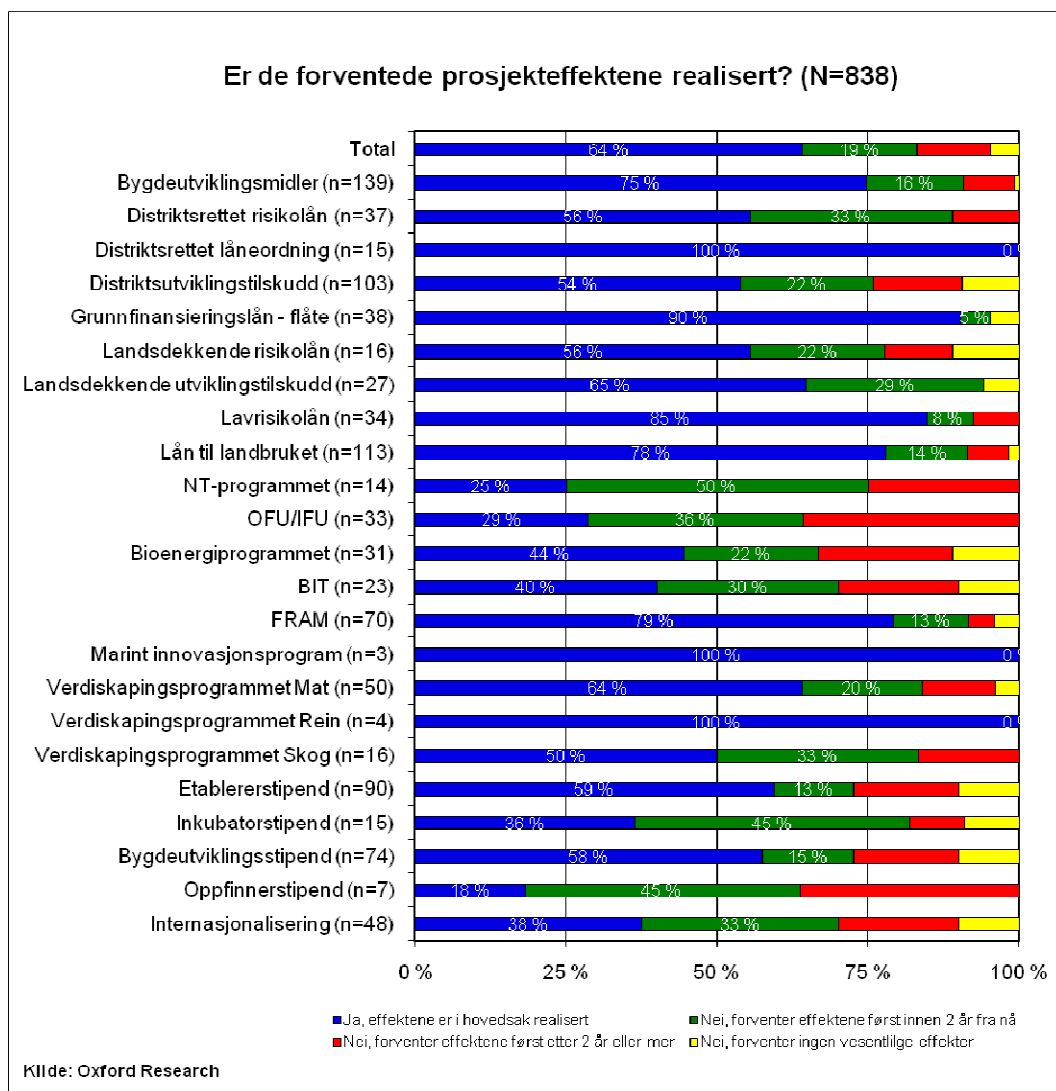
10.4 Effektrealisering

Hvorvidt effektene av prosjektene er blitt realisert har blitt analysert fra og med etterundersøkelsen for 2003-årgangen. Ved å spørre bedriftene om effektene av prosjektene hovedsakelig er oppnådd eller om det er slik at en kan forvente at effektene inntreffer i framtiden, kan man vurdere de samlede effektene av Innovasjon Norges innsats.

- Som i de tidligere årgangene (2003 og 2004) er prosjekteffektene, på et overordnet nivå, i stor grad realisert, men det er fortsatt et visst urealisert potensial.

For 2003- og 2004-årgangene oppga henholdsvis 63 og 60 prosent av bedriftene at effektene i hovedsak var realiserte. Som illustrert i neste figur, påpeker 64 prosent av virksomhetene i 2005-årgangen at prosjekteffektene hovedsakelig er realisert, mens 22 prosent forventer at effektene er realisert først innen 2 år fra nå og 12 prosent først etter 2 år eller mer. 6 prosent oppgir at de ikke forventer noen effekter i det hele tatt. En slik overordnet tilnærming tilslører at det kan være betydelige forskjeller mellom tjenestene og programmene. Figuren illustrerer store forskjeller mellom tjenestene og programmene knyttet til bedriftenes vurdering av prosjekteffektene varighet. De tjenestene og programmene som i størst grad har realisert effektene av prosjektet er mottakerne av Distriktsrettet låneordning, Grunnfinansieringslån til fiskeflåten og Verdiskapingsprogrammet Rein, alle med 100 prosent. De som har realisert effektene i minst grad er de som har fått tilsagn om Oppfinnerstipend (18 prosent) og NT-programmet (25 prosent). Disse resultatene gir en viss støtte til hypotesen om at det tar lengre tid å oppnå de fulle effektene av prosjektene med et høyt kompetanseinnhold og som legger vekt på innovasjon og nettverksutvikling. Vi vil se nærmere på om en mer overordnet inndeling av tjenestene og programmene kan bidra til å belyse dette på en bedre og mer utdypende måte.

Figur 81: Er de forventede prosjekteffektene realisert? Prosent.

Det har ofte vært antatt at det tar lengre tid å realisere de fulle effektene for prosjekter som har et høyt kompetanseinnhold, som i stor grad fokuserer på utvikling av nye produkter og tjenester og som legger vekt på nettverksutvikling.

Effektene av prosjektene er i størst grad realisert blant de tjenestene og programmene som kan betegnes som Lån (77 prosent), mens de i minst grad er det blant de tjenestene og programmene som kan karakteriseres i de to gruppene Programmer og Stipender (henholdsvis 52 og 54 prosent). Blant Tilskuddene ligger andelen på 68 prosent. Disse resultatene indikerer at det tar lengre tid å oppnå resultater gjennom de mer programbaserte tjenestene som er mer innrettet mot ”myke” og mer komplekse tiltak. Dette kan dermed være et spesielt behov for å følge opp disse prosjektene, samt Stipendmottakerne, på et senere tidspunkt for å fange opp de fulle effektene av prosjektene.

Sammenholdt med 2004-årgangen, ser vi at andelen av prosjekter der effektene i hovedsak er realisert, øker for alle tjeneste- og programtyper, og mest for Stipendene med 6 prosentpoeng.

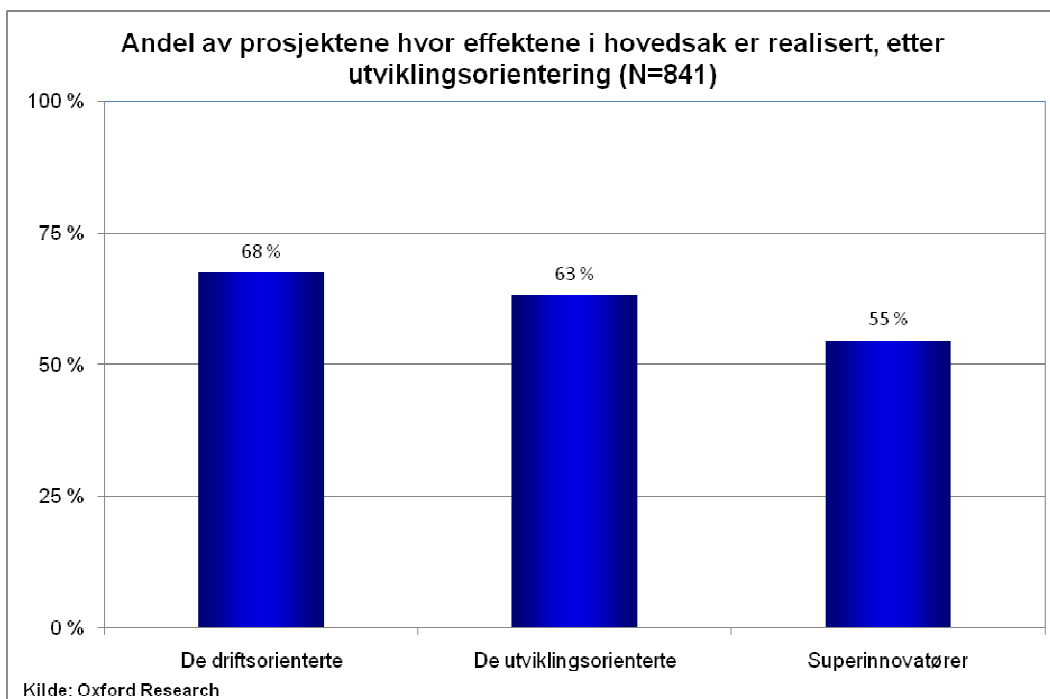
Figur 82: Andel av prosjektene hvor effektene i hovedsak er realisert, etter tjeneste- og programtype. Prosent.

Gjennom dette kapittelet har vi sett spesielt på hvilke utslag utviklingsorienteringen til de støttede prosjektene har. Vi avslutter med å se på sammenhengen mellom utviklingsorientering og realisering av effekter.

Som vi ser av neste figur er det blant ”De driftsorienterte” vi finner den største andelen av prosjekter hvor effektene allerede i hovedsak er realisert. Dernest kommer ”De utviklingsorienterte” og til sist ”Superinnovatørene”. Dette henger nok sammen med at ”De driftsorienterte” ofte mottar finansielle tjenester, mens de øvrige mottar en blanding av Programmer og Stipender og i tillegg ofte vil ha et høyere innslag av kompetanse og innovasjon. I korte trekk medfører dette at man i større grad kan forvente ytterligere effekter fra ”De utviklingsorienterte” og ”Superinnovatørene” enn fra ”De driftsorienterte”.

Figur 83: Andel av prosjektene hvor effektene i hovedsak er realisert, etter utviklingsorientering. Prosent.

For ordens skyld vil vi avslutningsvis påpeke at vi også har analysert effektrealisering i forhold til flere andre variabler, og kort oppsummert er resultatene:

- Liten variasjon mellom de distriktspolitiske virkeområdene; mellom 65 (D) og 68 prosent (B) og mellom disse og utenfor områdene (61 prosent)
- Liten variasjon mellom prosjekter med ulik grad av addisjonalitet; mellom 63 (høy og middels addisjonalitet) og 76 prosent (lav addisjonalitet)
- Større variasjon i forhold til prosjektenes formål enn det vi har funnet for andre variabler som overlevelse, lønnsomhetsutvikling, konkurranseevne og eksport; mellom 35 prosent (Innovasjon på internasjonalt nivå) og 97 prosent (Miljøforbedring)

Del 3: Enkelttjenester og programmer

Kapittel 11. De ulike tjenestene og programmene

11.1 Tjenestene og programmene totalt sett

I det videre vil hver enkelt tjeneste og program som er med i denne undersøkelsen presenteres, først med formål og hensikt hentet fra Innovasjon Norge, deretter med noen nøkkeltall fra undersøkelsen.

Nedenfor er disse nøkkeltallene presentert for alle tjenestene og programmene.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	3 182 843 494	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	793 360 059
Antall bevilgninger i 2005	6202	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	1000
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	86%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	79%

Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	5%	27%	26%	8%	34%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	29%	14%	57%	
Etterundersøkelsen 2004			60%	
Førundersøkelsen 2005	17%	37%	47%	
Etterundersøkelsen 2005	13%	24%	63%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2,6
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	61%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	61%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	49%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	49%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	53%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	13%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	6,1

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	1%	79%	20%
..eksporten	-	18%	82%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	64%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,3

11.2 Bygdeutviklingsmidler

Bygdeutviklingsmidlene er delt i tre hovedgrupper. Midler til tradisjonelt landbruk og utviklingstiltak som forvaltes av Innovasjon Norge regionalt, midler til sentral forvaltning i Innovasjon Norge hvorav det meste er øremerket av Landbruksdepartementet og utviklingsmidler som forvaltes av Fylkesmannens landbruksavdeling. Det er den første hovedgruppen som er med i denne undersøkelsen. Dette er midler som er rettet mot næringsretta tiltak på den enkelte gård eller landbrukstilknyttet virksomhet. Kvinner og ungdom er prioriterte målgrupper.

Midlene brukes til etablererstipend, bedriftsutvikling, investeringer, tilskudd ved generasjonsskifte og andre tiltak som er i samsvar med formålet med BU-midlene.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	316 856 528 ¹⁵	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	66 308 000
Antall bevilgninger i 2005	2050	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	139
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	94%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	87%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	2%	27%	27%	13%	31%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning e.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	35%	12%	53%	
Etterundersøkelsen 2004	20%	28%	53%	
Førundersøkelsen 2005	22%	34%	44%	
Etterundersøkelsen 2005	17%	26%	57%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2,2
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	46%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	53%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	44%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	53%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	59%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	24%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	1,3

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	2%	84%	14%
..eksporten	-	4%	96%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	75%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,3

¹⁵ Undersøkelsen omfatter også prosjekter innunder Rentestøtte for trad. jord- og hagebruk og for tilleggsnæringer, men disse tallene er ikke med i innvilget beløp.

11.3 Distriktsrettede risikolån

Denne låneordningen retter seg mot bedrifter i det distriktpolitiske virkeområdet. Dette er en type Lån som risikomessig ligger noe mellom lavrisikolån og risikolån, både med hensyn til krav til sikkerhet og rente- og lånebetingelser forøvrig. I hovedsak gis lånene til fysiske investeringer.

Låneordningen er tidsbegrenset til og med år 2005.

Lån kan gis til investeringer i bedrifter i det distriktpolitiske virkeområdet, men kan også brukes utenfor disse områdene dersom dette bidrar til å styrke næringslivet i distriktene gjennom nettverksbygging.

Lånene skal gis som pantelån, og løpetiden er begrenset til 10 år.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	187 271 513	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	45 614 600
Antall bevilgninger i 2005	141	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	37
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	90%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	90%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	17%	52%	30%	-	31%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning e.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	22%	4%	74%	
Etterundersøkelsen 2004	-	38%	62%	
Førundersøkelsen 2005	11%	37%	53%	
Etterundersøkelsen 2005	6%	24%	71%	14%

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2,7
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	61%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	65%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	63%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	58%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	68%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	13%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	4,8

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	82%	18%
..eksporten	-	29%	71%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	56%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,6

11.4 Distriktsrettet låneordning

Denne låneordningen retter seg mot bedrifter i det distriktspolitiske virkeområdet. Dette er en type lån som risikomessig ligger noe mellom lavrisikolån og risikolån, både med hensyn til krav til sikkerhet og rente- og lånebetingelser forøvrig. I hovedsak gis lånene til fysiske investeringer. Låneordningen er tidsbegrenset til og med år 2005. Lån kan gis til investeringer i bedrifter i det distriktspolitiske virkeområdet, men kan også brukes utenfor disse områdene dersom dette bidrar til å styrke næringslivet i distriktene gjennom nettverksbygging.

Lånene skal gis som pantelån, og løpetiden er begrenset til 10 år.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	98 955 300	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005		58 140 300	
Antall bevilgninger i 2005	38	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)		15	
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	100%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert		100%	
Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	40%	40%	20%	-
Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet	
Etterundersøkelsen 2003	#	#	#		
Etterundersøkelsen 2004	17%	33%	50%		
Førundersøkelsen 2005	25%	25%	25%		
Etterundersøkelsen 2005	25%	-	75%		
Gj.snittlig antall samarbeidspartere				2,7	
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)				67%	
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)				67%	
Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)				60%	
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)				40%	
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)				50%	
Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)				8%	
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))				16,7	
Endring, som følge av prosjektet, i ...		Reduksjon		Økning	Uendret
..omsetningen		-		100%	-
..eksporten		-		60%	40%
Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert				100%	
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)				4,9	

11.5 Distriktsutviklingstilskudd

Distriktsutviklingstilskudd kan benyttes i nærmere definerte distriktsutviklingsområder. Tilskudd kan gis til bedriftsutviklingsprosjekter (myke investeringer) og i noen grad til delfinansiering av fysiske investeringer. Det legges vekt på at tilskuddene bidrar til nyskaping og omstilling, og gode innovative prosjekter med internasjonale vekstmuligheter er spesielt høyt prioritert.

Distriktsutviklingstilskudd skal nyttes til delfinansiering av samfunnsøkonomisk lønnsomme prosjekter som er viktige for å nå distriktpolitiske mål, og som ikke ville blitt realisert i samme grad uten offentlige lån og/eller tilskudd. Ingen bedrift har krav på slike tilskudd, og størrelsen på tilskuddet graderes fra 0 og opp til gjeldende maksimalsats i vedkommende geografiske virkeområde.

Prosjekter med stor innovasjonsgrad og nyetableringer er høyest prioritert når det gjelder investeringstilskudd til fysiske investeringer. Det gis ikke tilskudd til normale utskiftninger, moderniserings- eller vedlikeholdsinvesteringer.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	418 763 927	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	27 138 450
Antall bevilgninger i 2005	939	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	103
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	81%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	76%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen (%)	11%	44%	38%	2%	5%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning e.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	22%	20%	58%	
Etterundersøkelsen 2004	10%	23%	67%	
Førundersøkelsen 2005	12%	38%	50%	
Etterundersøkelsen 2005	8%	20%	73%	11%

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2,9
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	71%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	68%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	55%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	44%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	52%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	23%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	12,7

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	1%	80%	20%
..eksporten	-	30%	70%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	54%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,5

11.6 Grunnfinansieringslån–fiskeflåten

Låneordningen brukes til delfinansiering av investeringer i fartøy og til kvotekjøp. Det kreves tilfredsstillende sikkerhet for lånet med pant i fartøy. Flåtelån er kommersielle lån som gis på vanlige markedsmessige betingelser. Lånene har en rente som er konkurransedyktig i markedet. Løpetiden er tilpasset avskrivningstiden. Låntager kan velge mellom flytende rente eller binding av renten til en nærmere spesifisert periode. Flåtelån gis som et alternativ til ordinære banklån eller som et supplement til annen bankfinansiering. Det kreves sikkerhet for lånene som normalt skal gi Innovasjon Norge full dekning ved realisering.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	514 772 019	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	153 456 571
Antall bevilgninger i 2005	159	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	38
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	96%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	96%

Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	11%	41%	19%	19%	11%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	60%	-	40%	
Etterundersøkelsen 2004	38%	13%	50%	
Førundersøkelsen 2005	50%	14%	36%	
Etterundersøkelsen 2005	35%	20%	45%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	36%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	44%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	59%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	68%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	52%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	7%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	15,3

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	82%	18%
..eksporten	-	27%	73%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	91%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,7

11.7 Landsdekkende risikolån

Risikolån kan benyttes til de aller fleste prosjekter og investeringer rettet mot ny-etablering, nyskaping, omstilling og utvikling og gjøre. Risikolån kan ikke finansiere løpende driftsutgifter. Lånene dekker normalt den mest risikoutsatte delen av lånefinansieringen; toppfinansieringen. Det finnes to risikolåneordninger; en for bedrifter i distriktene og en for bedrifter i sentrale strøk. Bevilgningsrammene er gjennomgående størst for bedrifter i distriktene. Risikolån skal benyttes til delfinansiering av bedrifts- og samfunnsøkonomisk lønnsomme utbyggings-, omstillings-, utviklings- og nyetableringsprosjekter, som det er vanskelig å finne tilstrekkelig risikovilje for i det private kredittmarked.

Risikolån skal normalt sikres ved pant i låntakers aktiva med prioritet etter langsiktige lån fra andre banker. Mindre lån kan også gis uten sikkerhet. Avdragstiden tilpasses formålet med lånet, og renten ligger noe over renten på kommersielle lån. I tillegg kommer en etableringsprovisjon på 0,5% og et termingebyr på kr 100,-.

Risikolånene skal vanligvis ikke utgjøre mer enn 50% av det aktuelle kapitalbehov hos låntaker.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	84 370 000	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	20 570 000
Antall bevilgninger i 2005	54	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	16
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	67%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	78%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	-	-	11%	89%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	36%	-	64%	
Etterundersøkelsen 2004	-	25%	75%	
Førundersøkelsen 2005	13%	38%	50%	
Etterundersøkelsen 2005	25%	13%	63%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2,6
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	78%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	78%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	63%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	63%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	57%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	7%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	3,5

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	75%	25%
..eksporten	-	25%	75%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	65%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4

11.8 Landsdekkende utviklingstilskudd

Innovasjon Norge kan unntaksvis gi tilskudd til delfinansiering av bedriftsutviklingsprosjekter i små og mellomstore bedrifter med inntil 100 ansatte i de sentrale strøk av landet. Tilskuddsordningen er begrenset på grunn av knappe innvilgningsrammer.

Bedriftsutviklingstilskudd vil fortrinnsvis være en tjeneste som gir bedriftene incitamenter til å gjennomføre prosjekter som f.eks. styrker kompetanse, eksterne samarbeidsrelasjoner, organisering, produkt- og prosessutvikling eller markedsutvikling. Et slikt tilskudd må forventes å ha en klar effekt for konkurranseevne og forutsetninger for økt verdiskaping og lønnsomhet. Prosjekter med stor grad av innovasjon og med et internasjonalt potensial prioriteres høyest.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	57 601 816	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	7 536 000
Antall bevilgninger i 2005	127	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	27
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	78%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	90%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	-	-	10%	90%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	6%	38%	56%	
Etterundersøkelsen 2004	11%	39%	50%	
Førundersøkelsen 2005	5%	42%	53%	
Etterundersøkelsen 2005	11%	28%	61%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	3,6
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	85%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	75%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	50%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	28%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	53%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	8%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	5,3

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	72%	28%
..eksporten	-	50%	50%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	65%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,4

11.9 Lavrisikolån

Lavrisikolån brukes til delfinansiering av investeringer i bygninger, driftsutstyr, fiskefartøy og til investeringer i landbruket. Det kreves tilfredsstillende sikkerhet for lånene, vanligvis pant i fast eiendom, driftstilbehør og/eller transportmidler.

Lavrisikolånene er kommersielle lån som gis på vanlige markedsmessige betingelser. Lånene har en rente som er konkurransedyktig i markedet, og løpetiden på lånene tilpasses avskrivningstiden på investeringene lånene skal brukes til. Låntaker kan velge mellom flytende rente eller binding av renten for en nærmere spesifisert tidsperiode. Lavrisikolån gis som et alternativ til ordinære banklån eller som et supplement til annen bankfinansiering.

Det kreves en sikkerhet for lånene som normalt skal gi Innovasjon Norge full dekning i en situasjon med tvangsrealisering av pantet.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	377 379 306	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	109 009 000
Antall bevilgninger i 2005	97	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	34
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	93%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	80%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	7%	27%	27%	7%	33%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning e.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	44%	22%	33%	
Etterundersøkelsen 2004	20%	20%	60%	
Førundersøkelsen 2005	43%	21%	36%	
Etterundersøkelsen 2005	31%	15%	54%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2,7
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	69%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	63%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	69%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	57%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	43%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	8%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	26,8

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	86%	14%
..eksporten	-	33%	67%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	85%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4

11.10 Lån til landbruket

Innovasjon Norge har et av de gunstigste lånetilbudene i markedet til landbruk og landbruksrelaterte næringer. Følgende låneformål kan være aktuelle

- hus, nybygg og utbedring
- driftsbygninger, nybygg og utbedring, for tradisjonelt landbruk
- driftsbygninger og anlegg, nybygg og utbedring, for tilleggsnæringer
- eiendomsoverdraging og kjøp av tilleggsjord m.v.

Ved nytt låneopptak i Innovasjon Norge kan en refinansiere lån i andre banker og samle eldre lån i Innovasjon Norge.

Det kan gis rentestøtte til lån til driftsbygninger og anlegg i tradisjonelt landbruk og tilleggsnæringer. Kvinner og ungdom er særlig prioriterte målgrupper.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	557 644 547	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	169 262 375
Antall bevilgninger i 2005	450	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	113
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	93%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	82%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	10%	34%	21%	9%	27%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	48%	14%	38%	
Etterundersøkelsen 2004	25%	22%	53%	
Førundersøkelsen 2005	29%	17%	54%	
Etterundersøkelsen 2005	21%	19%	60%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2,1
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	42%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	55%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	47%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	58%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	74%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	7%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	0,9

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	2%	85%	14%
..eksporten	-	6%	94%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	78%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,2

11.11 NT-programmet

Nyskappings- og Teknologiprogrammet i Nord-Norge (NT-programmet) skal bidra til økt nyskaping i eksisterende og nye teknologibedrifter i Nord-Norge. NT-programmet kan yte økonomisk og faglig bistand til utvikling av produkter og/eller produksjonsmetoder, fra idéstadiet til introduksjon i markedet. Prosjektene skal være teknologisk avansert og ha stort markedspotensial.

NT-programmet har definert marin sektor, IKT, telemedisin og rom- og satellitteknologi som hovedsatsingsområder nå i siste programperiode. Programmet vil imidlertid også ha aktiviteter overfor bedrifter som ikke direkte kan defineres innenfor disse satsingsområdene. Programmet bidrar i tillegg med kompetanse og prosjektstyring til bedriftene i prosjektperiodene.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	17 000 000	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	6 676 684
Antall bevilgninger i 2005	31	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	14
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	80%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	80%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	17%	67%	17%	-	-

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	17%	-	83%	
Etterundersøkelsen 2004	-	40%	60%	
Førundersøkelsen 2005	20%	40%	40%	
Etterundersøkelsen 2005	-	40%	60%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2,9
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	100%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	80%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	60%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	20%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	40%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	8%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	1,3

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	50%	50%
..eksporten	-	55%	46%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	25%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,9

11.12 OFU/IFU

Forsknings- og utviklingskontrakter innebærer et forpliktende og målrettet samarbeid mellom to eller flere parter innen næringslivet (IFU) og mellom næringslivet og det offentlige (OFU). Samarbeidet skjer mellom en "kundepartner" som har konkrete behov for f.eks. et nytt produkt eller tjeneste og en leverandør partner med kompetanse og potensial innenfor det feltet varen etterspørres.

Innovasjon Norge er særlig opptatt av at et IFU-prosjekt skal gi muligheter for internasjonalisering, som økt eksport eller utvikling av internasjonale samarbeidsrelasjoner. Innovasjon Norge bistår sine kunder med å finne aktuelle IFU-kundebedrifter/samarbeidspartnere. Innovasjon Norges hovedbidrag er å avlaste risiko og legge til rette for igangsetting av et utviklingsprosjekt.

Det offentlige står årlig for mer enn 150 milliarder kroner i kjøp av varer og tjenester og er derfor landets desidert største innkjøpsgruppe. OFU-ordningen er en tilskuddsordning som gir norske bedrifter en unik anledning til å utvikle seg som leverandør i samfunnet - i et samarbeid med ulike offentlige etater. Resultat kan gi økt markedstilgang innen offentlig sektor i inn- og utland. Gjennom aktiv bruk av OFU-kontrakter kan det offentlige bidra til å bygge opp norsk næringslivs produktspekter og teknisk kompetanse og dermed gjøre næringslivet mer konkurransedyktig. OFU er et målrettet program for omstilling og markedsorientering i norsk næringsliv, samtidig som ordningen skal bidra til å effektivisere offentlig forvaltning.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	181 211 555	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	59 345 250
Antall bevilgninger i 2005	92	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	33
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	69%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	79%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	-	7%	13%	80%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003				
Etterundersøkelsen 2004				
Førundersøkelsen 2005	-	23%	77%	
Etterundersøkelsen 2005	-	8%	92%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartnere	3,8
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	87%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	87%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	69%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	42%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	58%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	12%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	10

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	67%	33%
..eksporten	-	55%	46%
Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert			29%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)			4,7

11.13 Bioenergiprogrammet

Formålet med dette programmet er å videreutvikle bioenergi som forretningsområde for jord og skogbruksnæringen. Programmet skal stimulere til å produsere, bruke og levere bioenergi i form av brensel eller ferdig varme. I tillegg til å gi økt verdiskaping i landbruket skal det legges vekt på de ringvirkninger og den kompetanseeffekt programmet kan bidra til.

Hovedmålgruppa for programmet er landbruksaktører som har en forretningsmessig interesse og intensjon om å levere biomasse eller varme fra biomasse.

Programmet samarbeider med andre sentrale aktører på området for å legge til rette for etableringer gjennom kompetansetiltak som kurs, etablererveiledning, eksempel-anlegg mv.

Programmet gir støtte til:

- forstudier og forprosjekter
- investering innen flisproduksjon, varmesalg, gårdsanlegg
- biodrivstoff
- kompetanse og utredning

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	19 326 300	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	4 894 250
Antall bevilgninger i 2005	77	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	31
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	73%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	73%

Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	17%	17%	-	67%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	-	-	100%	
Etterundersøkelsen 2004	-	13%	88%	
Førundersøkelsen 2005	-	20%	80%	
Etterundersøkelsen 2005	10%	20%	70%	25%

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2,6
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	46%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	50%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	36%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	40%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	36%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	5%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	0,8

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	50%	50%
..eksporten	-	-	100%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	44%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,3

11.14 Bransjerettet IT

BIT-programmet har som mål å øke verdiskapning for SMB bedrifter både i distriktene og sentrale områder gjennom effektiv anvendelse av IKT og elektronisk forretningsdrift. For å gjennomføre dette er det sterk fokus på bedriftsstyrte prosjekter, endringsprosesser, kompetanseoppbygging, nettverksamarbeid, bransjer, næringssektorer, FoU, innovasjon, internasjonalisering og spredning av resultater.

Målet er å bidra til å øke konkurransekraften og innovasjonsevnen i SMB bedrifter gjennom utvikling, spredning og mer effektiv anvendelse av IKT og elektronisk forretningsdrift. For å nå ut til SMB er det hensiktsmessig å organisere arbeidet gjennom samarbeid i bransjer og næringssektorer. Økt kompetanse og evne til å gjennomføre endringsprosesser er nødvendig for å oppnå resultater. Bedriftene i bransjen/sektoren bestemmer innhold og innsatsområder. Innovasjon Norge bidrar med metodikk, kvalitetssikring og delfinansiering.

Programmet omfatter vertikalt og horisontalt samarbeid i og mellom bransjer i verdikjeder og mellom konkurrerende bedrifter i samme bransje. Prosjektet er ikke ferdig før bransje- og verdi-kjedeløsningene er godkjent av bedriftene/bransjen. Bedriftene fokuserer på tre felt: Implementering av IKT, endring i organisasjon og forretningsprosesser og kompetanse. Programmet baserer seg på en bedriftsstyrt samarbeidsmodell hvor Innovasjon Norge bidrar som koordinator, erfaringsformidler og med verktøy/metodikk for gjennomføring og kvalitetssikring.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	25 670 000	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	-
Antall bevilgninger i 2005	73	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	23
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	55%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	55%

Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	8%	17%	8%	8%	50%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	23%	23%	54%	
Etterundersøkelsen 2004	6%	-	94%	
Førundersøkelsen 2005	18%	27%	55%	
Etterundersøkelsen 2005	11%	22%	67%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	3,3
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	67%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	58%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	50%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	20%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	10%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	4%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	5,5

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	40%	60%
..eksporten	-	10%	90%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	40%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,4

11.15 FRAM

FRAM-programmet er Innovasjon Norges kompetansetilbud innen ledelse og strategi, og er rettet mot småbedrifter og etablere, enten disse kommer fra kompetansebaserte næringer, tradisjonelle, tjenesteytende eller innen landbruk. Hensikten er å skaffe lederen et fundament for å utvikle bedriften videre og å øke bedriftens konkurranseevne og lønnsomhet.

Hovedmålet for FRAM-programmet er at bedriftene som deltar skal øke sin konkurransekraft gjennom kompetanscheving innenfor strategi- og ledelsesutvikling. Resultatmålet er at bedriftene skal øke sitt netto resultat med 5 prosent av omsetningen som en følge av deltagelsen i programmet.

FRAM-programmet har i dag tilbud til ulike målgrupper:

- FRAM - Strategi og innovasjon. Rettet mot ledere i små bedrifter
- FRAM – Entreprenør. Rettet mot etablere
- FRAM – Agro. Rettet mot bonden som leder og gården som bedrift

Hvert FRAM-prosjekt består av 6 samlinger over 12- 15 måneder med ca 10 deltakere, hver samling på 1 ½ dag. Samlingene ledes av en FRAM rådgiver. Mellom samlingene får hver enkelt bedrift oppfølging (coaching).

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	8 929 480	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	-
Antall bevilgninger i 2005	209	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	70
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	93%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	79%

Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	28%	25%	6%	41%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning e.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	18%	6%	76%	
Etterundersøkelsen 2004	-	11%	89%	
Førundersøkelsen 2005	17%	23%	60%	
Etterundersøkelsen 2005	14%	14%	73%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartnere	2,5
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	62%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	59%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	46%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	45%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	38%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	6%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	7,4

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	4%	71%	25%
..eksporten	-	11%	89%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	79%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,5

11.16 Marint Innovasjonsprogram

Hovedmålet med dette programmet er å bidra til å styrke lønnsomheten og legge til rette for økt verdiskaping i alle ledd i fiskerinæringen. Formålet med denne tilskuddsordningen er å styrke lønnsomheten hos næringsaktører i fiskeri og fiskerirelaterte næringer gjennom å øke innovasjonsevnen. Det skal settes særlig fokus på nye marine arter i oppdrett med hovedvekt på torsk og skjell.

Det marine innovasjonsprogrammet er opprettet for å

- Styrke næringens evne til å drive innovasjon gjennom kompetanseoppbygging og målrettede nettverk
- Løse konkrete utviklingsoppgaver, med vekt på nye arter i oppdrett.

Programmet kan benyttes til å finansiere fellestiltak innenfor fiskerinæringen som legger grunnlag for en bedre lønnsomhet og verdiskaping gjennom innovasjon og kunnskapsdeling.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	12 842 000	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	875 000
Antall bevilgninger i 2005	10	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	3
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	100%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	100%

Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)					

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning e.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	-	-	100%	
Etterundersøkelsen 2004	-	50%	50%	
Førundersøkelsen 2005	33%	33%	33%	
Etterundersøkelsen 2005	33%	33%	33%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2,3
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	100%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	50%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	33%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	33%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	50%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	0
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	-

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	50%	50%
..eksporten	-	-	100%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	100%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4

11.17 Verdiskapningsprogram mat

Matprogrammet skal legge til rette for utvikling og produksjon av norske matvarer. Formålet er å styrke konkurransekraften og øke lønnsomheten for både primærprodusenten i landbruket og resten av verdikjeden. For å lykkes må det fokuseres sterkere på markedet og de muligheter det gir til å ta ut en større fortjeneste for produsentene. Satsinger kan skje både lokalt, regionalt, nasjonalt og internasjonalt.

Målet er å legge til rette for utvikling og produksjon av norske landbruksbaserte matvarer ved å styrke konkurranseevnen og bedre lønnsomheten både for primærprodusenten og resten av verdikjeden.

Handlingsområdene består av:

- Marked/salg (markedsvurdering/-test, markedssegmentering, markedsaktiviteter for bedrifter, bransjer og regioner)
- Markedsorientert produktutvikling av produkter med høy kvalitet
- Kompetanse, bedriftsutvikling (sikre evnen og viljen til omstilling av bedriften, inkl leveringsevne og bygge opp nødvendig internkompetanse)

Målgruppen for programmet er bønder (råvareleverandører og gardsmatprodusenter), næringsmiddelbedrifter og reiselivsbedrifter med matproduksjon eller servering.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	91 830 573	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	27 941 700
Antall bevilgninger i 2005	174	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	50
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	89%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	85%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	14%	25%	4%	57%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning e.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	13%	13%	75%	
Etterundersøkelsen 2004	12%	28%	60%	
Førundersøkelsen 2005	4%	41%	56%	
Etterundersøkelsen 2005	8%	31%	62%	
				25%

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	4
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	86%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	79%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	52%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	48%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	44%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	16%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	4,14

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	4%	84%	12%
..eksporten	-	9%	91%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	64%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,6

11.18 Verdiskapningprogram reindrift

Formålet med Verdiskapningsprogrammet reindrift er å øke verdiskapingen i næringen, slik at det kommer reineierne til gode.

Verdiskapningsprogrammet for reindrift er rettet inn mot foredling av reinkjøtt, men også andre produkter som for eksempel skinn, horn og øvrige biprodukter fra rein.

Det er trukket opp fire delmål for programmet

- å bidra til at reineier gis muligheter til å øke sin inntjening gjennom å ta ansvaret for en større del av verdiskapingen selv
- å sikre at tradisjonell kunnskap som gir produktene en høyere verdi i markedet kommer til anvendelse
- å revitalisere tradisjonelle bearbeidingsformer av bl.a. matprodukter og å presentere disse for markedet
- å legge til rette for at større volum av reinprodukter av høy kvalitet når markeder med høy betalingsvillighet

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	4 340 500	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	686 000
Antall bevilgninger i 2005	11	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	4
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	100%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	100%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	100%	-	-	-	-

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	-	-	100%	
Etterundersøkelsen 2004	14%	29%	57%	
Førundersøkelsen 2005	-	-	100%	
Etterundersøkelsen 2005	-	-	100%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	100%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	50%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	100%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	100%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	100%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	11%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	3

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	100%	-
..eksporten	-	-	-

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	100%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,3

11.19 Verdiskapningsprogram skog

Verdiskapningsprogrammet for bruk og foredling av trevirke skal stimulere til økt bruk og økt foredling av tre generelt samt øke lønnsomheten i bedriftene. Formålet er å:

- Bidra til å øke verdiskapingen i skogbruk og foredlingsvirksomhet
- Bidra til å øke skogsektorens bidrag til mer bærekraftig produksjon og forbruk

Målgruppene for programmet er bedrifter i verdikjeden fra markedet til skogbruket og premissleverandører til disse. Programmet arbeider gjennom ulike kampanjer og satsinger på å skape engasjement og entusiasme i hele verdikjeden. Støtte til produktutvikling både til enkeltbedrifter og gjennom større utviklings programmer innen definerte vekstområder, design og arkitektur er hovedsatsingsområder for programmet.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	39 327 825	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	6 892 227
Antall bevilgninger i 2005	48	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	16
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	100%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	100%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	-	29%	-	71%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning e.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	-	22%	78%	
Etterundersøkelsen 2004	11%	22%	67%	
Førundersøkelsen 2005	-	20%	80%	
Etterundersøkelsen 2005	13%	25%	63%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	3,9
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	75%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	71%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	50%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	43%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	33%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	6%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	2

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	50%	50%
..eksporten	-	-	100%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	50%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,4

11.20 Etablererstipend

Formålet med etablererstipendet er å stimulere til økt etableringsvirksomhet for å skape lønnsomme arbeidsplasser. Etablererstipendordningen gjelder for hele landet og for alle næringer, unntatt offentlig virksomhet og landbruk.

Man kan få økonomisk tilskudd til planlegging og etablering av egen næringsvirksomhet.

Stipend til utviklingsfasen kan brukes til delvis dekning av kostnader som naturlig påløper i denne fasen, for eksempel egen lønn (det tas hensyn til annen inntekt/dagpenger/trygd), konsulentbistand, konsept-/produktutvikling, markedsundersøkelse/-vurdering og reiseutgifter.

Stipend til etableringsfasen kan brukes til delvis dekning av kostnader som naturlig påløper i denne fasen, for eksempel egen lønn (det tas hensyn til annen inntekt/dagpenger/trygd), konsulentbistand, fadderordninger og andre oppfølgingstiltak, kortere kurs (direkte relatert til virksomheten), mindre fysiske investeringer og ekstraordinære kostnader knyttet til oppstart av virksomheten.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	98 872 908	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	11 219 590
Antall bevilgninger i 2005	647	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	90
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	67%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	56%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	5%	22%	22%	6%	45%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	27%	15%	58%	
Etterundersøkelsen 2004	9%	32%	59%	
Førundersøkelsen 2005	8%	47%	46%	
Etterundersøkelsen 2005	5%	25%	70%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2,9
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	80%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	71%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	53%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	52%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	74%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	14%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	3,9

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	25%	26%
..eksporten	-	25%	75%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	59%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	3,7

11.21 Inkubatorstipend

Inkubatorstipendet er en ordning for nyetableringer med høyt kunnskaps- og/eller teknologinivå, som vurderes å ha et stort verdiskapingspotensial og høy risiko, og som har tjenester/produkter som kan være aktuelle for et internasjonalt marked. Inkubatorstipend kan gis til nyetableringer lokalisert i godkjente inkubatorer i hele landet, men med særlig vekt på nyetableringer innenfor det distriktpolitiske virkeområdet. Nyetableringer innenfor alle næringer med unntak av offentlig virksomhet og landbruksnæringen kan støttes.

Inkubatorstipendet kan gis til utviklingsfasen, dvs. perioden forut for bedriftsetableringen hvor man utvikler forretningsideen og planlegger etableringen, eller til selve etableringsfasen. Det kan ikke søkes om stipend til begge fasene samtidig.

Stipendbeløpet er avhengig av prosjektets størrelse, potensial, risiko osv., og vurderes i hvert enkelt tilfelle. Maksimalsatsen for inkubatorstipendet er kr 800 000 per prosjekt over 2 år (samlet for utviklings- og etableringsfasen). Normalt er høyeste stipendbeløp kr 400 000 per år, og det kan gis stipend i maksimalt 2 år.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	40 000 000	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	3 826 000
Antall bevilgninger i 2005	86	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	15
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	64%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	55%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	7%	7%	21%	-	64%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	11%	-	89%	
Etterundersøkelsen 2004	8%	15%	77%	
Førundersøkelsen 2005	-	46%	55%	
Etterundersøkelsen 2005	-	18%	82%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2,7
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	71%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	64%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	27%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	27%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	18%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	25%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	6,5

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	10%	50%	40%
..eksporten	-	11%	89%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	36%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	3,8

11.22 Bygdeutviklingsstipend

Bygdeutviklingsstipend (BU-stipend) er en del av de fylkesvise BU-midlene. Stipendet er identisk med etablererstipend med unntak av målgruppen, som er personer med tilknytning til landbrukseiendom. Formålet med BU-stipendet er å bidra til å utvikle og etablere ny virksomhet utenom tradisjonelt landbruk.

Stipend til utviklingsfasen kan brukes til dekning av kostnader som naturlig påløper i denne fasen, for eksempel egen lønn, konsulentbistand, konsept-/produktutvikling, markedsundersøkelse/-vurdering og reiseutgifter. Stipend til etableringsfasen kan brukes til dekning av kostnader som naturlig påløper i denne fasen, for eksempel egen lønn (det tas hensyn til annen inntekt/dagpenger/trygd), konsulentbistand, fadderordninger og andre oppfølgingstiltak, kortere kurs (direkte relatert til virksomheten), mindre fysiske investeringer og ekstraordinære kostnader knyttet til oppstart av virksomheten.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	21 599 025	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	6 283 100
Antall bevilgninger i 2005	289	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	74
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	75%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	69%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	7%	24%	24%	9%	36%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	#	#	#	
Etterundersøkelsen 2004	#	#	#	
Førundersøkelsen 2005	10%	60%	31%	
Etterundersøkelsen 2005	9%	21%	71%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	3,3
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	70%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	64%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	34%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	48%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	48%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	6%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	1,7

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	79%	21%
..eksporten	-	3%	97%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	58%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,1

11.23 Oppfinnerstipend

Oppfinnerstipend er en stipendordning rettet mot oppfinnere. Det kan finansieres utviklingskostnader etappevis etter hvert som prosjektet når ulike delmål. Det kan også gis stipend for å dekke levekostnader slik at det kan jobbes med utvikling av oppfinnelsen på hel- eller deltid i en begrenset periode. Stipend gis normalt når prosjektet har kommet et stykke på vei og viser god fremdrift. Det kan ikke søkes om stipend før oppfinnelsen har fått en positiv vurdering hos Innovasjon Norge og er godkjent for utviklingsfasen. Stipendet skal bidra til å dekke levekostnader i perioden samt eventuelle reiser i forbindelse med videreutvikling av prosjektet.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	8 278 372	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	625 000
Antall bevilgninger i 2005	76	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	7
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	85%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	69%

Fordeling på distriktpolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	-	22%	22%	56%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning el.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	#	#	#	
Etterundersøkelsen 2004	#	#	#	
Førundersøkelsen 2005	18%	64%	18%	
Etterundersøkelsen 2005	17%	42%	42%	-

Gj.snittlig antall samarbeidspartere	2,9
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	85%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	85%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	54%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	46%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	54%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	50%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	5,5

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	56%	44%
..eksporten	-	44%	56%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	18%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	3,6

11.24 Internasjonalisering

Innovasjon Norge skal bidra til at små og mellomstore bedrifter med internasjonale vekst-ambisjoner og nødvendige forutsetninger skal lykkes i internasjonal konkurranse (enten konkurransen er i internasjonale markeder eller på hjemmemarkedet). Dette oppnås gjennom et fleksibelt og behovstilpasset tjenestetilbud som omfatter rådgivning, nettverk, kompetanse, finansiering og profilering, og som leveres i nært samspill mellom Innovasjon Norges utekontorer og distriktskontorer. Stikkord er markedsundersøkelser, akseptansetest, partnersøk og praktisk assistanse, men også sparringspartner i forhold til internasjonal forretningsutvikling og strategiarbeid. Disse tjenestene er relevante både for små/mellomstore og store bedrifter, og begge grupper har vært med i Kundeeffektundersøkelsen.

Totalt beløp bevilget i 2005 (i kr.)	Ikke aktuelt	Totalt beløp bevilget til bedrifter intervjuet i etterundersøkelsen 2005	-
Antall bevilgninger i 2005	324	Antall intervjuer (etterundersøkelsen)	48
Andelen (%) som har gjennomført prosjektet etter planen	88%	Andelen (%) prosjekter som er fullfinansiert	74%

Fordeling på distriktspolitiske virkeområder	A	B	C	D	Utenfor
Andelen(%)	-	10%	20%	-	71%

Addisjonalitet (ser bort fra vet ikke)	Lav	Middels	Høy	Andelen som har ønsket men ikke fått rådgivning e.l fra IN etter tilsagnet
Etterundersøkelsen 2003	#	#	#	
Etterundersøkelsen 2004	#	#	#	
Førundersøkelsen 2005	10%	56%	33%	
Etterundersøkelsen 2005	20%	39%	42%	

Gj.snittlig antall samarbeidspartnere	2
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt kompetanse (4 -5 på skala 1-5)	64%
Andelen (%) prosjekter som bidrar til økt innovasjon (4 -5 på skala 1-5)	60%

Andelen (%) svært viktig for konkurranseevnen (5-7 på skala 1-7)	48%
Andelen (%) svært viktig for lønnsomhetsutviklingen (5-7 på skala 1-7)	39%
Andelen (%) svært viktig for virksomhetens overlevelse (5-7 på skala 1-7)	36%

Andelen (%) prosjekter som bidrar til sys.økning (høyt anslag)	14%
Gj.snitt økning i antall sysselsatte som følge av prosjektet (blant de prosjekter hvor IN har bidratt til sys.økning (høyt anslag))	9,5

Endring, som følge av prosjektet, i ...	Reduksjon	Økning	Uendret
..omsetningen	-	70%	30%
..eksporten	-	58%	42%

Andelen (%) prosjekter hvor effektene i hovedsak er realisert	38%
Gj.snitt sannsynlighet for at bedriften vil søke om støtte igjen (skala 1-5?)	4,2

Vedlegg – Spørreskjema

Innovasjon Norges kundeeffektundersøkelse

Spørreskjema til deg som mottok en tjeneste i 2005

Som det framgår av vedlagte brev fra Innovasjon Norge inngår du/din virksomhet i et stort utvalg som ønskes intervjuet om effektene av det prosjektet som ble støttet. Din bedrift var også med i en undersøkelse i 2006 og dette er oppfølgingen av denne.

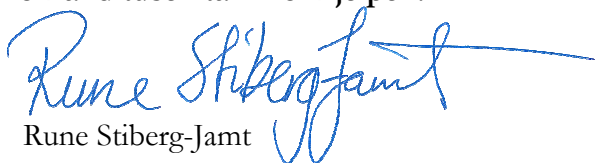
Gjennomføring

Du har muligheten til å besvare spørsmålene i spørreskjema via Internett. Se følgebrevet for ytterligere informasjon.

Dersom du ikke har besvart skjemaet på internett i løpet av 2 uker, vil det skjemaet du nå har mottatt, danne grunnlag for et telefonintervju gjennomført av Polarfakta, Mo i Rana. Du vil bli oppringt av Polarfakta for nærmere avtale om tidspunkt for telefonintervju. Skjemaet sendes ut på forhånd slik at du kan lese gjennom dette og forberede deg.

For at Innovasjon Norge skal kunne utvikle et best mulig tilbud til kundene, er det viktig at dine vurderinger kommer fram gjennom undersøkelsen.

På forhånd tusen takk for hjelpen!

A handwritten signature in blue ink, reading "Rune Stiberg-Jamt".

Rune Stiberg-Jamt

Prosjektleder

Oxford Research AS

KONTAKTPERSON:

Pia Olsen, Polarfakta,

Tlf 75 12 92 50 Mobiltelefon: 95 15 84 15 Fax: 75 12 92 51

A. Om prosjektet

1. Du/bedriften fikk i 2005 tilsagn om finansiering fra IN til det omtalte prosjektet. Har du/dere benyttet dere av dette tilsagnet (kun ett svar)

1 ☐ Ja

2 ☐ Nei, men kommer til å benytte det

3 ☐ Nei, og kommer ikke til å benytte det (Takk for dine svar, du trenger ikke svare på flere spørsmål!)

9 ☐ Vet ikke (Takk for dine svar, du trenger ikke svare på flere spørsmål!)

2. Er prosjektet realisert i henhold til prosjektplanen eller ikke?

1 ☐ Gjennomført etter planen

2 ☐ Gjennomført, men ikke i henhold til den opprinnelige planen (Senere/mindre omfang)

3 ☐ Prosjektet er ikke gjennomført

Dersom avkryssing i alternativ 2 eller 3 gå til sp.mål 3 og dersom 1 gå til sp.mål 4

3. Hvis prosjektet ikke er gjennomført eller ikke er gjennomført i henhold til planen, hva er den viktigste årsaken til dette? (Sett kun ett kryss)

1 ☐ Redusert etterspørsel

2 ☐ Mistet nøkkelpersonell

3 ☐ Prosjektet ble dyrere enn planlagt

4 ☐ Prosjektet tok for mye tid

5 ☐ Manglende finansiering

6 ☐ Annet, spesifiser: _____

4. Angi omlag prosjektstørrelse totalt sett (inkl. egeninnsats og offentlig støtte)?

Angi: _____ tusen kr.

5. Er/ble prosjektet fullfinansiert i henhold til prosjektplanen? (ett kryss)

1 ☐ Ja

2 ☐ Nei

9 ☐ Vet ikke

6. Hva ville skjedd med prosjektet/aktiviteten dersom IN ikke hadde gitt deg/bedriften dette tilbudet/støtten? (ett kryss)

1. ☐ Gjennomført prosjektet/aktiviteten uten endringer; samme skala og tidsskjema

2. ☐ Gjennomført prosjektet/aktiviteten i samme skala, men på et senere tidspunkt

3. ☐ Gjennomført prosjektet/aktiviteten i en mer begrenset skala, men med samme tidsskjema

4. ☐ Gjennomført prosjektet/aktiviteten på et senere tidspunkt og i en mer begrenset skala
5. ☐ Prosjektet/aktiviteten ville ikke bli gjennomført
9. ☐ Vet ikke

7. Vurdert nå i dag, ville du/bedriften realisert prosjektet uten offentlig støtte?

1. ☐ Ja, etter planen
2. ☐ Ja, men i mindre omfang og eller senere tid
3. ☐ Nei

B. Prosjektets betydning for strategi- kompetanse, og nettverk

8. Har prosjektet bidratt til ... (ett kryss pr. linje)

	Ingen bidrag			Svært store bidrag			Vet ikke
	1	2	3	4	5	6	
1. Økt fokus på utvikling og innovasjon?							
2. Bedre styring av og arbeid med utviklings- og endringsprosesser i bedriften?							
3. Bedre innsamling og strukturering av kunnskap?							
4. Større kunnskap om hvordan forskningsresultater kan nyttiggjøres?							
5. Ansettelse av nye medarbeidere innen forskning og utvikling?							
6. Kompetanseutvikling hos meg selv/medarbeiderne?							
7. Å se nye muligheter i internasjonalt samarbeid?							
8. Utvikling av nettverk?							

9. Har prosjektet ført til økt samarbeid med følgende virksomheter? Hvor?

	Ja/nei (ett kryss)		Hvis ja, hvor? (ett eller flere kryss)			Vet ikke
	Nei	Ja	Regionalt	Nasjonalt	Utenlands	
1. Universitet, høyskole eller forskningsinstitutt?						
2. Kunder?						
3. Konkurrenter?						
4. Leverandører?						
5. Konsulenter?						
6. Investorer/finansieringsmiljø?						

7. Offentlige myndigheter?						
8. Bransjeorganisasjoner o. lign. ?						

C. Prosjektets resultater og effekter

10. I hvilke grad har prosjektet ført til ... (ett kryss pr. linje)	I svært stor grad					Ver ikke
	Nei					
	1	2	3	4	5	6
1. Økt kompetanse om produktutvikling						
2. Økt kompetanse om prosessutvikling						
3. Økt kompetanse om markedsutvikling						
4. Økt kompetanse om strategi						
5. Økt kompetanse om organisasjon og ledelse						
6. Økt kompetanse om tilgang og kontinuerlig bruk av avansert teknologi						
7. Økt kompetanse om opparbeiding av bedre nettverk						
8. Økt kompetanse om internasjonalt samarbeid						
9. Økt kompetanse om internasjonale markeder						
10. Økt kompetanse om eksport						

11. I hvilke grad har prosjektet ført til ... (ett kryss pr. linje)	I svært stor grad					Ver ikke
	Nei					
	1	2	3	4	5	6
A. Utvikling og forbedring av produkter og tjenester? Hvis nei (verdi 1) gå til 11 B						
1. Forbedring av eksisterende produkters design, egenskaper & kvaliteter?						
2. Utvikling av et nytt produkt?						
3. Utvikling av en ny tjeneste?						
4. Utvikling av ny produksjonsteknologi for salg?						
B. Utvikling og forbedring av produksjonsprosesser? Hvis nei (verdi 1) gå til 11 C						
5. Effektivisering av eksisterende produksjonsprosesser (arbeidsmetoder)?						
6. Utvikling av nye produksjonsprosesser?						
7. Forbedring av transport og logistikk? (f. eks ved å effektivisere kapasitet)						

tet eller korte ned tiden det tar å produsere en vare)						
8. Endre prosesser for å kunne møte nye miljøkrav eller andre spesifikasjoner satt av offentlige myndigheter						
C. Markedsutvikling og/eller endret markedsføring? Hvis nei (verdi 1) gå til 12						
9. Anvendelse av nye salgskanaler eller markedsføringsmetoder?						
10 Salg til nye kunder/kundegrupper?						
11 Lansering av produktet på en ny måte (f.eks. i ny emballasje) ?						

12. Hvis det er utviklet et nytt produkt, tjeneste, produksjonsteknologi eller –metoder, hvordan vil du beskrive resultatet? (ett kryss)

1. ☐ Helt nytt – finnes ikke fra før
2. ☐ Nytt på det norske markedet – men kjent på utenlandske markeder
3. ☐ Nytt i bransjen – men er kjent i andre bransjer
4. ☐ Nytt for virksomheten – men allerede kjent på markedet
5. ☐ Ikke utviklet slike omtalte/Vet ikke

13. Hvor viktig har prosjektet vært for.... (ett kryss pr. spørsmål)	Ikke viktig 1	2	3	4	5	6	Svært viktig 7
A. virksomhetens konkurranseevne?							
B. virksomhetens lønnsomhetsutvikling?							
C. virksomhetens overlevelse?							

14. Hvordan har dette prosjektet påvirket virksomhetens utvikling når det gjelder....? (ett kryss pr. linje)

	Reduksjon	Økning	Ingen endring
1. Omsetningen			
2. Eksport			

15. I hvilken grad har prosjektet hatt effekt på sysselsettingsutviklingen?

I svært liten grad 1	2	3	4	5	6	I svært stor grad 7
☐	☐	☐	☐	☐	☐	☐

16. Er prosjektets forventede effekter realisert?

- 1 ☐ Ja, effektene er i hovedsak realisert

- 2 ☐ Nei, forventer effektene først innen 2 år fra nå
- 3 ☐ Nei, forventer effektene først etter 2 år eller mer
- 4 ☐ Nei, forventer ikke vesentlige effekter

17. I hvilken grad har du/virksomheten i dag nytte av?	I svært liten grad I svært stor grad				
	1	2	3	4	5
1. Kompetansen prosjektet bidro til å utvikle?					
2. De nettverk som ble dannet gjennom prosjektet?					
3. Den endringen i sysselsetting som prosjektet medførte?					
4. De økonomiske endringer prosjektet medførte?					

D. Om Innovasjon Norge

18. Har du/virksomheten fått støtte til dette prosjektet mer enn en gang fra Innovasjon Norge?

- 1 ☐ Nei
- 2 ☐ Ja, antall ganger totalt sett: _____

19. Har du/virksomheten fått rådgivning/veiledning/oppfølging fra Innovasjon Norge etter tilsagn om støtte/tjeneste?

- 1 ☐ Ja
- 2 ☐ Nei... Tilleggsspørsmål **Hvorfor?**
- 1 ☐ Ikke nødvendig/ønskelig 2 ☐ Ønsket, men ikke fått

20. Er du/virksomheten tilfreds med omfanget av rådgivning/veiledning/oppfølging som du/dere fikk fra Innovasjon Norge etter tilsagn om støtte/tjeneste?

- 1 ☐ Tilfreds 2 ☐ Ikke tilfreds

21. Er det sannsynlig at du/virksomheten med utgangspunkt i erfaringene med IN i dette prosjektet igjen vil søke IN om tjenester?	Ikke sannsynlig Svært sannsynlig					Vet ikke
	1	2	3	4	5	

E. Bakgrunnsopplysninger

22. Har du/virksomheten utviklet nye produkter eller tjenester før dere gikk i gang med dette prosjektet?

- 1 ☐ Ja
2 ☐ Nei
9 ☐ Vet ikke/ikke relevant

23. Hvor mange årsverk (ca. 1850 timer) hadde du/virksomheten pr. 31.12.2008?

Skriv ca antall: _____

24. Hvor stor andel av de ansatte har en universitets- og høyskoleutdanning?

Skriv ca andel i prosent: _____

25. Hva er virksomhetens selskapsform i dag?

- 1 ☐ Enkeltmannsforetak 4 ☐ Aksjeselskap (as)
2 ☐ Kommandittselskap (ks) 5 ☐ Stiftelse
3 ☐ Ansvarlig selskap (ans) 6 ☐ Annet (spesifiser): _____

26. Er virksomheten en del av et konsern?

- 1 ☐ Ja, morselskap 3 ☐ Nei
2 ☐ Ja, datterselskap 9 ☐ Vet ikke

Ved telefonintervju – hopp over!

Hva er virksomhetens navn?

Din e-post adresse?

**Takk for at du tok deg tid til å svare på spørsmåle-
ne!**

VÅR KJERNEKOMPETANSE:

Oxford Research er et skandinavisk konsultentselskap som dokumenterer og utvikler kunnskap i analyser, evalueringer og utredninger slik at politiske og strategiske aktører kan få et bedre grunnlag for sine beslutninger. Oxford Research ble etablert i 1995 i København og har nå kontorer også i Norge (Kristiansand) og Sverige (Stockholm).